

**Izbori za nacionalne
savete nacionalnih
manjina 2014.**

medijska sfera
br. 8

IZBORI ZA NACIONALNE SAVETE NACIONALNIH MANJINA 2014.

-Koga su mediji na jezicima manjina izabrali?-

Izdavač
Novosadska novinarska škola
Daničićeva 3, Novi Sad
Tel/fax: (021) 424 – 164
e-mail: office@novinarska-skola.org.rs
http: //www.novinarska-skola.org.rs

Urednica edicije **Medijska sfera**
prof. dr Dubravka Valić Nedeljković

Urednica publikacije
prof. dr Dubravka Valić Nedeljković

Lektorka
Jelena Jovović

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

061.233:[323.15:342.8(497.11)]"2014"

IZBORI za nacionalne savete nacionalnih manjina 2014.
[Elektronski izvor] / [urednica Dubravka Valić Nedeljković].
- Novi Sad : Novosadska novinarska škola, 2014. - (Medijska
sfera ; #br. #8)

Način dostupa (URL): <http://www.novinarska-skola.org.rs>. -
Opis zasnovan na stanju na dan: 17. 12. 2014.

ISBN 978-86-912419-7-1

а) Национални савети - Националне мањине - Избори -
Србија - 2014
COBISS.SR-ID 292388359

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Istraživanje je podržala Misija OEBS-a u Srbiji.
Stavovi izrečeni u knjizi pripadaju isključivo autoru
i njegovim saradnicima i ne predstavljaju nužno
zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji.

Novi Sad, 2014.

Prof. dr Dubravka Valić Nedeljković

Uvodnik..... 5

NEŠTO NOVO I NEŠTO STARO

-okvir u kojem su se odvijali izbori za članove nacionalnih saveta-..... 8

Nermine Aliji Ademi

*REZULTATI MONITORINGA INFORMATIVNOG PROGRAMA RADIO TELEVIZIJE BUJANOVAC I RADIO
TELEVIZIJE SPEKTRI NA ALBANSKOM JEZIKU TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA IZBORE
NACIONALNOG SAVETA ALBANACA 2014.GODINE..... 19*

*REZULTATI MONITORINGA PORTALA „TITULLI.COM” I „BUJANOCI.NET” NA ALBANSKOM JEZIKU
TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA IZBORE NACIONALNIH SAVETA 2014.GODINE..... 31*

Marina Grnja Klaić

*KVANTITATIVNO-KVALITATIVNA ANALIZA MEDIJSKOG DISKURSA INFORMATIVNOG PROGRAMA
MEDIJA TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA BOŠNJAČKO NACIONALNO VIJEĆE 2014. GODINE.. 43*

Mirjana Pušin, Tijana Femić

*MONITORING PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNE SAVETE U MEDIJIMA NA BUNJEVAČKOM
JEZIKU..... 63*

Mirjana Pušin

*MONITORING PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNE SAVETE U MEDIJIMA NA HRVATSKOM
JEZIKU..... 73*

Norbert Šinković

*IZBORI ZA NACIONALNI SAVET MAĐARSKE ZAJEDNICE U MEDIJIMA: MALO O SUŠTINI, VIŠE O
FORMI..... 88*

Jelica Nikolić

*KVANTITATIVNO-KVALITATIVNA ANALIZA MEDIJSKOG DISKURSA INFORMATIVNOG PROGRAMA NA
ROMSKOM JEZIKU U TOKU PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNI SAVET ROMSKE
NACIONALNE MANJINE 2014. GODINE 99*

Laura Spariosu

*MONITORING PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNE SAVETE U MEDIJIMA NA RUMUNSKOM
JEZIKU.....115*

Miroslav Keveždi

*REZULTATI MONITORINGA MEDIJA NA RUSINSKOM JEZIKU TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA
IZBORE ZA NACIONALNI SAVET RUSINSKE NACIONALNE MANJINE 2014. GODINE 131*

Milina Sklabinski

*MONITORING MEDIJA TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA IZBOR NACIONALNOG SAVETA
SLOVAČKE NACIONALNE MANJINE 2014..... 163*

Stefan Janjić

*ANALIZA DISKURSA O IZBORIMA ZA SAVETE NACIONALNIH MANJINA U MEDIJIMA NA SRPSKOM
JEZIKU..... 182*

Uvodnik

Odraz stepena političke kulture svakog demokratskog društva je način na koji mediji izveštavaju o predizornoj kampanji, tim pre ako je reč o izborima za članove saveta nacionalnih manjina. Odnos prema manjinama je upravno srazmeran implementaciji demokratskih principa i ljudskih prava u svakodnevni život. Javno informisanje je osnovno ljudsko i manjinsko pravo, koje omogućuje vidljivost (ne)ispunjavanja drugih prava nacionalnih manjina kao što su pravo na upotrebu maternjeg jezika, obrazovanje na sopstvenom jeziku i negovanje nacionalne kulturne.

Medijski i zakoni koji definišu prava nacionalnih manjina u Srbiji prepoznali su značaj informisanja javnosti o ispunjenju ustavom zagarantovanog prava da se bira i da se bude biran kao osnovnog ljudskog prava.

To se na primer očituje u nekoliko članova *Zakona o javnom informisanju i medijima* (2014). Tako se u poglavlju 1. *Osnovne odredbe* definiše „Zaštita medijskog pluralizma i zabrana monopola u oblasti javnog informisanja” članom 6. precizira

„Radi omogućavanja građanima da formiraju sopstveno mišljenje o pojavama, događajima i ličnostima, obezbeđuje se raznovrsnost izvora informacija i medijskih sadržaja. Radi zaštite konkurencije i raznovrsnosti ideja i mišljenja, zabranjen je svaki vid monopola u oblasti javnog informisanja. Niko ne može imati monopol na objavljivanje informacija, ideja i mišljenja u mediju”.

Nadalje u istom poglavlju još jasnije se članom 13 utvrđuje „Ostvarivanje prava na informisanje nacionalnih manjina”.

„U cilju omogućavanja ostvarivanja prava nacionalnih manjina na informisanje na sopstvenom jeziku i negovanje sopstvene kulture i identiteta, Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave obezbeđuje deo sredstava, putem sufinansiranja, ili drugih uslova za rad medija koji objavljuju informacije na jezicima nacionalnih manjina, preko organa nadležnog za poslove javnog informisanja”.

U drugom poglavlju preciznije se utvrđuje šta je *Javni interes u javnom informisanju*. U članu 15. „Javnim interesom” se smatra između ostalog i:

„2) istinito, nepristrasno, pravovremeno i potpuno informisanje na maternjem jeziku građana Republike Srbije pripadnika nacionalnih manjina; (...)

4) očuvanje kulturnog identiteta srpskog naroda i nacionalnih manjina koje žive na teritoriji Republike Srbije; (...)

7) podrška proizvodnji medijskih sadržaja u cilju zaštite i razvoja ljudskih prava i demokratije, unapređivanja pravne i socijalne države, slobodnog razvoja ličnosti i zaštite dece i mladih, razvoja kulturnog i umetničkog stvaralaštva, razvoja obrazovanja, uključujući i medijsku pismenost kao deo obrazovnog sistema, razvoja nauke, razvoja sporta i fizičke kulture i zaštite životne sredine i zdravlja ljudi”.

Znači, temeljni zakon koji reguliše sferu javnog informisanja ukazuje na to koliko je važno da sva pitanja iz oblasti implementacije ljudskih prava budu u fokusu medija na maternjem jeziku, pa tako i jeziku nacionalnih manjina. Među njima svakako vodeće mesto imaju izbori kao odraz neposredne demokratije jer drugi značajan zakon koji reguliše implementaciju prava manjina je *Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina* (2009/2014) koji u Osnovnim odredbama članom 2. definiše:

„Radi ostvarivanja prava na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obaveštavanju i službenoj upotrebi jezika i pisma, pripadnici nacionalnih manjina u Republici Srbiji mogu da izaberu svoje nacionalne savete.

Nacionalni savet predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine i službene upotrebe jezika i pisma, učestvuje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih oblasti i osniva ustanove, privredna društva i druge organizacije iz ovih oblasti”.

Prema članu 10. ovog zakona osnovne nadležnosti nacionalnog saveta su između ostalog i:

„6) osniva ustanove, udruženja, fondacije, privredna društva u oblastima kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma; (...)

9) inicira donošenje i prati sprovođenje zakona i drugih propisa iz oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma;

10) učestvuje u pripremi propisa i predlaže izmenu i dopunu propisa kojima se uređuju Ustavom garantovana prava nacionalnih manjina u oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma;

11) predlaže posebne propise i privremene mere u oblastima u kojima se ostvaruje pravo na samoupravu, radi postizanja pune ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i građana koji pripadaju većini; (...)

Znači, sva najbitnija pitanja iz korpusa primene manjinskih prava data su u nadležnost nacionalnih saveta. Stoga su izbori za članove saveta izuzetno značajni. Informisanje javnosti kako manjine/manjina, tako i većine, o proceduralnim pitanjima o izborima, kao i o predizbornim aktivnostima, odnosno konstituisanju nacionalnih saveta obezbeđuje praćenje demokratičnosti celog procesa, ali i omogućava pripadnicima manjina sve relevantne podatke koji su im važni da bi, na adekvatan način, mogli da iskoriste svoje osnovno pravo da budu birani i da biraju.

Monitoring medija obezbeđuje uvid u deo transparentnosti dostupnosti tih informacija, a kada su kampanje u pitanju nudi jasan odgovor na osnovno pitanje da li je medij obezbedio jednak tretman svim učesnicima u predizbornim kampanjama na šta ga obavezuje zakon, ali i „Opšte obavezujuće uputstvo radio i televizijskim stanicama (emiterima) u predizbornoj kampanji za lokalne, pokrajinske i republičke skupštinske izbore, izbore za predsednika republike i izbore za nacionalne savete nacionalnih manjina” RRA.

Zbornik radova *IZBORI ZA NACIONALNE SAVETE NACIONALNIH MANJINA 2014.*

- *Koga su mediji na jezicima manjina izabrali?* - u ediciji „Medijska sfera” Novosadske novinarske škole treća je knjiga koja se direktno bavi isključivo odrazom izbornih kampanja u medijima i dekonstrukcijom uređivačkih politika u ovoj oblasti. Zbornici predstavljaju značajan izvor kvantitativnih podataka o učinku medija u vreme predizbornih kampanja na različitim nivoima, ali i dekonstruisanje strategija koje sredstva javnog informisanja koriste da šalju kako eksplicitne, tako i implicitne, poruke biračima i na taj način utiču, u određenoj meri, na njihove odluke koje naravno imaju dalekosežne posledice.

Ovo je prvi put da se u ovakvom obimu monitoruju mediji na manjinskim jezicima (albanskom, bošnjačkom, bunjevačkom, hrvatskom, mađarskom, romskom, rumunskom, rusinskom, slovačkom) i srpskom jeziku u vreme predizborne kampanje za članove nacionalnih saveta.

Monitoring tim Novosadske novinarske škole čine govorni predstavnici jezika monitorovanih medija, pripadaju akademskoj zajednici i imaju dugogodišnje iskustvo u kvantitativno-kvalitativnoj analizi medijskog diskursa. Analiza je rađena na osnovu jedinstvenog kodnog protokola izrađenog upravo za ovo istraživanje koji prepoznaje specifičnosti predmeta analize – izbore za članove saveta nacionalnih zajednica. Analiza uvažava kontekstualne karakteristike medijske sfere svake zajednice, čija predizborna kampanja je praćena, kao i specifičnosti istorijskog i društveno-političkog konteksta same nacionalne manjine čiji mediji su monitorovani.

Zbornik radova čine izveštaji monitora formatirani u odnosu na jezik na kojem mediji informišu i unutar toga dati su izveštaji za svaki pojedinačni medij na određenom jeziku po analiziranim kategorijama tako da pažljivi čitalac može lako da poredi učinak i uređivačke politike kako između medija koji deluju na istom jeziku, tako i onih koji informišu na različitim jezicima. Ovako strukturiran zbornik omogućuje i horizontalni i verikalni uvid u dekonstrukciju uređivačkih politika, dakle odnosa medija prema predizbornoj kampanji različitih lista, kao i odnos prema kandidatima za izbor članova nacionalnih saveta. Zbornik nudi odgovor na pitanje da li su mediji pružili jednak tretman svim učesnicima u izborima, kao i da li mediji (ne)izveštavajući o važnim događajima iz sfere OSTVARIVANJA PRAVA nacionalnih manjina distribuiraju široj javnosti POLITIČKU (NE)KULTURU i time ograničavaju demokratska prava svakog građanina i građanke.

U Novom Sadu, decembar 2014.

Urednica zbornika

Prof. dr Dubravka Valić Nedeljković

NEŠTO NOVO I NEŠTO STARO -okvir u kojem su se odvijali izbori za članove nacionalnih saveta-

Sažetak

Izbori u Srbiji za članove nacionalnih saveta, jesen 2014, održani su u „novom” zakonskom okviru u kojem su delovali mediji. Istovremeno medije su uokviravala i „stara” samoregulatorna pravila za praćenje predizborne kampanje. U radu se diskutuju zakonska rešenja koja se tiču odnosa medija prema izborima, slobodi informisanja, ljudskim pravima sa akcentom na pravo da se bira i bude biran, kao i informisanju na maternjem jeziku što važi kako za većinu (srpski jezik) tako i nacionalne manjine (jezici manjina). Istovremeno razmatraju se i rešenja u etičkim kodeksima koja se odnose na konflikt interesa, tačnije praksu da novinari budu na kandidatskim listama i istovremeno prate kao izveštači događaje vezane za predizbornu kampanju.

Ključne reči: medijski zakoni, profesionalni novinarski etički kodeksi, konflikt interesa, predizborna kampanja, nacionalni saveti, mediji na jezicima manjina

1. O „novom ključu” za novi okvir

Početkom avgusta po hitnoj proceduri Skupština Srbije usvojila je tri važna medijska zakona: *Zakon o javnom informisanju i medijima*, *Zakon o javnim medijskim servisima* i *Zakon o elektronskim medijima*. Izostao je četvrti bez kojeg osnovni izvor prihoda medija nema zakonski regulisan okvir, a to je onaj o oglašavanju.

Veoma brzo pripremljen je i važan deo pratećih dokumenata. *Pravilnik o sufinansiranju projekata kojima se ostvaruje interes u oblasti javnog informisanja*, *Pravilnik o dokumentaciji koja se prilaže u postupku registracije medija u Registar medija* i *Pravilnik o načinu vođenja i upisu u evidenciju predstavnika inostranih medija i dopisništava inostranih medija* doneti su i potpisani od strane ministra Ivana Tasovca u predviđenoj proceduri i u roku od tačno 90 dana nakon stupanja na snagu seta medijskih zakona¹.

¹ <http://www.kultura.gov.rs/lat/aktuelnosti/tekstovi-tri-podzakonska-akta-upuceni-republickom-sekretarijatu-za-zakonodavstvo>, pregledano 5.12.2014.

Tim aktima je, između ostalog, predviđeno da lokalne samouprave shvate neophodnost izdvajanja finansijskih sredstava za medije kako ne bi bilo ugroženo njihovo finansiranje, odnosno, obaveštavanje lokalnog stanovništva pošto je iz zakona izostao član koji su predložila udruženja novinara da se obavežu lokalne samouprave da izdvajaju najmanje 2% budžeta za projektno finansiranje medija.

*Zakon o javnom informisanju i medijima*² u 146 članova definiše osnove, dakle najpre šta se podrazumeva pod masovnim medijima, vlasništvo, zatim šta je javni interes, postupak dodeljivanja projektnih sredstava, podršku određenim grupama pa tako i nacionalnim manjinama u ostvarivanju prava na širenje i primanje informacija od javnog značaja, ali i o tome kako izveštavati o sudskom postupku (pretpostavka nevinosti) i dakle o svemu onome što bi novinare moglo da uputi u dnevno praktikovanje njihovih prava i obaveza.

U „Osnovnim odredbama” definiše se pre svega sloboda javnog informisanja shodno Ustavu Srbije (2006) koji sledi međunarodna dokumenta. Kad je informisanje u pitanju, član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

„Sloboda javnog informisanja

Član 4

Javno informisanje je slobodno i ne podleže cenzuri.

Zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija urednika medija, novinara i drugih lica u oblasti javnog informisanja, naročito prema njihovoj političkoj opredeljenosti i uverenju ili drugom ličnom svojstvu.”

Zatim Zaštita medijskog pluralizma i zabrana monopola u oblasti javnog informisanja što bi trebalo da podstakne medijski diverzitet.

„Član 6

Radi omogućavanja građanima da formiraju sopstveno mišljenje o pojavama, događajima i ličnostima, obezbeđuje se raznovrsnost izvora informacija i medijskih sadržaja.

Radi zaštite konkurencije i raznovrsnosti ideja i mišljenja, zabranjen je svaki vid monopola u oblasti javnog informisanja.

Niko ne može imati monopol na objavljivanje informacija, ideja i mišljenja u mediju.

Niko ne može imati monopol na osnivanje, odnosno distribuciju medija.”

Ovaj zakon za razliku od prethodnih veoma jasno članom 15 u 8 tačaka definiše *Javni interes* i njegovu realizaciju u članu 16 iz kojeg navodimo dve najznačajnije tačke:

„Član 16

(...)

3) omogućavanjem nacionalnim savetima nacionalnih manjina da osnivaju ustanove i privredna društva radi ostvarivanja prava na javno informisanje na jeziku nacionalne manjine, odnosno fondacije radi ostvarivanja opštekorisnog cilja unapređenja javnog informisanja na jeziku nacionalne manjine, u skladu sa zakonom;

² Sl. glasnik RS, br. 83/2014

4) sufinansiranjem projekata u oblasti javnog informisanja radi ostvarivanja javnog interesa. (...)”

Treće poglavlje se bavi „sufinansiranjem projekata u oblasti javnog informisanja radi ostvarivanja javnog interesa” i to veoma detaljno od 17 do 28 člana. Ono što je stručna javnost spočitala ovom poglavljju je da je izostalo ograničenje projektnog finansiranja za medije na jezicima manjina koji u celosti finansiraju nacionalni saveti.

U narednom četvrtom poglavlju Zakon definiše šta nije medij.

„Član 30

Medij, u smislu ovog zakona nije: knjiga, film, nosač audio i audio-vizuelnog sadržaja, naučni i stručni časopis namenjen prvenstveno informisanju ili obrazovanju određene profesionalne grupe, ostale štampane publikacije, katalog koji sadrži isključivo obaveštenja, oglase, reklame i informacije namenjene tržištu ili bilten i slične publikacije namenjene internom informisanju, elektronska publikacija državnih organa i organizacija, ustanova,”

Odnosno šta jeste medij.

„Član 31

Svaka novina sa posebnim nazivom smatra se jednim medijem.

Sva izdanja jednih novina koja izlaze pod istim nazivom smatraju se jednim medijem.

Svaki pojedinačni radio ili televizijski program smatra se jednim medijem, bez obzira na način distribucije.

Svaki servis novinske agencije koji se posebno distribuira smatra se jednim medijem.

Samostalno elektronsko izdanje smatra se jednim medijem.”

*Zakon o javnim medijskim servisima*³ (2014) više nego duplo je kraći od prethodnog i sadrži ukupno 64 člana kojima se reguliše sfera javnog emitera/pružaoca programskih usluga.

Rad javnog servisa zasniva se na načelima primene međunarodno priznatih normi i principa, a naročito poštovanja ljudskih prava i sloboda i demokratskih vrednosti, kao i profesionalnih standarda i kodeksa.

U svom delovanju javni medijski servis ostvaruje javni interes, uvažava zahteve javnosti i za svoje delovanje odgovara javnosti.

Ovi elektronski mediji treba da poštuju osnovna ljudska prava i slobode, demokratske vrednosti i institucije, da unapređuju kulturu javnog dijaloga, poštuju privatnost, dostojanstvo, ugled, čast i druga osnovna prava i slobode čoveka.

Javni medijski servisi treba da poštuju i podstiču pluralizam političkih, verskih i drugih ideja i omoguće javnosti da bude upoznata sa tim idejama, ne služeći interesima pojedinih političkih stranaka i verskih zajednica, kao ni bilo kom drugom pojedinačnom političkom, ekonomskom, verskom i sličnom stanovištu ili interesu, predviđeno je Zakonom.

³ www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/ pregledano 5.12.2014.

Medijski javni servisi moraju omogućiti besplatno i jednako predstavljanje političkih stranaka, koalicija i kandidata koji imaju potvrđene izborne liste za republičke, pokrajinske ili lokalne izbore, u vreme predizborne kampanje.

U Zakonu o javnim medijskim servisima se navodi da se mora raditi na afirmisanju nacionalnih kulturnih vrednosti srpskog naroda i nacionalnih manjina koje žive u Srbiji, kao i zbližavanju i prožimanju njihovih kultura.

Ono što valja istaći jeste da je Zakon u članu 9. *Upotreba jezika i pisma* predvideo da se program emituje i na jezicima nacionalnih zajednica sa mogućnošću titlovanja na srpski jezik.

Ne manje značajna je odredba o nezavisnosti javnih medijskih servisa definisana članom 5. *Institucionalna autonomija*. No kako je ovim zakonom u poslednjem momentu pred usvajanje ipak određeno da će do 2016. Javne servise finansirati država iz budžeta odredba o institucionalnoj autonomiji može doći u pitanje. Inače ovim zakonom se predviđa uvođenje takse koja bi u budućnosti mogla da obezbedi stabilno i nezavisno finansiranje javnih medijskih servisa. To je posebno važno i kada su u pitanju programi na jezicima nacionalnih zajednica koje Radiotelevizija Vojvodine emituje na 10 jezika.

I na kraju *Zakon o elektronskim medijima*⁴ (120 članova ukupno) od prethodna dva razlikuje se i po tome što na početku daje definiciju osnovnih pojmova iz ove oblasti. To je posebno važno i stoga što ukazuje da digitalizacija, koja podsećamo mora biti gotova do juna 2015, uvodi i novu terminologiju. Član 4. u tački 6 definiše pružaoca medijske usluge čime se zamenjuje dosadašnji pojam „emiter”:

„Pružalac medijske usluge je fizičko ili pravno lice koje ima uređivačku odgovornost za izbor audio-vizuelnog sadržaja audio-vizuelne medijske usluge, odnosno audio sadržaja medijske usluge radija i koje određuje način organizacije sadržaja; (...)”

Onaj koji emituje je definisan u tački 8:

„Operator elektronske komunikacione mreže za distribuciju medijskih sadržaja (u daljem tekstu:operator) je lice koje obavlja ili je ovlašćeno da obavlja elektronsku komunikacionu uslugu distribucije medijskih sadržaja; (...)”

Pružalac medijske usluge, u odnosu na svoj programski sadržaj i u skladu sa svojom programskom koncepcijom, prema članu 47. dužan je da obezbedi slobodno, istinito, objektivno, potpuno i blagovremeno informisanje, navodi se u novom Zakonu o elektronskim medijima.

⁴ www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/ pregledano 5.12.2014.

Emiter treba da poštuje zabranu političkog oglašavanja van predizborne kampanje, a u toku predizborne kampanje da registrovanim političkim strankama, koalicijama i kandidatima obezbedi zastupljenost bez diskriminacije.

U članovima 50. i 51. i u ovom zakonu se štite ljudska prava i zabranjuje govor mržnje.

Posebno je značajan član 56. kojim se reguliše audio-vizuelna komercijalna komunikacija, drugim rečima kazano reklamiranje. Ovaj član i svi naredni do 60. i još 67. uređuju oblast komercijalnog oglašavanja i donekle regulišu oblast koja je izostala zbog nedonošenja zakona o reklamiranju.

Član 69. prepoznaje značaj medija na jezicima nacionalnih manjina u stavu dva:

„(...) Obaveza iz stava 1. ovog člana ne odnosi se na pružaoce medijske usluge koji objavljuju programske sadržaje namenjene nacionalnim manjinama, kao i na one programske sadržaje pružalaca medijske usluge javnog servisa, kojima se zadovoljavaju potrebe nacionalnih manjina za informisanjem na sopstvenom jeziku(...)”

Novina u ovom zakonu je ustanovljavanje u poglavlju **II**. Regulatornog tela za elektronske medije (skraćeno Regulator), koje zamenjuje dosadašnju Radiodifuznu agenciju. Naravno da to nije samo forma već postoje i suštinske razlike. Jedna od njih je da se sada članovi biraju na pet godina (samo dva puta uzastopno može ista osoba), nema pomeranja mandata što je u prethodnom zakonu obezbeđivalo da se politički mandati ne poklapaju sa mandatima regulatornog tela. Jedan od važnih zadataka Regulatora je utvrđivanje predloga medijske strategije (član 23), kreiranje pravilnika, uputstava i preporuka što bi trebalo da doprinese profesionalizaciji medija, kao i kontrola pružalaca medijskih usluga, što u suštini zahteva i reagovanje ukoliko se propisi prekrše.

Jedan od je i „Opšte obavezujuće uputstvo radio i televizijskim stanicama (emiterima) u predizornoj kampanji za lokalne, pokrajinske i republičke skupštinske izbore, izbore za predsednika republike i izbore za nacionalne savete nacionalnih manjina⁵” RRA. U tački 4. Uputstva se navodi:

„4. Izveštaji o predizbornim aktivnostima kandidata sa izbornih lista u dnevno-informativnim i specijalnim emisijama treba da budu zasnovani na načelima objektivnosti, **ravnomernosti** i zaštite javnog interesa i jednako dostupni svim etničkim zajednicama na području koje pokriva program emitera. ”

A u tački 10. precizira i sledeće:

„10. U toku predizborne kampanje emiteri treba da iz svog programa isključe dokumentarne, igrane, zabavne i slične emisije i filmove u kojima se pojavljuje funkcioner, istaknuti predstavnik podnosioca izborne liste ili kandidat **i da izbegavaju druge oblike indirektno političke propagande u redovnim emisijama.**”

⁵ www.rra.org.rs/latinica/opste-obavezujuca-uputstva-saveta-rra pregledano 5.12.2014.

Posebno je značajna tačka 11. pošto se ukazuje na to da je konflikt interesa izveštavanje o događaju u kojem je novinar/novinarka i akter:

„11. Emiterima se nalaže **da novinare i voditelje koji su kandidati isključe iz pojavljivanja u svojim programima** dok traje predizborna kampanja.”

RRA je nakon poslednja dva izborna ciklusa objavljivala opširan izveštaj o ponašanju emitera tokom predizborne kampanje zasnovan na kvantitativno-kvalitativnoj analizi sadržaja sa fokusom na to koliko su poštovana opšteobavezujuća uputstva.

Zakonom o elektronskim medijima (2014) se između ostalog predviđa da se Regulator (RRA) stara da programski sadržaj pružaoca medijske usluge ne sadrži informacije kojima se podstiče, na otvoren ili prikriven način, diskriminacija, mržnja ili nasilje zbog rase, boje kože, predaka, državljanstva, nacionalne pripadnosti, jezika, verskih ili političkih ubeđenja.

Ovaj zakon je zadržao u članu 44. iste vrste pružalaca medijskih usluga kao i prethodni: javne servise, komercijalne i medije civilnog sektora. Time je otvorio i nadalje mogućnost, posebno nacionalnim manjinama i marginalizovanim grupama, da osnivaju medije civilnog sektora koji su po osnovu afirmativne akcije u povlašćenijem položaju od komercijalnih pružalaca medijske usluge. U prethodnom ciklusu svega sedam tadašnjih emitera odlučilo se za ovu vrstu, jer nisu prepoznali mogućnost za opstanak oslanjajući se samo na projektno finansiranje. Sada pošto *Zakon o javnom informisanju i medijima* definiše jasno smernice za projektno finansiranje svih medija pruža nadu da će pružalaca medijskih usluga civilnog sektora biti više jer se od njih očekuju da zadovoljavaju specifične komunikativne potrebe građana i građanki što jeste jedan od osnovnih postulata demokratskih društava modernog doba.

Zaključak

Da sumiramo, novi medijski zakoni su prepoznali potrebu postojanja medija na jezicima nacionalnih zajednica i praćenje predizbornih aktivnosti na način na koji su svi učesnici u kampanji jednako zastupljeni u besplatnom medijskom prezentovanju njihovih programa i kandidata i kandidatkinja.

2. O starim samoregulatornim pravilima za praćenje predizborne kampanje

Teun van Dijk (2008)⁶ objašnjavajući odnos medija i moći uvodi pojam „Simboličke elite” koje definiše kao elite koje kreiraju simboličke prezentacije. Prema ovom autoru profesije poput novinara, pisca, glumca, reditelja, akademskih radnika, stiču moć na osnovu „simboličkog kapitala”. Predstavnici tih profesija imaju relativnu slobodu, ali i relativnu moć, u odlučivanju o diskursnom žanru u svom domenu moći, zatim u utvrđivanju teme, stila i prezentacije diskursa. Simbolička moć nije ograničena kada je u pitanju artikulacija po sebi (per se) već se proširuje i na različite vrste uticaja.

Simboličke elite mogu utvrđivati agendu društvenog javnog diskursa, uticati na relevantnost teme o kojoj se u društvu raspravlja, upravljati količinom i tipom informacija, odlučivati ko može biti predstavljen u javnosti, u kojoj meri, na koji način posebno u medijima.

Simboličke elite proizvode prema van Dijk (2008) društveno znanje, verovanja, stavove, norme, vrednosti, moral, ideologiju. Van Dijk smatra da iza političkih, ekonomskih i vojnih elita stoje simboličke elite. Podsetimo se naše društvene prakse iz nedavne prošlosti kada su u vreme Miloševićeve vladavine (1989-2000) simboličke elite imale ključnu ulogu u formiranju ratnog diskursa na osnovu teorije o ugroženosti Srpskog naroda koji je nekritički distribuiran i putem medijskih poruka. Među najznačajnijima predstavnicima tadašnjih simboličkih elita zabeleženi su književnici Dobrica Ćosić i Matija Bećković, filozof Mihajlo Marković, kao i tvrdo jezgro tadašnjeg sastava Srpske akademije nauka koja je izdala sporni MEMORANDUM, kao i niz novinara vodećih nacionalnih emitera (npr. RTS, Pink) i dnevnih novina (npr. Politika, Večernje novosti).

Simboličke elite kreiraju diskurs u ime političkih centara moći i šire ga kanalima na koje su odbrambeni mehanizmi imuni.

Imajući rečeno u vidu jasno je zašto je u vreme predizborne kampanje konflikt interesa da novinari budu na izbornim listama i u isto vreme izveštavaju o kampanji. U vreme predizborne kampanje za članove nacionalnih saveta 2014. bilo je takvih slučajeva uz opravdanje da ovi izbori nisu politički, već se radi o kulturnoj autonomiji i želji intelektualnih/simboličkih elita da doprinesu razvoju nacionalne manjine kojoj i sami pripadaju.

Drugi modalitet je da novinari pripadaju strankama koje su podnele kandidatske liste, ali sami nisu na tim listama. Međutim, bez obzira što nisu na listama, njihov uticaj u izveštavanju sa predizbornih pseudo-događaja ovaj monitoring je identifikovao.

⁶DISCOURSE AND POWER (2008). Houndsmills, UK: Palgrave.

Kako ograničiti i sprečiti konflikt interesa u izveštavanju medija o predizbornim kampanjama? Jedan od već postojećih mehanizama je medijska samoregulacija koja je najvidljivija u profesionalnim etičkim kodeksima u kojima se na direktan, ili indirektan, način definišu prava i obaveze novinara u odnosu na, za ovaj tekst, dva ključna pitanja „praćenje izbora” i „konflikt interesa”.

Kodeks novinara⁷ Srbije, 2006, smernice objavljene 2008.

U tački 5. ovog kodeksa navodi se:

„Novinar ne izveštava o temama u kojima ima lični interes, odnosno o temama u kojima dolazi do konflikta interesa.”

U *Smernicama* se dodatno obajšnjavaju i navode sve mogućnosti koje potpadaju pod ovu tačku.

- „Novinar ne sme da izveštava ili iznosi stavove o ljudima s kojima je u krvnom srodstvu, braku, bližim porodičnim ili prijateljskim odnosima.
- Novinar/urednik ne treba da izveštava o temama u kojima kao član upravnog, nadzornog ili poslovnog odbora kompanije/organizacije/kluba, i slično, ima lični, politički ili komercijalni interes.
- Novinar ne bi trebalo da se bavi sektorom u kojem član njegove (bliže i dalje) porodice ili blizak prijatelj ima moć odlučivanja.
- Novinar ne sme da piše o deonicama ili kompanijama od čijeg poslovnog uspeha zavisi njegov ili interes njegove (bliže i dalje) porodice ili prijatelja.”

Ukoliko takav interes postoji, novinar je dužan da o tome obavesti urednika.

- „O deonicama kojima je trgovao ili namerava da trguje novinar ne bi trebalo da izveštava.
- Novinar ne sme da koristi svoj položaj kako bi saznao bilo šta što nije u vezi s njegovom profesijom, ili pridobio bilo kakvu materijalnu ili nematerijalnu korist.
- Aktivno zagovaranje u političkoj, izbornoj ili medijskoj kampanji (političke stranke/kompanije, i slično), ne može da se obavlja istovremeno s novinarskim/uredničkim poslom.
- **Novinari ne mogu da učestvuju u političkim kampanjama, da nose partijska obeležja ili da se izjašnjavaju u korist/u ime nekog političkog kandidata. Politička aktivnost članova njihove porodice takođe bi mogla da uzrokuje stvaran ili prividan sukob interesa.**
- Novinar ne bi trebalo da nastupa pred nekom grupom, ukoliko postoji mogućnost da taj nastup stvori utisak prividnog ili stvarnog sukoba interesa.
- Novinari i urednici ne mogu istovremeno da rade u PR, marketinškim i agencijama za lobiranje.
- Sa novinarskom profesijom nespojiv je rad u kontraobaveštajnim, obaveštajnim i drugim bezbednosnim službama.

⁷ Svi novinarski kodeksi koji se navode u ovom poglavlju u celini su objavljeni u publikaciji *Etika novinarstva: priručnik za profesionalne novinare* (2005) ur. Stevan Nikšić i Ana Davičo. Beograd:Centar za profesionalizaciju medija.

- Ukoliko medij objavljuje autorski tekst ili prilog predstavnika državne institucije, neophodno je da se, pored njegovog imena i prezimena, navede i funkcija koju obavlja.”

Manje direktno ovu oblast definiše *Novinarski kodeks NUNS 2003.* u drugom i sedmom poglavlju:

2. Principi i načela

„Novinar će odbiti sve privilegije koje bi mogle da utiču na nezavisno obavljanje njegovih profesionalnih dužnosti.”

7. Lična etika

„Novinarima je zabranjeno da u radu promovišu sopstvene privatne interese. Isto tako, novinari ne mogu izveštavati sa događaja koji mogu izazvati konflikt njihovih ličnih sa javnim interesom.

...članovima NUNS-a izričito je zabranjeno uključivanje u bilo koji oblik propagande. Izuzetak je uključivanje u kampanje humanitarne prirode.”

Etički kodeks elektronskih medija Srbije, 2002 Beograd, takođe prepoznaje važnost konflikta interesa u poglavlju *Vlada, politika i interesne grupe – nezavisnost uređivačke politike* navodi:

„1. Urednici i novinari ne smeju da izveštavaju o političkim ili drugim zbivanjima koja se tiču njihove lične pripadnosti nekoj političkoj partiji, ekonomskoj, verskoj ili interesnoj grupi.”

U kodeksima zemalja Zapadnog Balkana takođe je slično regulisana ova oblast. Tako na primer u *Kodeksu časti hrvatskih novinara* stoji:

„21. Novinar se ne smije baviti poslovima koji ugrožavaju njegovu samostalnost prosuđivanja i smanjuju objektivnost u objavljivanju istinitih činjenica i narušavaju njegov novinarski dignitet.”

Kodeks novinara Crne Gore 2002.

„11.3 Podela funkcija

Ako novinar i izdavač **obavljaju i neku drugu funkciju uz novinarski posao, na primer u vladi, organima javne uprave ili preduzeću, oni moraju strogo voditi računa da odjele te funkcije.** Isti princip važi i ako je u pitanju obrnuti slučaj. Treba stalno imati na umu da sukob interesa šteti poziciji medija.”

Novi etički kodeks, Slovenija 2002, u poglavlju *Sukob interesa* ističe ne baš jako opširno:

„16. Da bi izbegao stvaran ili prividn sukob interesa, novinar mora da odbije poklone, usluge, honorare, besplatna putovanja i posebne povlastice i da se kloni dodatnih poslova, **političkog rada**, rada u državnoj službi ili državnim ustanovama, ako to može da umanja njegov kredibilitet ili kredibilitet profesije.”

Mnogo precizniji je *Novinarski kodeks*, Nemačka, 2001:

„Član 6: svaka osoba koja radi u medijima dužna je da štiti ugled medija i poštuje poslovnu tajnu koristeći se u potpunosti pravom da odbije da svedoči i oda izvor informacija bez njegovog izričitog pristanka

Uputstvo 6.1 razdvajanje funkcija

Ako novinar i izdavač obavljaju i neku drugu funkciju uz novinarski posao, na primer u vladi, organima javne uprave ili preduzeću, oni moraju strogo voditi računa da odjele te funkcije. Isti princip važi i ako je u pitanju obrnuti slučaj. Treba stalno imati na umu da sukob interesa šteti poziciji medija.”

Zaključak

Pregledom novinarskih kodeksa koji su na snazi u Srbiji, regionu i svetu, uočene su neke zajedničke odrednice kad je reč o sukobu interesa.

Svi novinarski kodeksi u svetu imaju odredbu koja se odnosi na **sukob interesa** i to izveštača o privrednim temama i subjektima, odredbe koje se odnose na zabranu mešanja uloge propagandiste i izveštača, primanje poklona, povlastice bilo koje vrste, primanje mita (eksplicitno i implicitno) i korišćenje informacija koje dobiju kao novinari za ostvarivanje lične dobiti. Samo nekoliko novinarskih kodeka među kojima je i zajednički kodeks UNS i NUNS Srbije iz 2006. jasno i direktno osporavaju da novinari budu uključeni istovremeno u rad redakcije u praćenju izbora i da budu kandidati na nekoj od lista.

U posttranzicionim zemljama još nerazvijene demokratije može se smatrati da je unošenje odredbe o konfliktu interesa neophodan standard kako bi izveštavanje o predizbornim kampanjama bilo visokoprofesionalno, balansirano, kritički intonirano i kako bi svi učesnici u procesu praktikovanja neposredne demokratije bili jednako tretirani u medijima.

SOMETHING NEW AND SOMETHING OLD

- Framework in Which the Elections for the Members of the National Councils Were Held -

Summary: Serbia's elections for members of the National Councils, the autumn of 2014, were held in the "new" legal framework in which the media operated. At the same time the media were framed with the "old" self-regulatory rules for monitoring of the election campaign. The paper discusses the legal solutions in regard to media relations towards elections, freedom of information, human rights, with emphasis on the right to elect and be elected, as well as informing in the mother tongue, which would apply both for the majority (Serbian) and ethnic minorities (minority languages). In addition solutions in the ethical codes relating to conflict of interest, namely the practice that the journalists are on the lists of candidates and at the same time reporters following the events related to the election campaign, are discussed.

Key words: media laws, professional journalistic codes of ethics, conflict of interest, the election campaign, the National Councils, the media in minority languages

REZULTATI MONITORINGA INFORMATIVNOG PROGRAMA RADIO TELEVIZIJE BUJANOVAC I RADIO TELEVIZIJE SPEKTRI NA ALBANSKOM JEZIKU TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA IZBORE NACIONALNOG SAVETA ALBANACA 2014.GODINE

Sažetak: U radu su prezentovani rezultati monitoringa dve centralne informativne emisije na albanskom jeziku „Radio Televizije Bujanovac” RTB i „Radio Televizije Spektri” RTS u periodu od 3.oktobra do 26.oktobra 2014.godine. Metod korišćen prilikom monitorovanja je kvantitativno-kvalitativna analiza medijskog diskursa. Ukupno je analizirano devet izdanja centralno informativnog programa – „Dnevnik” na RTB i devet izdanja na RTS „Spektri info”. Tema koja je praćena odnosi se na predizborno izveštavanje medija.

Ključne reči: Televizija Bujanovac, Televizija Spektri, kampanja, izbori, lokalni mediji

1. Uvod

U Preševskoj Dolini deluje 7 političkih partija koje su osnovali pripadnici albanske nacionalne zajednice. To su:

1. Partija za demokratsko delovanje PDD (Riza Halimi),
2. Demokratska partija Albanaca DPA (Ragmi Mustafa),
3. Demokratska Unija Albanaca DUA (Rami Zulfiu),
4. Demokratska unija doline DUD (Skender Destani),
5. Demokratska partija DP (Nagip Arifi – Bujanovac),
6. Partija za demokratski progres PDP (Jonuz Musliu) i
7. Demokratski preporod DP (Ramiz Latifi – Preševo).

U predizbornoj kampanji za izbore Nacionalnih Saveta 2010. godine učestvovala su samo Partija za demokratsko delovanje PDD i Demokratska unija Albanaca DUA, dok su ostale stranke bojkotovale izbore. Usled ovih okolnosti, Nacionalni Savet Albanaca prvi put je osnovan 2010. godine od strane te dve partije. U svom statutu kao osnovne nadležnosti Nacionalni savet je istakao: obrazovanje, kulturu, informisanje i upotrebu jezika i simbola. Odbornici za Nacionalni savet se biraju neposredno prema objavljenim spiskovima. Tada je (2010. godine) u srazmeri sa brojem Albanaca na celoj teritoriji Srbije određeno da Nacionalni

savet ima 29 odbornika. Sada po novom popisu stanovništva iz 2010 godine, u celoj Srbiji registrovano je samo 5.809 Albanaca. Na osnovu ovog popisa smanjen je budžet Nacionalnog Saveta i broj odbornika sa 29 na 15.

Za razliku od prethodnih izbora, na ovim izborima su učestvovalе sve partije koje deluju u Preševskoj Dolini. Ove političke partije formirale su kolaicije i prijavile 3 izborne liste. Osim političkih partija, učestvovalе su i Grupa građana „Nagip Taipi” i Civilno društvo „Perspektiva” sa listom „Za budućnost Albanaca u Srbiji – Sevdail Hiseni” sa svojim izbornim listama za koje se glasalo na neposrednim izborima.

Pet objavljenih izbornih lista za izbore Nacionalnog saveta su:

1. Lista „Demokratska partija – Dr sc Nagip Arifi” koji se sastoji od Demokratske partije i Demokratske unije doline, znači DP i DUD.

2. Lista „Koalicija ujedinjnih Albanaca” koja se sastoji od odbornika koje je predložila koalicije tri političke partije: Demokratske partije Albanaca, Pokreta za demokratski progres i Demokratskog preporoda, to jest DPA, PDP i DP.

Ova tri politička subjekta su sa DP-om i DUD-om potpisali sporazum da ako na izborima osvoje većinu za formiranje NS, koji će imati 15 odbornika, tada će kandidat za predesednika biti Jonuz Musliu, koji je istovremeno i predsednik Pokreta za demokratski progres.

3. Treća po redu koalicija okuplja Partiju za demokratsko delovanje (PDP) i Demokratsku uniju Albanaca pod imenom „Koalicija za prava Albanaca”.

4. Grupa građana „Nagib Taipi” i

5. Lista Civilnog društava „Za budućnost Albanaca u Srbiji – Sevdail Iseni”.

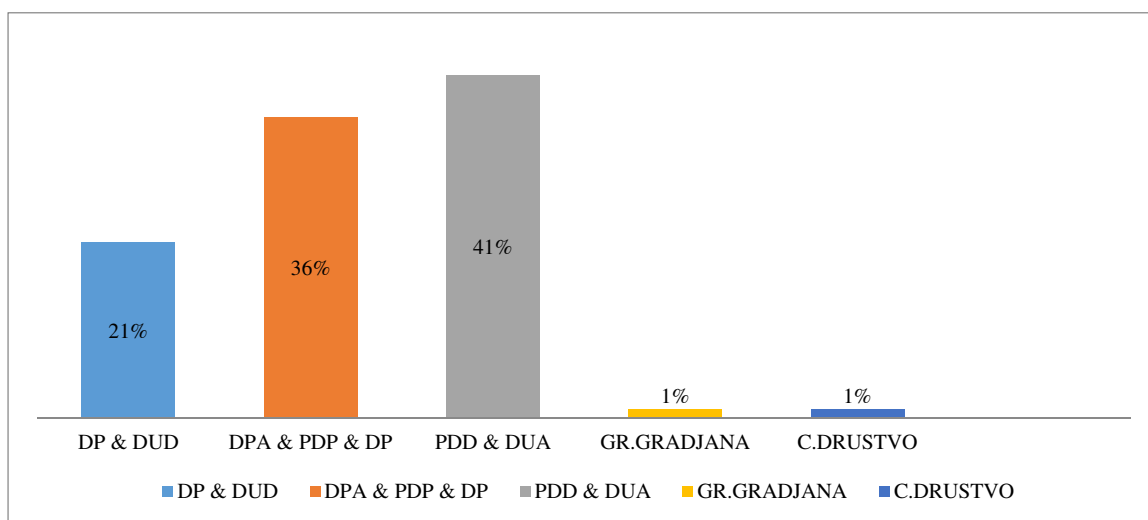
1.1. Rezultati izbora

Republička izborna komisija je u Preševskoj Dolini registrovala 35.500 građana, pripadnika albanske manjine sa pravom glasa za izbore Nacionalnih saveta. Od tih 35.500 svoje pravo iskoristilo je samo 30-40% građana na celokupnoj teritoriji Preševske Doline. U Bujanovcu od ukupno 15.840 glasača glasalo je samo 5.691 to jest, oko 30%. U Preševu od ukupno 17.975 registrovanih glasača, glasalo je 7.164. U Medvedi od 1.424 građana sa pravom glasa, glasalo je 1.172 što je oko 90% od ukupnog broja registrovanih građana.

Što se tiče Preševe i Bujanovca broj nezainteresovanih ljudi za izbore je ogroman, i zahteva objašnjenje političkih subjekta da daju argumente zašto su ljudi odbili da glasaju, gde je problem.

Ovo su preliminarni rezultati izbora u Preševskoj dolini:

1. Koalicija DP & DUD – 3025 glasa,
2. DPA & PDP & DP – 5029,
3. PDD & DUA – 5826,
4. GRUPA GRAĐANA – 88,
5. CIVILNO DRUŠTVO „PERSPEKTIVA” -108

Grafikon br.1: Rezultati izbora

Od 35.500 građana sa pravom glasa, svoje je pravo na glasanje u opštinama Bujanovac, Preševo i Medveđa iskoristilo samo 13.980 glasača.

1.2. Kontekst medija

Na teritoriji opštine Bujanovac dve televizije emituju program, „Televizija Bujanovac” i „Televizija Spektri”. „Televizija Bujanovac” je deo javnog preduzeća sa sedištem u opštini Bujanovac. Osim na albanskom emituje program i na romskom i srpskom jeziku. Svakodnevno emituju informativne, kulturne, obrazovne i zabavne sadržaje. Centralni informativni program koji je bio predmet ove analize emituje se svakodnevno od 18:30h u trajanju od 20 do 30 minuta i obuhvata dnevno političke događaje dana, i u kontinuitetu obezbeđuje informisanje albanske zajednice cele nedelje.

„Televizija Spektri” je privatna televizija, delom finansirana od opštine preko Nacionalnog saveta, uz obavezu da prati aktivnosti lokalne samouprave. Informativni program koji je monitorovan emituje se radnim danima od 19:00h u trajanju od 20 do 30 minuta. Osim

lokalnih informacija, ova televizija informiše građane o događajima iz regiona, sa priložima sa terena, izveštajima, intervjuima i temama iz svih oblasti života, počev od politike, kulture, obrazovanja socijalnih i svih drugih tema.

2. Metod i korpus

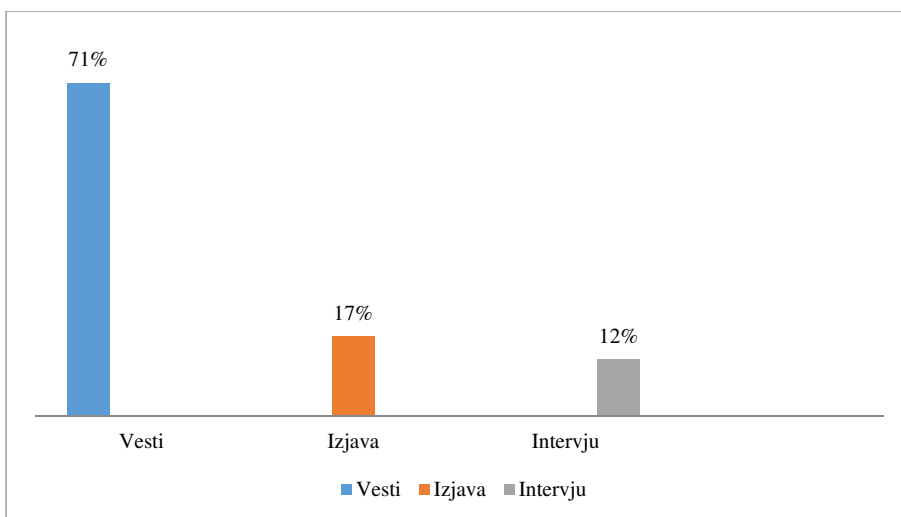
Jedinicu analize činili su svi prilozi, od najave do odjave sa pratećim audiovizuelnim sadržajima koji su emitovani u „Dnevniku” na RTB i na „Spektri info” RTS, a u kojima se na bilo koji način govorilo o izborima, u ukupno po 9 izdanja (3, 6, 8, 11, 13, 16, 21, 24. i 26. oktobra 2014. godine) na obe televizije, to jest 18 izdanja. Za analizu je koncipiran poseban kodni list koji je beležio više kategorija.

3. Analiza

Analiza je obuhvatila ukupno 52 priloga, i to 28 priloga na RTB i 24 na RTS, koji su u proseku trajali 1 min i 30 sekundi, kao i 6 specijalnih emisije u trajanju od 128 min, koje su emitovane odmah posle centralnog informativnog programa sa naznakom „predizborni program”. U sledećem delu izveštaja predstavimo dobijene rezultate.

3.1. Žanr

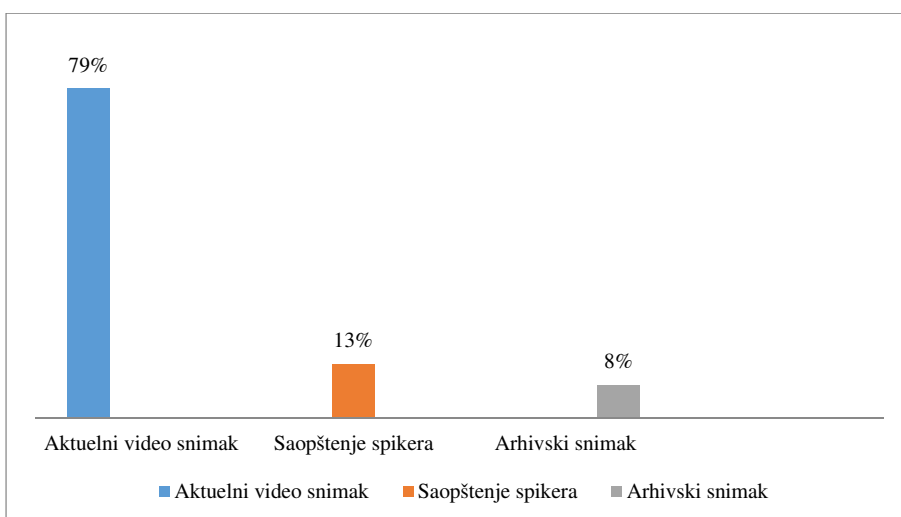
Prilozi u vezi sa izborima trajali su kratko, a uglavnom zahvaljujući činjenici da su u samo u malom broju priloga bili korišćeni složeniji žanrovi. U informativnim emisijama žanrovski preovladavaju vesti (37) posle izjava (9), a u periodu u kojem smo pratili informativni program, evidentirano je i 6 priloga u formi intervjua, kada su intervjuisani predstavnici političkih subjekata u specijalnim emisijama. Nije bilo žanrovski bogatih informativnih formi poput reportaža ili TV paketa.

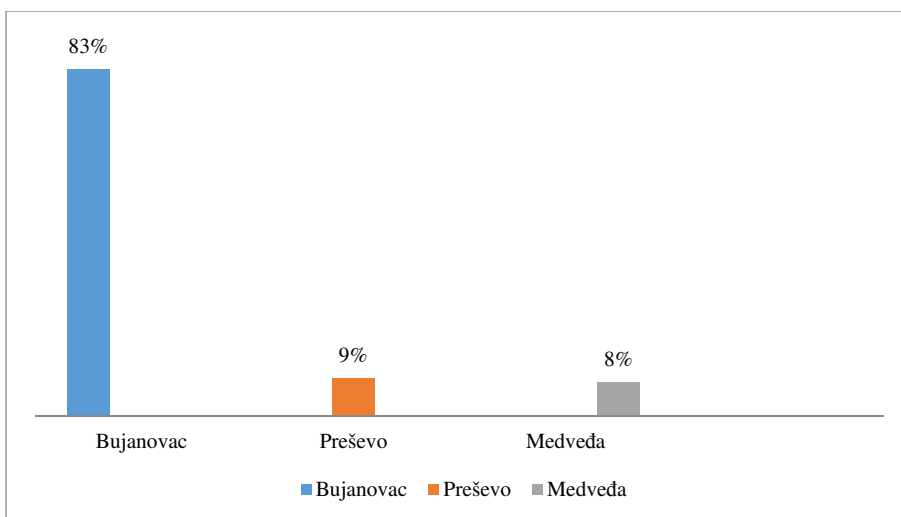
Grafikon 2: Žanr

3.2. Oprema, povod, lokacija

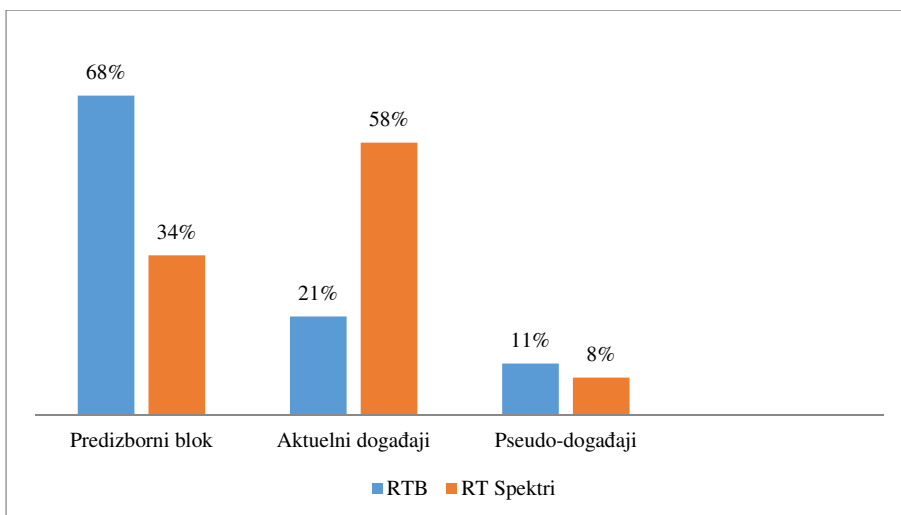
Prilozi su bili prezentovani na tri načina: saopštenjem spikera (7), aktuelnim video ili audio snimkom (41) i arhivskim snimkom (4). Što se tiče lokacije, 43 puta se govorilo o Bujanovcu i okolnim selima u kojima živi albansko stanovništvo, Preševu 5 puta i u Medvedi 4 puta. U vezi sa povodom izveštavanja, zapažamo da je u emisijama javnog medijskog servisa „Televizije Bujanovac”, na prvom mestu predizborni blok (19), sledi aktuelni događaji (6) i pseudo-događaji (3). U vestima „Televizije Spektri” na prvom mestu je aktuelni događaj (14), sledi predizborni blok (8), dok se pseudo-događaji kao povod izveštavanja pojavljuju (2) puta.

Grafikon 3: Oprema

Grafikon 4: Lokacija

Grafikon 5: Povod

3.3. Autorstvo i tema

Svi prilozi su uredno bili potpisani u skladu sa profesionalnim standardima. Tematska struktura je vrlo siromašna i svedena je na tri ključne kategorije: socijalne teme, značaj izbora, Nacionalni savet, njegova uloga, značaj i ključne kompetencije kao što su obrazovanje, kultura, informisanje i upotreba jezika i simbola. Kada analiziramo ključne kompetencije Nacionalnog saveta odnosno obrazovanje, tu se kao značajno javlja pitanje da li će se do sledeće školske godine obezbediti svi udžbenici za đake osnovnih škola i šta će biti sa procedurom osiguranja potrebnih udžbenika. Kontroverzno pitanje o kojem se raspravlja unutar zajednice je i upotreba jezika u javnim lokalnim institucijama i očuvanje simbola. Jedan od problema o kojem se

govorilo je i priznavanje visokoškolskih isprava sa Kosava, što predstavlja ozbiljan problem za mlade koji tamo završavaju studije.

3.4. Subjekti i objekti

Tokom monitorovanog perioda u centralnom informativnom programu „Televizije Bujanovac” na albanskom uglavnom su emitovani prilozi u kojima su govorili predsednici stranaka i visoki partijski funkcioneri. U analiziranom periodu nije emitovana nijedna anketa u kojoj bi građani imali priliku da odgovore na pitanje da li će izaći na izbore ili daju svoje mišljenje o njima.

Subjekti su dobrim delom govorili o svojim programima, ciljevima (49), kao subjekti pojavili su se i predstavnici opozicije u prošlom mandatu (2), ali i predstavnici OEBS-a (2) - jednom koordinator OEBS-a u Bujanovcu, a drugi put Peter Burkhard, koji je izrazio svoje zadovoljstvo što ovaj put ne čuje reč „bojkot” i što na ovim izborima osim političkih partija učestvuju i predstavnici građana i civilnog društva. Takođe se obratio građanima sa molbom da masovno izađu na izbore, jer ovi izbori imaju veliki značaj zbog uloge Nacionalnog saveta u ostvarivanju osnovnih prava kao što su upotreba jezika, obrazovanje, kultura i upotreba simbola.

3.5. Stranačka pripadnost subjekta i objekta

Neizbalansiranost je bila karakteristična za analizirani period u Dnevniku RTB-a. Jasno se vidi da je Demokratska partija bila mnogo više prisutna u programu i na osnovu uzorka možemo da tvrdimo da je ta stranka dobila dominantno mesto u Dnevniku u toku čitave kampanje. Objašnjenje možda leži u činjenici da je reč o opštinskom mediju što Demokratskoj partiji koja je na vlasti olakšava uticaj na uređivačku politiku medija i daje im mogućnost da promovišu svoje stavove i stavove svojih koalicionih partnera. Može se zaključiti da ovaj medij nije uspeo da nepristrasno i objektivno izveštava o predizbornoj kampanji, već su pokazali pristrasnost prema DP-u kome su dali najveći prostor. Od ukupno 28 emitovanih priloga, Demokratska partija se pojavila 14 puta a PDP i njihovi partneri u koaliciji 8 puta (onii takođe imaju sporazum sa DP-om da ako postignu većinu glasova na izborima postave na čelo Nacionalnog saveta Jonuza Muslija koji je i predsednik PDP i predsednik Skupštine opštine Bujanovac). PDD u koaliciji sa DUA, koji su trenutno i opozicija u lokalnoj samoupravi a upravljaju Nacionalnim savetom, su se pojavili samo 3 puta - i to jednom kao subjekat sa izjavom da će učestvovati na izborima i dva puta kao objekat kada su bili kritikovani od DP-a i PDP-a. U jednoj emisiji predstavnik Nacionalnog Saveta, istovreme i odbornik PDD-a je

istakao da je posle skoro tri godine najzad pozvan neko iz Nacionalnog saveta ili iz PDD-a da da izjavu na lokalnoj televiziji i ironično im se zahvalio na ovom dugo očekivanom pozivu.

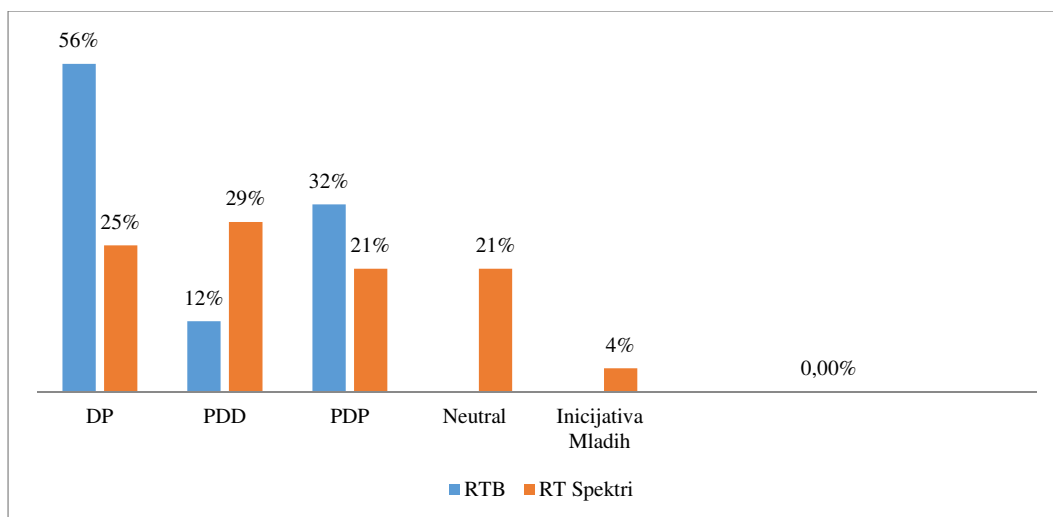
Kada je upitanju program „Televizije Spektri” situacija je malo bolja jer se radi o samostalnoj privatnoj televiziji na koju lokalne vlasti nisu mogle da ostvare značajan uticaj. Od 24 analizirana priloga, Demokratska partija sa svojim koalicionim partnerom se pojavila 6 puta, PDP sa svojim partnerima 5 puta, Partija za demokratsko delovanje 7 puta, objavljeno je 5 vesti sa neutralnim sadržajem i jednom je prikazana inicijativa mladih sa Preševa protiv Jonuza Muslija za predsednika Nacionalnog saveta sa sloganom „Jonuz za predsednika, samo kaži NE”. To je bila reakcija mladih iz Preševa na sporazum pet političkih partija iz Preševske doline, dve iz Bujanovca i tri iz Preševa koje su potpisale sporazum da će, ako dobijaju većinu glasova na izborima, Jonuz Musliu biti predsednik Nacionalnog saveta. Njihov potez bio je usmeren protiv Partije za demokratsko delovanje (Riza Halimi) i Demokratske unije Albanaca koje su, samostalno 2010.godine izašle na izbore i prikupile 17 000 hiljada potpisa da bi stekle pravo da formiraju Nacionalni Savet, dok su ostale partije bojkotovale izbore i pozvale građane na bojkot. Sada se situacija promenila, a pet patrija potpisnica sporazuma pravdaju svoje učešće na izborima obrazloženjem da je Nacionalni savet do sada postojao samo da bi predstavljao PDD i DUA, a ne sve građane, i da će oni to ispraviti.

Preliminarni rezultati izbora pokazuju da su PDD i DUA kao lista dobili najveći broj glasova i time su dobili 7 odbornika za skupštinu Nacionalnog saveta, PDP i DPA i DP 5 odbornika, a DP sa DUD-om 3. Međutim, zahvaljujući potpisanom sporazumu, predsednik Saveta će biti Jonuz Musliu, jer pet potpisnica sporazuma ukupno ima većinu, to jest 8 odbornika.

Objekti koji su bili prisutni u priložima uglavnom su bili članovi stranaka (23), na primer član Demokratske Partije iz sela Breznice, koji je i kandidat za odbornika NS-a, i koji je izneo kritike na račun PDD-a i njihovog dosadašnjeg upravljanja Savetom i pohvale DP-u. Drugi put je reč o prilogu u kom DP optužuje PDD i govori o tome kako je u selu Nesaljce PDD omeo održavanje njihovog predizbornog skupa zauzimanjem prostora gde je skup trebao da se održi, ali uprkos tome njihovi simpatizeri su bili u stanju da čekaју čak do zore samo da se ovaj skup održi.

Detektovani su i neki drugi slučajevi u kojima su predstavnici PDD-a bili u ulozi objekta: Predsednik DP-a je u svom intervjuu na RTB izjavio da partija koja upravlja NS nije uradila mnogo što se tiče njegovih ključnih kompetencija. Navodi kako su dali otkaz profesoru Z.F. zbog toga što se okrenuo ka DP-u a da je samo za vreme dok je on bio angažovan u Komisiji za obrazovanje u okviru NS nešto i rađeno na obezbeđivanju udžbenika, te da je po

njegovom odlasku taj proces se zaustavljen. Izneo je kritike i na račun časopisa „Nacionali” istučući kako ga niko ne čita, kako od prve do poslednje stranice ima samo jednu fotografiju itd. Slične kritike izneo je i predsednik DUDa, Skender Destani, koji je rekao da Nacionalni savet nije do sada učinio mnogo, ali da mu je najviše smetalo to što je degradirao albanske škole mešajući se u izbor direktora škola dajući saglasnost samo onima koji su bili na njihovoj strani ne mareći za kvalitet. Zahvaljujući ovakvoj situaciji pet škola nisu mogle da izaberu direktore, tako da već četiri godine imaju privremene direktore koji se ponovo biraju svakih šest meseci. Na programu RTB-a gostovao je i predstavnik Grupe građana Nagib Taipi koji je bio član DP-a ali je zbog neslaganja u nekim pitanjama podneo ostavku i formirao svoju listu za izbore. On je istakao da je najveći problem između njega i partije nastao nakon njegovog predloga da se, ako oni kao partija dobiju većinu glasova na izborima, kandidat za predesenika Nacionalnog saveta odrekne političke funkcije i tako Nacionalni savet otvori za sve partije. Istovremeno nije bio zadovoljan dosadašnjim radom Nacionalnog saveta zbog čega je preduzeo korake da formira ovu grupu građana i izađe na izbore tražeći poverenje naroda sa ciljem da promeni neke stvari i postigne bolje rezultate. Istakao je da časopis „Nacionali” nije bio objektivna nego jednostran i jednoličan. Na vim stranicama ovog časopisa se videla slika Galipa Beićirija (predsednika Saveta), pisali su samo o aktivnostima PDD-a, ne dajući značaj drugim kulturnim aktivnostima koje su se održavale u Bujanovcu a čiji su organizatori bili članovi drugih partija. Obećao je da će se, ako postane član Nacionalnog saveta, potruditi da se formira jedna televiziju koja će biti objektivna, kvalitetna i sveobuhvatna, a ne kao što je to slučaj sa RTB koja već tri godine nije pozvala opoziciju da gostuje, ili objavi vest o njima, jer RTB služi samo poziciji. Nagib Taipi predstavnik Grupe građana rekao je da su se svi predstavnici političkih partija sada ujedinili samo da bi ostali na poziciji, protiv PDD-a, a ne da bi obezbedili nešto bolje narodu, i kako im pozicija nije dala nijedan bilbord na koje bi stavili svoje postere. U drugoj emisiji predstavnik PDD-a ironično se zahvalivao RTB-u na pozivu, jer je na ovaj intervju trebalo čekati skoro tri godine. On je kritikovao pet partija koje su ujedinile protiv PDD-a rekavši da se nisu ujedinili da bi nešto uradili za dobrobit naroda nego samo da bi uzeli Nacionalni savet i tako imali slobodan put da rade šta hoće i kako su se četiri doktora dogovorila da se za predsednika imenuje nekog sa srednjom školom, Jonuza Musliua. Sve u svemu, pozicija je kritikovala opoziciju i obrnuto.

Grafikon 6: Stranačka pripadnost subjekta i objekta

Kada je reč o odnosu subjekta prema objektu situacija je sledeća: negativni stavovi (14), pozitivni stavovi (0), neutralni stavovi (6).

3.6. Zloupotreba državnih funkcija

U analiziranim emisijama nismo detektovali nijedan slučaj zloupotrebe državnih funkcija. Ali na terenu je vladajuća partija, to jest DP, koristeći svoj položaj uticala na RTB tako da je dobila najveći prostor tokom predizborne kampanje, a sve bilborde u centru grada i na najviđenijim mestima iskoristila da bi postavila svoje postere i reklame.

4. Zaključak

Komparativna analiza pokazala je da su gotovo svi posmatrani mediji bili izuzetno zainteresovani za izveštavanje o stranačkim aktivnostima u okviru predizborne kampanje za izbore za Nacionalni savet 2014.godine.

Na osnovu analiziranih priloga može se zaključiti da je „Televizija Bujanovac” dala najveći prostor vladajućoj stranci, ustupajući joj više prostora za promociju, samopromociju i kritiku PDD-a koji je na čelu Nacionalnog saveta. Nisu uspeali da objektivno i nepristrasno izveštavaju tokom predizborne kampanje, nego su otvoreno pokazali pristrasnost prema vladajućoj partiji to jest DP i njenom predsedniku Nagipu Arifiju. Registrovana su drastična odstupanja od profesionalnih standarda do te mere da novinarka usred intervjua otvoreno pokazuje svoju simpatiju prema DP-u braneći ovu listu od kritika predstavnika Grupe građana.

Nešto bolja situacija je kod „TV Spektri” gde na osnovu analiziranih priloga možemo zaključiti da je postojala izbalansiranost prilikom izveštavanja, bili su objektivni i nepristrasni

i profesionalniji od RTB-a. „TV Spektri” se u svojim priložima trudila da obezbedi podjednaku zastupljenost svih političkih subjekata. Međutim najveća zameka obema televizijama je ta što nisu dali dovoljno prostora „nestranačkim” listama - listi Grupe građana i listi Civilnog društva „Perspektiva”. Takođe ni jedni, ni drugi nisu anketirali građane i predstavili i njihovo mišljenje o izborima. Za buduće izbore bi bilo dobro izraditi odgovarajuću strategiju za razvoj i očuvanje kvaliteta predizbornog programa, povećati analitički pristup i žanrovsku šarolikost.

Napomena: Tokom predizborne kampanje nije registrovano učešće novinara u kampanji.

**RESULTS OF MONITORING INFORMATION PROGRAM RADIO
TELEVISION BUJANOVAC AND RADIO TELEVISION SPEKTRI IN THE
ALBANIAN LANGUAGE DURING THE ELECTION CAMPAIGN FOR THE
ALBANIAN NATIONAL COUNCIL 2014**

Abstract: Radio Television Bujanoci and Radio Television Spektri are both a local media but RTB is a public media while RT Spektri is independent and private media. Programs of these radio televisions are based on regional topics. As part of the monitoring we analyzed prime time news program "Dnevnik" and "Spektri info". Quantitative and qualitative analysis included nine editions of the program from the both media, in total 18 editions in the period from 3rd until 26th Oktober. In addition to the information presented in the pre-election section, monitoring also included other segments of the news program. Analyzed corpus in RTB shows favoring one political party and uncritical coverage while RT Spektri has done little better job of informing the public about election campaign giving equal space to all political parties.

But the mistake of both media was that they had no space left for the citizens and their opinions.

Key words: Television Bujanovac, Television Spektri, campaigns, elections, local media

REZULTATI MONITORINGA PORTALA „TITULLI.COM” I „BUJANOCI.NET” NA ALBANSKOM JEZIKU TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA IZBORE NACIONALNIH SAVETA 2014.GODINE

Sažetak: U radu su prezentovani rezultati monitoringa dva informativna portala na albanskom jeziku Titulli.com i Bujanoci.net u periodu od 3 do 26. oktobra odnosno 3, 6, 8, 11, 13, 16, 21, 24. i 26. oktobra. Metod korišćen prilikom monitorovanja je kvantitativno-kvalitativna analiza medijskog diskursa. Tokom monitoringa ukupan korpus činilo je 77 tekstova.

Ključne reči: kampanja, izbori, Albanci, manjina, elektronski mediji

1. Uvod

Cilj ove analize je predstavljanje rezultata istraživanja medijskih sadržaja posvećenih izborima koji su prezentovani na dva informativna portala na albanskom jeziku „Titulli.com” i „Bujanoci.net” tokom predizborne kampanje za izbore nacionalnih saveta tokom oktobra 2014. godine.

Prema popisu stanovništva u Srbiji koji je sproveden 2011. godine albanska nacionalna manjina broji 5.809 osoba, dok ih je prema popisu iz 2002. bilo oko 50.000. Ova značajna razlika je posledica bojkota novog popisa stanovništva kojeg su Albanci bojkotovali iz tehničkih razloga jer nisu postojali obrasci za popis na albanskom jeziku. Albanci su tražili da se ponovi popis stanovništva ali tadašnja Vlada nije bila spremna ni na to. Na osnovu (nerealnih) podataka iz ovog popisa smanjen je budžet i broj odbornika (sa 29 na 15) Nacionalnog saveta Albanaca. Sada je na posebnom biračkom spisku za izbore za nacionalne savete registrovano 35.500 građana albanske nacionalne manjine sa pravom glasa.

Za razliku od ostalih nacionalnih zajednica u Srbiji, albanska manjina donedavno nije imala razvijenu svest o svom manjinskom statusu i izgrađene manjinske institucije. Albanska manjina je tek u 2010. godine prvi put formirala svoj Nacionalni savet.

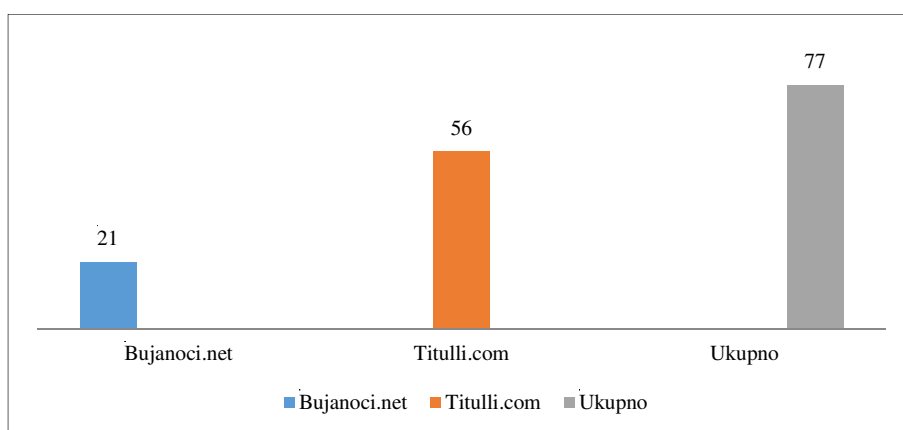
Na izborima za Nacionalni savet Albanaca 2010. godine zajednički su učestvovala *Partija za Demokratsko Delovanje* (PDD), najveća i najstarija politička partija albanske nacionalne zajednice i *Demokratska unija Albanaca* DUA. Kako su ostale stranke tada bojkotovale izbore ove dve partije su osnovale Nacionalni savet Albanaca.

1.1. Kontekst medija

Informativni portal „Bujanoci.net” nije registrovan kao javno glasilo kod Agencije za privredne registre, dok je „Titulli.com” jedini nezavisni informativni portal koji prema rezultatima ovog monitoringa izveštava objektivno i nepristrasno javnost, o svim događajima sa područja na kojem živi albanska nacionalna manjina.

2. Korpus

Tokom monitoringa predizborne kampanje „Titulli.com” je objavio ukupno 56 tekstova o izborima za Nacionalni savet i to: 41 afirmativni tekst za DP (13), PDP (4), PDD (14), za Grupu građana „Nagib Taipi” (2) i za Civilno društvo „Perspektiva”. Objavili su i 8 neutralnih tekstova, kao i 6 tekstova koji se mogu okarakterisati kao medijske inicijative. Na portalu „Bujanoci.net” je ukupno objavljen 21 tekst, i to 9 afirmativnih tekstova za DP, 5 za PDP i 7 za PDD. Od ukupnog broja monitorovanih tekstova 6 sadrži kritike, a 1 saopštenje da će PDD učestvovati na izborima. Grupu građana „Nagib Taipi” i Civilno društvo „Perspektiva” nisu ni pominjali u svojim tekstovima - da i oni imaju sopstvene izborne liste kao ni to da će učestvovati na izborima. Analizirano je ukupno $56 + 21 = 77$ tekstova koji su se odnosili na izbore za nacionalne savete nacionalnih manjina.

Grafikon.1. Ukupan broj analiziranih tekstova

3. Metoda

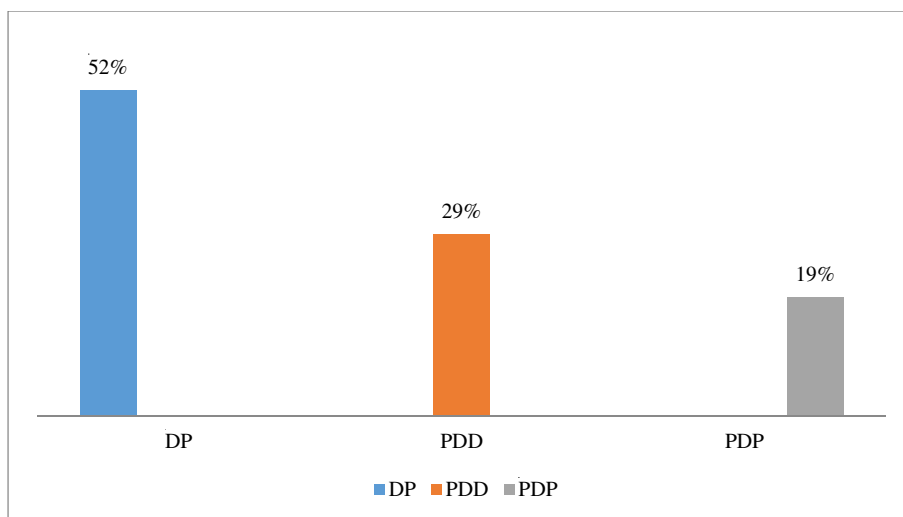
Za monitoring je korišćena kvantitativno-kvalitativna metoda analize medijskog diskursa na osnovu kodeksa koji je specijalno napravljen za istraživanje predizborne kampanje.

4. Analiza

U nastavku ćemo navesti najbitnija zapažanja u okviru analize 77 tekstova objavljenih dva portala „Titulli.com” (56) i „Bujanoci.net” (21).

4.1. „Bujanoci.net”

Analiza je pokazala da se od ukupno 21 teksta o izborima, o PDD-u pisalo 6 puta. U jednom tekstu se potvrđuje učešće PDD-a na izborima, dok preostalih 5 predstavljaju oštru kritiku DP-a i PDP-a na račun PDD-a kako nisu uradili ništa dobro tokom prethodnog mandata, te da su u Medveđi pokrali glasove. Sa druge strane isti portal je o vladajućoj partiji DP koja se nalazi na čelu opštine objavio ukupno 11 tekstova koji su svi bili afirmativni. I o PDP-u koji je koalicioni papartner DP-u objavljeno je 4 teksta – jednim tekstom se potvrđuje učešće ove partije na izborima, a u preostalim se kritikuje stranka koja upravlja Nacionalnim savetom. Grupu građana „Nagib Taipi” i Civilno društvo „Perspektiva” nisu ni pominjali u svojim tekstovima, ni da i oni imaju sopstvene izborne liste, niti da će učestvovati na izborima. Na osnovu rezultata monitoringa može se zaključiti da portal „Bujanoci.net” nije uspeo da objektivno i izbalansirano izveštava svoj auditorijum jer je DP-u omogućio da preuzme najveću pažnju u vezi sa predizbornom kampanjom. Portal „Bujanoci.net” bio je od početka predizborne kampanje sputan dnevnom politikom lokalnih vlasti, kojima je poslužio kao prostor za sponzorisanu informisanje, obilujući netačnim i nepotpunim informacijama sa političkim konotacijama. Ovaj portal je, prema analizi, zbog pristrasnosti prema DP-u više ličio na politički bilten te partije nego na glasilo koje treba da služi javnom interesu. Na primer, tokom monitoringa nije se mogao naći nijedan tekst u kome se kritikuje DP. Pozitivan stav ovog portala prema DP-u može se uočiti i na osnovu toga što su DP i njihov partner u koaliciji PDP, imali velike banere na sajtu ovog medija, a druge izborne lista nisu imale ni fotografije. Za „Bujanoci.net” definitivno u toku predizborne kampanje nisu postojale druge političke partije ili bolje rečeno portal „Bujanoci.net” postoji samo za dve partije koje su na vlasti, kao sredstvo informisanja javnosti o njihovim uspesima i promocije njihovih stavova.

Grafikon br.2 Broj objavljenih teksta na portal Bujanoci.net

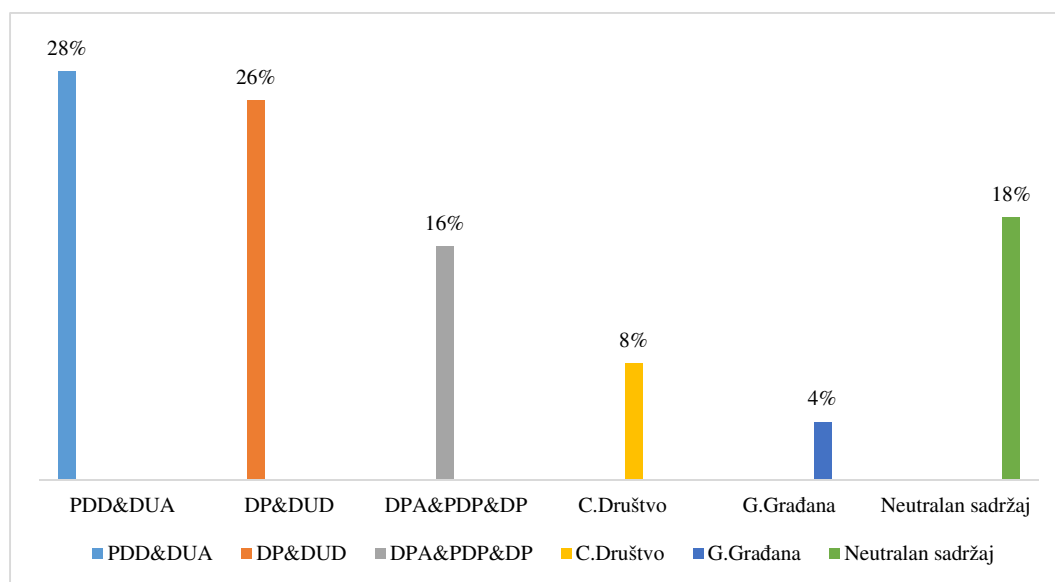
4.2. Portal „Titulli.com”

Analiza je pokazala da su na portalu „Titulli.com” (www.titulli.com) tokom predizborne kampanje svi politički subjekti bili zastupljeni u istoj meri. Oni su uspjeli da objektivno i izbalansirano obavještavaju javnost o izborima, o koalicionim strankama i njihovim programima koje su ponudili za upravljanje Nacionalnim savetom tokom naredne četiri godina. U periodu monitoringa na svom sajtu „Titulli.com” objavio je ukupno 56 tekstova vezanih za izbore Nacionalnog saveta i to: o kolaiciji koju su činili PDD i DUA ukupno 14 tekstova, o kolaiciji koju su činili DP i DUD bilo je 13 tekstova, o Civilnom društvu „Perspektiva” 8 tekstova, o koaliciji DPA&PDP&DP 4 i o Grupi građana „Nagib Taipi” i 2 teksta. Tekstova sa neutralnim sadržajem bilo je ukupno 9, kao i 6 tekstova koji su objavljeni u okviru projekta „Izađi i glasaj, postani deo budućnosti”. Ovi rezultati ukazuju da se uredništvo portala „Titulli.com” trudilo da nepristrasno, objektivno i nezavisno informiše javnost tokom predizborne kampanje. Osim toga, u monitorovanom periodu ovaj portal je uložio značajan napor da putem posebnog programa, debata i specijalnih emisija, podigne svest građana o ulozi, kao i o nacionalnom i društvenom značaju, koji imaju izbori za nacionalne savete. Trudili su se i da predstave sve alternative koje imaju građani tokom izbora, i da osim političkih partija prvi put mogu da glasaju za grupu građana i Civilno društvo, za razliku od portala „Bujanoci.net” koji nije ni pomenuo ove dve liste.

Osim toga „Titulli.com” je tokom oktobra u okviru projekta „Izađi, glasaj, postani i ti deo budućnosti”⁸ realizovanog uz finansijsku podršku Ambasade Velike Britanije organizovao

⁸ Osnovni cilj projekta „Izađi, glasaj, postani i ti deo budućnosti” realizovanog uz finansijsku podršku Ambasade Velike Britanije je informisanje građana albanske nacionalnosti o njihovim pravima u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja, upotrebe jezika i nacionalnih simbola.

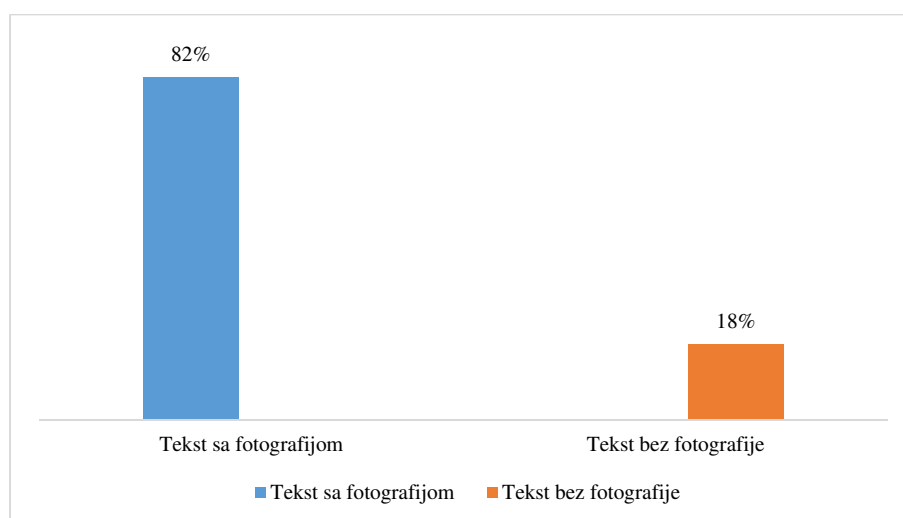
tribine o značaju Nacionalnog saveta i izborima. Projekat je uključio i distribuciju informativnog materijala za građane sa objašnjenjima o ulozi, značaju i funkcionisanju Nacionalnog saveta Albanaca, a sve sa ciljem kako bi što veći broj građana, prvenstveno sa područja opština Bujanovca, Preševo i Medveđa, izašao na izbore.

Grafikon br.3 Broj objavljenih teksta na portal Titulli.com

4.3. Oprema

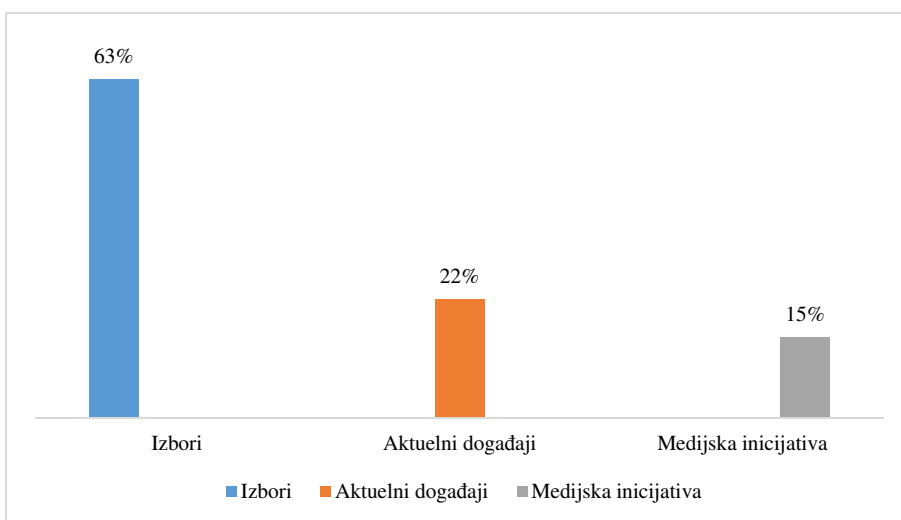
Najčešća oprema tekstova su fotografije (63) dok je samo tekst bez opreme uočen 14 puta u okviru korpusa. Fotografije često nisu autentične već slikovito opisuju tekst uz koji stoje. Tokom analize nisu se pojavili grafikoni, tabele ili druga oprema.

Grafikon.br 4 Oprema tekstova na oba portala

4.4. Povod

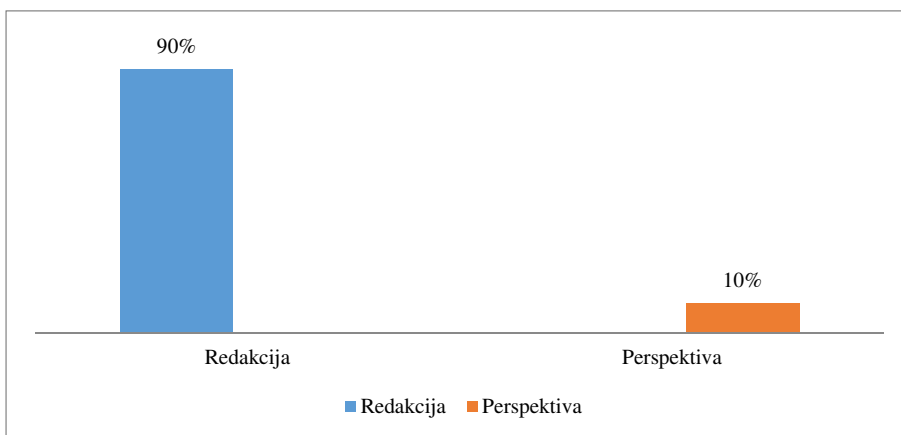
Izbori su bili najčešći povod u 63% (48) tekstova. Nakon toga slede aktuelni događaji 22% (17), zatim medijske inicijative 15% (12). Tokom analiziranog perioda veliki broj tekstova objavljenih na portalu „Bujanoci.net” za povod su imali aktivnosti DP-a koje su ilustrovane fotografijama sa tih događaja, na primer asfaltiranja nekih ulica i sličnih projekata, koji su se realizovali neposredno pre i tokom izbora. Njihova volja za rad se najviše vidi pred same izbore, što predstavlja zgodan način da se privuče veća pažnja javnosti, a time i glasova.

Grafikon br.5. Povod za izveštavanje u informativnim portalima Bujanoci.net i Titulli.com

4.5. Autorstvo

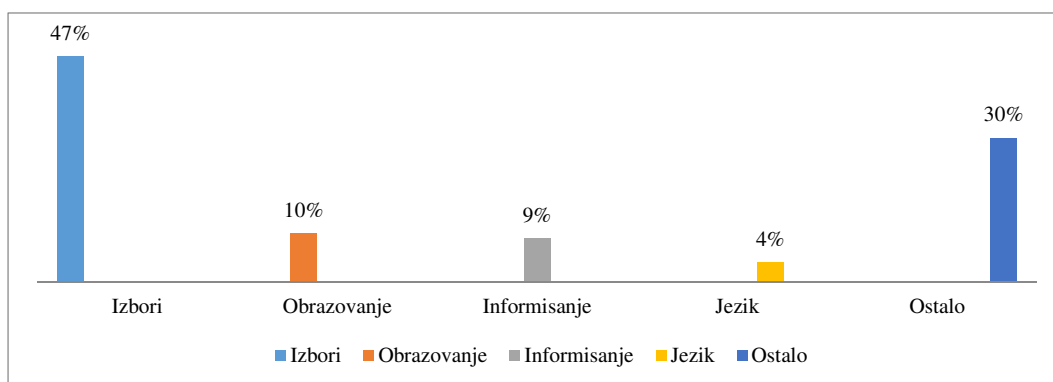
Značajnu većina tekstova (90%) u okviru korpusa potpisuju redakcije portala dok se u 10% tekstova kao autor tekstova javlja Civilno društvo „Perspektiva”.

Grafikon br. 6. Autorstvo

4.6. Tema

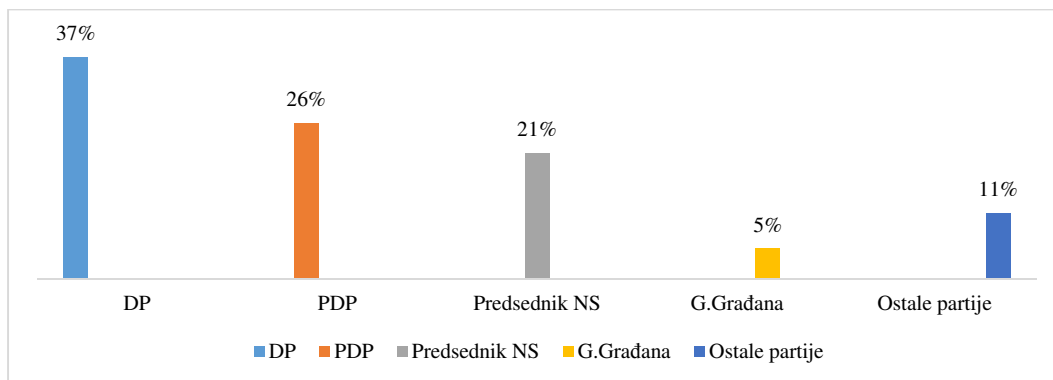
Izbori za Nacionalne savete bili su tema u najvećem broju analiziranih tekstova (33) dok se obrazovanje kao tema pojavilo u 7, informisanje u 6 i jezik u 3 teksta. U kategoriju *ostalo* svrstani su tekstovi o rezultatima rada Nacionalnog saveta tokom prošlog mandata (8), nezadovoljstvo građana postignutim rezultatima i njihova nezainteresovanost za izbore (4), kao i pseudodogađaji - projekti koje realizuje vladajuća partija u lokalnoj samoupravi (baš sada pred izbore) (9).

Grafikon br.7. Tema

4.7. Subjekat

Najčešći akteri bili su predsednici stranaka (12) od čega je predsednik DP-a bio subjekat 7 puta, PDP-a 5 puta, bivši predsednik Nacionalnog saveta 4 puta, ostali predstavnici političkih subjekata 2 puta i predstavnik Grupe građana 1 put. Dakle subjekti su bili raznovrsni, uz jedan nedostatak, niko nije pisao o građanima i o njihovom mišljenju o izborima ili o kandidatima koji su nominovani. U ulozi subjekta se jednom našao i predstavnik OEBS-a koji je pozivao građane da pozitivno i masovno odgovore na ovim značajnim izborima.

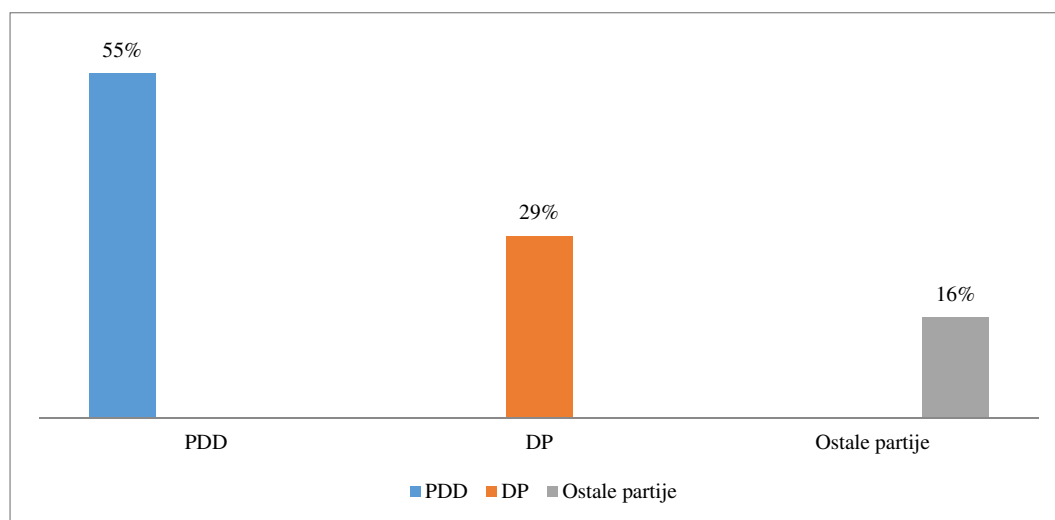

Grafikon br.8 Subjekat

4.8. *Objekat*

Objekti analiziranih tekstova najčešće su bili političari koji su činili poziciju u prethodnom mandatu ili oni koji su bili na čelu Nacionalnog saveta - PDD (17), političari koji upravljaju lokalnom samoupravom - DP (9), i objekti koji se mogu svrstati u kategoriju ostalo (7). Predstavnic DP-a koristili su svaku moguću priliku da kritikuju predstavnike Nacionalnog saveta rekavši da do sada nisu ništa uradili, da nisu radili kako treba i kako će oni to sve ispraviti i raditi mnogo više i bolje od njih. Jednom su izneli optužbe da im predstavnici PDD-a cepaju postere po gradu, te da su otpustili čoveka samo što je držao stranu DP-u.

Istovremeno predstavnik Grupe građana optužio je DP da su koristeći svoj položaj i moć nisu omogućili civilnom društvu da promovišu svoje stavove, ni na lokalnom javnom mediju (RTB) koji je najveći prostor i pažnju posvetio DP-u, niti uz pomoć drugih sredstava informisanja građana, kao što su na primer bilbordi. Mogle su se pročitati i kritike predstavnika Civilnog društva „Perspektiva” koji je kritikovao političke partije koje su ujedinjile samo da bi ostali na položaju i kako DP i dalje daje prazna obećanja jer se još čeka da ispune ona data tokom predizborne kampanje za lokalne izbore.

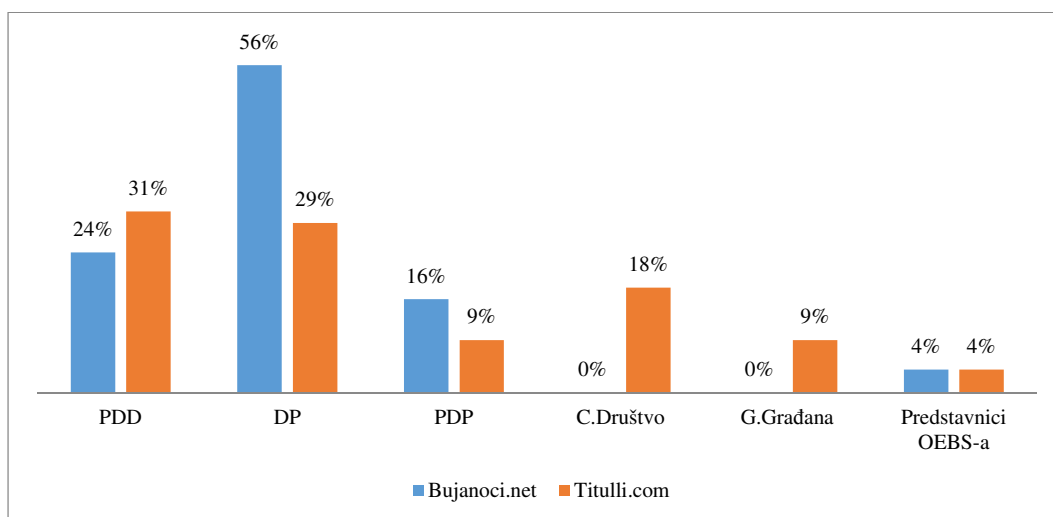
Grafikon br.8 *Objekat*

4.9. *Stranačka pripadnost subjekta*

Subjekti koji su bili najprisutniji na portalu „Bujanoci.net” tokom analiziranog perioda dolazili su iz redova DP-a kao člana koalicije okupljene oko Demokratske partije čiji su predstavnici bili subjekti ukupno 14 puta. Predstavnici PDD sa DUA u koaliciji bili su subjekti 6 puta, PDP sa svojim partnerima 4 puta, a ostale liste nijednom. Na portalu „Titulli.com” bili

su zastupljeni subjekti iz svih političkih stranaka: PDD (14), DP (13), Civilno društvo (8), PDP (4), Grupa građana (4) i ostalo (9).

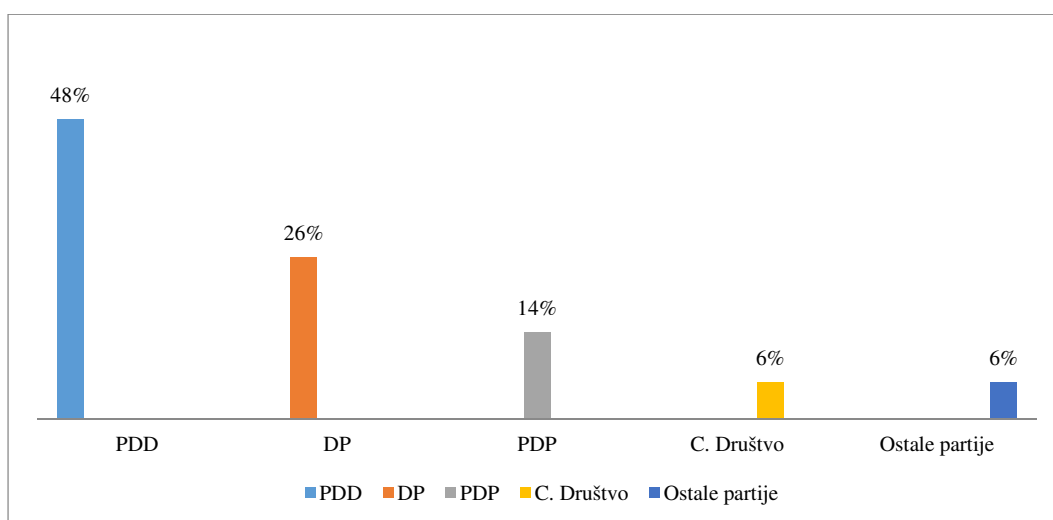
Ukupna zastupljenost subjekata koji nisu pripadali ni jednoj stranci bilo je relativno mala (4% u oba medija). U svim slučajevima radi se o predstavnicima OEBS-a, jednom je to bio predsednik OEBS-a koji je pozvao građane da masovno izađu na izbore, a drugom prilikom je to bio Koordinator OEBS-a u Bujanovcu.

Grafikon br.9 Stranačka pripadnost objekta

4.10. Stranačka pripadnost objekta

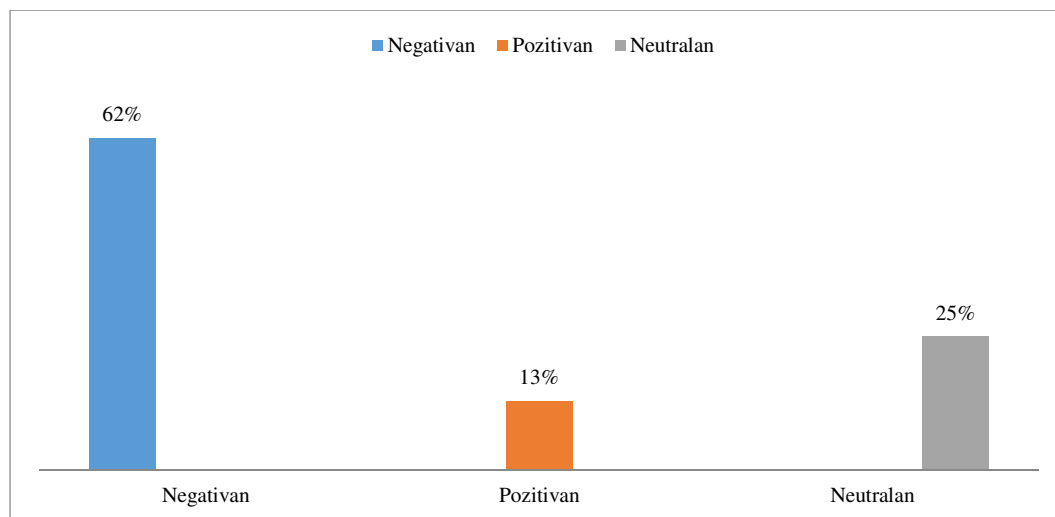
Prema rezultatima monitoringa, PDD bila je najčešće objekat u tekstovima 17 puta, DP 9, PDP 5, predstavnici civilnog društva 2 i ostale partije 2 puta.

Grafikon br.10 Stranačka pripadnost objekat

4.11. Stav subjekta prema objektu

Stav subjekta prema objektu je najčešće bio negativan (15). Pozitivan stav prepoznat je 3 puta, a neutralan 6 puta.

Grafikon br. 11. Stav subjekta prema objektu

4.12. Subjekt kao bivši funkcioner nacionalnog saveta manjina

Subjekt kao bivši funkcioner nacionalnog saveta pojavio se 4 puta. Bivši predsednik NS-a se pojavio 3 puta sam i jedan put sa svojim saradnicima, koji su govorili o uspesima Nacionalnog saveta tokom četiri godine njihovog mandata.

4.13. Zloupotreba državnih funkcija

Najveća uočena zloupotreba državnih funkcija za vreme ovih izbora ogleda se u činjenici da je lokalna vlast za svoje predstavljanje iskoristila sve bilborde u centru grada a ostalim strankama dodelila one na periferiji grada, ili u ruralnim mestima, gde samo mali broj građana može da ih vidi. Takođe vladajuća kolaicija je iskoristila svoj položaj i tako uticala na lokalni medij RTB kako bi dobili je najveći prostor za promovisanje svojih stavova.

Čule su se i kritike na račun PDD-a koji je bilo na čelu NSA da su koristili zgradu Nacionalnog saveta za organizaciju predizborne kampanje i prikupljanje potpisa za učešće na izborima. Tokom analize drugi slučajevi zloupotrebe nisu detektovani.

5. Zaključne napomene

Portal „Bujanoci.net” je tokom predizborne kampanje stavio akcenat na aktivnosti Demokratske partije. Preko trećine subjekata u tekstovima dolazila je iz redova DP-a ili iz

redova drugih subjekta koji su u koaliciji sa DP-om. Istovremeno, informativni portal „Titulli.com” uspeo je da objektivno i nepristrasno obaveštava javnost o izborima i potudio je da svi politički subjekti budu zastupljeni u istoj meri. Prema rezultatima ove analize „Titulli.com” korektno je izvršio svoje dužnosti prema javnosti, tačno i jasno predstavljajući sve učesnike u izborima i njihove programe.

RESULTS OF MONITORING OF THE PORTAL "TITULLI.COM" I "BUJANOCI.NET" IN THE ALBANIAN LANGUAGE DURING THE ELECTIONS CAMPAIGN FOR THE ELECTIONS FOR FOR NATIONAL COUNCILS 2014

Summary: Monitoring has included two local information portals during the election campaign which are monitored in the period from 3rd October until 26th October 2014. A total of 77 texts of these two portals were analyzed, we were using quantitative-qualitative analysis pattern during the monitoring. Analyzed corpus shows favoring one political party and uncritical coverage at portal Bujanoci.net while results of analyzed texts at portal Titulli.com has shown balance when it comes to representation of political parties and civil societies.

Key words: campaign, elections, Albanians, minorities, electronic media

KVANTITATIVNO-KVALITATIVNA ANALIZA MEDIJSKOG DISKURSA INFORMATIVNOG PROGRAMA MEDIJA TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA BOŠNJAČKO NACIONALNO VIJEĆE 2014. GODINE

Sažetak: Tokom monitoringa medija praćeni su Regionalna radio-televizija Novi Pazar, Televizija Sandžak, Televizija Tutin, Radio sto plus, nedeljnici Polimlje i Sandžak danas kao i portali sandzakavaz.rs, sandzacke.rs, sandzakhaber.net i sandzakpress.net. Ukupno je analizirano 90 televizijskih, 15 radijskih priloga, 27 tekstova štampanih medija i 66 tekstova internet portala. Korpus se sakupljao 16 dana u oktobru mesecu i 7 dana u novembru i to 8, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 30, 31. oktobra, kao i 5, 7, 10, 12, 14, 17, 21. novembra. Tokom analize korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza medijskog diskursa koja se odnosi na preizborni blok i rubrike u kojima je prisutno prikriveno oglašavanje. Na osnovu analize rezultata medijskog monitoringa može se zaključiti da slobode govora, nezavisnog, istraživačkog novinarstva u lokalnim medijima sandžačkog regiona neće biti sve dok njima rukovode politički i verski moćnici.

Ključne reči: izbori, Bošnjačko nacionalno vijeće, Novi Pazar, Sandžak, mediji

1. Uvod

Posmatranje predizborne kampanje za Bošnjačko nacionalno vijeće (BNV) bilo je od velikog značaja zbog posebnosti situacije koja je prethodila samom izbornom procesu. Ova nacionalna zajednica nakon prethodinih izbora za nacionalne savete 6. juna 2010. godine, bila je lišena postojanja i efikasnog rada ovog predstavničkog tela a time i napora da nadležnosti saveta nacionalnih manjina budu sprovedene u praksi. *Bošnjačka kulturna zajednica* (BKZ), koju je na izborima predstavljao muftija Muamer Zukorlić, 7. Jula 2010, uz podršku dva većnika sa liste *Za bošnjački preporod* imala je prostu većinu za formiranje Bošnjačkog nacionalnog veća. Neposredno pre konstituisanja BNV-a Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je izmenom predvidelo da je za konstituisanje saveta umesto proste većine potrebna dvotrećinska većina glasova.⁹ U izjavi za medije tadašnji ministar Svetozar Čipilić nije isključio

⁹ Prema poslovniku donetom 25. juna 2010. godine bila je potrebna prosta većina za konstituisanje Saveta. Ali, poslovnikom koji je na samom početku konstitutivne sednice podeljen većnicima, a koji je donet 06. juna 2010. godine, zahteva se verifikacija najmanje dve trećine mandata, kako bi se nacionalni savjet smatrao konstituisanim. Prema tome uzimajući u obzir činjenicu da na konstitutivnoj sednici prisustvuje 19. većnika, savet ne može biti konstituisan. Predstavnici ministarstva su osporili i mandat Zehnije Bulića, iznoseći kao dokaz blanko ostavku koju je isti potpisao. Zahrenija Bulić je izneo tvrdnje da nikada nije potpsao nikakvu blanko ostavku. Pošto se nisu stvorili uslovi za konstituisanje Saveta, predstavnici Ministarstva napuštaju sjednicu. U nastavku konstitutivnom

moгуćnost da moųe doći do raspisivanja novih izbora. Ponovljeni izbori nisu održani. BNV je nastavio da funkcioniše u tehničkom mandatu do izbora 2014. godine.

Ovaj put uloųeni su veliki naponi da proces izbora za nacionalne savete nacionalnih manjina protekne na legalan i legitiman naćin. Pripreme za ove izbore poćele su izmenama *Zakona o izborima*. Izmenama nisu bili zadovoljni svi ućesnici izbornog procesa ali su u osnovi svi pristali na utvrćene okolnosti. Veliki broj organizacija civilnog društva i javnih lićnosti angaųovao se kako bi ovaj izborni proces protekao u fer i korektnim uslovima. Tokom kampanje potpisan je i *Sporazum o sprovoćdenju izbora za bošnjacko nacionalno vijeće*¹⁰ izmeću kandidata kojim je utvrćen model ponašanja predstavnika izbornih lista i jedinica lokalne samouprave tokom predizborne kampanje kao i na dan izbora, principi delovanja u postizbornom periodu i tokom konstituisanja budućeg saziva BNV-a, kao i osnovna naćela rada samog Veća u odnosu na ključne nadleųnosti: obrazovanje, zaštitu, razvijanje i promociju kulture i informisanja i sluųbenu upotrebu jezika i pisma bošnjacke nacionalne manjine. Tekst sporazuma mogao je da ima ili nema svoje manjkavosti ali oni koji su ušli u izborni proces obavezali su se da će poštovati upravo pravila koja su i potpisali.

Republićka izborna komisija je za izbore za ćlanove BNV-a proglasio liste *Za Bošnjake, Sandųak i muftiju* i *Za bošnjacko jedinstvo - dr Sulejman Ugljanin*. U poseban biraćki spisak za izbore za BNV bilo je upisano 99.259 biraća dok je na izborima glasalo 35.638 biraća što iznosi 37%. Registruje se znatan pad izlaznosti graćdana na izbore. Na ovim izborima je broj glasaća koji su izašli na izbore gotovo prepolovljen. Lista pod rednim brojem dva *Za bošnjacko jedinstvo - dr Sulejman Ugljanin* osvojila je ukupno 19.304 glasova (55%), odnosno 19 mandata dok je lista pod rednim brojem jedan *Za Bošnjake, Sandųak i muftiju* osvojila 16.044 glasova (44,5%) tj. 16 mandata.¹¹

Procene CeSID-a su, nakon posmatranja izbora, da je u osnovi ovaj proces tekao na legitiman i legalan naćin. Iako je bilo prekoraćenja i kršenja pravila, preduzimane su i odgovarajuće mere. Izbori su ponovljeni na 3 biraćka mesta a lista *Za bošnjake, Sandųak i muftiju* muftije Muamera Zukorlića podnela je krivićnu prijavu protiv tri ćlana Republićke izborne komisije (RIK). Prema Zakonu o izborima onaj ko smatra da je proces izbora bio prekršen ima pravo da podnese tuųbu Upravnom sudu i pokrene upravni spor kako bi se u što je moguće kraćem roku otklonile sumnje o ispravnosti samog izbornog procesa. Da ni ovaj put

sjednicom predsjedava muftija Muamer ef. Zukorlić, gde dolazi od usvajnja novog Statuta nacionalnog savjeta i imenovanjem predsjednika i dva podpredsjednika i izvršnog odbora BNV - <http://bosnjaci.net/prilog.php?pid=38493>, pregledano 1.12.2014.

¹⁰ <http://www.kcdamad.org/2014/10/bosnjaci-su-se-dogovorili/>, pregledano 17.11.2014.

¹¹ http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/saopstenja_frames.htm, pregledano 1.12.2014.

nije došlo do njegovog konstituisanja, BNV bi prestao da postoji i bio bi izbrisan iz registra nacionalnih saveta. Jednoglasno i bez diskusije 17. novembra 2014. godine u Novom Pazaru konstituisano je Bošnjačko nacionalno vijeće koje čini 19 predstavnika sa pobjedničke liste *Za bošnjačko jedinstvo - Sulejman Ugljanin* i 16 predstavnika liste *Za Bošnjake, Sandžak i muftiju*. Lider Stranke demokratske akcije (SDA) Sandžaka i nosilac liste *Za bošnjačko jedinstvo* Sulejman Ugljanin, izabran je na konstitutivnoj sednici za predsjednika Bošnjačkog nacionalnog vijeća¹²

Đorđe Vuković iz CeSID-a je naglasio da je tokom samog izbornog dana bilo nedoumice oko biračkog spiska. Vuković je rekao da specifičnost vođenja i ažuriranja Posebnog biračkog spiska utiče na to da veliki broj građana na sam dan izbora „saznaje” da nije upisan u birački spisak. Razlozi za to su trojaki: mnogi građani mislili su da na ovim izborima automatski važe birački spiskovi za parlamentarne, predsjedničke, tj. lokalne izbore, neki građani nisu znali da moraju da se upišu u birački spisak da bi uopšte glasali na ovim izborima dok je manji broj građana tvrdio da su bili upisani a da ih na izborni dan nije bilo u biračkom spisku. Ovi problemi su bili zabeleženi u nekoliko slučajeva i sve u svemu možemo da govorimo o nekoliko stotina birača koji su na ovaj način bili onemogućeni da glasaju. „To je prosto bila ta pravna procedura. Poseban birački spisak i redovan birački spisak su nepovezani i ima tu puno stvari koje treba rešiti ali mislim da je to jedan ozbiljan izazov za državu i jedinice lokalne samouprave da ovaj proces dovedu do kraja da tu nemamo nedoumice. Zaista sam siguran da ovo nije nastalo kao sistem zloupotrebe ili loše namere nego prosto kao nemar i nerad” naveo je Vuković. Vuković je posebno naglasio da je nepostojanje profesionalne izborne administracije u Srbiji jedna posebna boljka koja nije vezana samo za ovaj izborni proces. „Vrlo smo često svedoci da ljudi koji sprovode izborni proces ne poznaju dobro procedure, nisu u stanju da sprovedu izbore na pravi način i onda nastaju sitnije nepravilnosti poput kasnog otvaranja biračkih mesta, nedostatka izbornog materijala pa se zbog toga namerno obustavi izborni proces što uopšte nije uslov. Ono što je specifično za Sandžak je porodično glasanje, glasanje u grupi i slično. To su setovi nekih problema koji su više vezani za tradiciju i kulturu nego što su vezani za sam proces izbora.”¹³

Narodna poslanica i članica Regionalnog foruma sa teritorije Sandžaka Aida Ćorović istakla je neposredno pre konstitutivne sednice BNV da „Bošnjaci danas stoje na jednoj tački posle koje nema dalje. Mislim da akteri koji su sada ključni u osnivanje i formiranje

¹² <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/511694/Ugljanin-na-celu-Bosnjackog-nacionalnog-veca>, pregledano 17.11.2014.

¹³ Izjava Đorđa Vukovića data 19.11.2014. za potrebe ovog istraživanja.

nacionalnog saveta bošnjaka imaju istorijsku odgovornost i svako onaj ko se ogлуši o to, svako onaj ko nije svestan trenutka, sutra će, bojim se, snositi ogromnu presonalnu odgovornost i ali i odgovornost prema svima nama, Bošnjacima ali i svima drugima, jer mi ipak živimo u zajednici koja je vrlo dimanimčna. Ono što je dobro za Bošnjake u ovom regionu treba da bude dobro i za Srbe ali i za sve nas u Srbiji.”¹⁴

Zibija Šarenkapić Dervišhalitović iz Kulturnog centra „Damad” iz Novog Pazara izjavila je da niko u ovim izborima nije poražen i da je samo neko morao biti prvi, jer osvojiti 16 mandata je sasvim pristojno i osvojiti 19 nije baš ona pobeda do neba tako da se svi trebaju osećati pozvanim i relevantnim da učestvuju i primenjuju završni deo sporazuma koji kaže da će članovi Vijeća raditi u najboljem interesu manjinske zajednice što uključuje stalne konsultacije, javna slušanja i debate sa građanima.¹⁵

1.1. Kontekst medija i emisije

Tokom preizborne kampanje istraživački tim Novosadske novinarske škole u saradnji sa Sandžačkim odborom za zaštitu ljudskih prava i sloboda pratio je tri televizije (*Regionalna radio-televizija Novi Pazar*, *Sandžak TV* i *Televizija Tutin*), jednu radio stanicu (*Radio sto plus*), dva nedeljnika (*Polimlje* i *Sandžak Danas* kao nedeljni dodatak dnevnih novina *Danas*) i četiri onlajn portala (*sandzakavaz.rs*, *sandzacke.rs*, *sandzakpress.net* i *sandzakhaber.net*).

Sedište *Regionalne radio-televizije* je u Novom Pazaru, a njen osnivač je novopazarska lokalna samouprava. Pod kontrolom je lokalne vlasti, koju u Novom Pazaru čine Sandžačka demokratska partija (SDP) Rasima Ljajića, Sandžačka narodna partija (SNP) Mirsada Đerleka i stranaka okupljenih oko Srpske napredne stranke (SNS). Odlukom Republičke radio-difuzne agencije ima regionalnu dozvolu za emitovanje programa na teritoriji Novog Pazara, Sjenice, Tutina i Raške. Međutim, preko kablovskih sistema njen program mogu pratiti i gledaoci u Prijepolju, Priboju i Novoj Varoši, kao i u više gradova u regionu. Prati se i preko satelita i interneta širom sveta. Finansira se iz gradskog budžeta kao javno preduzeće i prihodima od komercijalnog programa. Rukovodioce i urednike postavljaju lokalne vlasti, pa su na tim položajima najčešće osobe bliske političkim partijama, koje čine većinu u lokalnoj skupštini. O predizbornoj kampanji za Nacionalni savet Bošnjaka *Regionalna radio-televizija* uglavnom izveštava u centralnoj informativnoj emisiji *Dnevnik*. *Dnevnik* se emituje u 19:00 i 22:30

¹⁴ Izjava Aide Ćorović data 19.11.2014. za potrebe ovog istraživanja.

¹⁵ Izjava Zibije Šarenkapić Dervišhalitović data tog i tog datuma za potrebe ovog istraživanja.

časova svakog radnog dana. Predizborni blok je obično u drugoj polovini *Dnevnika*, ili pri kraju emisije.

Sandžak TV je lokalni emiter, koji posluje u Novom Pazaru, čije se prostorije nalaze na privatnom *Internacionalnom univerzitetu* čiji je predsednik Muftija Muamer ef. Zukorlić¹⁶. Prati se i preko interneta. Javno glasilo je osnovano kao *TV Universa*, i pod tim imenom se još uvek vodi na sajtu RRA¹⁷. Prema podacima dostupnim na APR-ovom sajtu, osnivač je preduzeće za usluge i informisanje *Ekran* Envera Islamovića i drugih¹⁸. Na sajtu ovog medija nema podataka na koji način se ovaj medij finansira, ali ni ko čini upravljačku strukturu. Ovaj medij je veoma blizak Islamskoj zajednici u Srbiji i vode ga ljudi iz okruženja muftije Muamera Zukorlića.

Televizija Tutin je medij sa lokalnom dozvolom za emitovanje programa. Javno je informativno preduzeće, koje se finansira iz lokalnog bužeta opštine Tutin. Sredstva obezbeđuje i projektnim finansiranjem i komercijalnim programom. Rukovdeći kadar postavlja lokalna skupština, pa je on obično blizak lokalnim vlastima, odnosno dominantnoj političkoj struji, a to je trenutno SDA Sandžaka.

Radio Sto plus je jedina radio stanica u Sandžaku sa dozvolom za regionalnu zonu pokrivanja i jedina koji ima informativni program. *Sto plus* je deo novinske agencije *BETA*, a na njegovom sajtu piše da se bavi promocijom ljudskih i manjinskih prava, tolerancijom i boljim razumevanjem zajednica. Radijom upravlja dugogodišnji dopisnik *Bete* Ishak Slezović. Finansira se zahvaljujućim komercijalnim sadržajima, projektima i stranim donacijama.

Sandžak Danas je nedeljni dodatak dnevnom listu *Danas*, za područje Sandžaka. Prati lokalne teme. Izlazi petkom. Finansira se kroz projekte i uz pomoć osnivača. Uređuju ga novinarke dnevnog lista *Danas* Slađana Novosel i Safeta Biševac.

Nedeljnik *Polimlje* izlazi petkom u Prijepolju. Vlasnik je *Voćar lutka d.o.o.* iz Prijepolja, a izdavač *Informativno preduzeće d.o.o. Prijepolje*. Direktor i glavni i odgovorni urednik je Muharem Mutabdžija. Finansira se iz komercijalnih prihoda i projektno, uglavnom iz budžeta Ministarstva kulture i informisanja.

Portal *sandzakpress.net* svakodnevno informiše svoje čitaoce. Finansiranje je netransparentno, a na sajtu ne postoji impresum. Prema vestima koje se objavljuju uočljivo je da je sajt blizak islamskoj zajednici u Srbiji. Komentari čitalaca su često „okićeni” govorom mržnje.

¹⁶ <http://www.uninp.edu.rs/page/rijec-predsjednika/>, pregledano 6.12.2014

¹⁷ http://www.rra.org.rs/pages/view_permit/latinica/170, pregledano 6.12.2014

¹⁸ <http://pretraga2.apr.gov.rs/EnterprisePublicSearch/details/EnterpriseBusinessName/1055151?code=E7208C30BB8F182B539B888F3F41AEF4EFB6C895>, pregledano 6.12.2014

Portal *sandzacke.rs* je portal nedeljnika *Sandžačke novine* koji ne izlazi već izvesno vreme, međutim, portal svakodnevno ažurira informacije. Na sajtu nisu navedeni način finansiranja, upravljačka struktura niti osnivač. Kako je pokretač i izdavač nedeljnika bilo Bošnjačko nacionalno vijeće, pretpostavlja se da je i osnivač sajta ova institucija. To se može zaključiti i po informacijama koje se pretežno objavljuju.

Portal *sandzakhaber.net* je osnovan pre nekoliko meseci, ali je vrlo brzo postao čitan. Na sajtu nema podataka o osnivaču, vlasniku i upravljačkoj strukturi, kao ni o načinu finansiranja. Prema informacijama koje se plasiraju na ovom portalu može se zaključiti je da je portal blizak političkoj partiji Rasima Ljajića.

2. Korpus

Tokom monitoringa ukupno je analizirano 90 televizijskih i 15 radijskih priloga, 27 tekstova štampanih medija i 66 tekstova internet portala. Korpus se sakupljao 16 dana u oktobru mesecu i 7 dana u novembru i to 8, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 30, 31. oktobra i 5, 7, 10, 12, 14, 17, 21. novembra. U korpus su uvršteni svi medijski prikazi koji su se odnosili na prikrivene ili neprikrivene političke aktivnosti u okviru predizborne kampanje za Bošnjačko nacionalno vijeće. Mediji su praćeni svakodnevno i svaka aktivnost prikazana u medijima van predviđenih datuma za monitoring, koja je prepoznata kao dragocena za rezultate, ušla je istraživački korpus.

3. Metoda

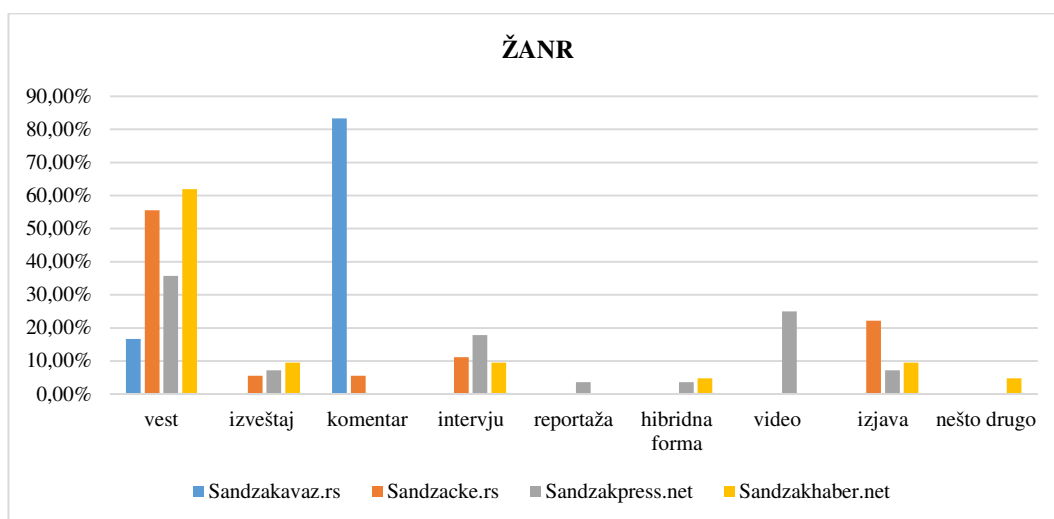
Pri istraživanju korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja medijskog diskursa na osnovu unapred utvrđenog kodeksa koji je jednak za ceo projekat monitoringa medija tokom predizborne kampanje za Nacionalne savete nacionalnih manjina 2014. godine. Dodatne kategorije nisu uvedene.

4. Analiza

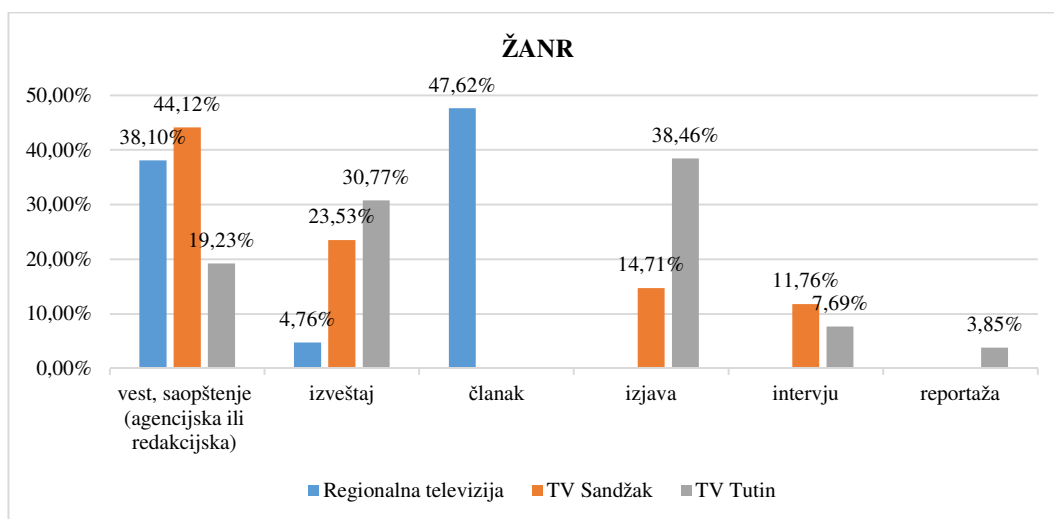
4.1. Žanr

Vesti i saopštenja kao kategorija dominirali su u svim medijima. Na radiju ih je bilo najviše, 67% od ukupnog emitovanog sadržaja koji je analiziran. Izveštaja je bilo najviše na *Regionalnoj televiziji* 47,6%. Komentari su najviše dominirali na veb-portalu *sandzakavaz.rs*. Ovi tekstovi bili su često pozitivna kritika liste okupljene oko Sulejmana Ugljanina (opravdanje

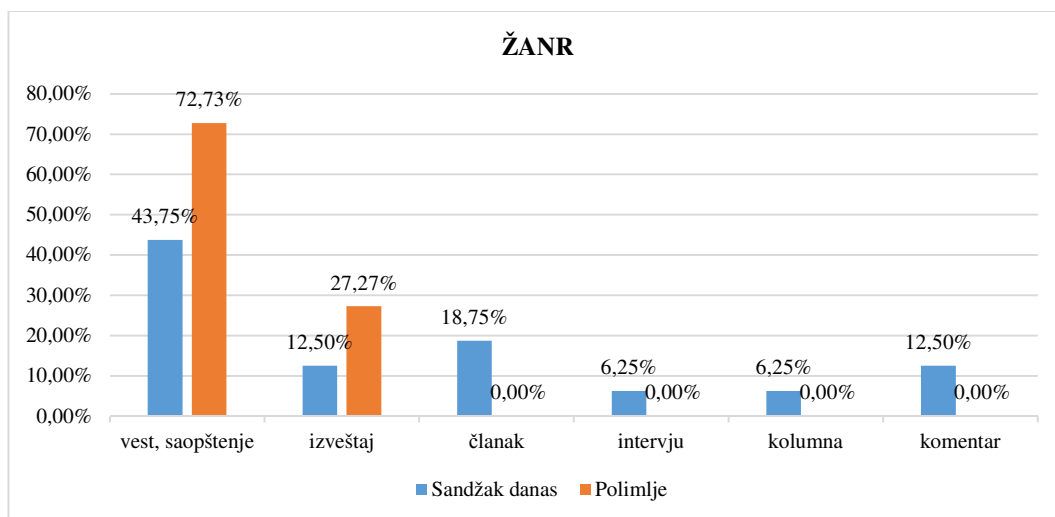
zašto je Ugljanin otkazao svoje gostovanje na Regionalnoj televiziji) ali i negativno predstavljanje liste broj jedan, *Za Bošnjake, Sandžak i muftiju* (naslov: *Za Muftiju* predali listu na srpskom jeziku). Analitički tekstovi i prilozi, TV i radio paketi, intervjui i reportaže kao kompleksniji novinarski žanrovi nisu se pojavili u značajnom broju niti u jednom mediju. Mediji su ovu kampanju pratili neizbalansirano, samo prenoseći reči političara bez dodatnog napora da neku temu detaljnije obrade.

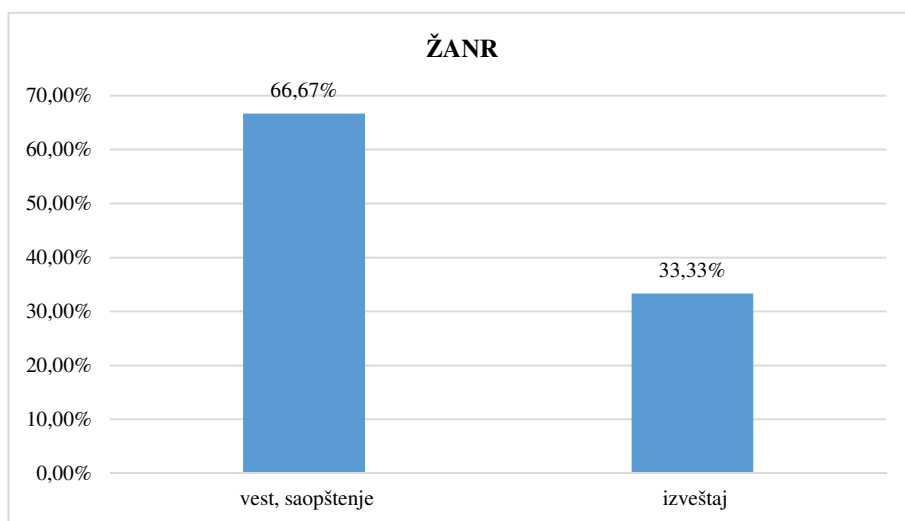
Grafikon br. 1. Udeo žanrova na portalima

Grafikon br. 2. Udeo žanrova na televizijama

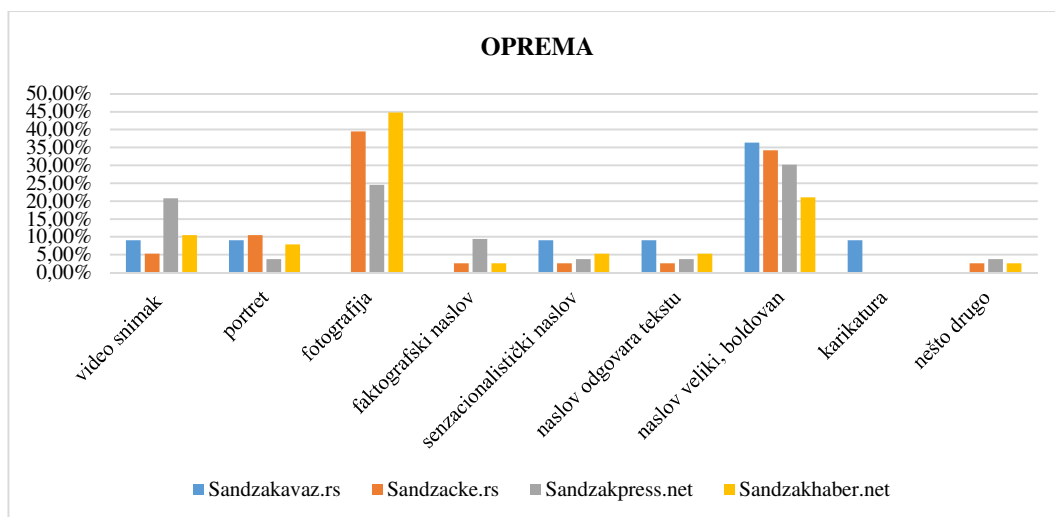
Grafikon br. 3. Udeo žanrova u nedeljnicima

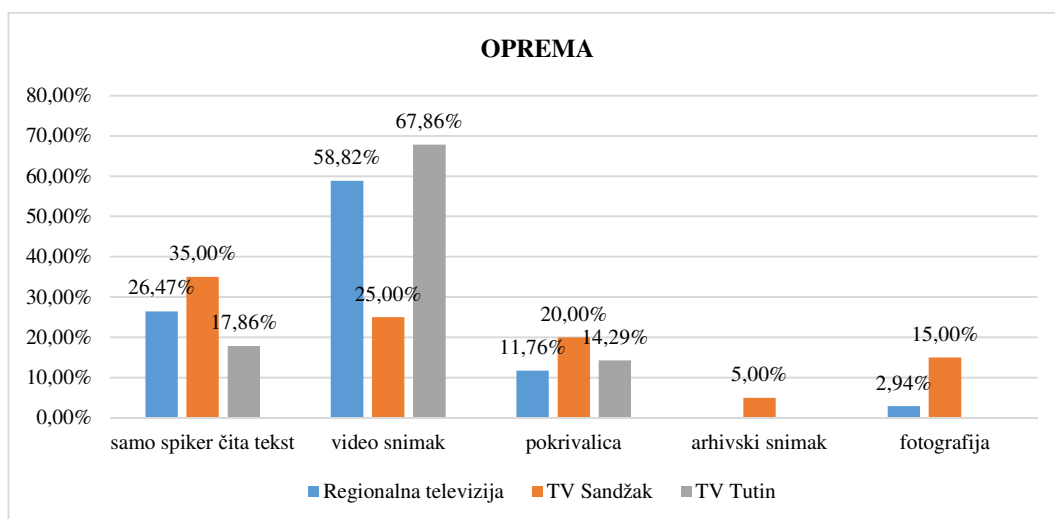
Grafikon br. 4. Udeo žanrova na radiju

4.2. Oprema

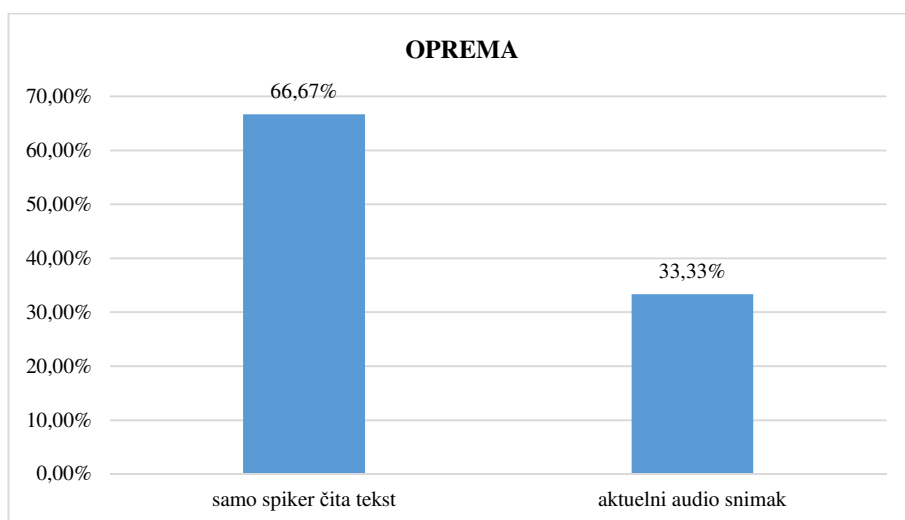
Regionalna televizija i *TV Tutin* su tokom analiziranog perioda najčešće emitovale aktuelne video snimke sa događaja, dok je *TV Sandžak* emitovala skoro podjednak broj priloga snimljenih na mestu događaja i vesti koje je spiker sam čitao. Naslovi su u štampanim medijima bili najčešće veliki, boldovani, faktografski i u skladu sa tekstom (*Sandžak danas* 12 od ukupno 16, *Polimlje* 7 od 11). Oko trećinu naslova na portalima činili su veliki, boldovani naslovi često metaforički i senzacionalistički. *Sandžakavaz* imao je najviše ovakvih naslova, 44%. Na radiju je najčešće spiker sam čitao vesti dok je samo 33% analiziranog sadržaja bilo opremljeno aktuelnim tonskim snimkom.

Grafikon br. 5. Oprema tekstova na portalima

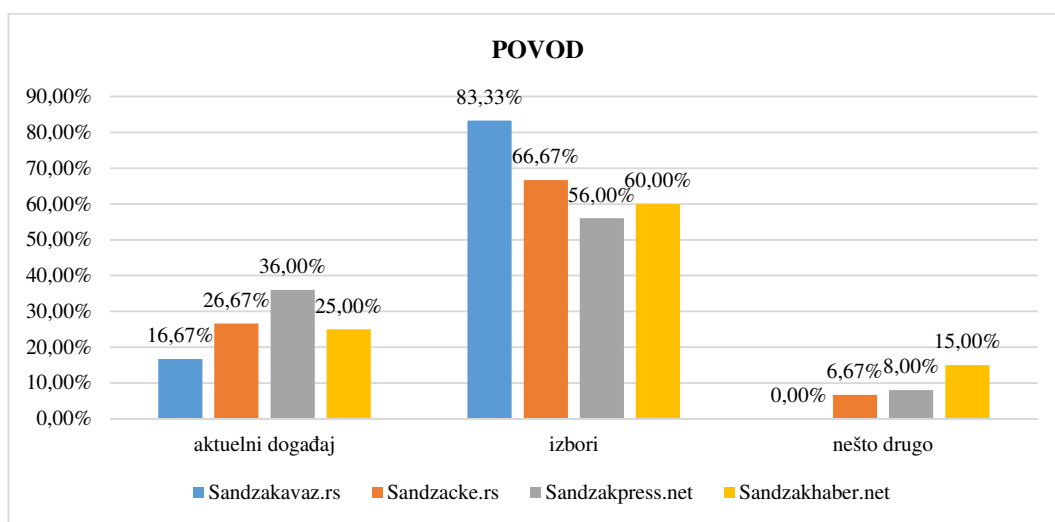
Grafikon br. 6. Oprema televizijskih priloga

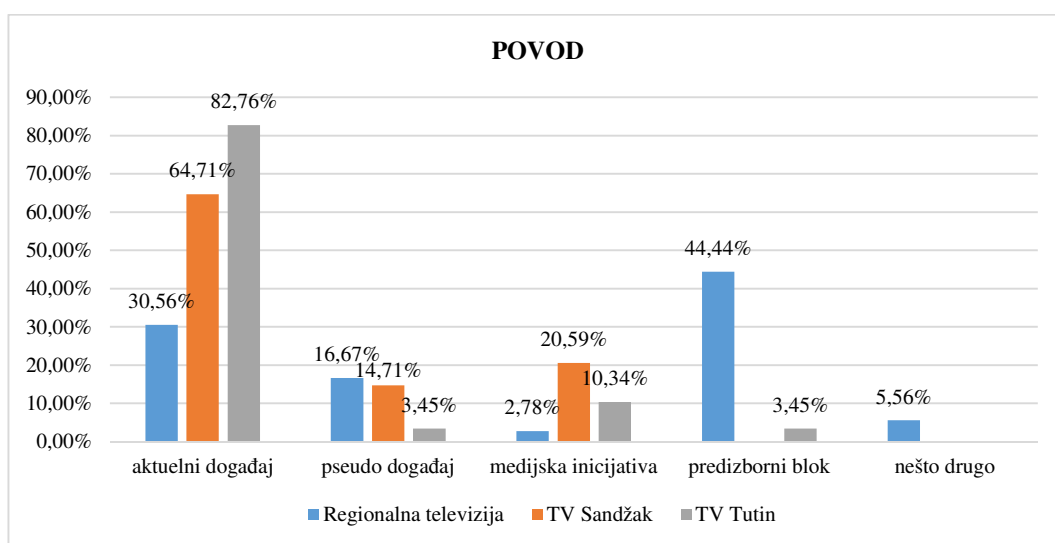
Grafikon br. 7. Oprema radijskih priloga

4.3. Povod

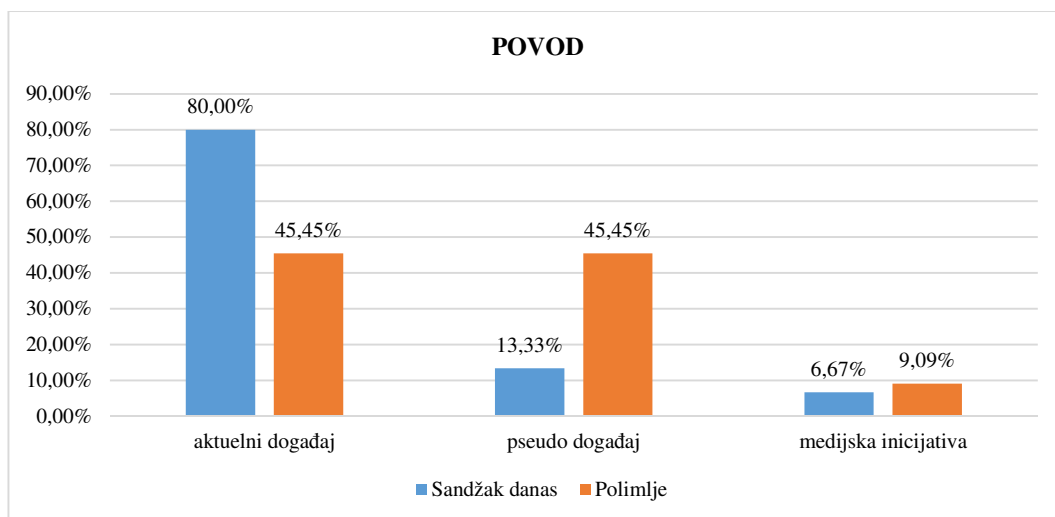
Za najveći broj tekstova na internetu povod su bili izbori, čak 83% na portalu *sandzakavaz.rs*, 66% na *sandzacke.rs*, 60% na *sandzakhaber.net* i 56% na *sandzakpress.net*. *Televizija Tutin* je aktuelni događaj imala kao povod u 82% slučajeva dok je *Regionalna TV* 44% emitovanih priloga posvetila izborima. U *Sandžak Danas*-u 12 od 14 tekstova je kao povod imalo aktuelni događaj, dok je na *Radiju sto plus* takav odnos bio u 15 od ukupno 18 emitovanih priloga. Medijskih inicijativa koje bi analitički obradila neki od problema manjinske zajednice i prikazala mišljenje obe suprotstavljene strane, tokom kampanje je izostala. Mediji su vrlo verno prikazivali aktivnosti političara oko izbora.

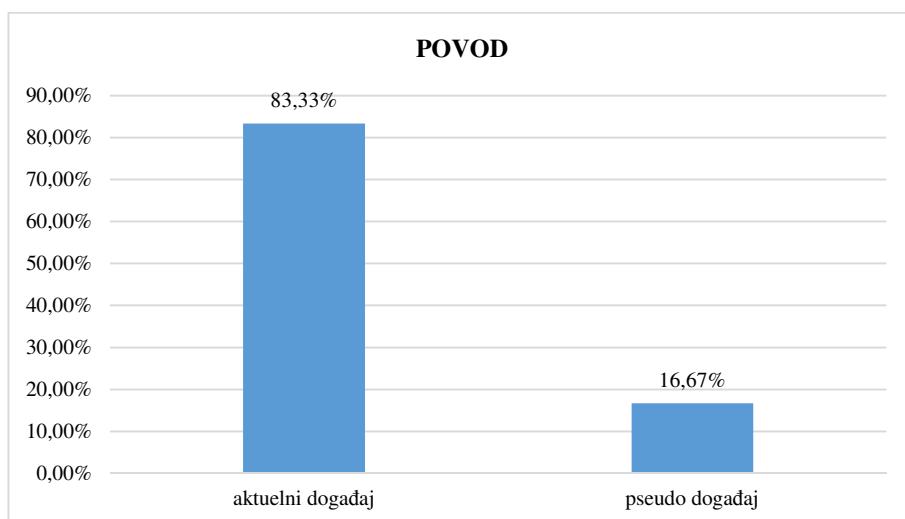
Grafikon br. 8. Povod tekstova na portalima

Grafikon br. 9. Povod televizijskih priloga

Grafikon br. 10. Povod tekstova u nedeljnicima

Grafikon br. 11. Povod radijskih priloga

4.4. Lokacija

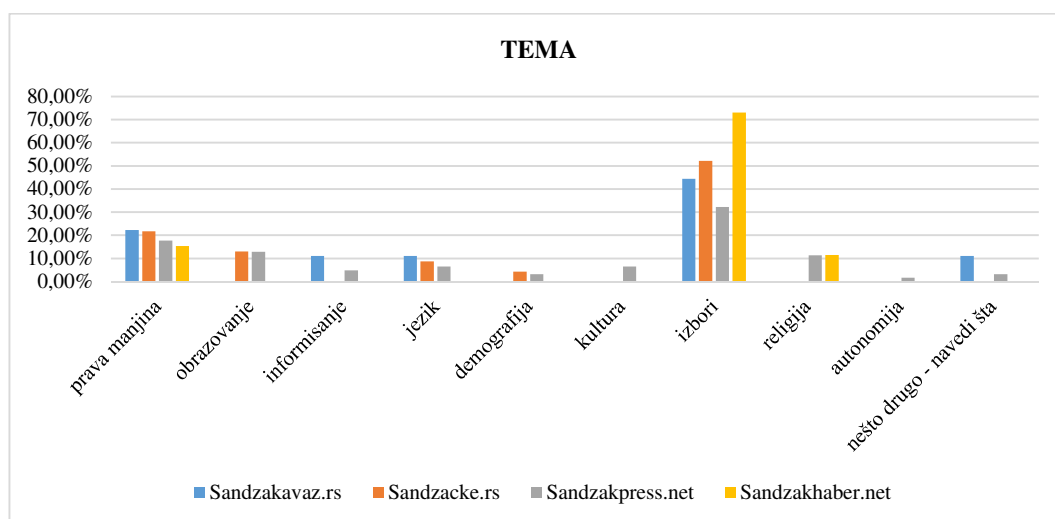
Lokacija priloga i tekstova najčešće je bila vezana za mesto odakle medij emituje program/izdaje se. Tako je Novi Pazar kao najveći grad u regionu bio i najčešće mesto dešavanja. Od portala najčešće je *sandzakpress.net* izveštavao iz Novog Pazara (50%), *Televizija Sandžak* 66%, *Regionalna televizija* nešto manje (62%), *Radio sto plus* 53% dok je Tutin bio najčešće mesto odakle je izveštavao *TV Tutin* (29%) a o događajim iz Prijepolja *Polimlje* 44%. Svi mediji su se koncentrisali na region i vrlo je malo zabeleženo sadržaja koji su se odnosili na ostatak Srbije, Beograd ili druge države.

4.5. Autorstvo

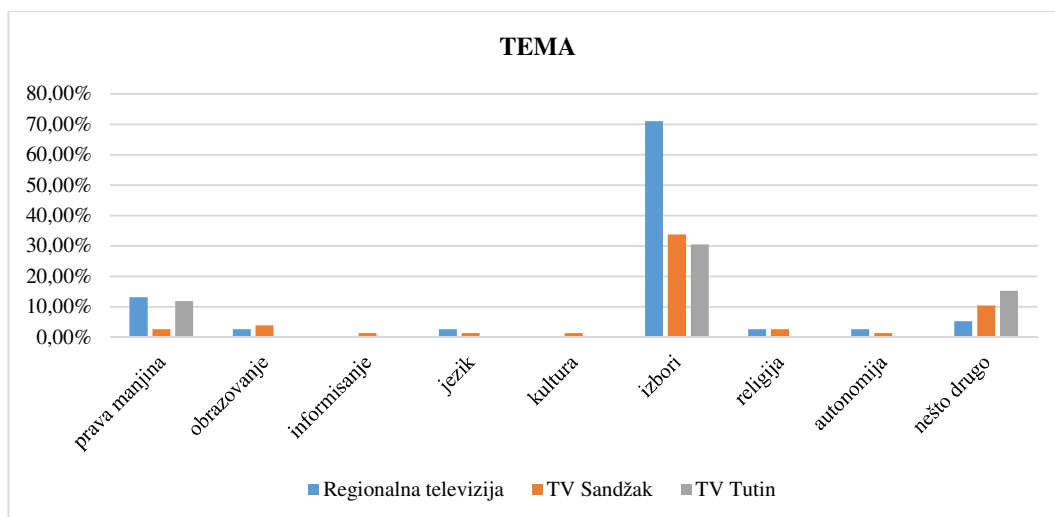
Nepoznato autorstvo je stalna praksa svih portala. Na portalu *sandzakpress.net* tek 21% priloga je potpisano. Na televizijama je nešto bolja situacija, ali i dalje nije zadovoljavajuća. Na *Regionalnoj TV* potpisano je 7 od 18 novinara, na *Sandžak TV* 13 od 32 dok na *TV Tutinu* je najbolja situacija (17 od 25 priloga je potpisano). Svi tekstovi su potpisani u *Polimlju* dok je to slučaj u 88% tekstova u *Sandžak danas-u*. Na *Radiju sto plus* ne zna se ko stoji iza priloga koji su analizirani.

4.6. Tema

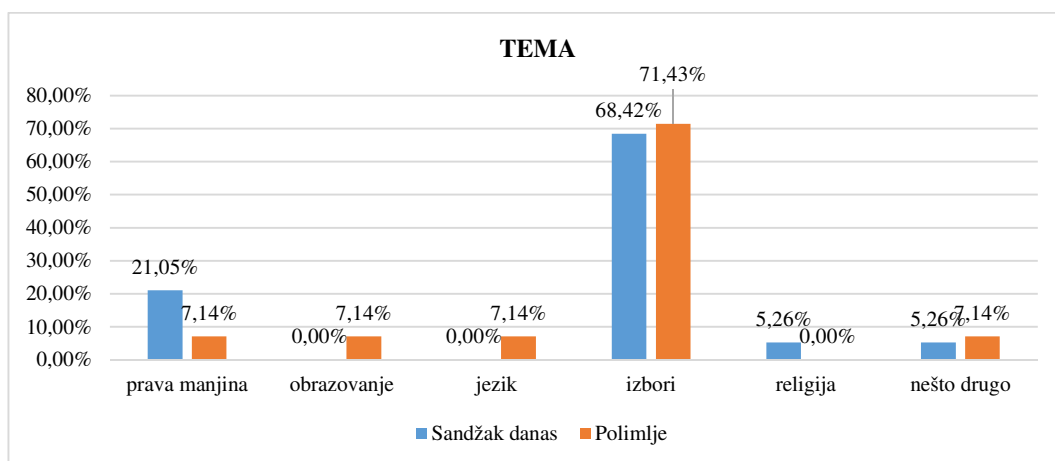
Tema najvećeg broja priloga i tekstova bili su sami izbori i aktivnosti političara u okviru predizborne kampanje. Aktivnosti budućeg nacionalnog saveta i njegove nadležnosti skoro da se nisu ni pominjale. *Sandzakhaber.net* je čak 73% sadržaja tokom analiziranog perioda posvetio izborima, predaji lista, razlozima za gostovanje tj. otkazivanje gostovanja na određenim televizijama, odnosima među političarima, potpisivanju sporazuma o fer i korektnim izborima i sl. Izbore kao temu *sandzakavaz.rs* imao je u 44% tekstova, *sandzacke.rs* u 52% a *sandzakpress.net* u 32% analiziranog materijala. Sa televizijama je veoma slična situacija. *Regionalnoj televiziji* su izbori bili tema u čak 71% priloga dok je to nešto manji procenat kod *Sandžak TV* (33%) i *TV Tutinu* (30%). Na *Radiju sto plus*, 9 od 16 priloga kao temu je imalo izbore, dok je u *Sandžak danas-u* 93% tekstova bilo posvećeno samim izborima. *Polimlje* je 83% analiziranih tekstova posvetilo samom izbornom procesu.

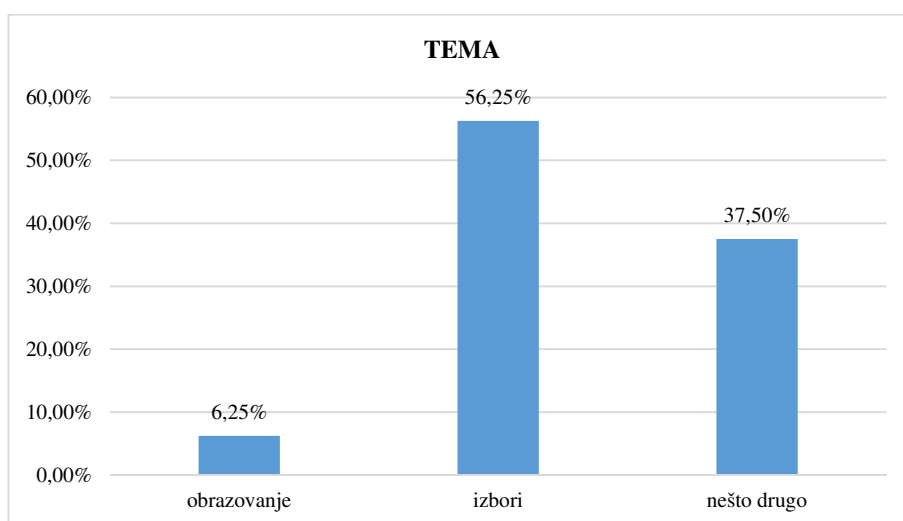
Grafikon br. 12. Teme tekstova na portalima

Grafikon br. 13. Teme televizijskih priloga

Grafikon br. 14. Teme tekstova u nedeljnicima

Grafikon br. 15. Teme radijskih priloga

4.7. Akteri

4.7.1. Subjekat

U najvećem broju analiziranih sadržaja subjekti su bili sami novinari odnosno mediji. Političari su se najčešće pojavljivali u ulozi subjekta na televizijama *Sandžak TV* (43%), *Regionalnoj TV* (47%) a najviše na *TV Tutin* (56%). U *Sandžak danas*-u 11 od 29 analiziranih subjekata bili su političari. U ovim novinama dominirali su subjekti koji dolaze iz sveta kulture ili nevladinog sektora (14%) u odnosu na sve druge medije. Na portalima novinari su u najvećem broju slučajeva sebe uzimali za subjekta u tekstovima. Ovaj podatak nam govori da su na portalima izjave političara često interpretirane i da se retko citiraju drugi izvori.

4.7.2. Objekat

Na portalima su najčešće političari bili objekti u tekstovima. O njima su novinari kao subjekti govorili u *sandzakhaber.net* 81%, *sandzakavaz.rs* 72%, *sandzacke.rs* 70%, *sandzakpress.net* 71%. Na *Regionalnoj televiziji* političari su bili objekti u 38% analiziranog materijala, na *Sandžak TV* u 15% dok na *Televiziji Tutin* u 23% materijala. U *Sandžak danas* 6 od 22 uočena objekta bili su političari dok u *Polimlju* 4 od 12 analiziranih. U *Polimlju* su 13% objekata u analiziranom periodu bile osobe iz sveta politike.

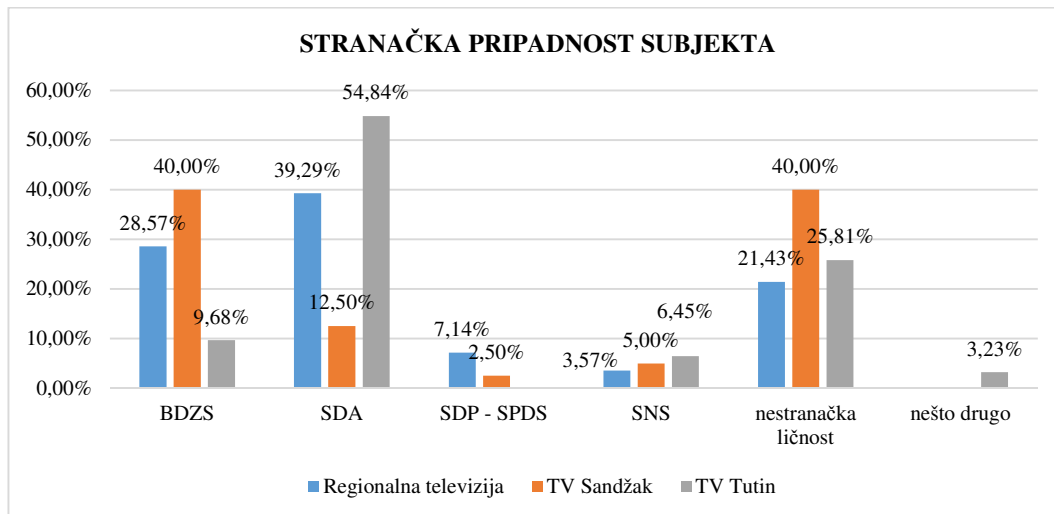
4.7.3. Personalizacija aktera

Na osnovu kvantitativne i kvalitativne analize rezultata monitoringa jasno se dolazi do zaključka kakva je uređivačka politika medija u ovom regionu. Listi broj jedan, *Za Bošnjake, Sandžak i Muftiju* većim delom bile su nakonjene *Regionalna televizija, TV Sandžak* i portal *sandzakpress.net*, dok su listi broj dva *Za bošnjačko jedinstvo - dr Sulejman Ugljanin* više bile naklonjene *TV Tutin*, i portali *sandzakavaz.rs* i *sandzacke.rs*. Ovaj zaključak donet je na osnovu prostora koji su jedna i druga lista dobile u navedenim medijima, ali dobrim delom i odnosom novinara prema predstavnicima obe liste. *Radio sto plus, Sandžak danas* i *Polimlje* su od svih lokalnih medija, najobjektivnije izveštavali tokom kampanje.

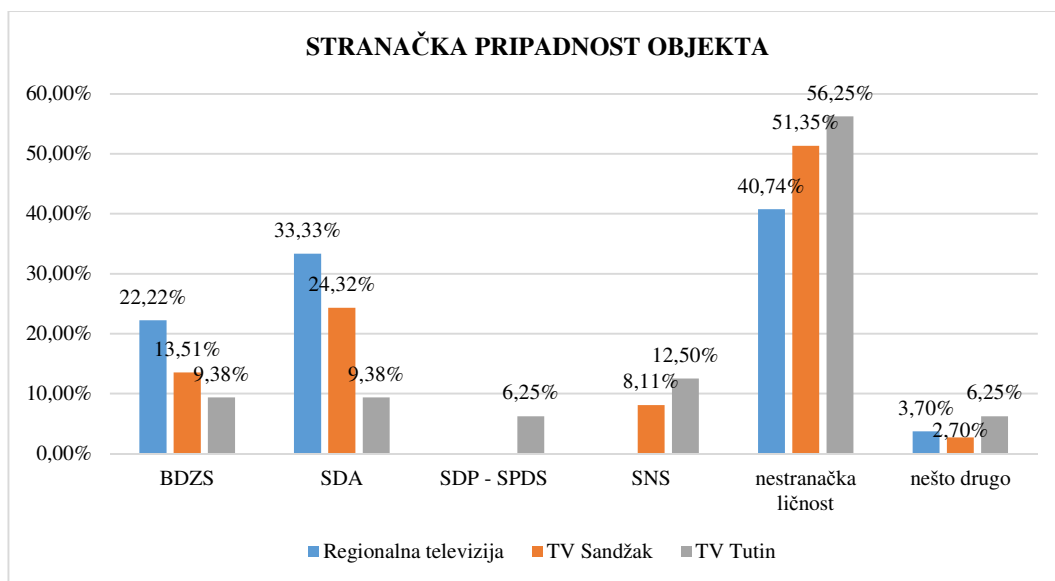
Regionalna televizija je 09.10.2014. godine je u predizbornom bloku emitovala prilog u kome portparol liste *Za Bošnjake, Sandžak i muftiju*, govori o programu 4 minuta i 4 sekunde. On Ugljanina proziva i poziva ga na „dobronamernost” u potpuno negativnom kontekstu. Odmah nakon ovog priloga išla je kratka vest od 26 sekundi o tome kako je proglašena lista Ugljanina *Za bošnjačko jedinstvo* koju je spiker samo pročitao, bez pokrivalica i bez izjava.

Takođe, na dan potpisivanja *Sporazuma za vođenje fer izborne kampanje* ove dve liste (10.10.2014), emitovan je prilog u kome su bile podjednako zastupljene obe strane. Međutim u nastavku je emitovan prilog sa konferencije za medije u kome nosilac liste *Za Bošnjake, Sandžak i muftiju* Jahja Fehratović predstavlja program liste *Za Bošnjake, Sandžak i muftiju* u trajanju 1 minut i 19 sekundi. Sa time se završava izborni blok za ovaj dan.

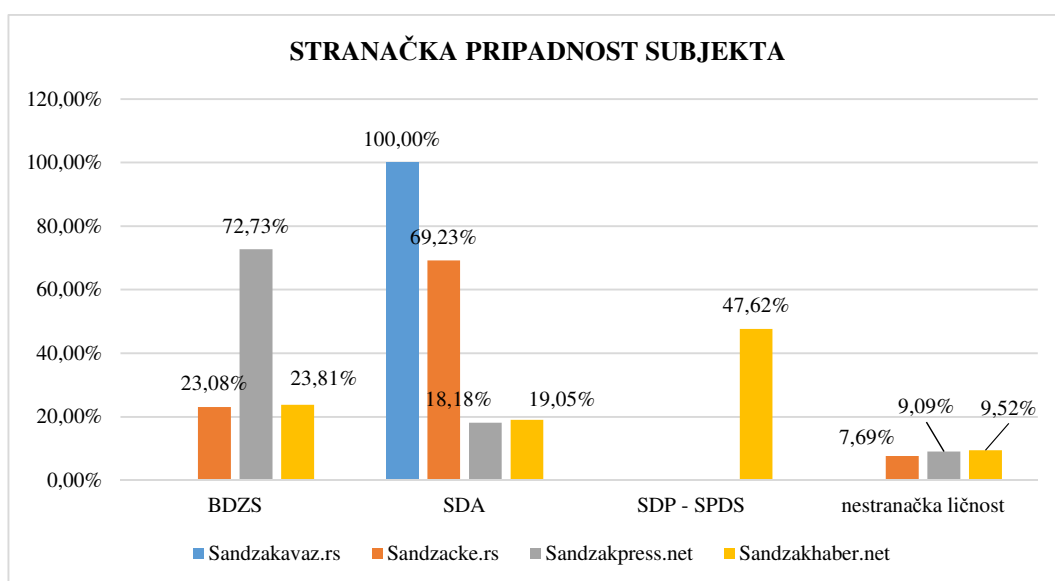
Prvi put posle četiri godine na ovom mediju 16. oktobra, gostovao je muftija Muamer Zukorlić i to baš u vreme predizborne kampanje. On je do nedavno kao objekat u informativnom program ove televizije tretiran samo u negativnom kontekstu. Međutim, sada se u velikom stilu vraća na ekran lokalnog javnog glasila, što u značajnoj meri opravdava sumnje o ponovnom zbližavanju sa Rasimom Ljajićem, čija stranka ima kontrolu nad uređivačkom politikom ove televizije. U emisiji koja je trajala preko 50 minuta, on je govorio o izborima za savet, islamskoj zajednici, o Ugljaninu i Bošnjačkom nacionalnom vijeću u tehničkom mandatu u negativnom kontekstu. Sam Zukorlić u emisiji rekao je da je za njega gostovanje na Regionalnoj TV pozitivan signal od Ljajićive SDP i da je „gospodin Ljajić primio njegovu ispruženu ruku”. Dok ovog bošnjačkog lidera naziva gospodinom Ljajićem, Sulejmana Ugljanina oslovljava samo prezimenom.

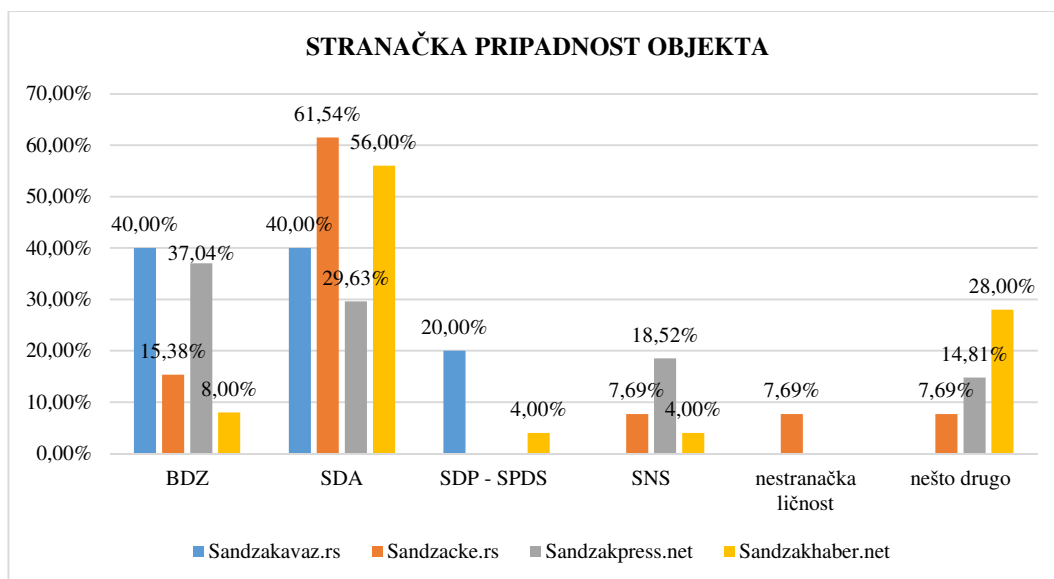
Grafikon br. 16. Stranačka pripadnost subjekata televizijskih priloga

Grafikon br. 17. Stranačka pripadnost objekata televizijskih priloga

Grafikon br. 18. Stranačka pripadnost subjekata tekstova na portalima

Grafikon br. 19. Stranačka pripadnost objekata tekstova na portalima

Na *Televiziji Tutin* bila je veoma uočljiva naklonost ovog medija listi Sulejmana Ugljanina *Za Bošnjačko jedinstvo*. Navodimo samo nekoliko primera koji ilustruju ovu tvrdnju. U Vestima 7. oktobra u 20 sati *TV Tutin* emituje čak tri priloga koji se tiču liste *Za Bošnjačko jedinstvo* u ukupnom trajanju od oko 10 minuta, a nijedan o listi *Za Bošnjake*, *Sandžak* i *muftiju*. U tim vestima emitovan je prilog o Ugljaninovim stavovima o jedinstvu Bošnjaka, izveštaj sa bajramskog prijema SDA dug gotovo 5 minuta i priča o poseti studenata sa bliskog i srednjeg istoka Centru za Bošnjačke studije u kojoj se pojavljuje Esad Džudžo kandidat na Ugljaninovoj listi. Sutradan, 8. oktobra, jedina vest o izborima opet se ticala samo jedne liste, liste *Za bošnjačko jedinstvo*. *Televizija Tutin* 13. oktobra kao udarnu vest objavljuje izjavu Sulejmana Ugljanina datu televizi *B92* o njegovim očekivanjima od izbora, kao i prilog o poseti poslanice Sabine Dazdarević (SDA) Sjedinjenim Američkim Državama. Posebno je zanimljivo izveštavanje ove televizije 17. oktobra kada u *Vestima*, opet kao najvažnije vesti emituje nekoliko izveštaja o samo jednoj listi. Prilog o predizbornim skupovima liste *Za Bošnjačko jedinstvo*, izjava kandidatkinje ove liste Vasvije Gusinac o motivima za kandidovanje, najava lokalnog predsednika asocijacije mladih SDA za skup ove liste koji će se održati u Tutinu i priča o nastavi na bosanskom jeziku koju sprovodi BNV u dotadašnjem sazivu, a koje vodi Esad Džudžo koji je na Ugljaninovoj listi – u službi su promocije samo jedne liste i ilustruju maksimalnu dominaciju SDA.

Najdrastičniji korak napravila je *Regionalna TV* koja je u prvom postizbornom *Dnevniku*, 27. oktobra, otklonila sumnje da je sve vreme pristrasno izveštavala. Ovaj medij najpre je objavio CeSID-ove preliminarne rezultate u najavi, stavljajući u prvi plan listu *Za*

Bošnjake, Sandžak i muftiju, iako je prema tim rezultatima ona dobila manje od 45% glasova a potom *Listu za bošnjačko jedinstvo*. Televizija je odmah nakon toga objavila prilog iz izbornog štaba liste broj jedan gde se slavila pobjeda nad Ugljaninovom listom. U posljednjem delu priloga citira se nerazumljiva vest koju su preneli neki agencijski mediji 26.10, u kojoj predstavnik RIK-a navodno govori da će se ponoviti izbori na celoj teritoriji opštine Tutin, iako postoji saopštenje RIK-a u kome se navodi da se izbori zapravo ponavljaju prema dosadašnjim odlukama samo na dva izborna mesta u Tutinu. Drugi prilog emitovan u ovom Dnevniku ticao se stavova SDP-a. Predsednik gradskog odbora ove stranke Husein Memić govorio je o tome kako je Ugljaninova lista *Za bošnjačko jedinstvo* doživela krah i iznosio lični negativan stav o njoj. U istom bloku emitovana je vest o poseti predstavnika ambasade SAD-a predstavnicima liste *Za Bošnjake, Sandžak i muftiju* s posebnim akcentom na informaciju da su oni tom prilikom informisali diplomate o tome kako traže ponavljanje izbora na teritoriji celog Tutina, jer su navodno tu izbori pokrađeni. *Televizija Sandžak* je zajedno sa *Regionalnom televizijom* spekulisala izbornim rezultatima još tri dana nakon izbora. *TV Sandžak* je kao glavnu vest imala izbornu krađu i „urotu protiv pravovernih Bošnjaka” dok je *Regionalna TV* u neštoj blažem obliku izveštavala o krahU Ugljaninove liste.

5. Zaključak

Kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja izveštavanja lokalnih sandžackih medija ukazala je da su izostala osnovna obeležja balansiranog, nezavisnog i istraživačkog novinarstva. Istovremeno uočeno je da su mediji favorizovali političke i verske elite ovog regiona.

Najuočljivija povreda Etičkog kodeksa novinara je manipulacija verskim osećanjima putem medija, što je u ovim medijima redovna pojava. *Regionalna radio-televizija Novi Pazar* koja je javno preduzeće i finansira se isključivo iz gradskog budžeta, svoju uređivačku politiku potpuno je okrenula ka listi broj jedan podržavajući Jahju Ferhatovića kao nosioca liste i muftiju Muamera Zukorlića čije je ime lista sadržala u sebi. Pojavljivanje Zukorlića na ovoj televiziji u svojstvu političkog analitičara samo je jedan od primera kršenja novinarskog kodeksa. *TV Sandžak* koja je privatna televizija u vlasništvu muftije Zukorlića išla je mnogo dalje sa neprofesionalnim izveštavanjem. Na ovoj televiziji su na dan izbora ljudi koji su se kandidovali i bili na izbornim listama preuzeli ulogu novinara i javljali se sa lica mesta pozivajući građane da izađu na glasanje sugerišući im da glasaju za listu broj jedan. Portali su ipak najneprofesionalnije izveštavali tokom preizborne kampanje za BNV. *Sandzakpress.net*

je na dan izbora preneo vest kako osim međunarodnih posmatrača i posmatrača CeSID-a, „izbore posmatra i viša sila, a to je Alah dragi koji zna potrebe svojih rabova koji samo treba da zaokruže broj jedan jer Alah je jedan i on voli jednoću”. *Televizija Tutin* je tokom kampanje jasno podržavala listu broj dva Sulejmana Ugljanina. Ova televizija finansira se u potpunosti iz opštinskog budžeta, na čijem je čelu Ugljaninova stranka.

Tokom predizborne kampanje ni na jednom mediju nije bilo niti jedne ozbiljne analitički predstavljene priče o problemima zajednice, koja anizira mišljenja i stavove obe strane. Najčešće su to bili jednostavni novinarski žanrovi poput vesti ili izveštaja. Onlajn potrali su se trudili da senzacionalistički izveštavaju, opremajući tekstove provokativnim naslovima ispisanim što većim slovima. Novinari su tokom kampanje imali ulogu osoba zaduženih za promociju određene političke opcije.

Teme koje su u stvari bile ključne za ove izbore, a to su nadležnosti nacionalnih saveta, skoro da su izostale. Prava manjina, obrazovanje, jezik, kultura i informisanje obrađeni su samo kroz prizmu političkih dešavanja u zajednici. Uloga medija da obrazuju i informišu, tokom ove kampanje je izostala.

Tokom predizborne kampanje, Novosadska novinarska škola i Sandžački odbor za zaštitu ljudskih parava tri puta su uputile pisma reagovanja regulatornom telu u kome su ukazale na neprofesionalno izveštavanje elektronskih medija. Izveštavanje ovih medija do kraja kampanje nije se izmenilo.

QUANTITATIVE AND QUALITATIVE ANALYSIS OF MEDIA DISCOURSE IN INFORMATIVE PROGRAMS DURING THE ELECTION CAMPAIGN FOR BOSNIAK NATIONAL COUNCIL IN 2014

Summary: During the media monitoring Regional radio-television Novi Pazar, TV Sandžak, TV Tutin , Radio 100 plus, weekly newspapers Polimlje and Sandžak today and online portals sandzakavaz.rs, sandzacke.rs, sandzakhaber.net and sandzakpress.net were analyzed. Total research corpus is consisted of 90 television and 15 radio outputs, 27 articles in print media and 66 posts on web-portals. The corpus was collected during 16 days in October and 7 days in November (October, 8th, 10th, 13th, 14th, 15th, 16th, 17th, 20th, 21st, 22nd, 24th, 25th, 26th, 27th, 30th, 31st and November, 5th, 7th, 10th, 12th, 14th, 17th, 21st). We used quantitative and qualitative analysis of media discourse related to the election program and the sections in which the disguised advertising was present. Based on the findings of the media monitoring it can be concluded that freedom of speech, independent, investigative reporting in the local media of the Sandzak region will not be possible as long as they are in the hands of political and religious potentates.

Key words: elections, the Bosniak National Council, Novi Pazar, Sandzak, media

MONITORING PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNE SAVETE U MEDIJIMA NA BUNJEVAČKOM JEZIKU

Sažetak: Predmet ovog dela monitoringa su elektronski mediji u Vojvodini na bunjevačkom jeziku: Radio Subotica: „Bunjevačka rič” i „Subotica na bunjevačkom”, Radio Sombor: „Sombor na bunjevačkom” i Radio Novi Sad (III program): „Bunjevačka rič”. U periodu monitoringa, korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza medijskog sadržaja koja se odnosi na predizborni blok, kao i na rubrike u kojima je prisutno prikriveno oglašavanje, a nalaze se van predizbornih blokova. Ukupan broj monitorovanih dana je 12 u periodu od 03. do 26.oktobra 2014. godine. Ukupna minutaža svih preslušanih emisija je 450 minuta. Ukupan broj monitorovanih minuta u 28 priloga koji se odnose na izbore je 73,40 (16,31%)

Najznačajniji rezultati: U svim emisijama navedenih radio programa na bunjevačkom jeziku, tamo gde je konceptijski bilo predviđeno da se o izborima govori, uglavnom su nosioci lista afirmativno govorili o svom programu, ponekad oprezno komentarišući programe drugih lista uz blagi kritički osvrt na pojedine protivkandidate. Monitoring je pokazao da je deo emisije Radio Novog Sada i Radio Subotice pod istim nazivom, koji se odnosi na predizbornu kampanju, identičan. Takve emisije razlikovale su se jedino prilikom odjave kada je imenovani voditelj navodio da „Bunjevačku rič” Radio Subotice realizuje radio redakcija Bunjevačkog informativnog centra uz pomoć grada Subotice, dok je u odjavi emisije Radio Novog Sada pod istim nazivom, ali u drugom terminu, naznačeno da emisiju priprema radio redakcija „Bunjevačka rič” uz pomoć Ministarstva kulture i informisanja i Informacionog društva Republike Srbije i Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine. Predmet monitoringa bile su i emisije „Subotica na bunjevačkom” Radio Subotice i „Sombor na bunjevačkom” Radio Sombora. Programska koncepcija ovih emisija zasnovana je na nedeljnom pregledu gradskih događaja, od vesti iz društvenog života, preko servisnih informacija do prognoze vremena, bez osvrta na izbore, pa tako nije ni bila moguća njihova predizborna analiza.

Ključne reči: Bunjevci, mediji, predizborna kampanja, nacionalni savet

1. Uvod

Bunjevci su zajednica o kojoj se najmanje zna. Živi na severu Vojvodine i tokom vekova boravka na ovim prostorima prati ih kontroverza autohtonosti što najbolje ilustruje citat iz knjige „Otkrivanje Bunjevaca” Aleksandra Raiča: „Bunjevci su autohtoni slovenski narod. Smatra se da vode poreklo od Dardana odnosno Dačana, koji su se pred najezdom Bugara doselili na prostore Panonije i Ilirije, sve do Jadranskog mora odnosno Dalmacije u VI veku. Danas u najvećem broju naseljavaju prostore severne Srbije - Vojvodine i južne Mađarske, tačnije, prostor između Baje u Mađarskoj, Sombora i Subotice u Srbiji. Bunjevci su slovenski

narod koji je zajedno sa Srbima branio granice od najezde Turaka na sever Evrope. Odigrao je ključnu ulogu nakon pada Austro-Ugarske u prisajedinjenju Vojvodine Kraljevini Srbiji 1918. godine. Bunjevci su narod koji je u svojoj istoriji najviše bio izložen asimilaciji od većinskih vladajućih naroda sa kojima su živeli, a najveća asimilacija nad ovim narodom izvršena je od komunističkih vlasti 1945. godine kada su jednim dekretom pripojeni hrvatskom korpusu.

Većitim svojatanjima, koja i danas postoje, Bunjevci su se odbranili zahvaljujući svom jeziku, kulturi i tradiciji, što su kroz vekove negovali i sačuvali iako im je to mnogo puta bilo zabranjivano. U svom govoru koriste štokavsko-ikavsko narečje.

O poreklu i nazivu „Bunjevac” postoje razna tumačenja ali ni jedno nije sa sigurnošću potvrđeno”¹⁹

Bunjevci u Vojvodini imaju medije na svom maternjem jeziku stoga je u okviru ovog monitoringa praćena kampanja koja se odnosila na obaveznu (besplatnu) aktivnost svih stranaka, udruženja, lista, pojedinaca koje su zvanično verifikovane od strane RIKa i nalaze se na izbornim listama.

Ovaj monitoring pokazao je kvalitet i zainteresovanost/nezainteresovanost uređivačkih politika navedenih medija za praćenje predizborne kampanje za izbore za Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine koji se održavaju po većinskom principu.

Shodno Zakonu o nacionalnom savetima nacionalnih manjina, delokrug rada nacionalnih saveta je obrazovanje, kultura, informisanje i službena upotreba jezika i pisma. Ove su teme uglavnom i bile prezentovane tokom kampanje u medijima na bunjevačkom jeziku, ali od strane nosioca lista a ne novinara. Pokazalo se da prioritetni programski ciljevi monitorovanih emisija očigledno nisu bile predizborne aktivnosti ili bilo kakavo informisanje bunjevačke javnosti o toku kampanje. U ono malo priloga koji su se bavili tom temom nije bilo pravog novinarskog angažmana, verovatno kao rezultat redakcijske, uređivačke koncepcije. Takav medijski pristup doprineo je da i sama kampanja deluje blago, uz relativno korektne, opšte priče o manjinskim temama, koje dolaze direktno od onih koji treba da budu birani. Ovakvim programskim pristupom nameće se neizbežan utisak da je bunjevačka nacionalna

¹⁹ Citat preuzet iz knjige Aleksandra Raiča „Otkrivanje Bunjevaca: opomine i ufanja”

Još o istoj temi dostupno u tekstu „Tenzije oko bunjevačkog pitanja” objavljenog u okviru istraživanja Centre for Development of Civil Society, Zrenjanin, [www.cdcs.org.rs](http://cdcs.org.rs).

U celosti dostupno na <http://www.bunjevci.net/o-bunjevcima>. pregledano 5.12.2014.
http://cdcs.org.rs/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1&Itemid=60

zajednica u ovoj kampanji uskraćena za profesionalno novinarsko informisanje u monitorovanim medijima.

1.1. Kontekst medija/ emisija

U Vojvodini živi preko 25 nacionalnih i etničkih zajednica. U službenoj upotrebi je 6 jezika: srpski, mađarski, slovački, hrvatski, rumunski i rusinski. Iako se bunjevački jezik ne nalazi na ovoj listi, Radio Novi Sad, kao javni servis Vojvodine, Radio Subotica i Radio Sombor ispoštovali su pravo bunjevačke nacionalne manjine da bude informisana na svom, maternjem jeziku, pa osim programa na srpskom, emituju i emisije na bunjevačkom. Jedini je problem u tome što su uglavnom izostajale informacije koje se odnose na predizbornoj kampanju.

2. Korpus

Radio Subotica – Nedeljna emisija *Bunjevačka rič* (05, 12, 19. i 26. okt. 2014.)

Traje 30 minuta. U ukupno 4 monitorovane emisije (120 minuta) ima 14 priloga koji se odnose na izbore u ukupnom trajanju 36.30 (30,25%) minuta.

- Nedeljna emisija *Subotica na bunjevačkom* (04, 11, 18. i 25. okt. 2014.)

Traje 30 minuta. U ukupno 4 monitorovane emisije (120 minuta) nema nijednog priloga koji se odnosi na izbore.

Radio Sombor - Nedeljna emisija *Sombor na bunjevačkom* (05,12. i 19. okt. 2014.)

Traje 30 minuta. U ukupno 3 monitorovane emisije (90 minuta) nema nijednog priloga koji se odnosi na izbore.

Radio Novi Sad (III program) - Nedeljna emisija *Bunjevačka rič* (03, 10, 17. i 24. okt. 2014.)

Traje 30 minuta. U ukupno 4 monitorovane emisije (120 minuta) ima 14 priloga koji se odnose na izbore, u ukupnom trajanju od 36.54 minuta.

3. Metoda

Metod rada ovog monitoringa je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja medijskog diskursa, na osnovu unapred utvrđenog kodeksa koji je jednak za ceo projekat. Grafikoni i tabele dati su u poglavlju šest: „Dodatak 1”.

4. Analiza

Radio Subotica: Bunjevačka rič

U ukupno 4 monitorovane emisije ima 14 priloga koji se odnose na izbore.

Povod svih 14 priloga bili su izbori, prezentovani najčešće u formi izjave nosioca liste, uz aktuelni audio snimak sa temama iz kulture, informisanja, obrazovanja, ali i o manjinskim pravima, samim izborima kao i o protivkandidatima sa drugih lista.

Nosioci svih 9 prijavljenih lista afirmativno su govorili o svom programu, ponekad oprezno komentarišući programe drugih lista uz blagi kritički osvrt na pojedine protivkandidate.

Nije bilo zloupotrebe državnih funkcija, subjekat je skoro uvek bio poznat, a objekat i njegova stranačka pripadnost nepoznati.

Uočeno je da je deo emisija koji se odnosi na izbore u ovoj emisiji, identičan istom delu emisije, koju emituje Radio Novi Sad pod istim nazivom.

Radio Subotica: Subotica na bunjevačkom

U ukupno 4 monitorovane emisije nema nijednog priloga koji se odnosi na izbore.

Emisiju realizuje *radio redakcija Bunjevačkog informativnog centra* uz pomoć grada *Subotice*. Osim subotičkih aktuelnosti (kultura, obrazovanje, zdravstvo, sport, prognoza vremena, servisnih informacija) u emisiji se uopšte ne spominju izbori, a ni Bunjevci kao nacionalna manjina. Jedino po čemu saznajemo da je emisija namenjena bunjevačkoj nacionalnoj manjini jeste njeno emitovanje na bunjevačkom jeziku.

Radio Sombor: Sombor na bunjevačkom

U ukupno 3 monitorovane emisije nema nijednog priloga koji se odnosi na izbore.

Programska koncepcija emisije *Sombor na bunjevačkom* zasnovana je na nedeljnom pregledu somborskih događaja. Od vesti iz društvenog života, preko servisnih informacija do prognoze vremena.

Izbori se ne spominju uopšte.

Radio Novi Sad (III program) - Nedeljna emisija Bunjevačka rič

Od ukupno 4 monitorovane emisije emitovano je ukupno 14 priloga koji se odnose na izbore.

S obzirom da je predizborni blok ovde identičan onom koji emituje Radio Subotica pod istim nazivom, i rezultati monitoringa su identični: žanrovski, prilozi su u formi izjave nosioca liste, uz aktuelni audio snimak, a povod su isključivo izbori.

Pošto je radio prostor jednostavno ustupljen listama koje učestvuju na izborima, autorstva je naravno nepoznato (ne postoji), a teme o kojima su nosioci lista govorili bile su iz domena rada Bunjevačkog nacionalnog saveta: manjinska prava, kultura, informisanje, jezik, aktuelni izbori, ali i protivkandidati sa drugih izbornih lista. O tome su govorili imenovani predstavnici bunjevačke nacionalne manjine ili Bunjevačkog nacionalnog saveta, vodeći računa da prilikom iznošenja negativnog ili neutralnog stava o programima drugih lista ne personalizuju kandidate i ne navode njihovu stranačku pripadnost.

Ni u jednom slučaju nije primećena zloupotreba državnih funkcija.

Bez obzira na zastupljenu minutažu, prilozi koji se odnose na izbore novinarski su neobrađeni, to jest očigledno je da je ovde medijski prostor samo, (podjednako) ustupljen svim listama koje na izborima učestvuju.

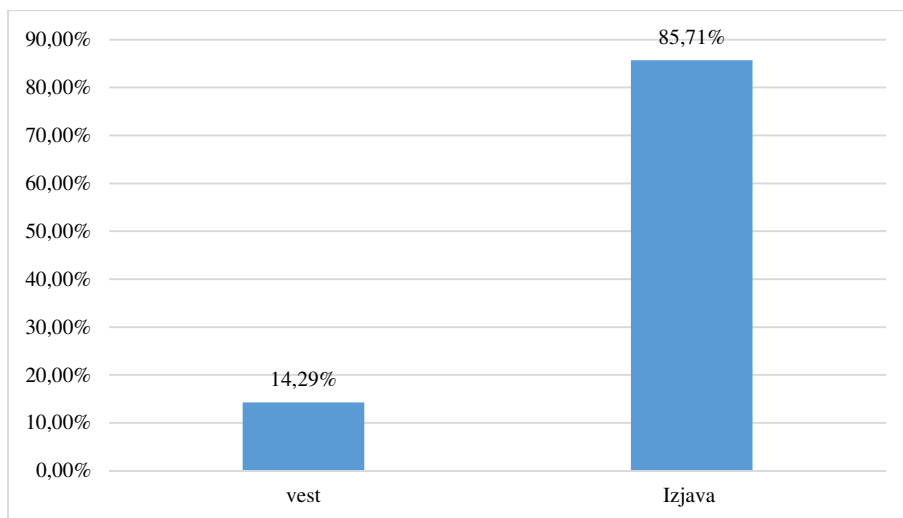
5. Zaključak

Dve nedeljne emisije pod istim nazivom *Bunjevačka rič*, emituju Radio Subotica i Radio Novi Sad.

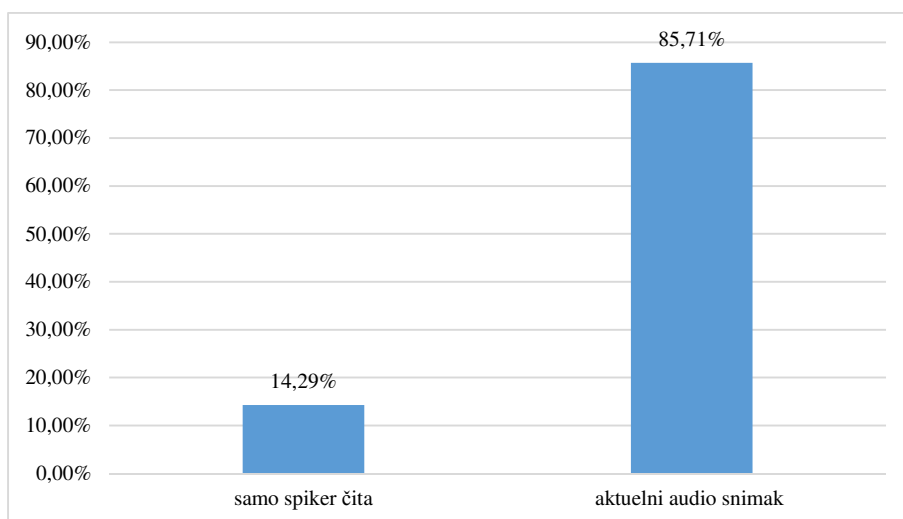
Uočeno je da je izborni blok, koji ostaje veran uređivačkoj koncepciji, bez novinarskog angažmana, bez postavljenog pitanja ili komentara, kod ove dve emisije apsolutno identičan. Dakle, kandidatima koji su učestvovali na ovim izborima samo je ustupljen mikrofoni i medijski prostor za predstavljanje svih 9 prijavljenih lista ponaosob. Osnovna razlika je primećena tek na kraju obe emisije, u odjavama. Tako saznajemo da *Bunjevačku rič* Radio Subotice: „... realizuje radio redakcija Bunjevačkog informativnog centra uz pomoć grada Subotice”, a u odjavi emisije Radio Novog Sada da: „...Ovu emisiju priprema radio redakcija *Bunjevačka rič* uz pomoć Ministarstva kulture i informisanja i informacionog društva Republike Srbije i nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine”.

Dakle, istovetna emisija je finansirana iz više izvora. S obzirom na isti uređivački tim, obe emisije (delovi koji se odnosi na izbore) imaju karakteristike plaćenog, a ne informativnog termina.

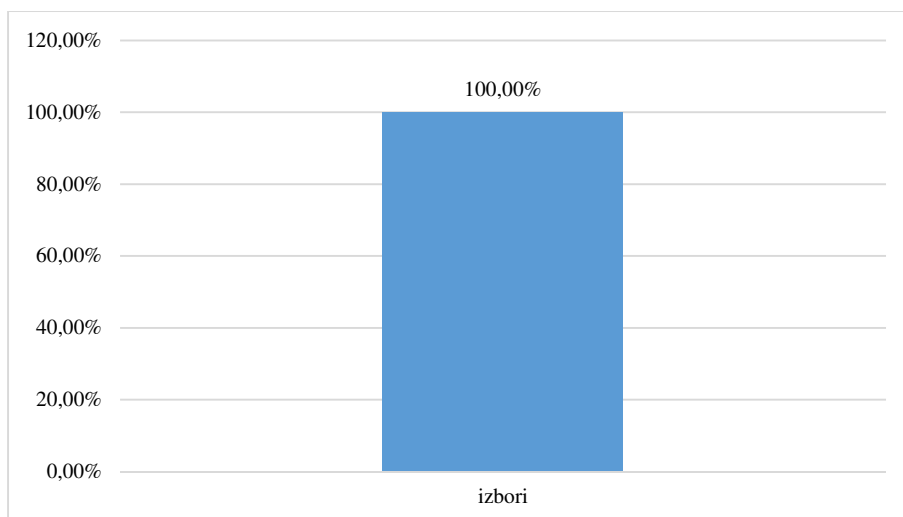
6. Dodatak 1: Grafikoni i tabele

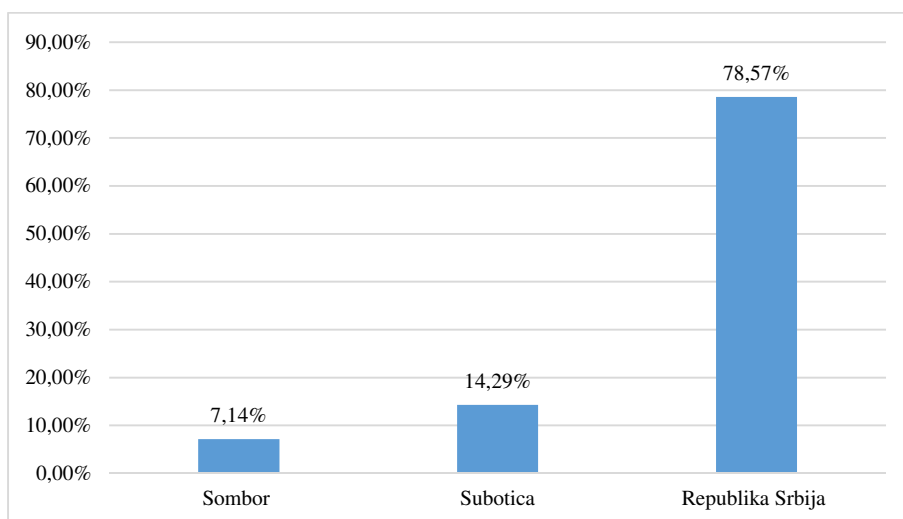
Grafikon 1. Medijski žanr - Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

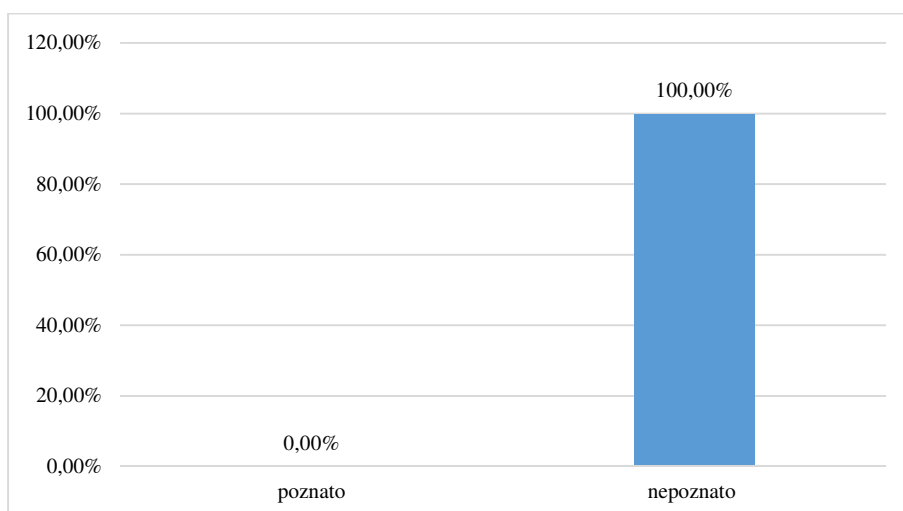
Grafikon 2. Oprema - Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

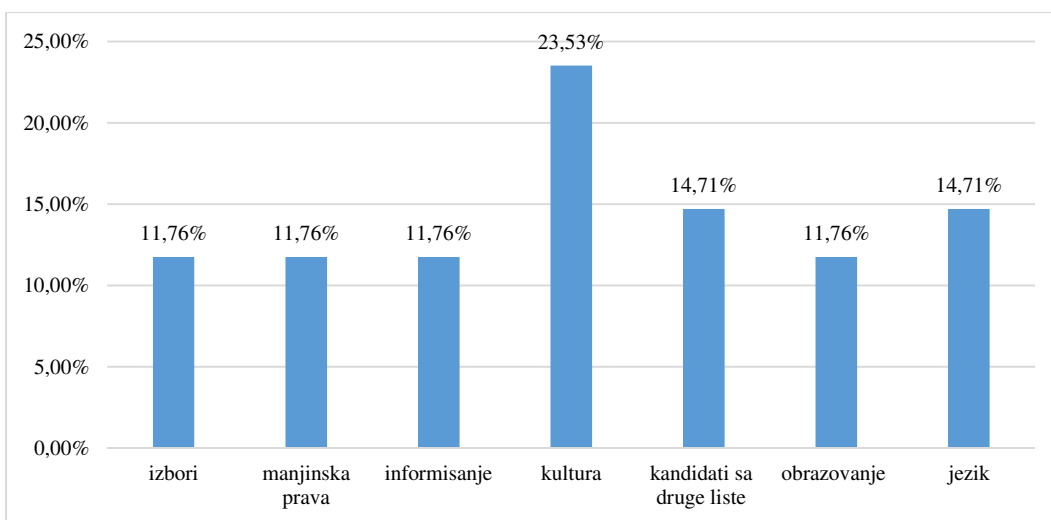
Grafikon 3: Povod - Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

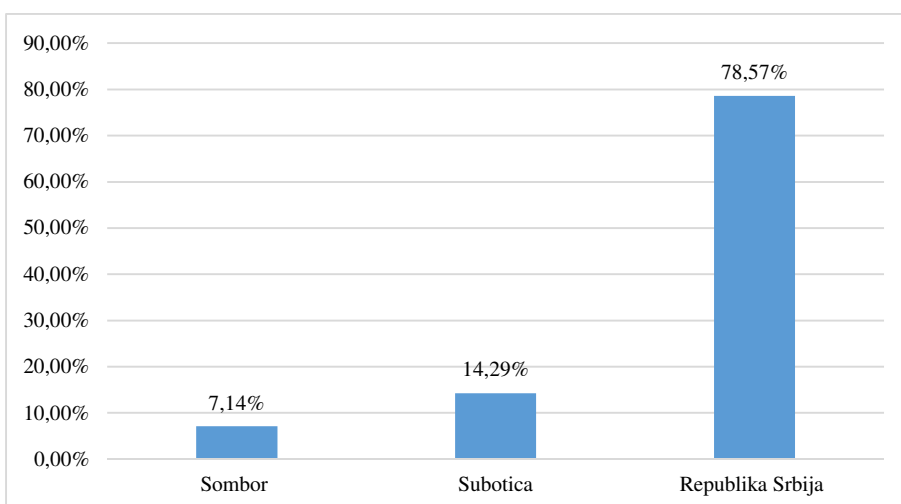
Grafikon 4: Lokacija - Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

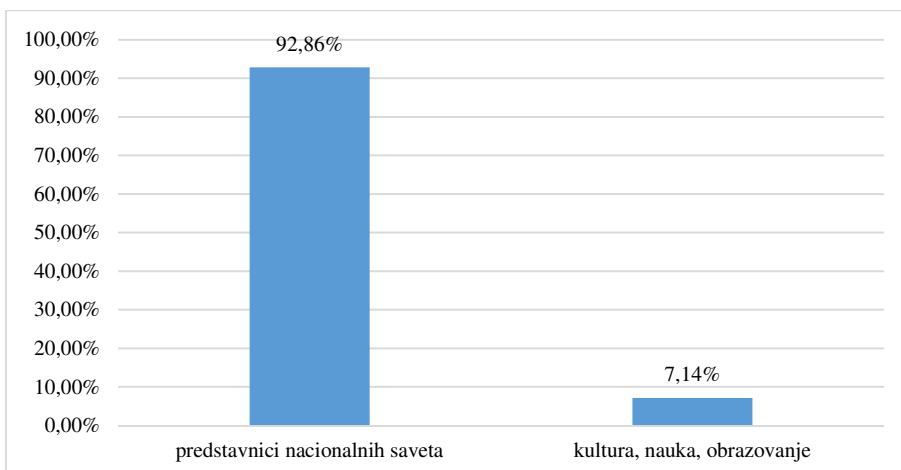
Grafikon 5: Autorstvo - Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

Grafikon 6: Tema- Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

Grafikon 7: Subjekat - Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

Grafikon 8: Objekat - Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič

Subjekat/objekat	Radio Subotica: Bunjevačka rič, Radio Novi Sad (III program): Bunjevačka rič
Personalizacija subjekta	
da	92,86%
ne	7,14%
Personalizacija objekta	
da	0,00%
ne	100,00%
Stranačka pripadnost subjekta	
da	14,29%
ne	85,71%
Stranačka pripadnost objekta	
da	7,14%
ne	92,86%
Stav subjekta prema objektu	
pozitivan	7,14%
negativan	50,00%
i pozitivan i negativan	7,14%
neutralan	35,71%
Subjekat kao bivši funkcioner nacionalnog saveta	
da	78,57%
ne	21,43%
Zloupotreba državnih funkcija	
da	0,00%
ne	100,00%

MONITORING OF THE ELECTION CAMPAIGN FOR NATIONAL COUNCILS IN THE MEDIA ON BUNJEVAC LANGUAGE

Summary: The subject of this part of the monitoring are electronic media in Vojvodina in the Bunjevac language: Radio Subotica: "Bunjevačka rič" and "Subotica na bunjevačkom", Radio Sombor "Sombor na bunjevačkom" and Radio Novi Sad (3rd program): "Bunjevačka rič". In the monitoring period, we used quantitative and qualitative analysis of media content which relates to a pre-election bloc, as well as the sections in which there is a covert advertising and are located outside the election blocks. Total number of monitored days is 12 in the period from 03rd to 26th October 2014. The total duration of all programs is 450 minutes. Total number of monitored minutes in 28 media outputs pertaining to elections is 73.40 (16.31%)

The most important results: In all of the above radio programs in the Bunjevac language, where it was conceptually planned to speak about the elections, list holders mainly affirmatively spoke about their program, sometimes cautiously commenting on programs list of others with a mild critical review of individual challengers. Monitoring has shown that the part of the show of Radio Novi Sad and Subotica Radio under the same name, which refers to the election campaign, is identical. These shows differed only at the very end when the appointed anchor stated that "Bunjevačka rič" of Radio Subotica has been broadcasted by radio newsroom Bunjevac information center with the support from the city of Subotica, while at the end of the show at Radio Novi Sad under the same name, but broadcasted in a different time, indicated that show has been prepared by radio newsroom "Bunjevačka rič" with the support from the Ministry of Culture and Information and the Information Society of the Republic of Serbia and the National Council of the Bunjevac national minority. The subject of monitoring were also the shows "Subotica na bunjevačkom" of Radio Subotica and "Sombor na bunjevačkom" of Radio Sombor. The program concept of these shows is based on the weekly review of the city's events, ranging from the news from the social life, through service information to weather forecasts, without any reference to elections, therefore their pre-election analysis was not been possible.

Key words: Bunjevac, media, election campaign, a national council

MONITORING PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNE SAVETE U MEDIJIMA NA HRVATSKOM JEZIKU

Sažetak: Predmet ovog dela monitoringa su elektronski mediji u Vojvodini i štampano izdanje nedeljnika na hrvatskom jeziku: Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom, RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku i štampano izdanje: Hrvatska riječ.

Ukupan broj monitorovanih dana je 14. Elektronski mediji, RA i TV ukupno traju 360 minuta, od čega se 48,25 (13,40%) minuta odnosi na izbore. Monitorovani štampani nedeljnik sa 280 tekstova ima ukupno 24 (8,57%) teksta u kojima obrađuje izborne teme. Za razliku od elektronskih medija, nedeljnik Hrvatska riječ pokazao je odgovornu posvećenost predizornoj kampanji sa primetnom redakcijskom, uredničkom angažovanošću i novinarskom inicijativom.

U navedenom monitoringu, korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza medijskog sadržaja koja se odnosi na predizborni blok, kao i na rubrike u kojima je prisutno prikriveno oglašavanje, a nalaze se van predizbornih blokova. Najčešće su bile prisutne demografske teme pa su prilozi o tome bili česti, kako u predizbornom bloku, tako i u ostalim delovima monitorovanih medija.

Ključne reči: monitoring, nacionalne manjine, Hrvatsko nacionalno vijeće, mediji

1. Uvod

Hrvati u Vojvodini²⁰ spadaju u red malih manjina – oni čine 3% ukupnog stanovništva Vojvodine, odnosno manje od 1 posto na teritoriji Srbije. Kako je potvrdila *Platforma za budućnost informisanja na hrvatskom jeziku u Srbiji*, hrvatska zajednica još nema u celini izgrađen vlastiti institucionalni okvir i do kraja zaokruženu manjinsku infrastrukturu. Na to je uticala i činjenica da je ova zajednica, za razliku od mađarske ili slovačke, manjinski status i zakonske garancije stekla tek nakon raspada Jugoslavije (Platforma, 2009)²¹.

Od 7500 registrovanih Hrvata koji žive u Srbiji, svega nekoliko stotina je upisano u posebni birački spisak. Za razliku od većine ostalih nacionalnih manjina, izbori za članove Hrvatskog nacionalnog veća održavaju se putem elektorske skupštine. Elektorska skupština se održava u izbornom danu kada i izbori za sva ostala veća. Na osnovu dubinskih intervjua sa elektorom Dubravkom Bilinovićem i sa Predsednikom Hrvatskog nacionalnog veća Slavenom

²⁰ Navedene informacije o Hrvatskoj manjini i kontekstu medija na hrvatskom jeziku su preuzete iz zbornika radova „Sloboda, pristup, marginalizacija: Informisanje na jezicima manjina na Zapadnom Balkanu” (2013) Sarajevo: Mediaplan institut, nastalom kao rezultat istoimenog regionalnog projekta realizovanog u okviru RRPP u kojem je učestvovala i Novosadska novinarska škola. O medijima na hrvatskom jeziku je izvestio Davor Marko u tekstu „Analiza medija na jezicima manjina u Srbiji: afirmativno i nekritički o sebi, malo o drugima” (71-96).

²¹ Platforma za budućnost informiranja na hrvatskom jeziku u Srbiji, Hrvatsko nacionalno vijeće, Subotica, 2009.

Bačićem²², uočeno je da je upravo ova specifičnost uticala na relativnu medijsku pasivnost tokom same predizborne kampanje. Fokusiranost medija bila je odsutna tokom prikupljanja elektorskih potpisa, dakle pre predizborne kampanje, što je po rečima samog predsednika HNV sasvim prirodno jer: „Besmisleno je da se mediji obraćaju elektorima koji treba da podržavaju nekog”. Istovremeno, birači su generalno neinformisani pa, po rečima Dubravka Bilinovića, često poistovećuju Hrvatsko nacionalno veće sa nekom strankom. Otuda su tokom ovog monitoringa predstavnici onih koji treba da biraju i onih koji bi mogli biti izabrani, bili nevidljivi. Tako je ostalo dosta slobodnog medijskog prostora za bavljenje drugom, ali ne manje važnom temom za hrvatsku nacionalnu manjinu: Bunjevačko pitanje. Mediji na hrvatskom jeziku često su polemisali o tome jesu li Bunjevci subetnička zajednica, uz pomoć države Srbije proglašena posebnom manjinom, ili su to Hrvati Bunjevci.

Takođe, ovaj monitoring bio je svojevrsni test o kvalitetu navedenih medija, kao i o njihovoj programskoj i uređivačkoj opredeljenosti za praćenje kampanje.

1.1. Kontekst medija

Hrvatska zajednica spada u red onih manjina u Srbiji koje nemaju veliki broj medija ili programa koji se emituju na njihovom jeziku. Uz *Hrvatsku riječ*, koja je vodeći štampani medij, te njene podlistke *Hrcko* i *Kužić*, tu su periodični listovi *Zvonik*; *Glas ravnice* - glasilo stranke DSHV; *Miroljub* – glasilo somborskog Durštva Vladimir Nazor; i *Glasnik pučke kasine* - glasilo udruge Pučka kasina). Zbog toga je nedeljnik *Hrvatska riječ*, kako je naglašeno u Platformi, od posebnog značaja za informisanje na hrvatskom jeziku (Platforma, 2009).

Monitoringom za ove izbore 2014. su obuhvaćeni Radio Subotica: *Večernji dnevnik na hrvatskom*, RTV: *Dnevnik na hrvatskom jeziku*, Radio Novi Sad (III program): *Emisija na hrvatskom jeziku* i štampano izdanje: *Hrvatska riječ*. Ukupan broj monitorovanih dana je 14. Elektronski mediji, RA i TV ukupno traju 360 minuta, od čega se 48,25 (13,40%) minuta odnosi na izbore.

Nakon analize, opšti je zaključak da navedeni mediji, osim nedeljnika *Hrvatska riječ*, nisu bili preterano zainteresovani za ove izbore. Pratili su kampanju, bez mnogo uređivačkog, redakcijskog ili novinarskog angažmana, često samo u ulozi prenosioca događaja koji su bili u vezi sa predizbornim radnjama. Takav medijski pristup doprineo je da i sama kampanja deluje blago i korektno, samo sa malo češćim, uglavnom opštim, informacijama koje dolaze iz Hrvatskog nacionalnog saveta.

²² Dubinski intervjui sa Dubravkom Bilinovićem i Slavenom Bačićem sprovedeni dana 7. 11. 2014. godine za potrebe ovog istraživanja.

1.2. Kontekst emisija

RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku

Informativna redakcija programa na hrvatskom jeziku RTVa počela je sa radom u martu 2010. godine. Od tog vremena, na drugom programu RTVa od ponedjeljka do subote emituje se desetominutni *TV Dnevnik na hrvatskom jeziku*. Osim toga, na istom programu rezervisani su i termini za dve polusatne emisije iz kulture (*Izravno* i *Svjetionik*) nedeljom od 16 do 17 sati, ali zbog nerešenih kadrovskih i statusnih pitanja, one nisu zaživele u punom smislu (Hrvatsko nacionalno vijeće).

Ovde su prezentovane uglavnom manjinske, a ne izborne teme. Povod i tema jesu bili izbori, ali i demografija (bunjevačko pitanje) često smešteni u pseudo događaj.

U toku monitorovanih datuma, kada se govorilo o izborima, bilo je to najčešće u formi izveštavanja, bez naročito aktivnog novinarskog angažmana ili redakcijske inicijative.

Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku

Po istom principu kao na TV i na RNS primarna tema bila je demografija, a zatim manjinska pitanja, odnosno položaj Hrvata u Srbiji. O tome su najviše govorili predstavnici Hrvatskog nacionalnog saveta i pojedini predstavnici raznih udruženja građana.

Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom

Program na hrvatskom jeziku počeo je sa emitovanjem 1998. godine, i to prvo kao jednočasovni program. Od maja 2001. program je proširen na dva sata emitovanja, dok je danas program na hrvatskom jeziku tročasovni (od 18 h do 21 h), i emituje se svaki dan u sedmici²³. Uz sadržaje koji su usko fokusirani na hrvatsku zajednicu, program se tematski bavi i pitanjima poput tolerancije, suživota, problema većine i drugih manjinskih zajednica, komunalnim temama, itd. U pripremi emisije na hrvatskom jeziku, osim četvoro stalno zaposlenih (glavni i odgovorni urednik i tri novinara), učestvuje i oko petnaestak vanjskih saradnika.

Ova dnevna, polusatna emisija posvećena je uglavnom subotičkim dnevnim i servisnim informacijama. Programski koncept emisije je podrazumevao samo povremene, opšte informacije o izborima, kandidatima, listama, elektorima.

²³ Odluka Upravnog odbora, a potom i osnivača, Skupštine opštine Subotica, da se program na hrvatskom jeziku proširi i na dnevno emitiranje.

Nedeljnik: Hrvatska riječ

Novinsko-izdavačka udruga *Hrvatska riječ* osnovana je 2002. godine. Osnivač je prvobitno bila Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine, dok su dve godine kasnije osnivačka prava prenešena na Hrvatsko nacionalno vijeće. Istoimeni nedeljnik, koji je bio predmet ove analize, izlazi u tiražu od 1.500 primeraka. Nedeljnik se finansira se na mesečnoj bazi iz budžeta Pokrajinskog sekretarijata za informacije, Ministarstva za kulturu Republike Srbije, Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, Skupštine Grada Subotice i iz vlastitih prihoda. Trenutno NIU ima 18 zaposlenih i oko 150 spoljnih saradnika (web stranica). Urednica nedeljnika Jasminka Dulić a njen zamenik Zvonko Sarić.

Monitoring ovog nedeljnika jasno je pokazao odgovornu posvećenost predizbornoj kampanji, za razliku od elektronskih medija na hrvatskom jeziku.

Subjekti su načešće bili sami novinari u svojim komentarima, imenovani predstavnici hrvatske nacionalne manjine i Saveta, lokalni funkcioneri ili ljudi iz sveta kulture i obrazovanja. Takođe, primetna je redakcijska, urednička angažovanost i novinarska inicijativa

2. Korpus

RTV – Dnevna emisija *Dnevnik na hrvatskom jeziku* (03, 08, 11, 13, 21, 23. i 25. okt. 2014.)

Od ukupno 7 desetominutnih emisija (70 minuta) emitovano je 7 priloga koji se odnose na izbore, u ukupnom trajanju 12,15 (17,36%) minuta.

Radio Novi Sad (IIIprogram) – Nedeljna *Emisija na hrvatskom jeziku* (04, 11, 18. i 25. okt. 2014.).

Od ukupno 4 polusatne emisije (120 minuta) emitovano je 8 priloga koji se odnose na izbore, u ukupnom trajanju 26,45 (22,04%) minuta.

Radio Subotica – Dnevna emisija *Večernji dnevnik na hrvatskom* (13, 16, 20, 21. i 23. okt. 2014.)

Od ukupno 5 polusatnih emisija (150 minuta) emitovano je 8 priloga koji se odnose na izbore, u ukupnom trajanju 9,25 (6,17%) minuta.

Nedeljnik – *Hrvatska riječ* (03, 10, 17. i 23. okt. 2014.)

Od ukupno 4 broja, na 55 strana (220 strana) sa po 70 tekstova (280 tekstova), objavljeno je ukupno 24 (8,57%) teksta koji se odnose na izbore.

3. Metoda

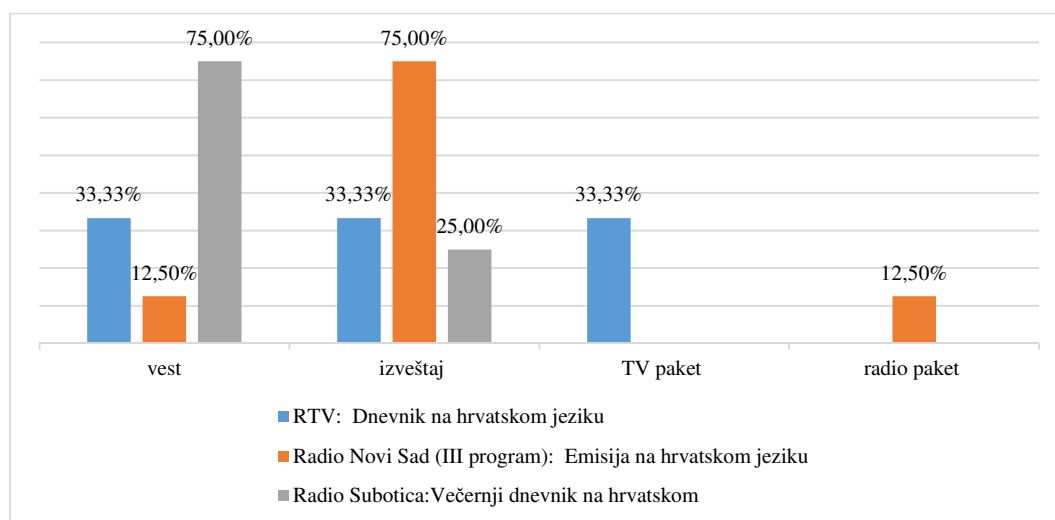
Metod rada ovog monitoringa je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja medijskog diskursa, na osnovu unapred utvrđenog kodeksa koji je jednak za ceo projekat.

4. Analiza

RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku

U 7 emisija emitovano je ukupno 7 priloga koji se odnose na izbore.

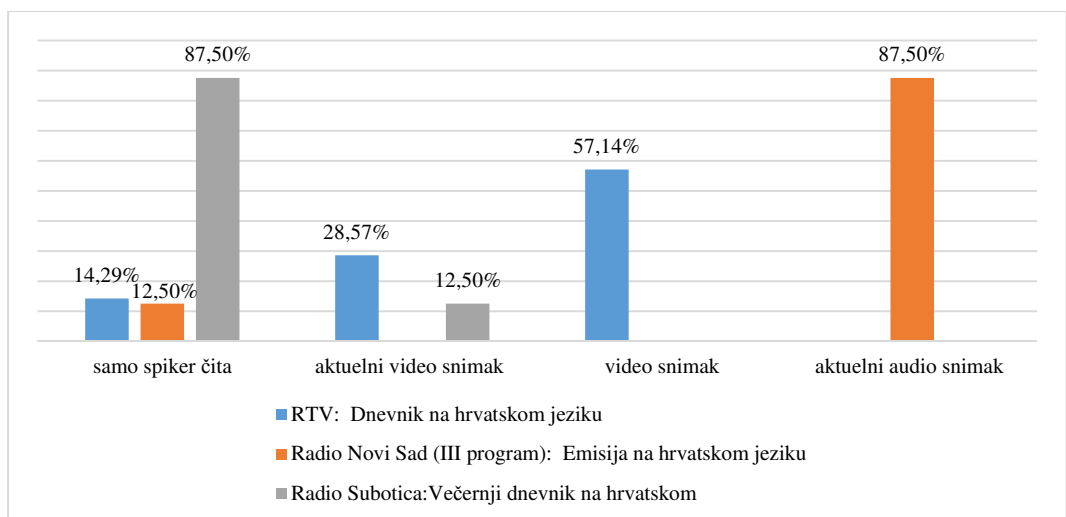
Retko najavljeni posebnom špicom, informacije u vezi sa izborima najčešće se odnose na Hrvatsku nacionalnu zajednicu uopšteno, a još češće kao kritika povodom demografskog, bunjevačkog pitanja, tretiranog kao nametnuti problem još od vremena Miloševića, od strane države Srbije.

Grafikon 1: Medijski žanr - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku

Prezentovane su uglavnom manjinske, a ne izborne teme. Najprisutniji žanr je TV paket uz odgovarajući video snimak.

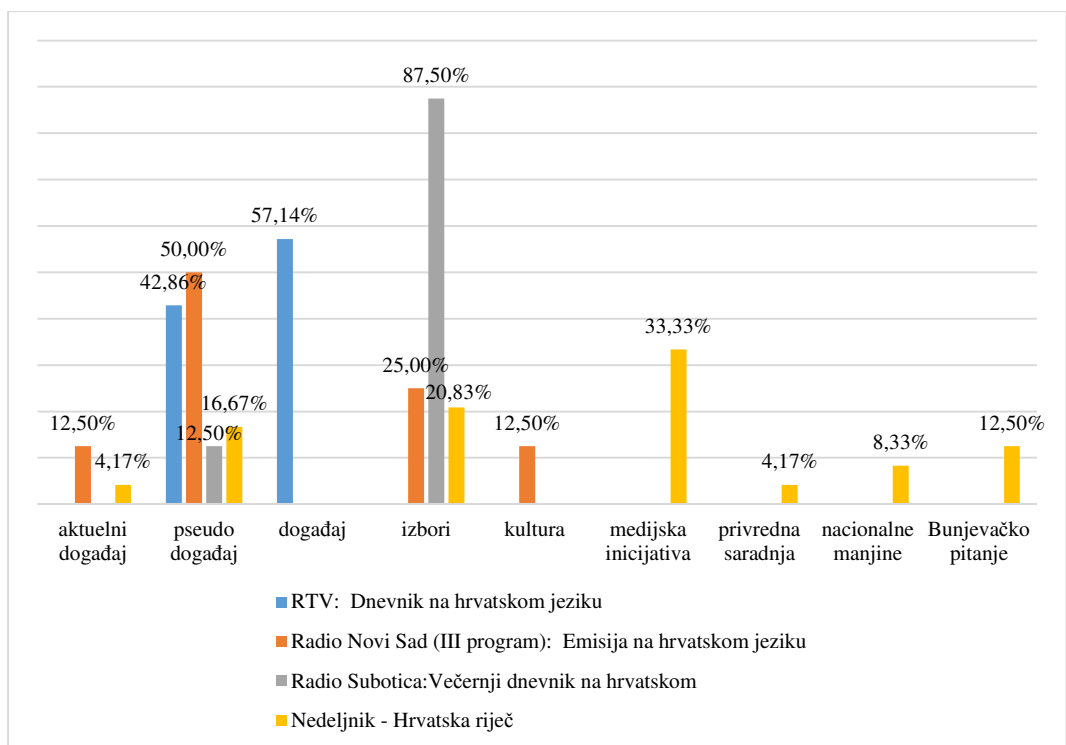
Lokacije događaja i pojava koji su praćeni: Beograd, Novi Sad, Zagreb, Suboticu i Mađarska.

Grafikon 2: Oprema priloga - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku

Povod je dominantno pseudo događaj.

Obrađivane teme bile su iz oblasti izborne procedure i demografije (bunjevačko pitanje). O tome su govorili predstavnici iz sveta kulture, udruženja građana, novinari, predstavnici nacionalnog saveta, RIKa.

Grafikon 3: Povod i teme - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku, Nedeljnik - Hrvatska riječ.

Njihov stav je tom prilikom bio ili neutralan ili negativan, u zavisnosti od teme.

Nije uočena stranačka pripadnost ni subjekta ni objekta, kao ni zloupotreba državnih funkcija, sem u jednom slučaju.

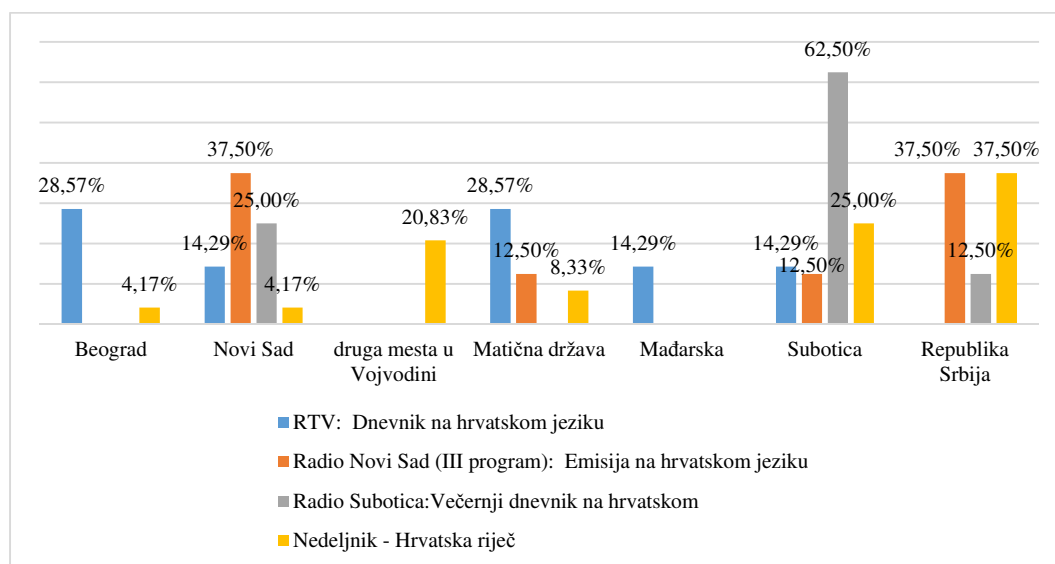
Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku

U 4 emisije emitovano je ukupno 8 priloga koji se odnose na izbore.

Kada je reč o izbornom bloku, on se može podeliti na 2 dela. Jedan koji se direktno odnosi na predizbornu kampanju i drugi posvećen demografskom problemu: jesu li Bunjevci Vojvođanski Hrvati ili posebna nacionalna manjina. Polemika o tome vodila se unutar hrvatske nacionalne manjine. Bunjevačka nacionalna manjina (po rezultatima monitoringa) na to se nije obazirala. Povodom ove demografske dileme primećena je i zloupotreba (direktno medijsko opredeljenje) medija.

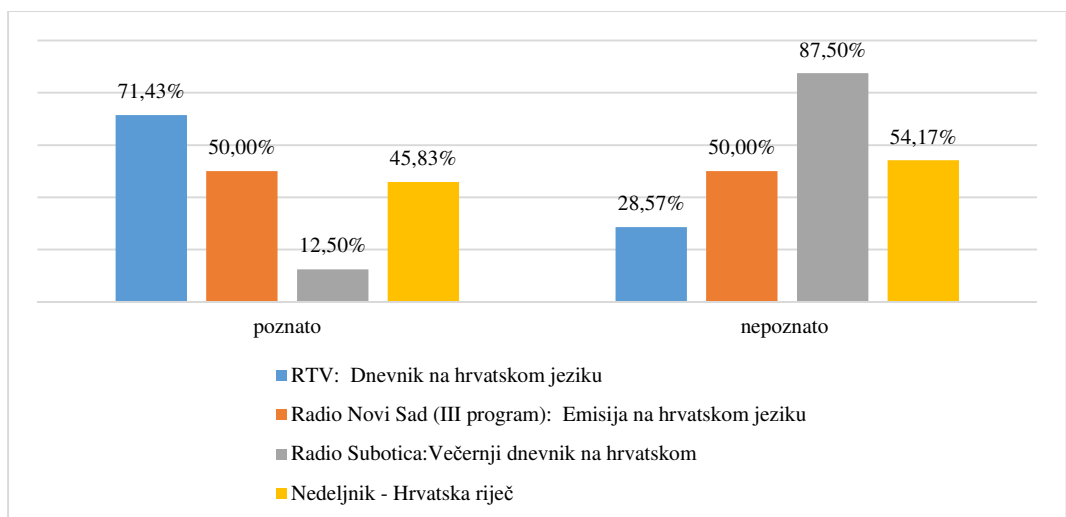
Primer: U emisiji RNS od 04. oktobra 2014. povodom „14. Festivala bunjevačkih pesama” održanog u Subotici, voditeljka emisije najavljuje: „ ... sa te najpoznatije natjecateljske manifestacije bačkih Hrvata izveštava...”, da bi na kraju izveštaj završio: „...ujedno to doprinosi očuvanju muzičkog i kulturnog nasleđa Hrvata na ovim prostorima”.

Sve informacije, najčešće prikazane kroz pseudo događaj, uglavnom su plasirane u vidu izveštaja, uz aktuelni audio snimak sa različitih lokacija: Novi Sad, Subotica, matična država Hrvata.

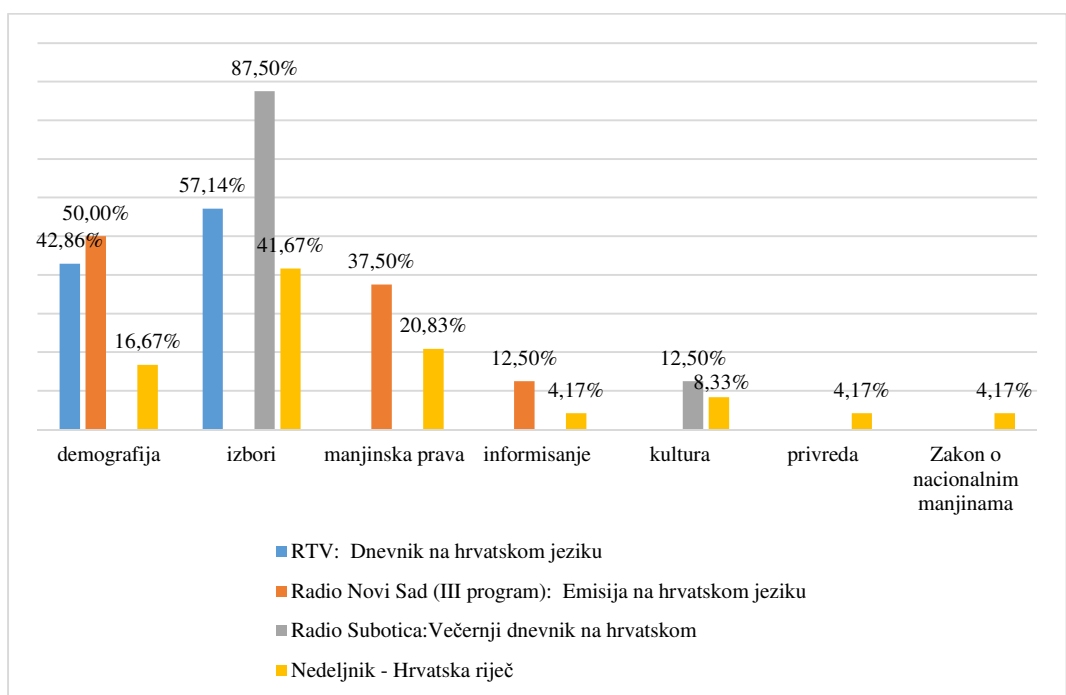
Grafikon 4: Lokacija - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku, Nedeljnik - Hrvatska riječ

Autorstvo novinara bilo je poznato/nepoznato u istom odnosu 4:4. Najčešća tema bila je demografija, zatim manjinska pitanja Hrvata.

Grafikon 5: Autorstvo - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku, Nedeljnik - Hrvatska riječ

O položaju Hrvata u Srbiji, Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave, nacionalnim savetima, Republičkoj izbornoj komisiji, najviše su govorili predstavnici Hrvatskog nacionalnog saveta, udruženja građana, novinari.

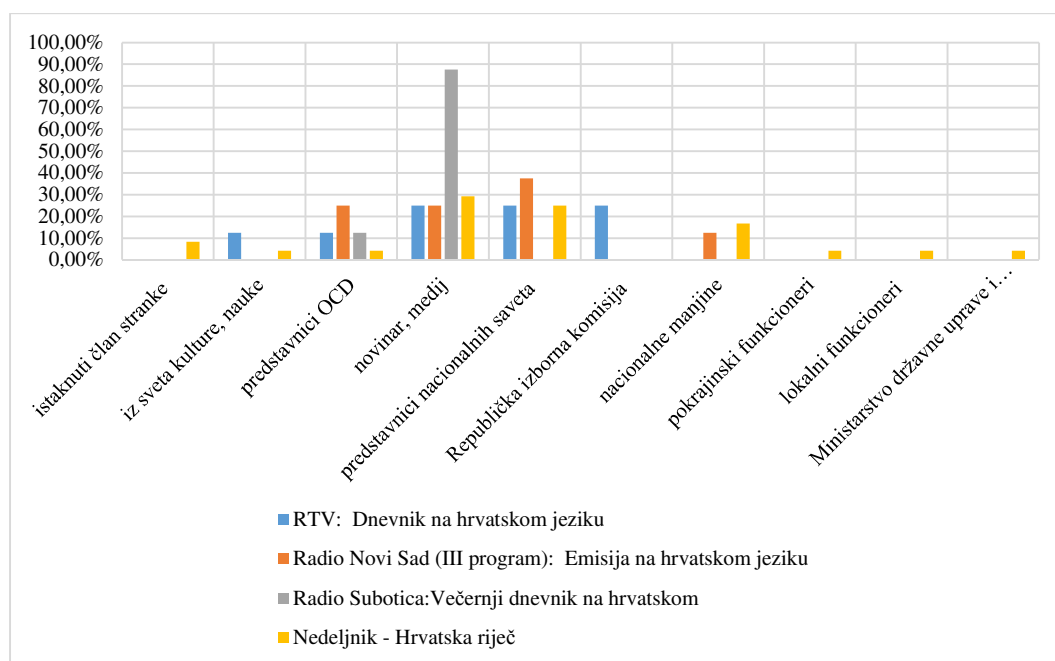

Grafikon 6: Tema - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku, Nedeljnik - Hrvatska riječ

Pri tom imena, stranačka pripadnost i objekta i subjekta uglavnom nisu navođena, a stav subjekta prema objektu najčešće je bio kritički i u pozitivnom i u negativnom smislu, uglavnom bez zloupotrebe državnih funkcija.

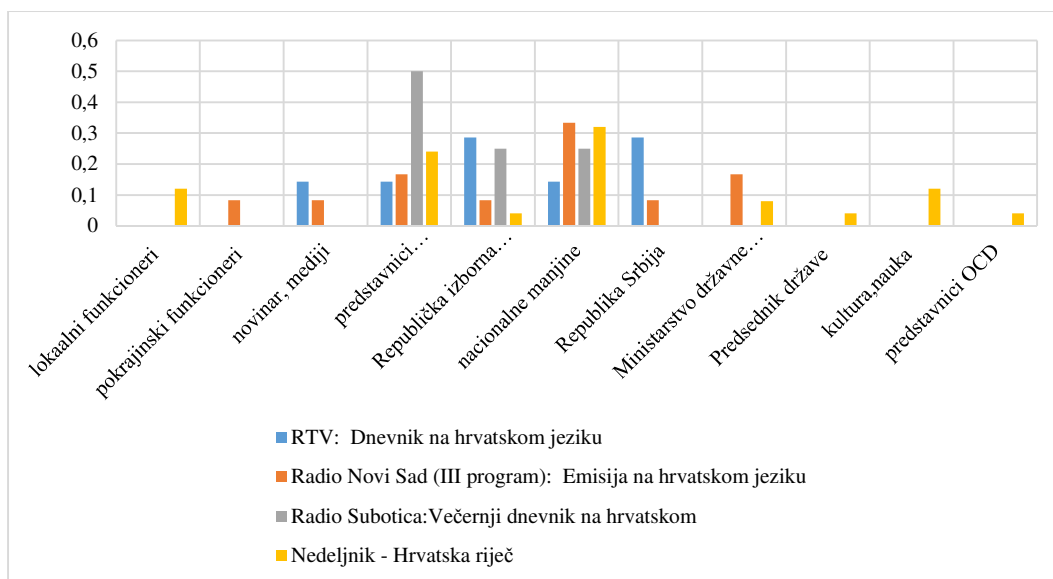
RADIO SUBOTICA: Večernji dnevnik na hrvatskom

U 5 emisija emitovano je 8 priloga koji se odnose na izbore. Ovaj podatak ukazuje da u fokusu navedene emisije nisu izbori i događanja oko njih, mada je svaka priča o tome najavljena i odjavljena posebnom špicom: *Izbori za nacionalna vijeća*. Kroz celu emisiju vodi nas neimenovani voditelj, a i urednik je nepoznat. U ono malo minuta posvećenih izborima, žanrovski najveći deo pripada vestima nepoznatog autora, uglavnom iz Subotice, koje čita samo voditelj. S obzirom na ovakav karakter plasiranih informacija, nije prisutna ni personalizacija subjekta ni objekta, kao i njihova stranačka pripadnost.

Grafikon 7: Subjekat - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku, Nedeljnik - Hrvatska riječ

Radi se o zaista opštim informacijama koje se najčešće plasiraju slušaocima uz neutralan stav kako medija, tako i subjekta prema objektima, stranačkoj pripadnosti ili personalizaciji uopšte.

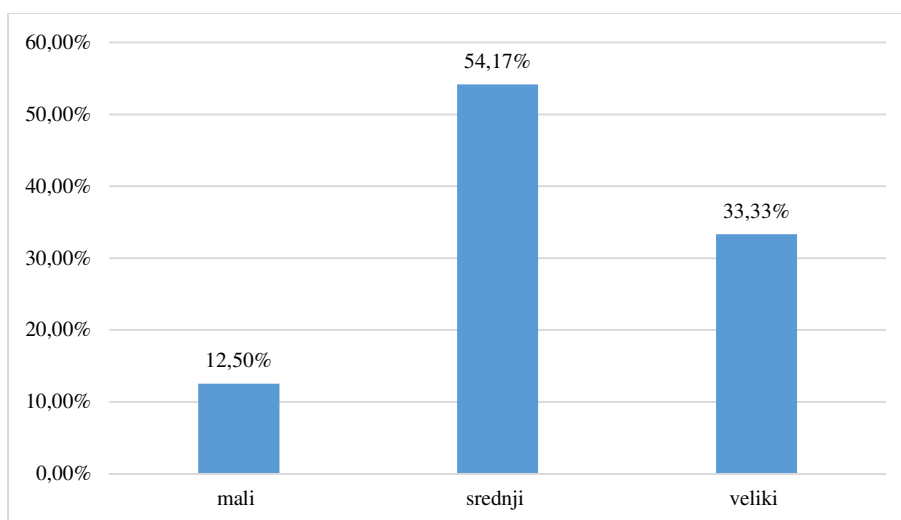

Grafikon 8: Objekat - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku, Nedeljnik - Hrvatska riječ

Nedeljnik - Hrvatska riječ

Od ukupno 280 tekstova, objavljeno je 24 teksta koji se odnose na izbore.

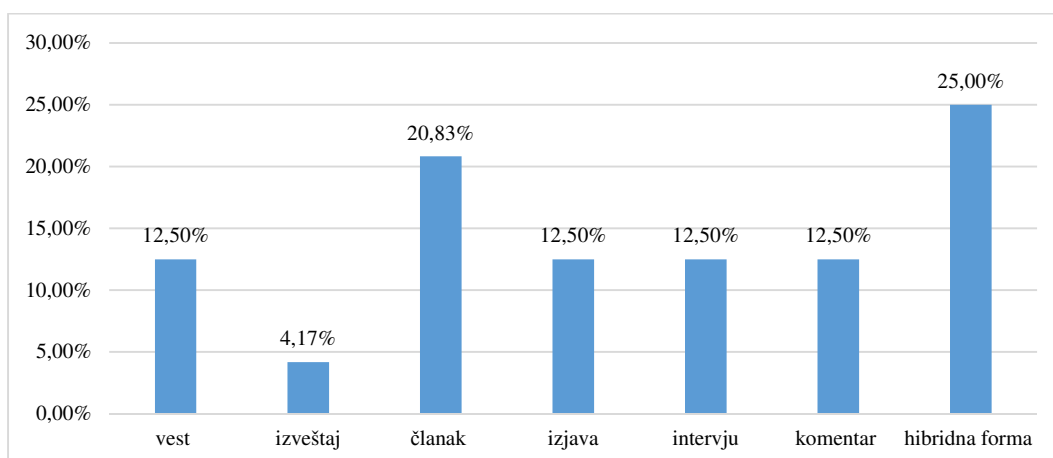
Monitoring ovog nedeljnika jasno je pokazao odgovornu posvećenost predizbornoj kampanji, za razliku od praćenih elektronskih medija na hrvatskom jeziku. Tekstovi su uglavnom bili velike ili srednje veličine i to najčešće u hibridnoj formi.

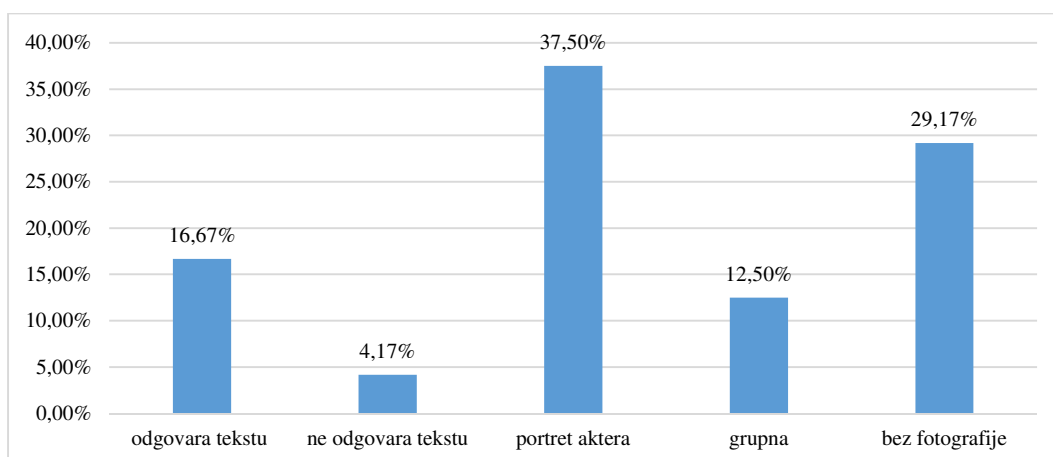
Grafikon 9: Veličina teksta - Nedeljnik - Hrvatska riječ

Bilo je i članaka, izjava, intervju, komentara opremljenih odgovarajućom grupnom fotografijom ili u vidu portreta aktera.

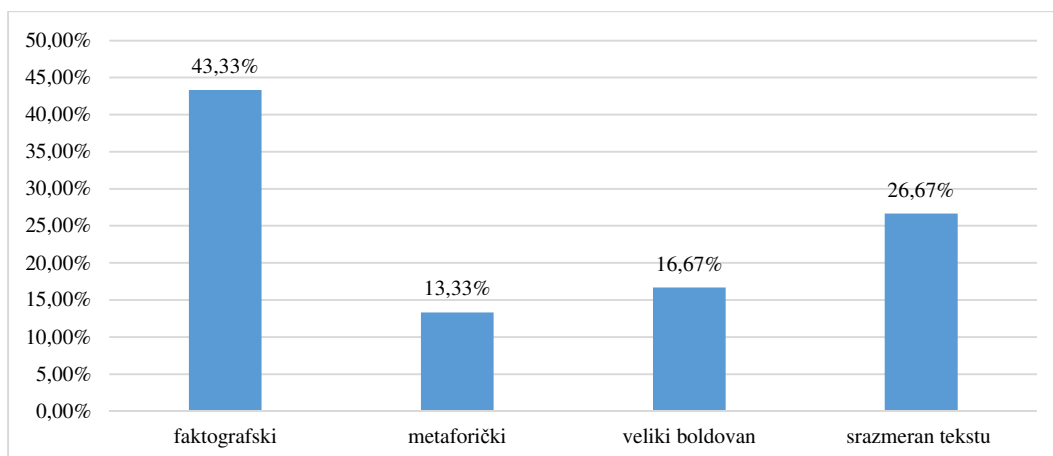
Kraće vesti i izveštaji bili su plasirani bez fotografija, uz faktografske naslove srazmerne tekstu.

Grafikon 10: Žanr - Nedeljnik - Hrvatska riječ

Grafikon 11: Oprema – fotografija - Nedeljnik - Hrvatska riječ

Grafikon 12: Oprema – naslov - Nedeljnik - Hrvatska riječ

Uočena je jasna redakcijska inicijativa da se piše o izborima ali i o neizbežnom *Bunjevačkom pitanju*.

Kada je bila navedena lokacija, najčešće su informacije poticale iz Subotice i manjih mesta u Vojvodini, kao i one iz Beograda, Novog Sada i matične države Hrvata.

Teme su bile raznovrsne, najviše o samim izborima, demografiji, manjinskim pravima Hrvata, Zakonu o nacionalnim manjinama, što i jesu nadležnosti nacionalnih saveta.

Uvek su navedena imena i funkcije onoga o kome/čemu se govori.

Subjekti su najčešće bili sami novinari u svojim komentarima, imenovani predstavnici hrvatske nacionalne manjine i Saveta, lokalni funkcioneri ili osobe iz sveta kulture i obrazovanja.

Objekat su najčešće bili predstavnici hrvatske nacionalne manjine (anketirani građani), predstavnici Hrvatskog nacionalnog saveta i lokalni funkcioneri.

Autorstvo je bilo poznato u 11, a nepoznato u 13 tekstova.

Subjekat/objekat	RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku	Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku	Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku,	Nedeljnik - Hrvatska riječ
Personalizacija subjekt				
da	57,14%	0,00%	25,00%	70,83%
ne	42,86%	100,00%	75,00%	29,17%
Personalizacija objekta				
da	28,57%	37,50%	0,00%	20,83%
ne	71,43%	62,50%	100,00%	79,17%
Stranačka pripadnost subjekta				
da	14,29%	0,00%	12,50%	12,50%
ne	85,71%	100,00%	87,50%	87,50%

Stav subjekta prema objektu				
pozitivan	0,00%	0,00%	0,00%	8,33%
negativan	42,86%	12,50%	0,00%	37,50%
i pozitivan i negativan	14,29%	75,00%	0,00%	37,50%
neutralan	42,86%	12,50%	100,00%	16,67%
Subjekat kao bivši funkcioner nacionalnog saveta				
da	14,29%	50,00%	0,00%	41,67%
ne	85,71%	50,00%	100,00%	58,33%
Zloupotreba državnih funkcija				
da	14,29%	37,50%	0,00%	0,00%
ne	85,71%	62,50%	100,00%	100,00%

Tabela 1: Subjekat/objekat - RTV: Dnevnik na hrvatskom jeziku, Radio Novi Sad (III program): Emisija na hrvatskom jeziku, Radio Subotica: Večernji dnevnik na hrvatskom jeziku, Nedeljnik - Hrvatska riječ

Stav subjekta (koji je često bio funkcioner nacionalnog saveta), prema objektu uglavnom je bio negativan ili i pozitivan i negativan, ponekad neutralan. Ni u jednom tekstu nije zabeležena zloupotreba državnih funkcija.

5. Zaključak

Dnevna informativna emisija TV Vojvodine na hrvatskom jeziku, u monitorovanom periodu pokazala je uglavnom redakcijsku pasivnost povodom kampanje.

Kada ih je i bilo, informacije su se odnosile na izborna pravila kod elektorskog načina biranja, ili o izborima uopšte. Kako se radi o dnevnoj informativnoj emisiji, očekivalo se da će predizborni blok u vreme predizborne kampanje biti učestaliji.

U toku monitorovanih datuma o izborima se govorilo retko, najčešće u formi izveštavanja, bez naročito aktivnog novinarskog angažmana ili redakcijske inicijative. Ovakva koncepcija nameće utisak da u elektorskom načinu biranja, mediji nemaju značajnu ulogu u informisanju, i da se sve događa unutar Saveta hrvatske nacionalne manjine. Jedino je češće nego inače, uglavnom koristeći pseudo događaje, bilo reči o takozvanom bunjevačkom pitanju.

Emisija Radio Novog Sada, na hrvatskom jeziku, uglavnom se bavila demografskim temama (jesu li Bunjevci bački Hrvati ili manjina za sebe) pa su prilozi o tome bili česti kako u predizbornom bloku, tako i u ostalim delovima emisije.

Za retku promociju pojedinih kandidata, u ovoj emisiji često su korišćeni događaji koji se nisu uklapali u izborni blok već su posredno prezentovani u nekom drugom delu emisije, što se može tumačiti kao pseudo događaj.

Polusatna emisija Radio Subotice *Večernji dnevnik na hrvatskom*, posvećena je uglavnom subotičkim dnevnim i servisnim informacijama. Programski koncept emisije verovatno je podrazumevao samo povremene, opšte informacije o izborima pa se ne može govoriti o novinarskoj pasivnosti i nezainteresovanosti. Ipak, s obzirom na važnost ovih izbora za hrvatsku nacionalnu manjinu, očekivalo se više redakcijskog angažmana.

U odnosu na elektronske medije, nedeljnik *Hrvatska riječ*, bio je profesionalno posvećen predizbornoj kampanji. Uočljiva je redakcijska, urednička angažovanost i novinarska inicijativa. Mnogi su tekstovi bili kritički i argumentovano obrađeni, često i uz novinarski komentar. Tako su se čitaoci *Hrvatske riječi* uz ovaj nedeljnik, pravovremeno i obilato informisali o toku predizborne kampanje (jedino u ovom mediju, 3 dana pred izbore u broju od 23. oktobra, na celoj četvrtoj stranici prikazan je spisak svih 132 elektora). Ipak, i ovde su se retko, ali vešto podvukli pseudodogađaji, promovišući tako, posredno po nekog sa liste.

MONITORING OF THE ELECTION CAMPAIGN FOR NATIONAL COUNCILS IN THE MEDIA IN CROATIAN LANGUAGE

Summary: The subject of this part of the monitoring are electronic media in Vojvodina and the weekly print edition in Croatian language: Radio Subotica: "Večernji dnevnik" in Croatian RTV: "Dnevnik" in Croatian language, Radio Novi Sad (III program): "Emisija na hrvatskom jeziku" and printed edition: "Hrvatska riječ".

The total number of monitored days is 14. The total duration of electronic media, RA and TV is 360 minutes, of which 48.25 (13.40%) minutes relate to the elections. Printed weekly newspapers with 280 texts has a total of 24 (8.57%) of texts dealing with election issues. Unlike the electronic media, the weekly "Hrvatska riječ" has shown a responsible commitment to the election campaign with considerable editorial engagement and journalistic initiative. In this monitoring, we used quantitative and qualitative analysis of media content which relates to a pre-election bloc, as well as the sections in which the covert advertising was present, and situated outside the electoral blocks. The most common topics are demographic topics, both in the pre-election blocs, as well as in other parts of monitored media.

Key words: monitoring, ethnic minorities, Croatian National Council, the media

IZBORI ZA NACIONALNI SAVET MAĐARSKE ZAJEDNICE U MEDIJIMA: MALO O SUŠTINI, VIŠE O FORMI

Sažetak: Izbori za Nacionalni savet mađarske zajednice su protekli bez suštinske medijske pažnje u medijima koji emituju program na mađarskom jeziku. Pasivan pristup medija ili izrazito obojeni stav u praćenju kampanje su glavna zapažanja nakon završetka monitoringa koji je pokrio skoro sve značajne medije u Vojvodini sa programom na mađarskom jeziku. Nedostatkom kritičkog stava i aktivnog pristupa, mediji su doveli su birače u poziciju da bez odgovarajuće medijske podrške i analize donesu odluku o tome kome će poveriti svoje glasove.

Ključne reči: Nacionalni savet Mađara, izbori, mediji, kampanja, nacionalne manjine

1. Uvod

Reprezentacija etničkih i nacionalnih manjina u Srbiji poverena je instituciji nacionalnog saveta. Prema važećem Zakonu o nacionalnim savetima iz 2009. godine „Nacionalni savet predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine i službene upotrebe jezika i pisma, učestvuje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih oblasti i osniva ustanove, privredna društva i druge organizacije iz ovih oblasti.”²⁴ Zakonska regulativa omogućuje ovim zajednicama da putem saveta ostvaruju kolektivnu autonomiju u četiri ključne oblasti: 1. Službena upotreba jezika; 2. Obrazovanje; 3. Javno informisanje; 4. Kultura.

U skladu sa ovim zakonom, mađarska zajednica koja na severu Srbije, u Vojvodini čini skoro 13 odsto stanovništva²⁵, izabrala je (na direktnim izborima) prvi sastav svog nacionalnog saveta na period 2010 – 2014. Izbori koji su održani početkom juna 2010. godine sa stopom izlaznosti od 55,46 odsto upisanih birača u manjinski birački spisak, doneli su pobedu listi „Mađarska sloga” (77,1%). Reč je o listi koja je tada uživala podršku najveće mađarske stranke u Vojvodini, Saveza vojvođanskih Mađara (SVM). Nakon ovog perioda 2014. godine raspisani su novi izbori za nacionalne savete nacionalnih manjina. Za glasove građana koji se izjašnjavaju kao Mađari a koji se nalaze na manjinskom biračkom spisku, borile su se četiri

²⁴ Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina
http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.html (22.11.2014)

²⁵Vukmanović, D. (2012). Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. u Republici Srbiji, Stanovništvo. Beograd, Srbija.

liste. Upisanih pripadnika mađarske nacionalne manjine u biračke spiskove ima 136.479, od kojih je za svoje predstavnike glasalo 40 posto. Lista „Mađarska sloga”, i dalje sa podrškom SVM, osvojila je 31 mandat, dva mandata je pripalo listi „DZVM – Čonka Aron” (lista Demokratske zajednice vojvođasnkih Mađara), a po jedan listama „Za Mađare na drugi način” (bliska Demokratskoj stranci) i „Mađarska liga – Nova mađarska alternativa” (podršku ima iz Lige socijaldemokrata Vojvodine).²⁶ Novi sastav Nacionalnog saveta Mađara održao je konstitutivnu sednicu 17. novembra. Na čelu Saveta je kandidat liste „Mađarska sloga”, Jene Hajnal (Hajnal Jenő). U okviru ovog izveštaja predstavimo rad pojedinih medija, čija je ciljna grupa mađarska zajednica, za vreme predizborne kampanje.

1.1 Analizirani mediji, emisije

Za potrebe ovog monitoringa izabrali smo jedan štampani medij (nedeljnik „Het Nap”), dve radio stanice (Radio Novi Sad i Radio Subotica), zatim televizijski dnevnik (Televizija Vojvodine), jedan informativni portal (vajdasigma.info) i jedan TV magazin kolažnog tipa („Javni poslovi – Közügyek” na TV Panon). U nastavku nekoliko reči o izabranim medijima.

Nedeljnik „Het Nap” („Sedam dana”) je list koji je nastao 1946. godine. Sedište ovog nedeljnog lista je bilo u Novom Sadu, sve do 1953. godine kada su se preselili u Suboticu. Od 1984. godine „Het Nap” menja svoj koncept i postaje magazin. Od 2004. godine osnivač je Nacionalni savet Mađara. List na svojim stranicama se bavi raznim društvenim temama od politike do kulture.

Radio Subotica je opštinski mediji koji emituje na tri jezika. Radio Subotica je osnovana 1. oktobra 1968. godine, a zvanično je počela da emituje program 29. novembra 1968. godine. Mađarski program kao deo ovog preduzeća emituje Dnevnik svakog radnog dana.

Radio Novi Sad i *Televizija Vojvodine* su deo Javnog medijskog servisa Vojvodine. Radio Novi Sad – drugi program emituje dvadesetčetvoročasovni program na mađarskom jeziku. Centralna informativna emisija „Popodnevni dnevnik” („Délutáni Híradó”) u trajanju od skoro 30 minuta emituje se od ponedeljka do subote. Televizija Vojvodine na svom drugom kanalu svako veče u 7 sati emituje dvadesetominutni informativni program na mađarskom jeziku „Dnevnik” („Híradó”).

²⁶ Rešenja o dodeli mandata za nacionalne savete nacionalnih manjina sa izbora održanih 26. oktobra 2014. godine na neposrednim izborima - <http://www.rik.parlament.gov.rs/cirilica/Rezultati/Rezultati%20NSNM%202014/Resenje%20o%20dodeli%20mandata%20MADJARI.doc> (22.11.2014)

Panon TV (Pannon TV) je medijska kuća sa sedištem u Subotici. Deo je Panon RTV-a. Osnivač Panon RTV-a je Fond „Panonija” (Pannónia Alap) iz Subotice. Osnivačka prava pripadaju Nacionalnom savetu Mađara. Emisija „Javni poslovi – Közügyek”, se emituje radnim danima i u trajanju od približno pedeset minuta. Ona je magazinskog tipa i bavi se aktuelnim društveno-političkim temama.

Vajdasagma.info („Vojvodina danas”) je jedini informativni portal na mađarskom jeziku u Vojvodini čija je delatnost fokusirana isključivo na pružanje usluga putem interneta, odnosno informisanje na mađarskom jeziku o dnevno-političkim dešavanjima u Srbiji i svetu.

2. Korpus

Monitoring je obuhvatao sledeća izdanja i emisije: Nedeljnik „Het Nap” (01, 08, 15, 22, 29. oktobar); Radio Subotica – Dnevnik (08, 11, 13, 16, 21. oktobar); Radio Novi Sad – Popodnevni Dnevnik (08, 11, 13, 16, 21. oktobar); RTV Vojvodine „Dnevnik” („Híradó”) (08, 13, 16, 21. oktobar); Panon TV - „Javni poslovi – Közügyek” (08, 13, 16, 21. oktobar); vajdasagma.info (21. oktobar).

3. Metoda

Korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja medijskog diskursa na osnovu unapred utvrđenog kodeksa i analizirani su svi tekstovi odnosno prilozi koji na bilo koji način referišu na izbore za članove nacionalnih saveta.

4. Analiza

Ono što možemo zaključiti na osnovu analize spomenutih medija i emisija to je da su relativno malo prostora posvetili izborima, osim u slučaju onih medija čiji je (su)osnivač Nacionalni savet Mađara (nedeljnik „Het Nap”, Panon TV). Tako je na primer Nedeljnik „Het Nap” objavio ukupno 12 tekstova (u proseku 2,4 teksta po analiziranom broju), dok je u emisiji Panon TV **prosečno trajanje priloga**, kojih je bilo 13 u praćenom periodu, bilo je skoro 7 minuta što je razumljivo s obzirom na to da je reč o kolaž emisiji. Pokrajinski javni medijski servis je u navedenim programskim segmentima malo prostora posvetio informisanju građana o izborima. Radio Novi Sad u analiziranim emisijama i periodu imao je svega 5 priloga (prosečno trajanje 81 sekundi), dok je TV Vojvodine imala 7 priloga (prosečno trajanje 57

sekundi). Lokalni emiter, Radio Subotica imala je 11 priloga u vezi sa izborima (prosečno trajanje 81 sekundi).

Žanrovska raspodela je izuzetno siromašna. Najdominantniji novinarski žanrovi bili su vest (16) i izveštaj (16), zatim intervju (12), izjava (3) i radijski paket (2). Tu moramo naglasiti da je jedino Radio Novi Sad iskoristio mogućnost da napravi radijske pakete koji su složeniji žanrovski formati i koji omogućuju uključenje više strana u jedan prilog.

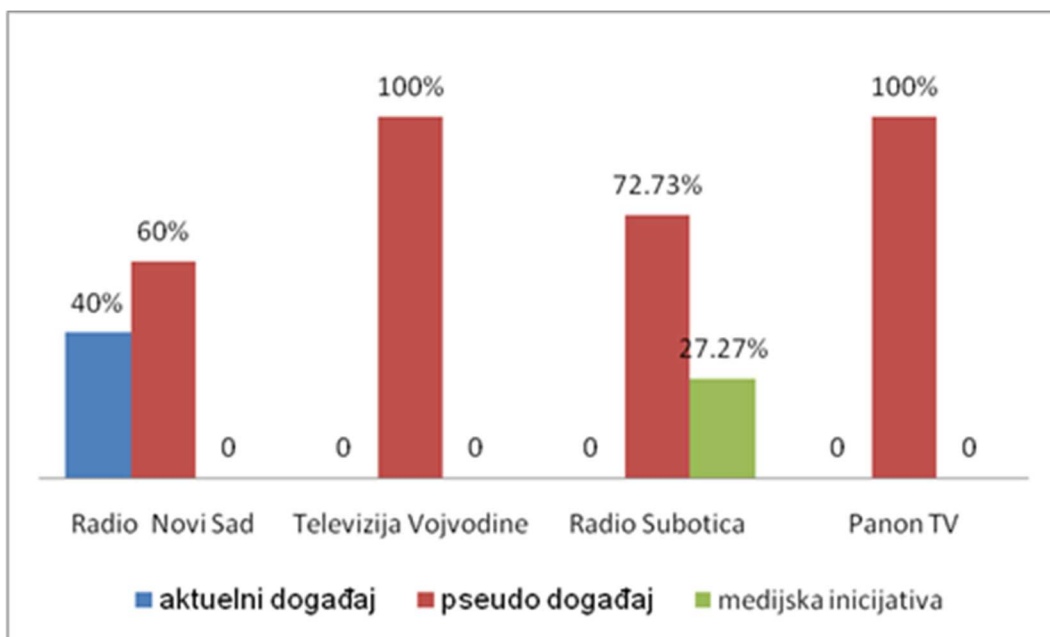
Na osnovu ove raspodele vidimo da su medijske kuće uglavnom koristile klasične formate koji iziskuju manji angažman, a istovremeno u mnogim slučajevima novinare stavi u pasivniju ulogu (on „samo” prenosi detalje ili delove nekog događaja). Kada je reč o intervjuu, tu moramo odmah reći da je format korišćen za predstavljanje angažmana kandidata sa izbornih lista, a ne da se njihovi stavovi stave pod lupu. U ovom slučaju medij je preuzeo ulogu transmitera poruka bez dekonstrukcije istih.

Analizom opreme tekstova i priloga možemo zaključiti da su tekstovi u nedeljniku „Het Nap” uvek bili ilustrovani adekvatnom fotografijom ili grafikom (ova vrsta ilustracije je korišćena je svega jednom, reč je o grbu Nacionalnog saveta Mađara, koji je objavljen uz kolaž vesti o izborima). Fotografije su skoro uvek predstavljale simpatizere i kandidate sa lista.

Svi analizirani medijski prilozima u vezi sa izborima u praćenim elektronskim medijima su objavljeni u posebnom **predizbornom bloku** što je svakako pozitivan pomak, jer su urednici osim načela profesionalnih standarda struke, poštovali i Opšte obavezujuće uputstvo Regulatornog tela za elektronske medije (REM) koje kaže da „sve emisije, izveštaji, reklamni blokovi, ankete i slično, u kojima se pojavljuju učesnici izbora [...] moraju biti posebno obeleženi jasnom oznakom *predizborni program*.”²⁷ Ono što međutim i dalje predstavlja problem u medijima, to je preuzimanje inicijative i odstupanje od klasičnog, pasivnijeg praćenja kampanje kao i od njihovog klasičnog prezentovanja u informativnim emisijama. Naime, kao što se to vidi na grafikonu br.1. skoro su svi medijski sadržaji emitovani kao rezultat pseudo događaja.

²⁷ REM: Opšte obavezujuće uputstvo RTV stanicama (emiterima) u predizornoj kampanji za lokalne, pokrajinske republičke skupštinske izbore, izbore za predsednika Republike i izbore za Nacionalne savete nacionalnih manjina.

http://www.rra.org.rs/uploads/useruploads/PDF/9860-opste_obavezujuce_uputstvo_radio_i_televizijskim_stanicama_emiterima_u_predizornoj_kampanji_za_lokalne.pdf (22.11.2014)

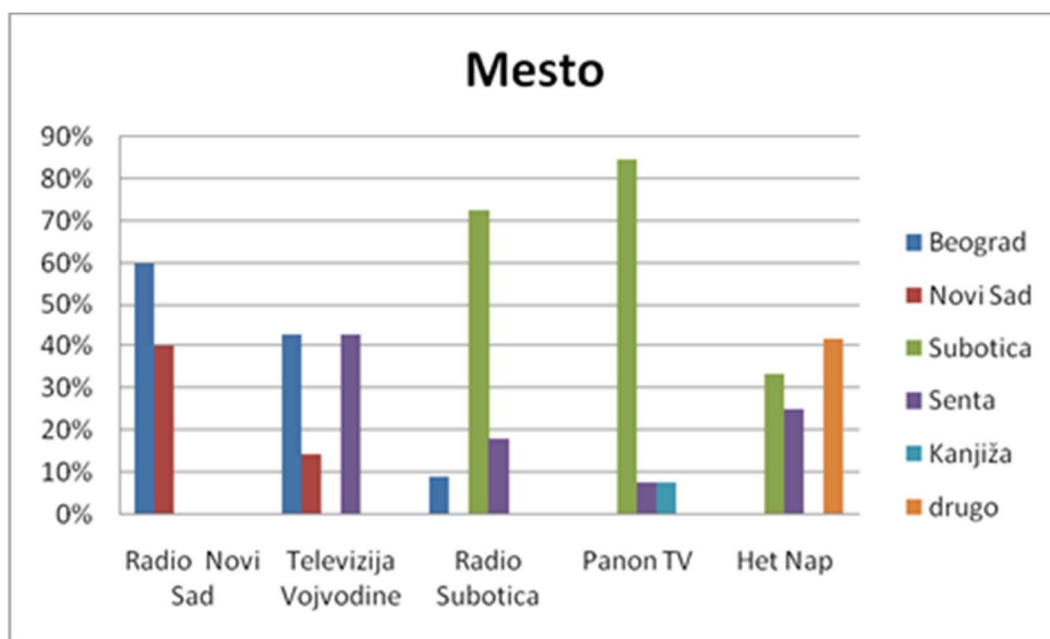
Grafikon br.1. Povod

Iako su pojedini mediji objavljivali intervjue, prilikom kodiranja njih smo isto označili kao rezultat pseudo događaja, pošto su oni uvek bili vezani za neki prilog koji je nastao kao pseudo događaj a često su isti sagovornici bili i u studiju kao gost i u prilogu kao sagovornik. Pohvalno je da smo u informativnoj emisiji Radio Subotice zabeležili dve medijske inicijative: jedna se odnosila na analizu kulturne politike liste „DZVM – Čonka Aron”, gde je novinar analizirao suštinu njihovog programa. Druga se odnosi na analizu pristupa liste „Mađarska sloga” pitanju asimilacije i očuvanju kulturnih vrednosti mađarske zajednice u sredinama gde su članovi te zajednice u znatnoj manjini u odnosu na druge nacionalne zajednice (Srem i Banat). Radio Subotica je ovim potezom pokušala da pokaže progresivan pristup izborima i omogući aktivniju ulogu novinara u predizbornoj kampanji. Međutim, ono što se takođe vidi, to je da redakcija programa na mađarskom jeziku nema dovoljno resursa da ove inicijative razvije i da svoj program obogati detaljima sa terena iz npr. tih manjih zajednica Mađara u Vojvodini.

Emisija „Javni poslovi” na TV Panon u analiziranim priložima je često duplirala svoje sagovornike: tako je na primer nakon izveštaja o poseti članova mađarske Vlade Subotici i njihovog susreta sa kandidatima liste „Mađarska sloga” gost u studiju bio izaslanik Vlade. Jedan drugi primer za ovakav pristup je bio i gostovanje kandidata liste „Mađarska sloga”, Jenea Hajnala u studiju nakon priloga koji je izveštavao o konferenciji o zlodelima pratizanskih snaga nad Mađarima i drugim neslovenskim narodima nakon Drugog svetskog rata i u kom je on bio

jedan od sagovornika. Naglašeno promovisanje istih kandidata bez opravdanog razloga pokazuje pristrasnost ovog medija u analiziranom segmentu.

Posmatrajući **mesto događaja**, jasno je da su liste uglavnom vodile kampanju u mestima gde je veća koncentracija pripadnika mađarske zajednice, pa tako skoro su svi prilozi koji su pratili aktivnosti učesnika izbora bili zabeleženi u Subotici ili Senti.

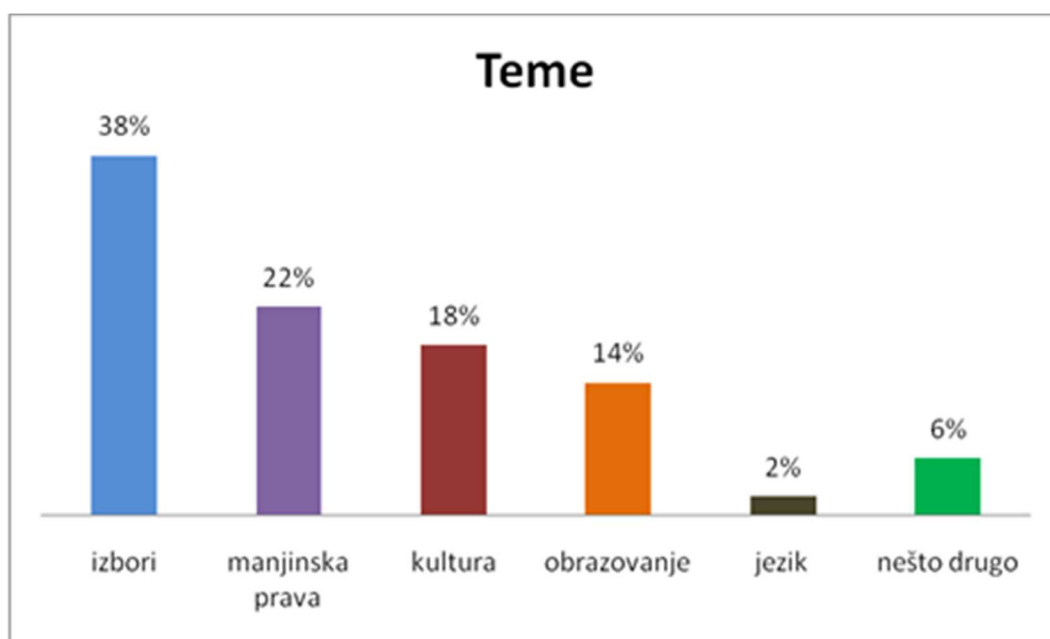
Grafikon br.2. Mesto događaja

Tu moramo naglasiti da je na ovakvu odluku kandidata verovatno uticala i činjenica da je finansiranje kampanje nejasno i neuređeno, na šta je ukazivala i organizacija Transparentnost Srbija još krajem 2013. godine.²⁸ Naime, iako je država ta koja je odredila uslove i definisala pravila izbora nacionalnih saveta ona nije uredila i obezbedila sredstva za sprovođenje ovog procesa. Pa tako, nejasno je kako se kampanja finansira, pod kojim uslovima i pravilima. Nije određeno ni to koje državno telo je zaduženo za kontrolu ovog procesa.

Ogledalo ozbiljnosti ali i resursnih kapaciteta medija može da bude **autorstvo** kao kategorija koja beleži angažman novinara u jednoj redakciji. U slučaju analiziranih priloga, osim dva teksta u nedeljniku „Het Nap”, svi prilozi su bili potpisani u skladu sa pravilima profesije.

²⁸ Transparentnost: Urediti na odgovarajući način finansiranje kampanje za savete nacionalnih manjina. http://www.transparentnost.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=361%3Aurediti-na-odgovarajui-nain-finansiranje-kampanje-za-savete-nacionalnih-manjina&catid=40%3Asoptenje&Itemid=52&lang=sr (22.11.2014)

S obzirom na zakonom definisane nadležnosti nacionalnih saveta, sasvim očekivano u kampanji su dominirala pitanja u vezi sa tim nadležnostima, odnosno u vezi sa identitetom. Od ponuđenih **tematskih opcija** u kodnom listu, najdominantnija je bila tema manjinskih prava uopšteno zajedno sa temom značaja izbora. Interesantno je istaći da su prilozi i tekstovi koji su obeleženi u kategoriji „izbori” prvenstveno ponavljali tezu da je reč o reprezentaciji manjinskih zajednica, pa je zbog toga bitno da građani u što većem broju glasaju.

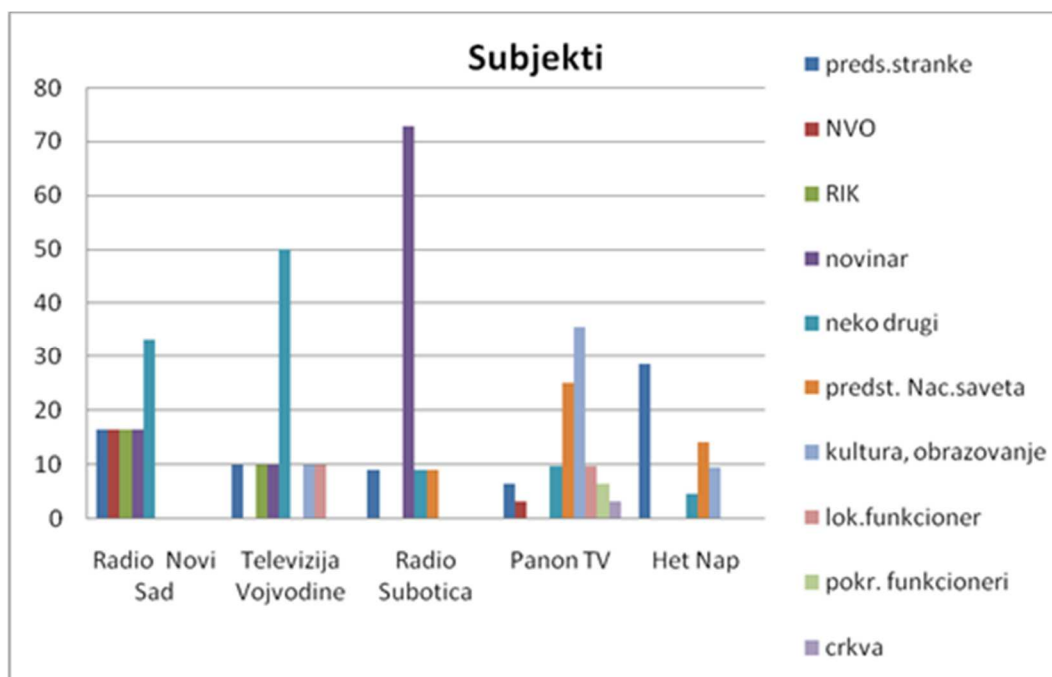
Grafikon br.3. Tematska paleta

Predstavnici lista uglavnom su korsitili opšte pojmove kada su govorili o izborima (očuvanje identiteta, borba za opstanak, očuvanje zajednice, itd.) bez konkretnih planova. Ovo važi i u slučaju drugih tematskih kategorija. U slučaju priloga koji su se bavili službenom upotrebom jezika mogli smo čuti glavne prepreke u ostvarivanju tog prava, ali ne i konkretne predloge za unapređenje tog procesa. Ista je situacija sa obrazovanjem: gotovo u svim slučajevima su predstavnici lista govorili o nepohodnosti ostvarivanja prava na obrazovanje na maternjem jeziku od obdaništa od fakulteta, ali jasni planovi nisu prezentovani u analiziranim priložima.

Kod ove kateogrije analize ćemo navesti i još jednu interesantu činjenicu: skoro svi događaji u sklopu kampanje bili su vezani za neki kulturni događaj (festivali, radionice za decu, itd.).

Učesnici kampanje, osim kandidata sa liste, bili su i političari iz Mađarske, kao i političari manjinskih stranaka, predstavnici verskih zajednica i nevladinih organizacija. Ipak

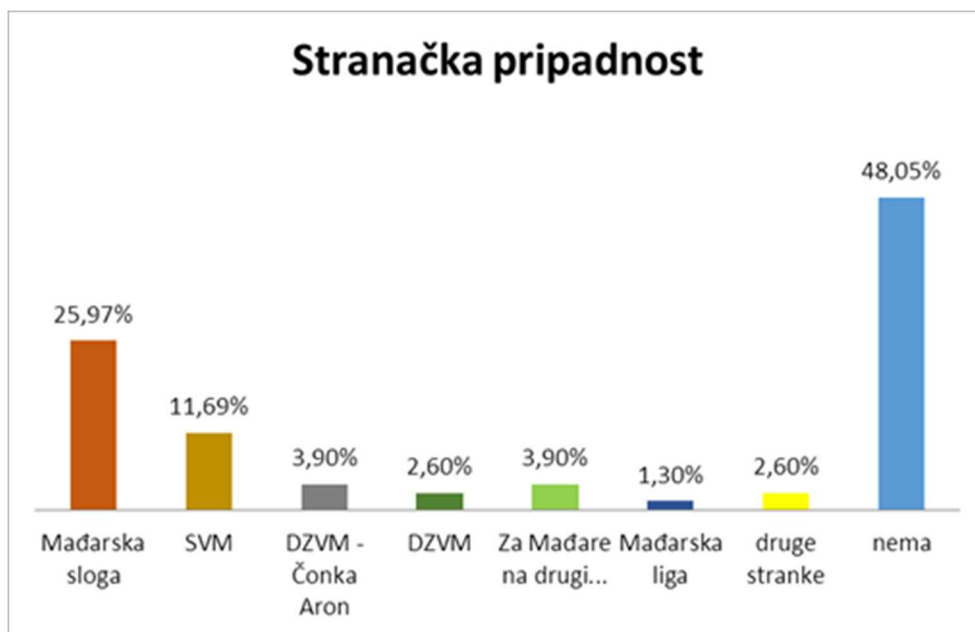
najviše prostora dobila je jedna lista, „Mađarska sloga” koja uživa podršku najjače mađarske stranke u Srbiji, Saveza vojvođanskih Mađara. Mediji su u velikoj meri favorizovali ovu listu kao sigurnog pobjednika na izborima. Grafikon br.4. pokazuje koga su mediji uzeli kao relevantne izvore da govore o temama. Vidimo da su bitnu ulogu dobili, osim novinara, predstavnici obrazovnih i kulturnih institucija, dok su najmanje govorili oni koji su bili zaduženi za sprovođenje i nadzor izbora, Republička izborna komisija (RIK).

Grafikon br. 4. Subjekti koji su govorili u priložima i tekstovima

Interesantno je da u ovoj kampanji protivnici nisu govorili o svojim oponentima (**objekti**) niti su sami mediji ponudili pregled eventulanih oprečnih stavova u vezi sa razvojem oblasti koje prema zakonu spadaju u sferu delovanja Nacionalnog saveta Mađara. Oni su uglavnom govorili o već spomenutim temama, uz opšta mesta i nedefinisane pojmove.

Kao što smo naveli, mediji su u velikoj meri favorizovali listu „Mađarska sloga”. S obzirom na to da same liste nisu bile sastavljene samo od predstavnika političkih strnaka, vrlo često su kandidati dolazili iz nevladinog sektora, iz sfere kulture i obrazovanja, pa čak i iz crkvenih krugova. Grafikon br.5. pokazuje **stranačku preferenciju** u medijima po listama (ne samo po stranakama).

Grafikon br. 5. Stranačka pripadnost subjekata

Predstavnici i simpatizeri liste „Mađarska sloga” zajedno sa strankom SVM imaju učešće u procentu od 38% u ukupnom broju subjekata, dok subjekti liste „DZVM – Čonka Aron” kao i stranački funkcioneri DZVM koji nisu na listi čine manje od 5 % onih koji su govorili u prilogima ili tekstovima. Tu ćemo spomenuti i to da u slučaju onih sagovornika koji su bez stranačkih obeležja govorili ili nisu bili na listama, je jasno da je većina njih podržavala najdominantniju listu.

Ozbiljni kritički tonovi i u ovoj kampanji su bili skoro u potpunosti ignorisani. Negativan stav je uglavnom bio sveden na konstataciju problema u pojedinim oblastima, dok su pozitivni stavovi dobili naglašenu ulogu u izjavama subjekata.

Članovi saveta su bili aktivno uključeni u kampanju, posebno oni koji su se ponovo našli na nekoj listi u ulozi kandidata. Značajna većina, 86,07% subjekata nije predstavnik nacionalnog saveta, dok je nešto manje od 15 odsto (13,92%) subjekata pripadalo odlazećem sastavu NSM.

Zloupotreba državnih funkcija je bila karakteristična na osobe koje ujedno predstavljaju i instituciju i listu na kojoj su se borile za glasove građana. Prema statistici subjekti su u 22,85% slučajeva zloupotrebili funkciju na kojoj su bili. Posebno je to interesatno u slučaju predstavnika liste „Mađarska sloga”. Jene Hajnal je često govorio kao direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara a on je ujedno bio i na čelu spomenute liste. Primer za zloupotrebu državne funkcije je i nastup gradonačelnika Subotice, Jenea Magalia koji je stao na stranu liste „Mađarska sloga”.

Tu ćemo navesti i još jedan interesantan podatak: na listama na ovim izborima prepoznali smo i **imena novinara** koji su se kandidovali. Tako je na primer urednik Radija Subotica (mađarska redakcija), Erne Nemet bio kandidat liste „Mađarska sloga”. Ovo ni na koji način ne može da se posmatra kao dobra praksa, posebno ako imamo na umu smernice Novinarskog kodeksa Srbije, koji kaže da „otvoreno zalaganje za jednu političku stranku ili opciju nespojivo je s novinarskom profesijom.”²⁹ Kodeks dalje navodi da „Sa novinarskom profesijom nespojiv je rad u PR i marketinškim agencijama, agencijama za lobiranje, državnim organima i institucijama, kao i političkim partijama.”³⁰

Na kraju empirijskih zapažanja, spomenućemo i to da je **onlajn platforma** vajdasagma.info u posebnoj rubrici pratila izbore, ali isto tako samo na nivou opštih informacija, bez značajnijeg odstupanja od slike koju su pružali ostali praćeni mediji.

5. Zaključak

Izbori za Nacionalni savet Mađara predstavljaju šansu za ovu zajednicu da direktnim glasanjem odluče ko će ih predstavljati u ovom telu koje je zapravo institucionalna veza između zajednice i države. Delegiranjem pojedinih prava na ove institucije država je krenula sa ostvarivanjem principa kolektivne autonomije koja može da ojača opstanak ovih zajednica u zemlji koja je, prema propisima, sve više i više homogena kada je reč o nacionalnom sastavu. Međutim, kao svi drugi izbori oni moraju da ispune uslove demokratičnosti u svim segmentima, pa tako i u medijskoj sferi.

Neophodno je da se mediji monitoruju i da se nadležni organi (pre svega REM) reaguju odnosno da daju smernice, ako prepoznaju neizbalansiranost u sadržajima. Mediji koji su pod ingerencijom NSM moraju dobiti institucionalnu podršku da pojačaju svoju autonomiju koja je, sudeći prema rezultatima ovog monitoringa, izuzetno je sužena. Isto tako javni medijski servisi moraju preuzeti vodeću ulogu u postavljanju standarda i u ovom segmentu njihovog rada. Ovo znači da je neophodno sprovesti aktivniji pristup, povećati broj priloga i preuzeti inicijativu u kreiranju sadržaja koji ne zavisi od toga koliko su političke opcije aktivne. Bilo bi neophodno analizirati i pristup sajtova odnosno multimedijalnih platformi, posebno u 21. veku, kada znamo da svakim danom se povećava broj korisnika interneta i društvenih mreža u Srbiji.

²⁹ Kodeks novinara Srbije.
<http://www.nuns.rs/codex/ethical-code.html>

³⁰ ibid

ELECTIONS FOR THE NATIONAL COUNCIL OF THE HUNGARIAN COMMUNITY IN THE MEDIA: A LITTLE ABOUT ESSENCE, MORE ON FORM

Summary: Elections for the National Council of the Hungarian community had passed without substantial media attention of the media that broadcast in the Hungarian language. A passive approach of media or highly colored attitude in reporting about campaign are the main observations after the end of the monitoring that covered almost all major media in Vojvodina with a program in the Hungarian language. The lack of critical attitude and of active approach of the media have led the voters to a position to make a decision to whom to entrust their votes without a proper media support and analysis.

Key words: National Council of Hungarians, elections, media campaigns, national minorities

KVANTITATIVNO-KVALITATIVNA ANALIZA MEDIJSKOG DISKURSA INFORMATIVNOG PROGRAMA NA ROMSKOM JEZIKU U TOKU PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNI SAVET ROMSKE NACIONALNE MANJINE 2014. GODINE

Sažetak: Analiziran je informativni program na romskom jeziku na Javnom servisu Vojvodine, Radiju Beograd, kao i sadržaj časopisa Dekada u periodu predizborne kampanje za savete nacionalnih manjina. Monitoring je obuhvatio 10 radijskih informativnih emisija „Romano them”, 9 emisija „Nevimata” i jednu emisiju kolažnog tipa na Televiziji Vojvodine, kao i jedan tekst lista „Dekada” u periodu od 3. do 26. oktobra. Korišćena je metoda kvantitativno-kvalitativne analize medijskog diskursa, koja se odnosi na predizborni blok i rubrike u kojima je prisutno prikriveno oglašavanje, a nalaze se u drugim blokovima. Redakcija romskog informativnog programa je izdvojila poseban blok vesti posvećen izborima za romski nacionalni savet i bila neutralna u izveštavanju, kao i uredništvo emisije „Romano them” Radija Beograd. Pokrajinski list „Dekada” je nedovoljno pristupio ovoj temi.

Ključne reči: analiza, romski jezik, izbori

1. Uvod

Potpredsednica vlade Republike Srbije i ministarka državne uprave i lokalne samouprave³¹, Kori Udovički potpisala je 26. avgusta Odluku o raspisivanju izbora za nacionalne savete nacionalnih manjina. Na ovaj način, donela je rešenje o tome koje su nacionalne manjine ispunile uslove za izlazak na neposredne izbore, među kojima je i romska nacionalna manjina. Od tog dana do 10. oktobra nosioci lista mogli su da predaju svoje izborne liste, a izbori su zakazani za 26. oktobar 2014. godine, navodi se u javnom saopštenju ovog Ministarstva.

Na izbore za nacionalne savete prijavljene su 82 liste za 17 nacionalnih saveta čiji su predstavnici birani na neposrednim izborima, dok su Crnogorci, Makedonci, Hrvati i Poljaci imali elektorske izbore. Rusi i Turci nisu podneli zahtev za formiranje posebnih biračkih spiskova, zbog čega i nisu izašli na izbore za nacionalne savete.

Romi su imali najviše lista, čak 10, Bunjevci 9, a Rumuni i Rusini po 7 lista. Izbori su održani u 132 lokalne samouprave i 17 beogradskih gradskih opština. Biračka mesta bila su

³¹ <http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=217778>

otvorena od 7h ujutro do 20h uveče i izbori su završeni bez većih poteškoća i nepravilnosti, kako su o tome izvestili nacionalni i lokalni mediji.

Mediji na romskom jeziku izveštavali su o izborima i predstavljali 10 izbornih lista na različite načine.

1.1. Kontekst medija

S obzirom na to da je praćen informativni program na romskom jeziku koji se emituje na Javnom servisu Vojvodine i Radio Beogradu, kao i sadržaj lista „Dekada” koji je pokrajinsko štampano javno glasilo na romskom jeziku, valja napomenuti kako je zakon definisao javna glasila. Zakon o javnom informisanju Republike Srbije u članu 11 objašnjava pojam javnog glasila ubrajajući tu novine, radio programe, televizijske programe, servise novinskih agencija, internet i druga elektronska izdanja navedenih javnih glasila, kao i druga sredstva javnog informisanja koja pomoću reči, slike ili zvuka objavljuju ideje, informacije i mišljenja namenjene javnoj distribuciji i neodređenom broju korisnika.³²

Javne servise osnivaju i finansiraju građani, pa bi valjalo da oni imaju i uvid u to šta se emituje i koliko je to u skladu sa suštinom ovog tipa medija i njegovom misijom, odnosno zakonskom regulativom i, naravno, komunikacionim potrebama svih građana. Po definiciji, javni servisi imaju najveći uticaj na javnost i imaju obavezu da posreduju poruke od javnog interesa za sve ciljne grupe. Smatra se da je dužnost javnog servisa da neguje najviše profesionalne standarde, da izveštava nediskriminatorno i tolerantno i da svojom informativnom delatnošću smiruje potencijalne konflikte i utiče na formiranje pozitivnog javnog mnjenja. Radiodifuzna ustanova Vojvodine *Radio-televizija Vojvodine* (član 76) je nosilac javnog radiodifuznog servisa u Pokrajini. (Matić et al. 2007: 7).

1.1.1. Radio Televizija Vojvodina

Studio Radio Televizije Srbije u Novom Sadu počeo je jednom mesečno da emituje polučasovni program na romskom jeziku 1992. godine u proizvodnji Romske redakcije. Potom je vreme trajanja emisije povećano, tako da je u toku 1994. godine ukupno emitovano 5,6 sati programa nedeljno na romskom jeziku, a 1995. godine 13,8 sati. U toku 1996. godine usledilo je novo povećanje vremena trajanja programa na romskom jeziku (Briza et al. 2000: 94). Danas Romska redakcija proizvede sat i pedeset minuta programa dnevno, što je 20 minuta više od

³² <http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju.html>

ostalim manjinskih redakcija u RTV Vojvodine. Glavni i odgovorni urednik Romske redakcije je Petar Nikolić, a novinari su Marija Petković, Ružica Nikolić, Slađana Teodorović i Božidar Stojkov.

1.1.2. Radio Beograd

Radio Beograd ima nekoliko svojih programa: Radio Beograd 1³³, Radio Beograd 2, Radio Beograd 3 i Radio 202. Radio Beograd, prvi elektronski medij na Balkanu, 1. oktobra 2013. ušao je u 90-tu godinu postojanja. Prvi put se oglašio iz radio-telegrafske stanice u Rakovici 1. oktobra 1924. godine. Vesti su pripremali novinari „Politike” i „Dnevnih novosti”, a muzički deo programa direkcija Beogradske opere. Radio Beograd je među najstarijim elektronskim medijima u Evropi. Radio Pariz počeo je sa radom samo šest meseci ranije, a istog dana kada i Radio Beograd, oglašio se prvi put i Radio Beč. U nedelju, 24. marta 1929, iz prostorija na drugom spratu zdanja SANU, počelo je emitovanje programa Radio Beograda. Direktor Radio Beograda je Dušan Radulović, a generalni direktor Prvog programa je Đorđe Vlajić.

U okviru Prvog programa emituje se program na romskom jeziku pod nazivom „Romano Them” koji može da se prati i na internetu.³⁴ Emisija se bavi temama iz života Roma, prikazujući napore i mere koje se preduzimaju za emancipaciju i integraciju ove, najveće evropske manjinske zajednice. Urednik redakcije je Branko Đurić, a novinari Gordana Nešović, Zorica Kubiček i Hiriša Beriša.³⁵

1.1.3 „Dekada”

Časopis *Dekada* izlazi jednom mesečno u tiražu od 1000 primeraka i Kancelarija za inkluziju Roma ga šalje lokalnim Kancelarijama po opštinama, što je jedini vid distribucije lista. *Dekada* je bilingvalni medij (romsko-srpski) na oba jezika ukupan sadržaj zauzima po 30-32 strane. Kvalitet papira je veoma dobar, a korice su plastificirane. Svaki tekst je opremljen bar jednom kvalitetnom fotografijom, čije je autorstvo najčešće redakcijskih novinara koji su ujedno i honorarno ili volonterski angažovani u Kancelariji za inkluziju Roma.

Svaki broj ima svoju temu, koja je najčešće u vezi sa obrazovanjem, kada je toj temi posvećeno nekoliko tekstova i intervju. Ima nekoliko stalnih rubrika: Koordinator za romska

³³ http://www.radiobeograd.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=60&Itemid=60

³⁴ <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/23/Radio+Beograd+1/1757549/Romano+Them.htm>

³⁵ <http://www.rts.rs/page/radio/sr/series/23/Radio+Beograd+1/3558/Romano+Them.html>

pitanja, Obrazovanje, Romi iz Evrope, Samozapošljavanje, Zdravstvo, Usprešni Romi i Kultura.

1.2. Kontekst emisije

Informativna emisija „**Nevimata**” na romskom jeziku emituje se svakog dana osim nedeljom, sa početkom u 18.45 časova na drugom programu Radio-televizije Vojvodine. U 10 minuta informativnog programa medij se obraća najpre romskoj populaciji kao svojoj primarnoj ciljnoj grupi, kroz teme koje se najčešće odnose na oblasti Dekade Roma (obrazovanje, zapošljavanje, stanovanje, zdravstvo, unapređenje položaja žena, diskriminacija) ali i na druge teme koje su od interesa ove nacionalne zajednice.

Emisija „**Romano Them**”³⁶ više od 10 godina, svakodnevno slušaocima Radio Beograda 1 prenosi događaje informacije, aktuelnosti, reportaže i intervjuje na romskom i srpskom jeziku. Redakcija ove četrdesetominutne emisije priprema preglede događaja o Romima uglavnom iz Srbije, ali i iz regiona, prenoseći slušaocima i druge aktuelnosti iz sveta. Termini subotom i nedeljom rezervisani su za prezentovanje viševjekovne romske kulture, tradicije i istorije. Za potrebe istraživanja praćene su informativne emisije koje se emituju svakodnevno od 19.20 časova na romskom i srpskom jeziku.

2. Korpus

Monitoring je obuhvatio 10 radijskih informativnih emisija „Romano them”, 9 emisija „Nevimata” i jednu emisiju kolažnog tipa na Televiziji Vojvodine, kao i jedan tekst lista „Dekada”. Praćene su emisije koje su emitovane 3, 5, 8, 11, 13, 14, 16, 21, 24. i 26. oktobra i analizirano je oktobarsko izdanje časopisa „Dekada” koje je na ovu temu objavilo samo jedan tekst. Korišćena je metoda kvantitativno-kvalitativne analize medijskog diskursa, koja se odnosi na predizborni blok i rubrike u kojima je prisutno prikriveno oglašavanje, a nalaze se u drugim blokovima.

3. Metoda

Metodom kvantitativno-kvalitativne analiza sadržaja medijskog diskursa na osnovu unapred utvrđenog kodeksa koji je jednak za ceo projekat, urađena je analiza navedenog korpusa.

³⁶ <http://www.rts.rs/page/radio/sr/series/23/Radio+Beograd+1/3558/Romano+Them.html>

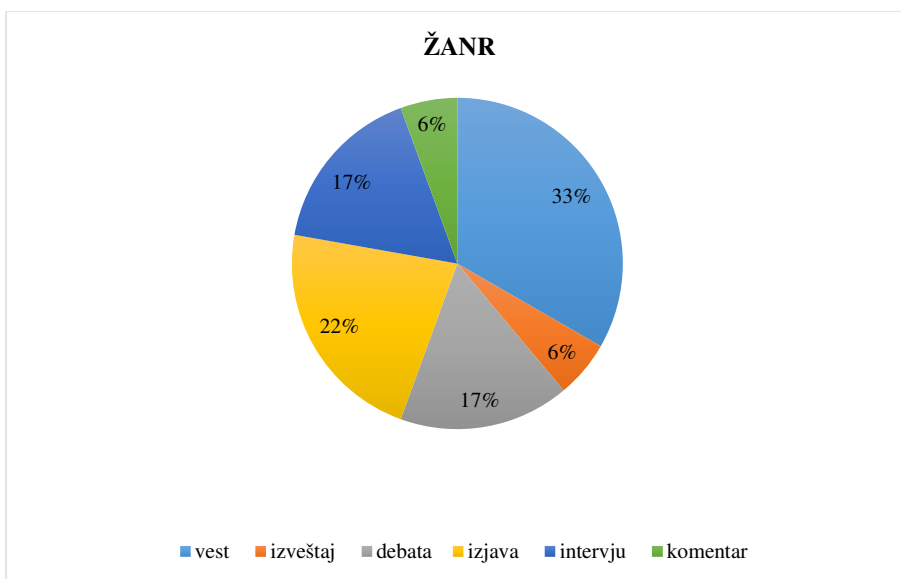
4. Analiza

Analiza 10 informativnih televizijskih i radijskih emisija, kao i analiza štampanih medija, urađena je na osnovu unapred utvrđenog kodeksa. Kodes za monitoring sadrži sledeće kategorije: datum, trajanje priloga u sekundama, žanr, oprema priloga, povod, lokacija, autorstvo, tema, subjekat, objekat, stranačka pripadnost subjekta i objekta, stav subjekta prema objektu, subjekat kao bivši funkcioner nacionalnog saveta manjina, zloupotreba državnih funkcija i napomene.

4.1. Žanr

Vest je bila najzastupljeniji žanr u analiziranom programu, što se najpre odnosi na elektronske medije. Radijski program je koncipiran tako da program počinje vestima u trajanju od 4 do 5 minuta, koje se kasnije u programu proširuju na sadržajnije informativne forme. Tako za istu informaciju imamo i vesti i izjavu, recimo.

U televizijskom programu intervju je bio najzastupljenija forma, gde su o programu liste govorili predstavnici dve različite liste, dok je jedan intervju bio zloupotreba položaja. Posebna žanrovska forma koja je zabeležena, po prvi put, jeste debata. U studiju Radija Beograd održana je debata između 3 predstavnika različitih lista i predstavnika posmatračke grupe, koja je emitovana u dva dela. Tako dva puta imamo ovu žanrovsku formu u okviru radijskog programa, jer su emitovane 8. i 9. oktobra. U okviru televizijskog programa 21. oktobra, emitovan je ceo snimak iste debate iz radijskog studija u okviru emisije „Lači rjat, Vojvodino” na RTV Vojvodine, zbog čega je ovaj žanr zabeležen 3 puta ukupno. U listu „Dekada” objavljen je samo jedan tekst, izveštaj, posvećen izborima za romski nacionalni savet, što je ujedno i jedini izveštaj zabeležen u okviru ovog istraživačkog korpusa.

Grafikon 1: Udeo vesti i drugih žanrova u programu na romskom jeziku

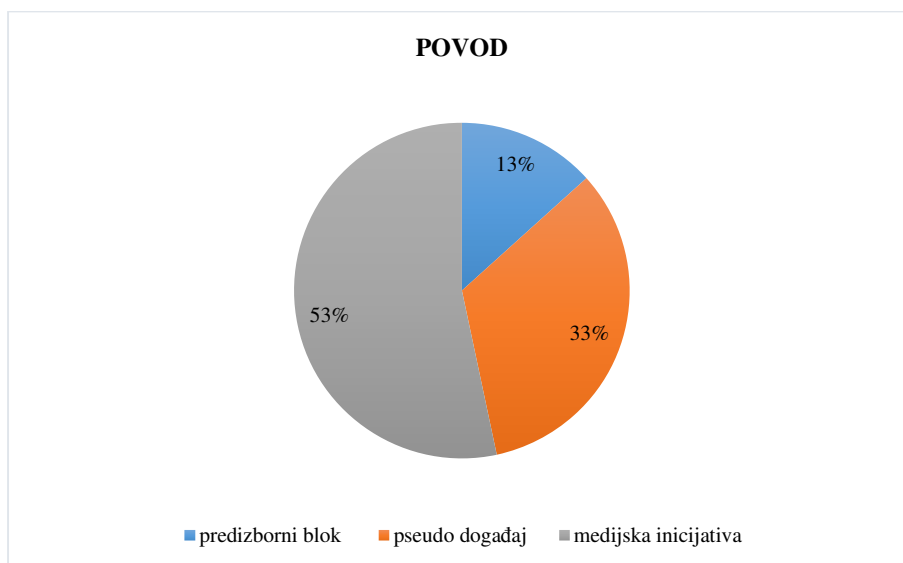
4.2. Oprema

Svi televizijski i radijski prilozi bili su opremljeni aktuelnim audio/video snimkom. Kada je novinski tekst u pitanju, izveštaj na 14. strani lista zauzeo je samo jednu stranu, od toga skoro trećinu zauzima grupna fotografija snimljena na konferenciji sa koje je izveštaj napisan. Na fotografiji su predstavnici dve liste, Duško Jovanović i Vitomir Mihajlović, kao i Ljuan Koko, član grupe za praćenje izbora koja je sazvala konferenciju. Naziv konferencije je bio „Izađi i glasaj, amen sijam but Roma” (Izađi i glasaj, ima nas puno Roma), ujedno je i naslov ovog izveštaja, što sasvim odgovara sadržaju teksta. U okviru teksta nalazi se i antrfile u kojem su navedeni nazivi svih 10 lista i njihovi nosioci. Iz ovoga možemo zaključiti da su sve analizirane objave bile dobro opremljene, u skladu sa prirodom medija i žanrom kroz koji je informacija predstavljena publici, mada „Dekada” nije intervjuisala nikoga od govornika, niti je prenela nešto iz njihovog izlaganja na konferenciji.

4.3. Povod

Uzimajući u obzir da su se svi analizirani prilozi odnosili na izbore za nacionalne savete, moglo bi se reći da je povod za svaki bio opravdan. Radijski program nije imao poseban blok vesti ili rubriku posvećenu izborima, ali ovaj medij pokazao veliku inicijativu da slušaocima omogući što sadržajnije forme povodom izbora. Tako imamo 5 vesti iz prvih minuta programa koje su samo najave za te sadržajnije forme, ali kao takve predstavljaju pseudodogađaj, jer se nisu našle u zasebnoj rubrici za izbore. Međutim, u nastavku programa

se vidi medijska inicijativa kojom je svaka od tih vesti razvijena u posebne izjave stručnjaka ili nosilaca lista, odnosno u vidu debate koju je ovaj medij organizovao. Zato je odnos pseudo događaja i medijske inicijative izjednačen kada je radio u pitanju. Televizijski program je imao poseban blok posvećen izborima, zato imamo vest, izjavu i komentar koji su se našli u tom bloku, kao i 3 intervjua i debatu preuzetu sa radija. List „Dekada” je objavio izveštaj sa konferencije, ali je smešten u rubriku „Izbori”.

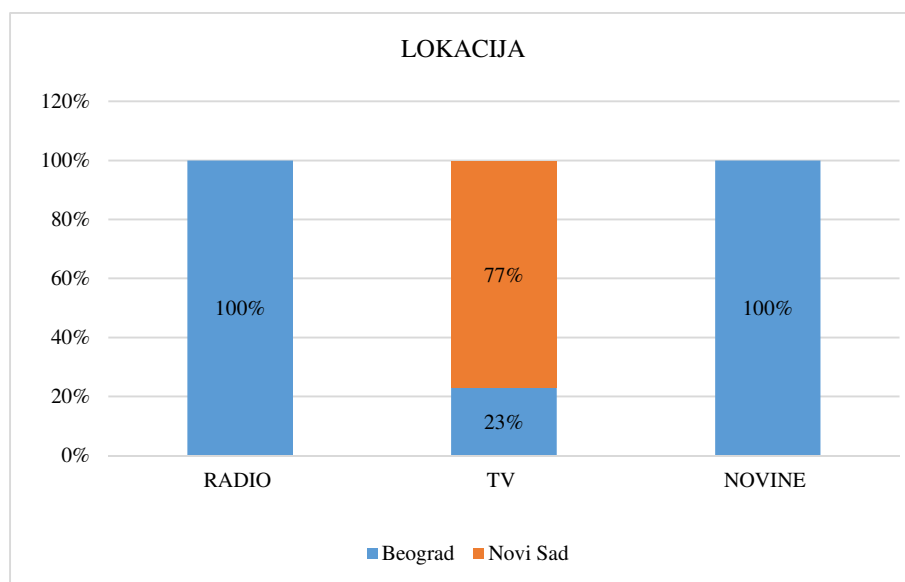
Grafikon 2: Povod za izveštavanje u programu na romskom jeziku

Iz ovoga možemo videti da su mediji na romskom jeziku izrazili posebnu inicijativu da svojoj ciljnoj grupi što više i adekvatnije približe izbore, ukazu na važnost izlaska na izbore i predstave izborne liste.

4.4. Lokacija

Radio Beograd se nalazi u Beogradu, dok su RTV Vojvodine i list „Dekada” mediji koji su smešteni u Novom Sadu. U skladu sa tim su i lokacije sa kojih se izveštavalo. Radijski program je kompletno emitovan iz studija u Beogradu, posebno kada govorimo o objavama koje su nastala kao njihova inicijativa. Uzete su 3 izjave predstavnika lista i snimljena je debata u njihovom studiju. Novinari ovog medija nisu izlazili na teren po vesti, čak ni po gradu. Televizijski program je malo drugačiji što se toga tiče. Uzeta je izjava Dragoljuba Ackovića, nosioca liste „Napredak” u Beogradu, i snimak sa konferencije „Izađi i glasaj, Roma sijam”, što su jedini terenski angažmani ovog medija u posmatranom periodu povodom izbora. Emitovana je i debata preuzeta od Radio Beograda, ali nije jasno da li je neko od predstavnika

Romske redakcije RTV Vojvodine zaista snimao ovu debatu ili je snimak uradio Radio Beograd i predao ga Romskoj redakciji RTV Vojvodine. Ostale informativne forme nastale su u studiju ove televizije u Novom Sadu. List „Dekada” je vojvođanski medij, ali je izvestio sa konferencije koja je održana u Medija centru u Beogradu.

Grafikon 3: Lokacije sa kojih je izveštavano u programu na romskom jeziku

Iz ovoga se vidi da je Beograd i dalje najvažniji centar zbivanja i da se po informacije mora ići u glavni grad, posebno kada su u pitanju teme iz oblasti politike.

4.5. Autorstvo

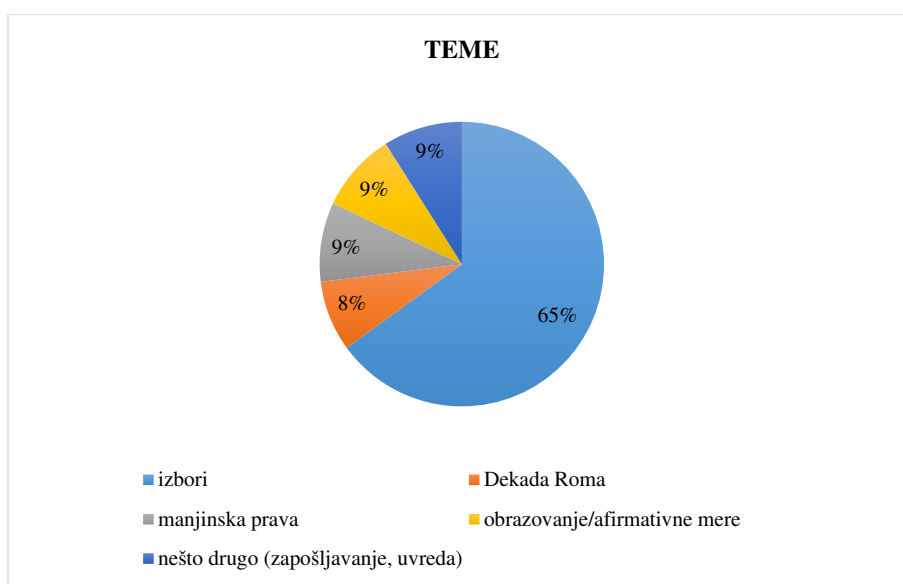
Romska redakcija nema praksu da potpisuje imena novinara koji su pripremili prilog. Na kraju vesti navodi se cela Redakcija na romskom jeziku kao tim koji je pripremio vesti ili emisiju. Na ovaj način stiče se utisak da je Romska redakcija tim sa podjednako važnim članovima koji jednako doprinose proizvodnji emitovanog programa. S druge strane, briše se mogućnost da za svoj rad svako od tih novinara bude prepoznatljiv imenom i prezimenom.

Radio Beograd na početku vesti najavi autore programa ili određene forme koja je emitovana, kao u slučaju debate gde se novinar i urednik redakcije, Branko Đurić uredno predstavio na početku razgovara.

Tekst u listu „Dekada” takođe ima potpis autorke, Anđele Mičić.

4.6. Tema

Očekivano, sama tema izbora bila je najzastupljenija u analiziranom programu. Ova tema je kroz radijski, televizijski i štampani sadržaj bila zastupljena u 15 objava, gde su nosioci lista govorili o svom programu i pozivali građane da ih podrže na izborima. U okviru debate sadržano je više tema, izuzimajući prethodno navedenu. Učesnici su govorili na temu efikasnosti Dekade Roma, postignutim rezultatima, propustima i (ne)adekvatno utrošenim sredstvima koje je Srbija dobila za unapređenje položaja Roma od 2005. godine do danas. Govorilo se i manjinskim pravima i unapređenju obrazovanja i rešavanju problema sa afirmativnim merama u ovoj oblasti. Rasprava na tu temu bila je veoma žustra, posebno između predstavnika liste „Naša romska lista” Duška Jovanovića i „Romi za bolju budućnost” Vitomira Mihajlovića. Tema njihove diskusije bile su zasluge i odgovornosti Romskog nacionalg saveta i Kancelarije za inkluziju Roma AP Vojvodine za upis studenata po afirmativnoj meri, odnosno poteškoćama da ovo svoje pravo iskoriste. Osim ovih tema, u dva slučaja objave su bile tematski van okvira predviđenog kodeksom. Komentar Vitomira Mihajlovića koji se odnosio na uvredu koju mu je naneo Jovan Damjanović je jedna od tih vesti. Drugi je intervju koji je vođen sa koordinatorom za romska pitanja Opštine Indija, Ninoslavom Jovanovićem, sa kojim je Petar Nikolić razgovarao o merama za zapošljavanje i samozapošljavanje Roma u toj opštini koje je ova kancelarija sproveda u saradnji sa lokalnom i pokrajinskom vlašću. Ninoslav Jovanović je među prvima na listi Duška Jovanovića, a to nigde nije navedeno, zbog čega se ovaj intervju može smatrati prikrivenim oglašavanjem i zloupotrebom položaja, jer je on u izbornoj kampanji promovisao sebe i rad svoje kancelarije.

Grafikon 4: Udeo različitih tema u programu na romskom jeziku

4.7. Akteri

Akteri su nosioci radnje, odnosno subjekti koji govore o nečemu na određenu temu ili o nekome. U slučaju kada se govori o nekome, takav akter stavljen je u pasivnu ulogu objekta govorenja.

4.7.1. Subjekat

Od po 10 radijski i televizijskih emisija, odnosno u ukupno 8 emisija koje su bile podložne analizi i jednom novinskom tekstu, ukupno je 21 subjekat govorio na temu izbora.

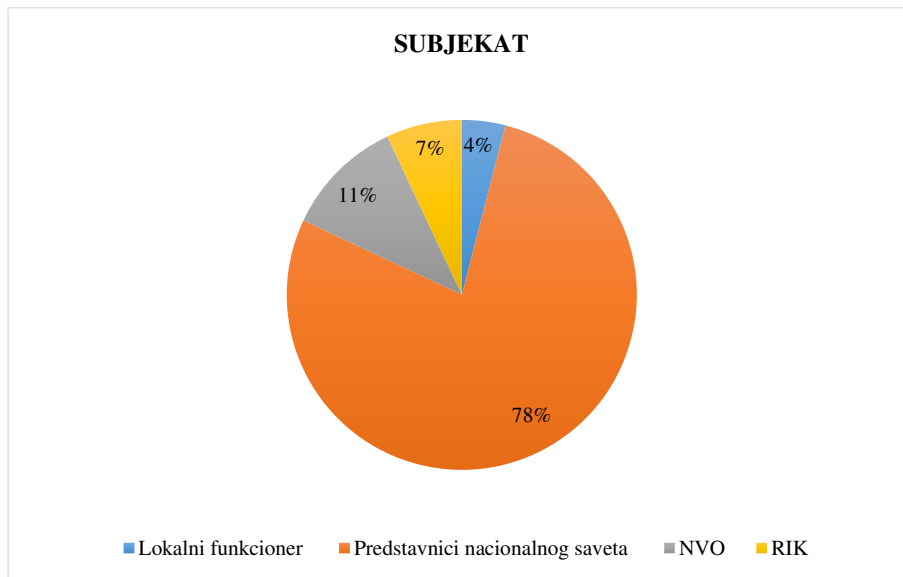
U radijskom programu u debati koja je emitovana iz dva dela govorili su predstavnici 3 izborne liste i član posmatračke grupe: „Naša romska lista” – Duško Jovanović, „Romi za bolju budućnost” – Vitomir Mihajlović, „Romi, građani i građanke Srbije” – Srđan Šajn i predstavnik posmatračke grupe Osman Balić koji je na čelu Stalne konferencije romskih udruženja građana. Nosilac liste „Romi za Srbiju”, Nenad Tairović i Srđan Šajn predstavili su u drugoj emisiji svako svoju izbornu listu kroz kratke izjave. Goran Bašić iz Centra za istraživanje etniciteta govorio je o izazovima koji čekaju novi Romski nacionalni savet, a spikerka je u najavi vesti samo pročitala podatke koje je Republička izborna komisija iznela u vezi sa ovogodišnjim izborima. U posmatranom periodu, u radijskom programu, najviše je govorio Srđan Šajn, koji se osim u debati, pojavio još jednom predstavljajući svoju listu. Za razliku od njega koji je prostor u ovom mediju dobio dvaput, odnosno u 3 emisije, predstavnici preostalih 5 lista nisu se pojavili u posmatranom periodu, ali kako istraživanje nije zahvatilo svakodnevno praćenje programa, upitno je da li je romska redakcija ovog radija bila selektivna ili da je namerno favorizovala određenu listu.

U televizijskom programu je bilo 3 emisije koje su bile podložne analizi, odnosno 6 priloga u kojima je bilo reči o izborima za Nacionalni savet romske nacionalne manjine. U najavi vesti koju je spiker pročitao iz studija data je informacija koju je Republička izborna komisija iznela, da je do tog trenutka predato 5 lista za Romski nacionalni savet, a potom je Dragoljub Acković predstavio program svoje liste „Napredak”. U vesti koju je spiker pročitao u studiju, kao subjekat se pojavio Vitomir Mihajlović, čiji je kometar redakcija prenela na njegov zahtev da dobije poseban prostor u ovom mediju. On je traženi prostor dobio i kao subjekat se pojavio u emisiji sledećeg dana, gde je emitovana njegova izjava sa konferencije gde predstavlja program svoje liste. Posebno je posmatran intervju u kojem Ninoslav Jovanović govori o programima zapošljavanja u opštini Indija u predizbornoj kampanji kao koordinator za romska pitanja, a nigde se ne spominje da je među prvima na „Našoj romskoj listi Duška

Jovanovića”. Emitovan je i snimak radijske debate u kojoj govore predstavnici Jovanović, Šajn, Mihajlović i Balić. U istoj emisiji su 4 predstavnika liste „Romski glas za Evropu” predstavila svoj program. Dakle, ukupnom zbiru, Vitomir Mihajlović je najviše iskoristio ovaj medijski prostor pojavljujući se kao subjekat čak 3 puta.

U novinskom tekstu se kao subjekat ne pojavljuje niko od aktuelnih političkih aktera na izborima, osim što su fotografisana 2 nosioca lista, Mihajlović i Nikolić, kao i Ljuan Koko, član posmatračke grupe koja je sazvala konferenciju. U izveštaju se navodi da je na konferenciji učestvovalo 8 od deset nosioca lista, ali se ne navodi ko je izostao i zašto. Svako od predstavnika dobio je po 5 minuta za predstavljanje programa i potom po 5 minuta za pitanja medija. Ovaj novinski tekst ne sadrži sve potrebne informacije koje su čitaocu važne da bi formirao kompletnu sliku o izbornim listama, niti postoji mogućnost stvaranja utiska o atmosferi sa konferencije.

Generalno posmatrano, sami nosioci lista dobili su najviše medijskog prostora da biračima predstave svoje programe. Tako je ukupno 22 puta neko od nosioca i predstavnika lista govorio na ovu temu. Međutim, Vitmor Mihajlović i Srđan Šajn su se pojavili po 5, odnosno 4 puta u medijima, dok se neki drugi nosioci lista nisu pojavili uopšte.

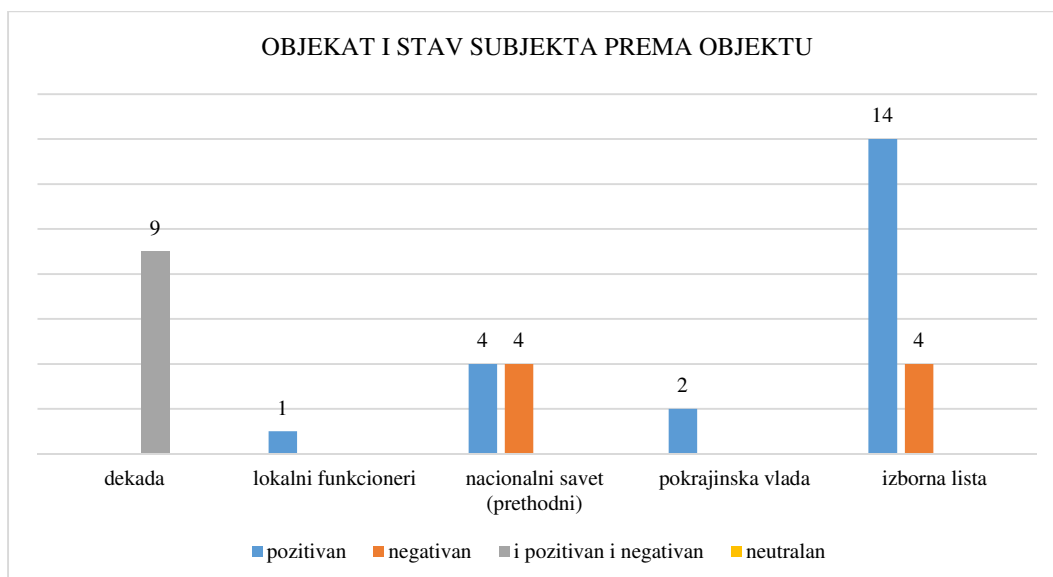

Grafikon 6: Nosioci radnje prema funkcijama u predizbornoj kampanji za nacionalne savete 2014.

4.7.2. Objekat

Subjekti su govorili na različite teme, o različitim objektima, najčešće iznoseći pozitivan stav. Kodeksom je predviđeno da će subjekti, najverovatnije nosioci izbornih lista, odnosno budući predstavnici nacionalnog saveta, govoriti ili o svojoj ili o drugim izbornim

listama. Tako je Srđan Šajn govorio o programu njegove liste, rezultatima Dekade Roma, afirmativnim merama, kao i Duško Jovanović i Osman Balić, kada posmatramo samo debatu u kojoj su svi diskutovali na ove teme. Svi su oni predstavili program svoje liste u pozitivnom kontekstu, negativno komentarišući aktuelne probleme sa upisom po afirmativnoj meri. Vitomir Mihajlović je za razliku od njih neretko iznosio izrazito pozitivan stav kada je govorio o sebi i svojoj listi, odnosno negativan stav kada je govorio o aktivnostima i radu svojih izbornih protivnika. Tairović, Acković i predstavnici liste „Romski glas za Evropu” govorili su pozitivno o svojim programima i pozivali Rome da izađu na glasanje i podrže ih. Neutralan stav su zauzeli Republička izborna komisija i Centar za istraživanje etniciteta u iznošenju podataka u vezi sa aktuelnim izborima i izazovima koji čekaju novi nacionalni savet.

Grafikon 7: Objekat govorenja i odnos subjekta prema objektu u programu na romskom jeziku

U skladu sa najčešćim objektom o kojem se govorilo, u kodeks je uneta kategorija „izborna lista” gde su nosioci lista prezentovali svoj program, predstavljajući se u pozitivnom svetlu. Upravo to je bio najčešći objekat govorenja subjekata i njihov stav je uvek bio pozitivan u želji da što bolje promovišu sebe i svoju listu i tako osvoje što više glasova na izborima. Negativno o drugim izbornim listama govorio je Vitomir Mihajlović, nosilac liste „Romi za bolju budućnost” ističući da nijedan od protivnika nije zaslužan za poboljšanje položaja Roma u Srbiji koliko on lično i prethodni saziv Romskog nacionalnog saveta, niti može uraditi više od njega. O Dekadi se govorilo i pozitivno i negativno, jer su subjekti iznosili svoje stavove u odnosu na postignute rezultate u različitim oblastima i svoj doprinos u tome.

4.7.3. Stranačka pripadnost subjekta i objekata

Ni za jednog od subjekata i objekata nije navedena stranačka pripadnost, jer nisu po tom osnovu dobili medijski prostor u okviru predizborne kampanje za nacionalne savete. Uostalom, čak i za one predstavnike lista za koje se zna da su članovi ili samo simpatizeri nekih stranaka, to nije navedeno ni u njihovom predstavljanju, niti su ih izborni protivnici za to optuživali. Govorilo se o depolitizaciji nacionalnih saveta kao veoma važnom zadatku ove institucije u budućnosti, ali su na tu temu neznatno govorili nosioci lista i nešto više Goran Bašić iz Centra za istraživanje etniciteta.

4.7.4. Subjekat kao bivši funkcioner nacionalnog saveta Roma

Vitomir Mihajlović je jedini subjekat koji je kao bivši predsednik Romskog nacionalnog saveta učestvovao na izborima i bio nosilac liste na aktuelnim izborima. Drugi predstavnici sa njegovi liste, takođe članovi bivšeg saziva Saveta, nisu govorili u medijima koje smo pratili u navedenom periodu. Za nosioce drugih lista nigde se ne navodi da li su bili funkcioneri u nekom od prethodnih saziva Saveta.

4.8. Zloupotreba državnih funkcija

Svi subjekti nosioci lista u medijima su u posmatranom periodu govorili samo o temama u vezi sa izborima, predstavljali svoj program i listu, pozivali Rome na glasanje i podršku ili govorili o trenutnoj situaciji u vezi sa izborima, poput RIK-a i Centra za istraživanje etniciteta. Jedina zloupotreba položaja je kratka izjava romskog koordinatora u opštini Indija, koji je govorio o uspešno sprovedenim merama zapošljavanja i samozapošljavanja u ovoj opštini, što je zasluga lokalne Kancelarije za inkluziju Roma i pokrajinske Vlade. On je potpisan kao koordinator, ali nije navedeno da je na trećem mestu na listi Duška Jovanovića.

5. Zaključak

Informativni program na romskom jeziku RTV Vojvodine i Radio Beograda posvetili su dovoljno medijskog prostora izborima za nacionalni savet romske nacionalne manjine. U okviru informativne emisije „Nevimata” postojao je i poseban blok posvećen izborima, dok je radijska emisija „Romano them“ u svakoj emisiji davala priliku nosiocima lista da predstave svoj program. Posebnu inicijativu je pokazala ova redakcija organizujući predizbornu debatu u svom studiju. List „Dekada” je temi izbora pristupio sasvim neutralno, naizgled nedovoljno zainteresovano. „Dekada” je list koji kreiraju zaposleni u Kancelariji za inkluziju Roma, pa je

razumljivo da se govori o aktivnostima Kancelarije, čak i kroz posebnu rubriku, ali Duško Jovanović, direktor ove kancelarije i nosilac liste „Naša romska lista” nije iskoristio prostor ovog medija za ličnu promociju ili predstavljanje programa liste. Zato se može reći da je ovaj medij bio više nego neutralan, čak nezainteresovan za aktuelne izbore. Povod o kojem su govorili subjekti najčeće su bili izbori, u formi izjave nosioca lista, što je bila aktuelna tema i opravdano prisustvo u medijima. Kontekst u kojem su se subjekti obraćali potencijalnim biračima, u skladu sa tim bio je pozitivan, jer su najpre promovisali liste koje predstavljaju. Značajno zapažanje je da nije bilo zloupotrebe služebnih funkcija od strane glavnih aktera koji su učestvovali i izborima za nacionalne savete. Mediji su zadržali neutralan stav, bar prema onima kojima su dali prostor da se predstave. Međutim, neke liste nisu predstavljene u programu koji je obuhvaćen istraživačkim korpusom, kada je televizija u pitanju. Ipak, to se za radio ne može reći, jer su svi predstavnici lista dobili po nekoliko minuta programa, ali ovim istraživanjem nisu obuhvaćene sve te emisije.

6. Literatura

Briza, Jan et al. (2000). *Manjine u Srbiji*. Beograd: Helsinški odbor za ljudska i manjinska prava u Srbiji

Matić, Jovanka et al. (2007) *Informativni program javnog servisa Vojvodine – istraživački nalazi. Javni servis Vojvodine – zbornik radova*. Novi Sad: Novosadska novinarska škola

<http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/23/Radio+Beograd+1/1716037/Romano+Them.html>

<http://www.drzavnauprava.gov.rs/register-parties.php>

http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju.html

<http://www.uskolavrsac.edu.rs/PublikacijaAPV/broj%2043/srpski.pdf>

http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/propisi_frames.htm

<http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=217778>

QUANTITATIVE AND QUALITATIVE ANALYSIS OF MEDIA DISCOURSE OF THE NEWS PROGRAM IN THE ROMA LANGUAGE DURING THE ELECTION CAMPAIGN FOR THE NATIONAL COUNCIL OF ROMA NATIONAL MINORITY IN 2014

Summary: The informative program in Romani language in the Public Service of Vojvodina, of Radio Belgrade, as well as the content of the journal "Decade" was analyzed during the election campaign for the councils of national minorities. Monitoring consisted of 10 radio news programs "Romano them," 9 news "Nevimata" and one TV show on Television of Vojvodina, and also a text in the "Decade" in period between 3 to 26 October. Method of quantitative and qualitative analysis of media discourse has been used, which refers to the pre-election block and column which contains hidden advertising and are found in other blocks. Roma TV news program has allocated a special column dedicated to elections for the Roma National Council and was neutral in reporting, which is the same case with "Romano them" of Radio Beograd. Provincial journal "Decade" has shown a lack of interest and insufficient approached to this topic.

Key words: analysis, Romany language, elections

MONITORING PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNE SAVETE U MEDIJIMA NA RUMUNSKOM JEZIKU

Sažetak: Cilj ovog rada je da se ukaže na rezultate monitoringa predizborne kampanje za nacionalne savete u medijima na rumunskom jeziku. Istraživački korpus čine centralna radijska i TV informativna emisija „Radiojurnal” i „Telejurnal”, koje se emituju na Javnom medijskom servisu Vojvodine, centralna informativna emisija „Ştiri” koja se emituje na Televiziji Bor (TV Bor) i nedeljnik „Libertatea”. Monitorovano je osam radijskih i sedam TV emisija na RTV Vojvodina, četiri specijalna izborna izdanja vesti emitovana na dan izbora (tri radijska, jedno TV izdanje), kao i šest izdanja vesti na rumunskom jeziku na TV Bor, a ukupno je analizirano 239 minuta programa; na predizborni blok „pada” 48 min. programa. Zaključci su izvedeni primenom kvantitativno-kvalitativne analize medijskog diskursa koja se odnosi na preizborni blok i rubrike u kojima je prisutno prikrieno oglašavanje a nalaze se u drugim blokovima, kao i na specijalna izdanja vesti emitovanih na dan izbora. U izveštavanju uočavamo sličnosti i razlike. Razlike postoje u kategorijama medijski žanr, oprema priloga/teksta, povod izveštavanja, mesto zbivanja događaja. Kada je reč o autorstvu, u oba televizijska medija i u štampanom mediju autorstvo je najčešće poznato, sa navedenim punim imenom i prezimenom autora priloga, za razliku od radijskog medija gde ima više nepoznatog autorstva, iako svaki od analiziranih medija najčešće izveštava o izborima. U vezi sa rezultatima koji se odnose na kategoriju subjekat odnosno objekat, zapažamo da su pojedine kategorije subjekta/objekta zastupljene u svakom od analiziranih medija, dok je stav subjekta prema objektu skoro uvek neutralan. Bivših funkcionera nacionalnih saveta u svojstvu subjekta ima malo u izveštavanju, dok zloupotreba državnih funkcija izostaje.

Ključne reči: monitoring, predizborna kampanja, nacionalni saveti, mediji, rumunski jezik

1. Uvod

Radi ostvarivanja prava na samoupravu u kulturi, obrazovanju, obaveštavanju i službenoj upotrebi jezika i pisma, pripadnici nacionalnih manjina u Republici Srbiji mogu da izaberu svoje nacionalne savete. Nacionalni savet predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine i službene upotrebe jezika i pisma, učestvuje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih oblasti i osniva ustanove, privredna društva i druge organizacije iz ovih oblasti (Član 2. Zakona o nacionalnom savetima nacionalnih manjina).

Nacionalni savet, u skladu sa zakonom i svojim statutom, preko svojih organa samostalno:

- 1) donosi i menja statut nacionalnog saveta;
- 2) donosi finansijski plan, finansijski izveštaj i završni račun;
- 3) raspolaže sopstvenom imovinom;
- 4) odlučuje o nazivu, simbolima i pečatu nacionalnog saveta;
- 5) utvrđuje predloge nacionalnih simbola, znamenja i praznika nacionalne manjine;
- 6) osniva ustanove, udruženja, fondacije, privredna društva u oblastima kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma;
- 7) predlaže predstavnika nacionalne manjine u savetu za međunacionalne odnose u jedinici lokalne samouprave;
- 8) ustanovljava i dodeljuje priznanja;
- 9) inicira donošenje i prati sprovođenje zakona i drugih propisa iz oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma;
- 10) učestvuje u pripremi propisa i predlaže izmenu i dopunu propisa kojima se uređuju Ustavom garantovana prava nacionalnih manjina u oblasti kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma;
- 11) predlaže posebne propise i privremene mere u oblastima u kojima se ostvaruje pravo na samoupravu, radi postizanja pune ravnopravnosti između pripadnika nacionalne manjine i građana koji pripadaju većini;
- 12) pokreće postupak pred Zaštitnikom građana, pokrajinskim i lokalnim ombudsmanom i drugim nadležnim organima, kada proceni da je došlo do povrede Ustavom i zakonom garantovanih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina;
- 13) pokreće postupak iz tačke 12) ovog člana u ime pripadnika nacionalne manjine, uz prethodno pribavljeno pismeno ovlašćenje;
- 14) zauzima stavove, pokreće inicijative i preduzima mere u vezi sa svim pitanjima koja su neposredno povezana sa položajem, identitetom i pravima nacionalne manjine;
- 15) odlučuje o drugim pitanjima koja su mu poverena zakonom (Član 10 Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina).

Članovi nacionalnog saveta biraju se na neposrednim izborima ili putem elektorske skupštine (Član 29. *Zakona o izmenama i dopunama zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina*) Za dan održavanja izbora određuje se nedelja 26. oktobar 2014. godine (Stav 4, *Odluke o raspisivanju izbora za članove nacionalnih saveta nacionalnih manjina*).

Putem elektorske skupštine se biraju oni saveti čiji pripadnici su se u manjem procentu od 40 upisali u poseban birački spisak. Dakle, ako određena nacionalna manjina prema popisu

broji 10.000 pripadnika, makar 4.000 pripadnika treba lično da se upišu u poseban birački spisak da bi se stekli uslovi da se izbori za nacionalni savet sprovedu na direktan i neposredan način. Za te nacionalne manjine je predviđeno da članove saveta biraju putem elektorske skupštine, a elektor može biti svaki pripadnik nacionalne manjine čiju kandidaturu podrži:

- 20 pripadnika nacionalne manjine upisanih u poseban birački spisak, za nacionalnu manjinu čiji broj prema poslednjem popisu stanovništva iznosi manje od 10.000 lica;

- 30 pripadnika nacionalne manjine upisanih u poseban birački spisak, za nacionalnu manjinu čiji broj prema poslednjem popisu stanovništva iznosi više od 10.000 lica, ali manje od 20.000 lica;

- 45 pripadnika nacionalne manjine upisanih u poseban birački spisak, za nacionalnu manjinu čiji broj prema poslednjem popisu stanovništva iznosi više od 20.000 lica, ali manje od 50.000 lica;

- 60 pripadnika nacionalne manjine upisanih u poseban birački spisak, za nacionalnu manjinu čiji broj prema poslednjem popisu stanovništva iznosi više od 50.000 lica, ali manje od 100.000 lica;

- 100 pripadnika nacionalne manjine upisanih u poseban birački spisak, za nacionalnu manjinu čiji broj prema poslednjem popisu stanovništva iznosi više od 100.000 lica. Elektori koji ispune taj uslov, na posebnoj skupštini biraju članove saveta i njihov savet funkcioniše pod istim uslovima kao i saveti koji su birani na neposredan način (Član 105 *Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina* iz 2009. godine).

Na izborima održanih 26. oktobra 2014. godine, pripadnici rumunske nacionalne zajednice mogli su da glasaju za jednu od ukupno sedam izbornih listi: „Ujedinjena lista - Danijel Petrović”, „Inicijativa Rumuna iz Srbije - Bojan Barbucić”, „Zajednica Rumuna - Stevan Mihajlov”, „Nezavisni Rumuni Srbije - dr Dorinel Stan”, „Rumuni za nacionalno pomirenje - Jon Čizmaš”, „Sve za otadžbinu - Jonel Omoran” i „Ujedinjeni Rumuni - Todorel Raša”. Glasačko pravo je iskoristilo oko 41,5% Rumuna upisanih u poseban birački spisak. Najviše mandata – 10 – osvojila je „Ujedinjena lista”, 5 mandata osvojila je „Zajednica Rumuna”, 3 mandata osvojila je lista „Rumuni za nacionalno pomirenje”, liste „Inicijativa Rumuna iz Srbije” i „Nezavisni Rumuni Srbije” osvojile su po 2 mandata, a 1 mandat je osvojila lista „Ujedinjeni Rumuni”.

1.1. Kontekst medija

U ovom istraživanju analizirali smo kako dva elektronska medija - Javni medijski servis Vojvodine i regionalna Televizija Bor, kao i jedan štampani medij – nedeljnik *Libertatea*,

izveštavaju o predizbornoj kampanji za nacionalne savete 2014, s fokusom na program/štampu na rumunskom jeziku.

Radio-televizija Vojvodine (RTV) je javni servis građana Vojvodine koji emituje televizijski i radijski program na sprskom i na jezicima devet nacionalnih zajednica: mađarskom, slovačkom, rusinskom, rumunskom, romskom, bunjevačkom, ukrajinskom, hrvatskom i makedonskom. Putem zvaničnog sajta www.rtv.rs mogu se pratiti radio i televizijski programi, a za pojedine emisije omogućeno je i odloženo gledanje. Radio Novi Sad, kao preteča RTV-a, počeo je da emituje program 29. novembra 1949. Televizija Novi Sad svoj program emituje od 26. novembra 1975. Od 1992. Radio-televizija Novi Sad prestaje da bude matični pokrajinski medij i postaje deo Radio-televizije Srbije (RTS). Prema *Zakonu o radiodifuziji* 2006. godine, Radio-televizija Novi Sad ponovo postaje samostalna medijska kuća pod imenom Radiodifuzna ustanova Vojvodine, koja program emituje na dva televizijska kanala, kao i na tri radijske mreže.

Radio-televizija Bor (RTV Bor) je regionalna radio-televizija sa centrom u Boru. Program Radija Bor se emituje od 30. decembra 1969. godine, a program televizije od 10. maja 1993. godine. Koncept programa Televizije Bor je takav da se akcenat stavlja na informativni program. Osim informativnog programa, TV Bor emituje i četrdesetak autorskih emisija, u okviru zabavnog i sportskog programa, programa za mlade, dokumentarnog programa, a osim na većinskom jeziku, TV Bor informiše o aktuelnim dešavanjima u istočnoj Srbiji i na jezicima pripadnika nacionalnih zajednica u regionu. Svakodnevno se na programu emituju vesti na vlaškom i rumunskom jeziku, dok se nedeljom emituje pregled vesti na vlaškom i romskom jeziku. Takođe, TV Bor emituje i vesti za osobe sa oštećenim sluhom. Program TV Bor se može pratiti i uživo putem zvaničnog sajta www.rtvbor.rs.

Libertatea je poznati nedeljnik na rumunskom jeziku. Prvi broj objavljen je u Vršcu 1945. godine, imao je četiri strane, a redakcija je desetak godina kasnije premeštena u Pančevo, gde je ostala do danas. Nedeljnik se štampa u okviru istoimene novinsko-izdavačke ustanove koja izdaje i časopis za mlade *Tinerețea*, časopis za književnost *Lumina*, časopis za decu *Bucuria copiilor* i knjige na rumunskom jeziku. Izdanja *Libertatei* su dostupna na sajtu <http://www.libertatea.rs>.

1.2. Kontekst emisije

Sve redakcije u okviru Javnog medijskog servisa Vojvodine imaju informativni program. Glavna radijska informativna emisija na rumunskom jeziku je *Radiojurnal*, koja se emituje radnim danima od 18 do 18:15, dok se subotom i nedeljom emituje vikend izdanje od

18 do 18:10. Glavna TV informativna emisija je *Telejurnal* koja se emituje radnim danima i subotom od 18.30 do 18.40 h. Vesti na rumunskom jeziku TV Bor se emituju radnim danima u 17:30 i 22:30.

2. Korpus

Istraživački korpus čine centralna radijska i TV informativna emisija *Radiojurnal* i *Telejurnal*, koje se emituju na Javnom medijskom servisu Vojvodine, kao i informativna emisija *Ştiri* u 17:30, koja se emituje na TV Bor. Za potrebe monitoringa analizirane su radijske i TV vesti na RTV Vojvodina, emitovane 3, 8, 11, 13, 16, 21, 24. i 26. oktobra (osam radijskih, sedam TV vesti), četiri specijalna izborna izdanja vesti emitovanih na dan izbora, 26. oktobra (tri radijska, jedno TV izdanje), kao i šest izdanja vesti na rumunskom jeziku na TV Bor (važe isti datumi, sem subote 11. oktobra i nedelje 26. oktobra, budući da se vesti na rumunskom jeziku vikendom ne emituju), što ukupno čini 239 minuta programa – 116 min. radijskog programa, 82 min. programa na TV Vojvodina i 41 min. programa na TV Bor. Na predizborni blok „pada” 48 min. programa – 37 min. radijskog i 11 min. TV programa u emisijama Javnog pokrajinskog medijskog servisa (trajanje obuhvata preizborne blokove u redovnim izdanjima vesti + specijalna izborna izdanja). Na TV Bor nema predizbornog bloka, ali je u vestima redovno najavljuvan specijalni predizborni program posvećen kampanji za vlaški i rumunski nacionalni savet. Za potrebe monitoringa urađena je i analiza nedeljnika na rumunskom jeziku *Libertatea* od 4, 11, 18, 23. oktobra i izdanje od 1. novembra 2014. Monitoringom je obuhvaćena i emisija iz kulture *Cadran cultural* „Kulturni brojčani” emitovana 16.10.2014. na Radiju Novi Sad. Budući da se ova emisija ni na koji način nije bavila predizbornom kampanjom, izostavljena je iz analize.

Treba napomenuti da su monitorovani mediji (sa izuzetkom *Libertatee*) u analiziranim informativnim emisijama posvetili vrlo malo pažnje predizornoj kampanji za nacionalni savet, sporadično, tek ponekom vešću, koja je skoro uvek emitovana van izbornog bloka. Izborni blok kao takav, koji se jasno najavljuje/odjavljuje džinglom, beležimo u jednom jedinom izdanju emisije *Radiojurnal* (emitovana tri autorska priloga) i dva puta, sa po jednom vešću, u emisiji *Telejurnal*. Uprkos tome, dati mediji su se bavili kampanjom u okviru specijalnog predizbornog programa, zatim emisija koja su deo redovne programske šeme, odnosno specijalnih izdanja vesti na dan izbora.

Iako bez izbornog bloka, na TV Bor su se uživo, u okviru specijalnog predizbornog programa 16, 17, 20. i 21. oktobra predstavile tri rumunske i četiri vlaške izborne liste, dok su

22. i 23. oktobra uživo emitovane emisije sučeljavanja. Svaka lista je na raspolaganju imala pola sata. Sa druge strane, na TV Vojvodina su se u sredu, 22. oktobra, u okviru emisije *Bună seara, Voivodină* „Dobro veče, Vojvodino”, u 90 minuta programa, uživo predstavili nosioci izbornih listi za rumunski nacionalni savet, a svakako ne treba zaboraviti već pomenuta specijalna izdanja radijskih i TV vesti emitovana na dan izbora. Akcenat u specijalnom programu je stavljen na živom javljanju redakcijskih novinara i dopisnika, što iz sedišta Republičke izborne komisije u Beogradu, što iz opština sa rumunskim življem i izveštavanju o regularnosti izbora, izlaznosti i rezultatima.

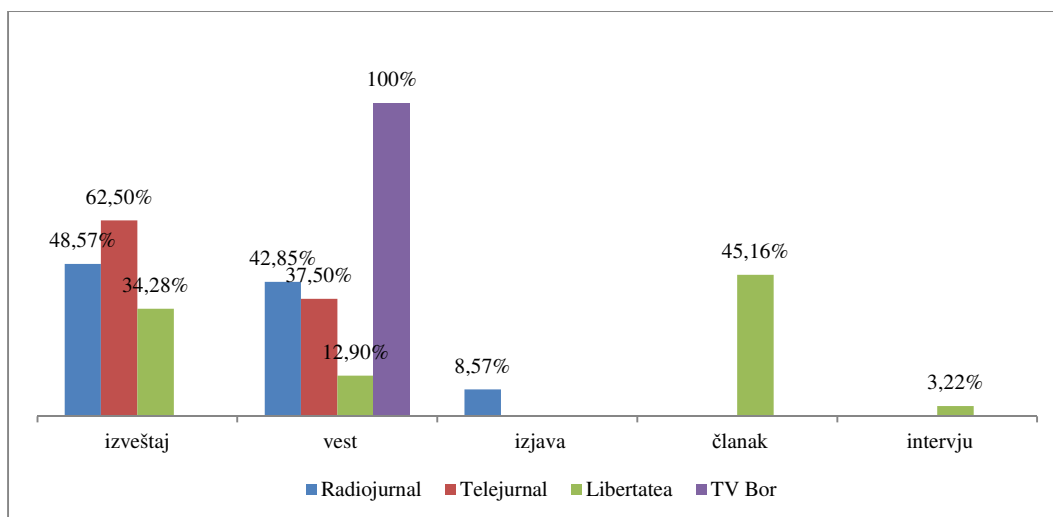
3. Metoda

U realizaciji monitoringa korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja medijskog diskursa na osnovu unapred utvrđenog kodeksa koji je jednak za ceo projekat, a koji se odnosi na sledeće kategorije: medijski žanr, oprema priloga/teksta, povod, lokacija, autorstvo, tema, akteri (subjekat i objekat, stranačka pripadnost subjekta, stranačka pripadnost objekta, stav subjekta prema objektu), nacionalne zajednice u kampanji (subjekat kao bivši funkcioner nacionalnog saveta i zloupotreba državnih funkcija).

4. Analiza

4.1. Medijski žanr

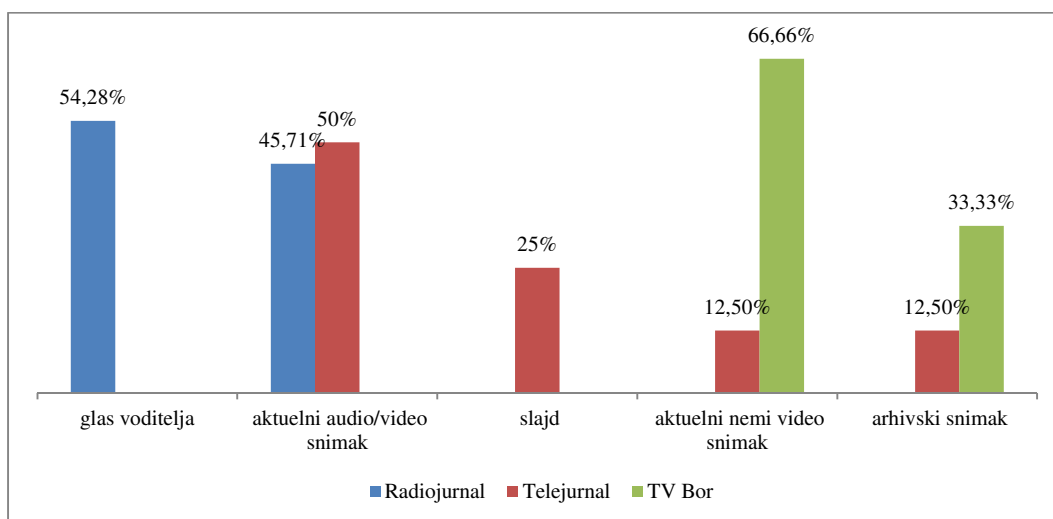
Kada je reč o medijskom žanru, analiza je pokazala da je u emisiji *Radiojurnal* i *Telejurnal* najzastupljeniji izveštaj – 17 puta (48,57%), odnosno 5 puta (62,5%), vest – 3 puta (100%) na TV Bor, dok je u nedeljniku *Libertatea* najzastupljeniji članak – 14 puta (45,16%). Uz izveštaj, u *Radiojurnalu* beležimo i 15 vesti (42,85%) i 3 izjave (8,57%), 3 vesti (37,5%) u *Telejurnalu*, 12 izveštaja (34,28%), 4 vesti (12,9%) i 1 intervju (3,22%) u *Libertatei*.

Grafikon 1: Medijski žanr – Radiojurnal, Telejurnal, Libertatea, TV Bor

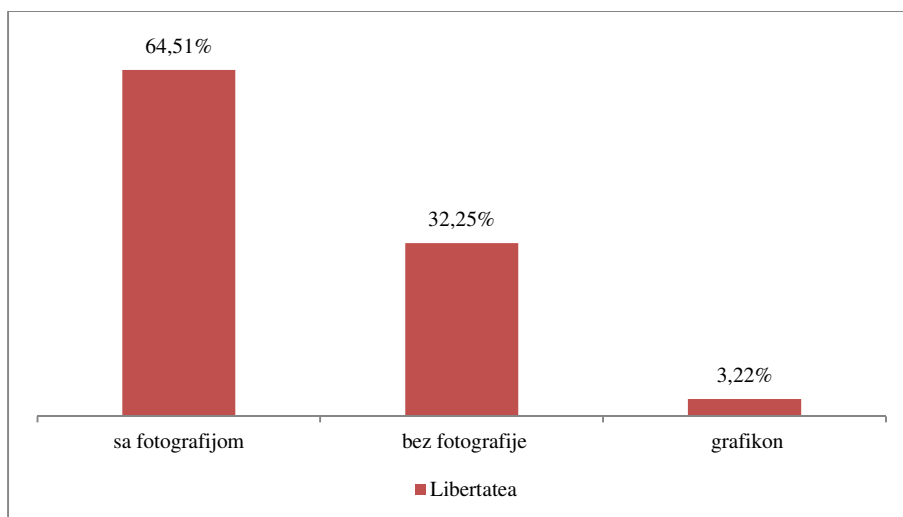
4.2. Oprema priloga / teksta

U emisiji *Radiojurnal* 19 puta (54,28%) se čuje samo glas voditelja, a 16 puta (45,71%) imamo aktuelni audio snimak. U emisiji *Telejurnal* imamo 4 aktuelna tonska video snimka (50%), 2 slajda (25%), 1 aktuelni nemi video snimak (12,5%), 1 arhivski snimak (12,5%), a na TV Bor 2 aktuelna nema video snimka (66,66%) i 1 arhivski snimak (33,33%). U *Libertatei*, 20 tekstova (64,51%) prati odgovarajuća fotografija, 10 tekstova (32,25%) je bez fotografije, a 1 put (3,22%) uz tekst se pojavljuje grafikon. 17 tekstova spada u red velikih (54,83%), 7 je srednje dužine (22,58%), a isto toliko - 7 (22,58%), spada u red kratkih³⁷. Naslov teksta je svaki put faktografski, lišen metaforičkih konotacija, velik i boldovan.

Grafikon 2: Oprema priloga – Radiojurnal, Telejurnal, TV Bor

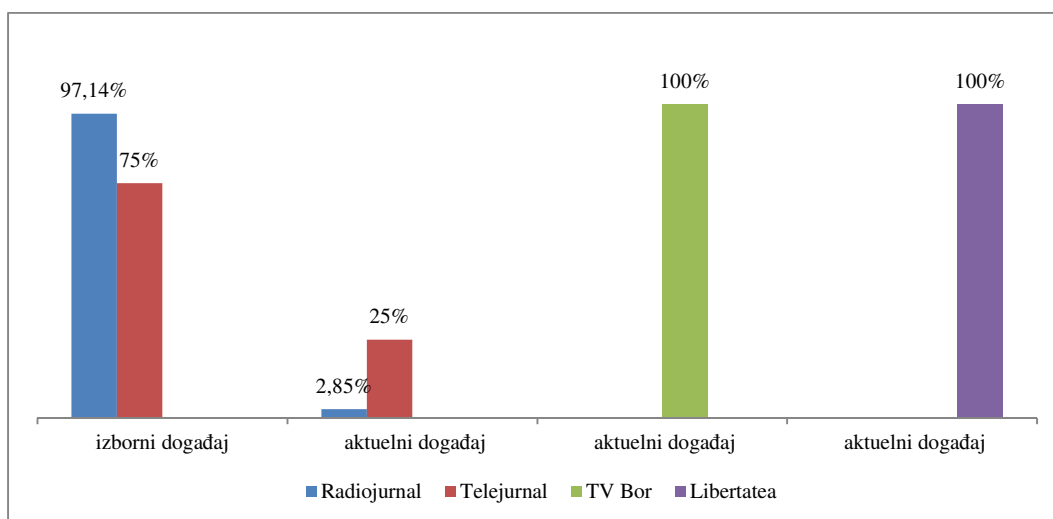
³⁷ Kratak tekst = nekoliko rečenica; srednji tekst = do 1/3 stranice; dugačak tekst = polovina stranice i duži

Grafikon 3: Oprema teksta – Libertatea

4.3. Povod izveštavanja

Analiza je pokazala da je u emisijama Javnog medijskog servisa Vojvodine najzastupljeniji povod izveštavanja izborni događaj – 34 puta (97,14%), odnosno 6 puta (75%). Uz izveštavanje o izbornim događajima beležimo i 1 aktuelni događaj (2,85%) u radijskoj i 2 aktuelna događaja (25%) u TV emisiji. TV Bor i *Libertatea* su izveštavali samo o aktuelnim događajima – 3 puta (100%), odnosno 31 put (100%).

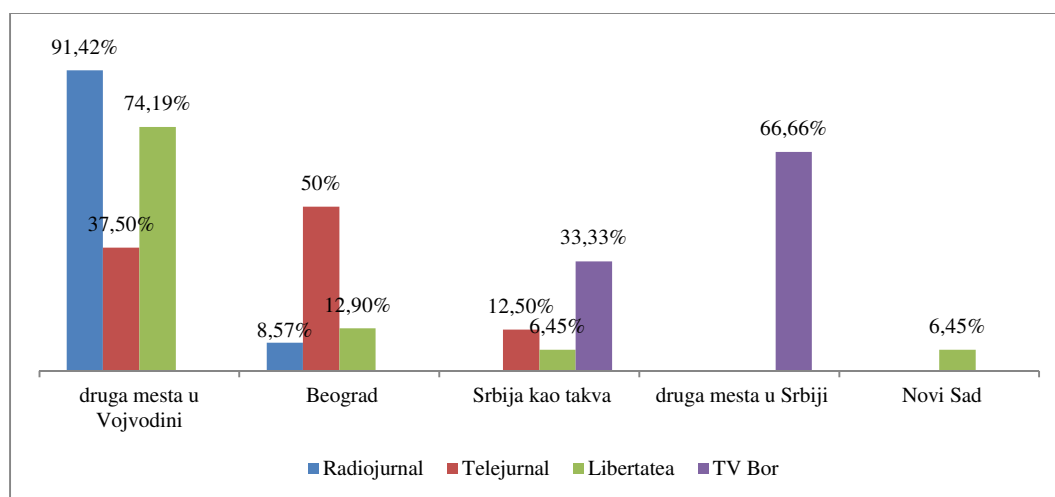

Grafikon 4: Povod izveštavanja – Radiojurnal, Telejurnal, TV Bor, Libertatea

4.4. Lokacija

Najveća pažnja u emisiji *Radiojurnal* je posvećena zbivanjima u drugim mestima u Vojvodini – 32 puta (91,42%), a 3 puta (8,57%) zbivanjima u Beogradu. Glavni grad države je prvi po zastupljenosti u emisiji *Telejurnal* - 4 puta (50%), slede druga mesta u Vojvodini – 3

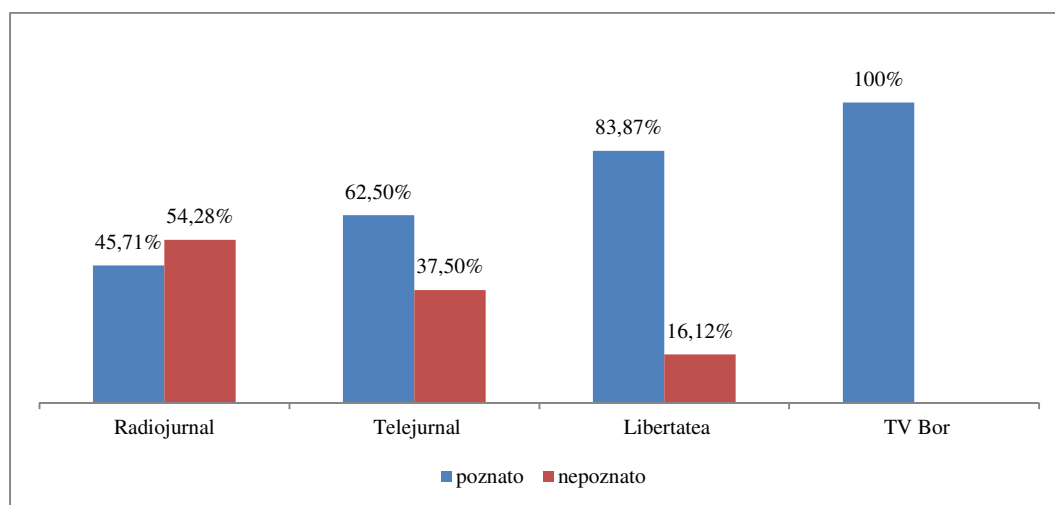
puta (37,5%) i Srbija kao takva – 1 put (12,5%), TV Bor je 2 puta (66,66%) izveštavao o zbivanjima u drugim mestima u Srbiji, 1 put (33,33%) o dešavanju u Srbiji kao takvoj, dok „najrazuđeniju” lokaciju beležimo u *Libertatei*: druga mesta u Vojvodini – 23 puta (74,19%), Beograd – 4 puta (12,9%), Novi Sad – 2 puta (6,45%), Srbija kao takva – 2 puta (6,45%).

Grafikon 5: Lokacija – Radiojurnal, Telejurnal, Libertatea, TV Bor

4.5. Autorstvo

U oba televizijska medija, kao i u štampanom mediju, autorstvo je najčešće poznato, sa navedenim punim imenom i prezimenom autora: 5 puta (62,5%) u emisiji *Telejurnal*, 3 puta (100%) na TV Bor, 26 puta (83,87%) u *Libertatei*. Nepoznato autorstvo u emisiji *Telejurnal* beležimo 3 puta (37,5%), u *Libertatei* 5 puta (16,12%). U emisiji *Radiojurnal* nepoznato autorstvo je zastupljeno 19 puta (54,28%), a poznato (navedeno puno ime i prezime) – 16 puta (45,71%).

Grafikon 6: Autorstvo – Radiojurnal, Telejurnal, Libertatea, TV Bor

4.6. Tema

U svim analiziranim medijima dominiraju izbori kao glavna tema - 35 puta (100%) u emisiji *Radiojurnal*, 8 puta (100%) u emisiji *Telejurnal*, 3 puta (100%) na TV Bor i 29 puta (93,54%) u *Libertatei*. Sem izbora, *Libertatea* je 2 puta (6,45%) izveštavala i o zbivanjima iz kulture.

4.7. Akteri

4.7.1. Subjekat

Pozivajući se na rezultate analize, zaključujemo da su pojedine kategorije subjekta zastupljene u svim analiziranim medija, ali se razlikuju po frekventnosti:

1. *Radiojurnal*:

- novinar – 16 puta (45,71%);
- predstavnici nacionalnih saveta – 11 puta (31,42%);
- RIK – 8 puta (22,85%).

2. *Telejurnal*:

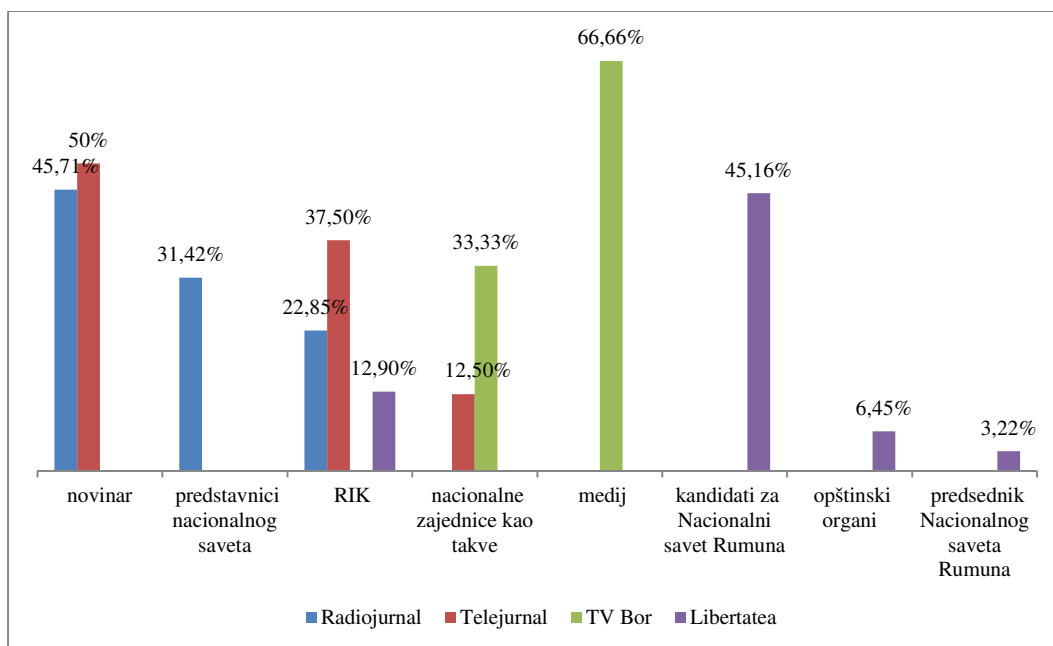
- novinar – 4 puta (50%);
- RIK – 3 puta (37,5%);
- nacionalne zajednice kao takve – 1 put (12,5%).

3. *TV Bor*:

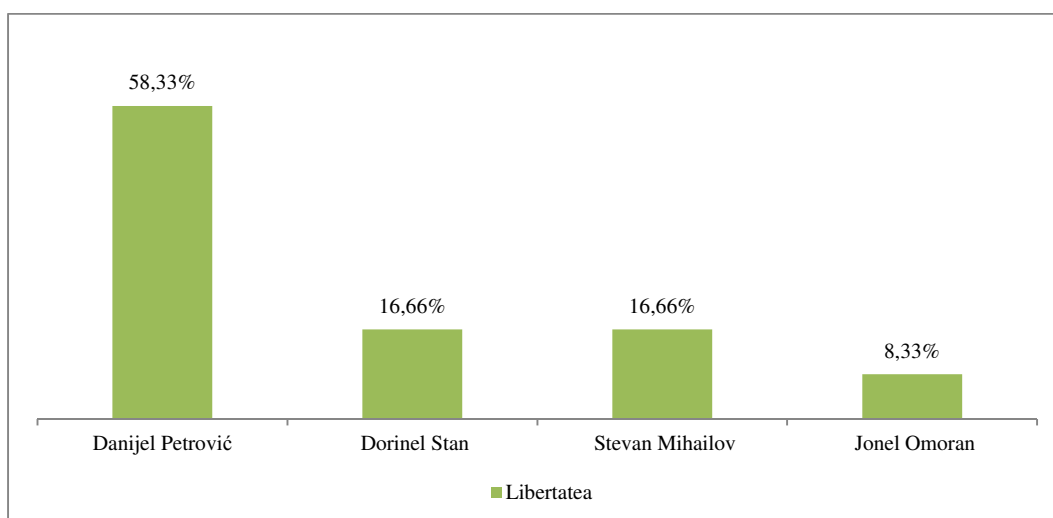
- medij (TV Bor) – 2 puta 66,66%;
- nacionalne zajednice kao takve – 1 put (33,33%).

4. *Libertatea*:

- kandidati za Nacionalni savet Rumuna – 12 puta (45,16%):
 - a) Danijel Petrović, nosilac izborne liste „Ujedinjena lista” – 7 puta (58,33%);
 - b) Dorinel Stan, nosilac izborne liste „Nezavisni Rumuni Srbije” – 2 puta (16,66%) ;
 - c) Stevan Mihailov, nosilac izborne liste „Zajednica Rumuna Srbije” – 2 puta (16,66%) ;
 - d) Jonel Omoran, nosilac izborne liste „Sve za otadžbinu” – 1 put (8,33%).
- rumunska nacionalna zajednica – 12 puta (45,16%)
- RIK – 4 puta (12,9%);
- opštinski organi – 2 puta (6,45%);
- predsednik Nacionalnog saveta Rumuna – 1 put (3,22%).

Grafikon 7: Subjekat – Radiojurnal, Telejurnal, TV Bor, Libertatea

Grafikon 8: Kandidati za Nacionalni savet Rumuna - Libertatea

4.7.2. Objekat

Pojedine kategorije objekta su takođe zastupljene u svakom od analiziranih medija:

1. Radiojurnal:

- rumunska nacionalna zajednica – 25 puta (71,42%);
- mađarska nacionalna zajednica – 3 puta (8,57%);
- hrvatska nacionalna zajednica – 2 puta (5,71%);
- crnogorska nacionalna zajednica – 2 puta (5,71%);
- makedonska nacionalna zajednica – 2 puta (5,71%);

- bošnjačka nacionalna zajednica – 1 put (2,85%).

2. *Telejurnal*:

- rumunska nacionalna zajednica – 4 puta (50%),

- nacionalni saveti kao takvi – 3 puta (37,5%);

- Nacionalni savet Rumuna kao takav – 1 put (12,5%).

3. *TV Bor*:

- nacionalni saveti kao takvi – 1 put (33,33%);

- Nacionalni savet Rumuna kao takav – 1 put (33,33%);

- Nacionalni savet Vlaha kao takav – 1 put (33,33%).

4. *Libertatea*:

- izborne liste za nacionalni savet – 91 put (96,8%):

a) Ujedinjena lista – Danijel Petrović – 19 puta (20,87%);

b) Nezavisni Rumuni Srbije - dr Dorinel Stan – 13 puta (14,28%);

c) Zajednica Rumuna - Stevan Mihajlov – 13 puta (14,28%);

d) Rumuni za nacionalno pomirenje - Jon Čizmaš – 12 puta (13,18%);

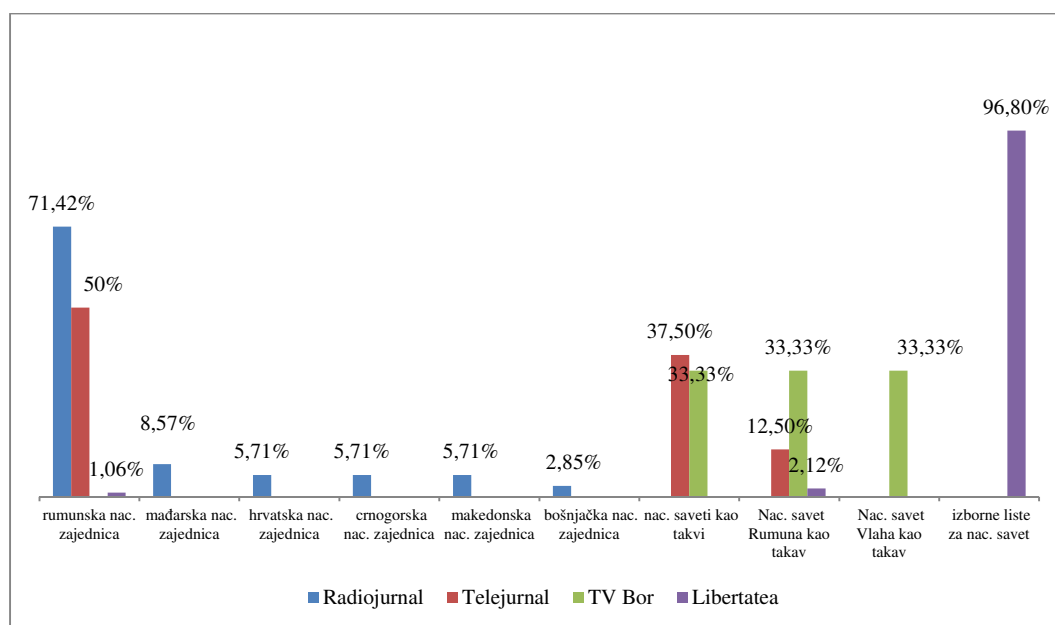
e) Sve za otadžbinu - Jonel Omoran – 12 puta (13,18%);

f) Inicijativa Rumuna iz Srbije - Bojan Barbucić – 11 puta (12,08%);

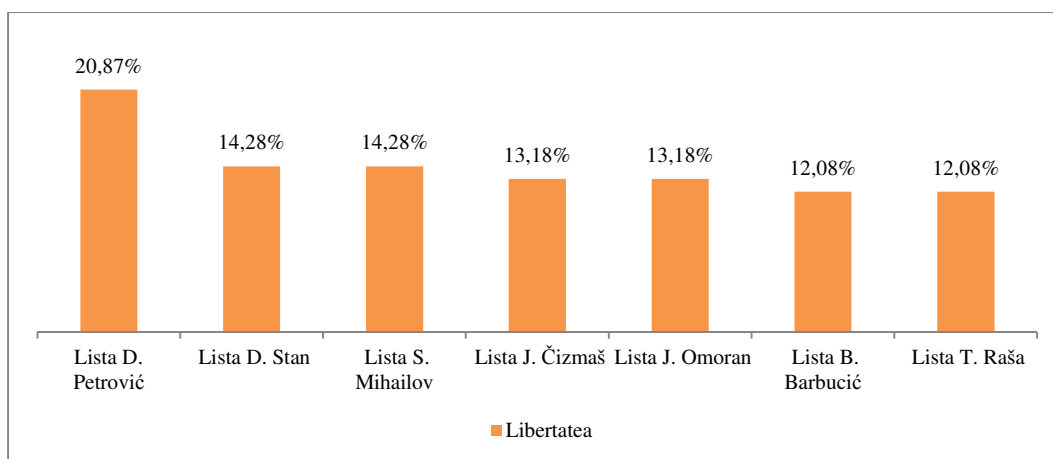
g) Ujedinjeni Rumuni - Todorel Raša – 11 puta (12,08%).

- Nacionalni savet Rumuna kao takav – 2 puta (2,12%);

- rumunska nacionalna zajednica – 1 put (1,06%).

Grafikon 9: Objekat – Radiojurnal, Telejurnal, TV Bor, Libertatea

Grafikon 10: Izborne liste – Libertatea

4.7.3. Stranačka pripadnost subjekta

Stranačka pripadnost subjekta se navodi svega 3 puta (8,57%) u emisiji *Radiojurnal*. U svim ostalim analiziranim medijima stranačka pripadnost subjekta se ne navodi.

4.7.4. Stranačka pripadnost objekta

Stranačka pripadnost objekta se ne navodi ni u jednom od analiziranih medija.

4.7.5. Stav subjekta prema objektu

U svakom od analiziranih medija stav subjekta prema objektu je skoro uvek neutralan - 32 puta (91,42%) u emisiji *Radiojurnal*, 8 puta (100%) u emisiji *Telejurnal*, 3 puta (100%) na TV Bor i 31 put (100%) u *Libertatei*. U radio emisiji Javnog medijskog servisa Vojvodine beležimo i 3 pozitivna stava (8,57%).

4.8. Nacionalne zajednice u kampanji

4.8.1. Subjekat kao bivši funkcioner nacionalnog saveta

Subjekat kao bivši funkcioner nacionalnog saveta se pojavljuje 3 puta (8,57%) u emisiji *Radiojurnal*, a reč je o Ištvanu Pastoru, predsedniku Saveza vojvođanskih Mađara, odnosno 8 puta (25,8%) u *Libertatei*, a svaki put je reč o predsedniku Nacionalnog saveta Rumuna Danijelu Petroviću.

4.8.2. Zloupotreba državnih funkcija

Zloupotreba državnih funkcija nije zabeležena.

5. Zaključak

Na osnovu analize istraživačkog korpusa, zaključujemo da u izveštavanju postoje sličnosti, ali i razlike.

Rukovodeći se kodeksom i rezultatima, zapažamo da je u emisijama Javnog medijskog servisa Vojvodine izveštaj najzastupljeniji medijski žanr, vest na TV Bor, članak u *Libertatei*, što ukazuje na to da su pokrajinski medij i štampani nedeljnik analitički izveštavali o izborima. Razlike postoje i u kategoriji oprema priloga/teksta, gde se u radijskoj emisiji Javnog medijskog servisa Vojvodine više čuje samo glas voditelja, u TV emisiji imamo aktuelni tonki video snimak kao najzastupljeniju formu, na TV Bor aktuelni nemi video snimak, dok u *Libertatei* najčešće imamo kombinaciju tekst+fotografija, sa naslovom koji faktografski, velik i boldovan. Takođe, Javni medijski servis Vojvodine je najviše izveštavao o događajima vezanih za izbore, dok su na TV Bor i u *Libertatei* najzastupljeniji aktuelni događaji.

Razlike uočavamo i kada je u pitanju mesto zbivanja događaja. Najveća pažnja u emisiji *Radiojurnal* i u nedeljniku *Libertatea* je posvećena zbivanjima u drugim mestima u Vojvodini, dok se u emisiji *Telejurnal* najčešće izveštava o zbivanjima u glavnom gradu države, Beogradu, odnosno drugim mestima u Srbiji, na TV Bor. Kada je reč o autorstvu, u oba televizijska medija i u štampanom mediju autorstvo je najčešće poznato, sa navedenim punim imenom i prezimenom autora, za razliku od radijskog medija gde ima više nepoznatog autorstva, iako svaki od analiziranih medija najčešće izveštava o izborima. Kao primer dobre prakse ističemo angažman novinara elektronskih medija u smislu organizovanja predizbornog programa koji je emitovan uživo, kao i javljanja uživo na dan glasanja, izveštavajući o toku izbora, kao i angažman novinara štampanog medija, što u smislu praćenja predizborne kampanje, što u smislu objavljivanja izveštaja o izborima, izlaznosti i rezultatima glasanja. Iako među rumunskim novinarima jeste bilo kandidata za izbore, oni se ne pojavljuju kao autori priloga u vezi sa ovom tematikom.

U kategoriji subjekat odnosno objekat, zapažamo da su pojedine kategorije subjekta/objekta zastupljene u svakom od analiziranih medija, dok je stav subjekta prema objektu skoro uvek neutralan. Takođe, ne navodi se ni stranačka pripadnost subjekta/objekta, bivših funkcionera nacionalnih saveta u svojstvu subjekta ima malo u izveštavanju, dok zloupotreba državnih funkcija izostaje.

Onlajn izvori:

<http://izbori.minoritynews.rs/pitanja1>

[http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina.](http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_nacionalnim_savetima_nacionalnih_manjina)

html

MONITORING OF THE ELECTORAL CAMPAIGN FOR NATIONAL COUNCILS IN THE MEDIA IN THE ROMANIAN LANGUAGE

Summary: The aim of this paper is to show the results of monitoring of the electoral campaign for national councils in the media in the Romanian language. The research corpus consists of a central radio and TV news program Radiojurnal and Telejurnal, broadcasted on Public Media Service of Vojvodina, central news program Știri broadcasted on Television of Bor (TV Bor) and weekly paper Libertatea. Eight radio shows and thirteen TV shows, plus four special electoral shows were monitorized and a total of 239 minutes of program were analyzed; the electoral bloc lasts 48 min. The conclusions are derived by applying quantitative and qualitative analysis of media discourse related to the pre-election bloc and sections in which there is a covert advertising that can be found in other blocks, as well as special editions of the news broadcasted on the elections day. In reporting there are both similarities and differences. Differences could be found related to media genre, contribution/text equipment, cause of reporting, location. As for the authorship, in both television media and print media authorship is commonly known, in contrast to the radio media, where there is more unknown authorship, although each of the analyzed media usually report on elections. In addition, certain categories of subject / object are represented in all four media and the attitude of the subject toward the object is mostly neutral. Former representatives of the national councils are few represented in reporting and the abuse of state functions is absent.

Keywords: monitoring, electoral campaign, national councils, media, Romanian language

REZULTATI MONITORINGA MEDIJA NA RUSINSKOM JEZIKU TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA IZBORE ZA NACIONALNI SAVET RUSINSKE NACIONALNE MANJINE 2014. GODINE

Sažetak: U radu su prezentovani rezultati monitoringa nekoliko medija na rusinskom jeziku: četiri izdanja nedeljnika na rusinskom jeziku „Руске слово”, šest TV centralnih informativnih emisija „Дньовнік”, šest emisija „Радио новини”, po četiri TV emisije „Добри вечар Войводино” i „ТВ Магазин” - objavljenih tokom predizborne kampanje za izbore za nacionalni savet rusinske nacionalne manjine 2014. godine. Metod korišćen prilikom monitorovanja je kvantitativno-kvalitativna analiza medijskog diskursa koja se odnosi na predizborni blok i rubrike u kojima je prisutno prikriveno oglašavanje a nalaze se u drugim blokovima. Ukupan broj objavljenih tekstova u monitorovanom periodu je: 196 tekstova u nedeljniku „Руске слово”, od kojih su izborima bila posvećena 34 teksta; 74 teksta u emisiji „Дньовнік” od kojih je izborima bilo posvećeno 5; 177 tekstova emisija „Радио новини” od kojih je izborima bilo posvećeno 20 tekstova. Prezentacija lista vršena je van okvira centralnih informativnih emisija, u posebno pripremljenim programima. Svi mediji su se trudili da postave fer sistem za ravnomerno prezentovanje lista, što im je u velikoj meri i uspelo.

Ključne reči: informisanje, izbori, monitoring, Rusini, nacionalni saveti nacionalnih manjina

1. Uvod

Cilj ovog rada je analiza medijskog sadržaja posvećenog izborima za Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine koji je bio prezentovan kroz štampane i elektronske medije tokom predizborne kampanje za izbore za Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine u avgustu, septembru i oktobru mesecu 2014. godine. Analizirani su nedeljnik na rusinskom jeziku „Руске слово”, centralna informativna emisija Radio Novog Sada redakcije programa na rusinskom jeziku „Радио новини”, vesti na TV Vojvodina redakcije programa na rusinskom jeziku „Дньовнік”, emisije „Добри вечар Войводино” i „ТВ Магазин”, a korištena je i internet stranica agencije na rusinskom jeziku „Ruthenpress”.

Ukupan broj Rusina u Srbiji po Popisu iz 2011. je 14.246 lica, što predstavlja pad za 10,4% sa 15.905 lica registrovanih na Popisu 2002. godine (Radosavljević et al. 2013:5). Najstarije rusinsko mesto je Ruski Krstur koji se nalazi u opštini Kula. Tamo se danas nalazi

³⁸ Autor je bio kandidat jedne od lista za izbore za nacionalni savet rusinske nacionalne manjine – “Rusinska inicijativa”. U tom smislu izneti rad može se tretirati kao svojevrsno posmatranje sa učestvovanjem, što smatramo metodološki prihvatljivim. Izneti podaci su svakako proverljivi i egzaktno utvrđeni.

32,2% Rusina i sedište Nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine. Od druge polovine osamnaestog veka Rusini su počeli da se raseljavaju po Vojvodini tako da je njihova populacija osim u kulskoj opštini rasprostranjena i u opštini Vrbas (23,7%), Novi Sad (15,2%), Žabalj (8,4%), Šid (7,2%), Sremska Mitrovica (4,4%), Bačka Topola (1,8%), Beograd (1,7%) i Subotica (1,2%). Ove opštine čine svojevrsni „rusinski prostor” u današnjoj Srbiji.

1.1. Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine i mediji

Nacionalni saveti nacionalnih manjina, pa tako i rusinske, povezani su sa medijima još od prvih dana njihovih izbora, a pogotovo od 2004. godine kad su osnivačka prava medija na jezicima manjina, čiji je vlasnik bila Republika Srbija, a osnivači Republika Srbija ili AP Vojvodina, preneti na nacionalne savete nacionalnih manjina³⁹: „Na taj način su na nacionalne savete preneti i prava upravljanja i staranja o njihovom razvoju” (Jelinčić, 2007:13). Po tadašnjem istraživanju „trećina pripadnika kulturnih elita nacionalnih manjina je nezadovoljno i medijima na vlastitom jeziku, kojima pripisuju pristrasnost u izveštavanju, nepotpunost i površnost, nedovoljnu stručnost, tehničku zastarelost, itd. Oni veruju da uređivačka politika nije samostalna i da na njih utiču: političke stranke (48,8%), osnivači (41,8%), nacionalni savet (32,7%) i dr. Većina očekuje bitne promene u unapređenju u pogledu: nezavisnosti medija, objektivnosti, kvaliteta i kompetentnosti profesionalaca; obima i raznovrsnosti sadržaja; tehničkog kvaliteta i dostupnosti medija na maternjem jeziku” (Jelinčić, 2007:17, 119-120).

U vreme prenosa osnivačkih prava na nacionalne savete kolektiv NIU „Руске слово” bio je izričito protiv prenosa (Jelinčić, 2007:54-55).⁴⁰ U proteklih deset godina ovaj prenos prihvaćen je kao realnost (iako je prenošenje osnivačkih prava definisano *Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina* osporeno pred Ustavnim sudom).⁴¹ Već nekoliko godina možemo reći da su se kategorije političkih stranaka, osnivača i nacionalnih saveta, koje su prepoznate kao one koje utiču na samostalnost uređivačke politike, u velikoj meri preklapile. Ovim kategorijama se pridružuje i kategorija novinara unutar stranaka i nacionalnog saveta, što čini situaciju višestruko kompleksnom. Od izmena *Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina* očekivalo se da će dati osnovu za pomake na ovom području, ali to se nije

³⁹ Službeni list APV br. 10/2004

⁴⁰ <http://www.mc.rs/ruske-slovo-ide-u-strajk.6.html?eventId=15078&eventDate=2004/7/27> (pogledano 12.04.2014.)

⁴¹ *Закон о националним саветима националних мањина* („Службени гласник РС”, бр. 72/09 и 20/14 - УС).

dogodilo jer je ostavljena mogućnost manjinskim strankama da nastupaju na izborima,⁴² tako da se izbori za nacionalni savet uglavnom vrše od strane istih aktera kao i na uobičajenim parlamentarnim izborima.⁴³

Od onog što su elite očekivale 2007. godine došlo je do pomaka uglavnom kad je u pitanju tehnički kvalitet i dostupnost medija (zbog ponude sadržaja na Internetu, poboljšane ponude na internet stranici Javnog servisa Vojvodine na kojoj su postavljene emisije za naknadno gledanje, internet stranice agencije „Ruthenpress“, a od skora je prisutan i izmenjeni fizički format nedeljnika „Руске слово“), dok su ostala očekivanja pod znakom pitanja.⁴⁴ Isto tako, možemo reći da je otvoreno pitanje koliko su se pojam i značenje elite promenili: longitudinalna istraživanja bi verovatno ukazala na povećanu „demokratizaciju“ medija u tom smislu da manje obrazovani pripadnici rusinske zajednice sada imaju više prostora u mediju. Sama pojava nacionalnih saveta doprinela je ovome, jer pripadnici elite iz 2007. (profesori, pisci, itd.) skoro da nisu prisutni u Nacionalnom savetu rusinske nacionalne manjine, ili su prisutni na marginama u radu odbora, dok veliki broj važnih mesta u nacionalnom savetu, različitim odborima i ustanovama zauzimaju ljudi bez visokog formalnog obrazovanja.

Može se reći da se urednici nedeljnika nalaze u specifičnoj situaciji jer ne treba samo da izveštavaju o svojim kolegama, već treba da izveštavaju o kolegama koji zbog navedenih preklapanja poseduju moć ili se nalaze u određenim relacijama moći. Ta moć proizilazi iz *Zakona o nacionalnim savetima*, *Statuta nacionalnog saveta* i pozicije i odnosa u Savetu (većina-manjina, pozicija u hijerarhiji, pripadnost određenoj listi, itd.). Isto tako, moć jednim delom proizilazi iz postojanja sukoba interesa i sukoba lojalnosti koji se ne sankcioniše u odnosu na pravni okvir posvećen borbi protiv korupcije. Nacionalni savet svakako na osnovu različitih pravnih akata ima uticaja na izbor direktora, glavnog urednika, usvajanje/neusvajanje finansijskog izveštaja ili izveštaja o radu i programa rada. Možemo izneti tvrdnju da novinari i urednici imaju delikatan zadatak da traže ravnotežu između nabrojanih kompleksnih pozicija moći i sfera uticaja, dok istovremeno moraju da zadovolje profesionalne standarde koji važe za zahtevni zadatak praćenja izborne kampanje.

⁴² *Закон о изменама и допунама Закона о националним саветима националних мањина* („Службени гласник РС”, br. 55/2014 od 23. maja 2014. godine).

⁴³ Više o akterima parlamentarnih izbora kod Rusina vidi u: Keveždi, Miroslav (2014). *Rezultati monitoringa informativne emisije „Радио новини“ redakcije programa na rusinskom jeziku Radio Novog Sada tokom predizborne kampanje za parlamentarne izbore 2014. godine* u: Matić, Jovanka [urednica] (2014). *KOGA su mediji izabrali, a šta su partije nudile* [Elektronski izvor] : medijski monitoring predizborne kampanje. Novi Sad: Novosadska novinarska škola. Str. 174-176. [http://www.novinarska-skola.org.rs/sr/wp-content/uploads/2014/07/Koga-su-mediji-izabrali-a-sta-su-partije-nudile-2014.pdf]

⁴⁴ „Ostalo je, međutim, još uvek otvoreno pitanje u kojoj meri je ovo rešenje uistinu i ostvarilo deatizaciju ovih medija i obezbedilo, u informisanju pripadnika nacionalnih manjina, zaista slobodnu i nezavisnu poziciju tih medija u odnosu na, pre sve, manjinske političke elite, odnosno osnivače.” (Serenčeš, 2010:25).

1.2. Kontekst izbora za nacionalni savet rusinske nacionalne manjine

Izbori za nacionalni savet rusinske nacionalne manjine 2014. godine četvrti su po redu i odvijali su se u skladu sa izmenjenim *Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina*. U odnosu na prethodne izbore, kad je bilo ponuđeno 6 lista,⁴⁵ ovog puta bilo ih je 7 (Tabela 1.).⁴⁶ Neke liste sa prethodnih izbora su se pregrupisale unutar svojih redova, a neke su izvršile „merđžing” i spojile u sebi nekoliko lista sa prošlih izbora (tako su neki predstavnici lista „Matica rusinska”, „Sremska lista” i „Za narod svoj” sa izbora 2010. godine sada nastupili kao lista „Ja Rusin”. S druge strane, uočljivo je i to da se lista „Zajedno za Rusine – Slavko Rač” donekle podelila i da su nastale dve liste kojima lideri dolaze iz Demokratske stranke: „Za Ruski Krstur – Željko Kovač” i „Zajedno za Rusine – Slavko Rač” (novinar Mihajlo Zazuljak koji je bio kandidat liste „Zajedno za Rusine” na prethodnim izborima sada je kandidat liste „Za Ruski Krstur”, npr.). Mladi su ovog puta takođe nastupili kroz dve liste (na prethodnim izborima jedna): „Rusinska omladina” i „Mladi za budućnost”. „Rusinska liga” je nastupila sa istim imenom kao i na prošlim izborima. Na izborima je nastupila i lista pod imenom „Rusinska inicijativa”, koja je nastojala da okupi intelektualnu elitu rusinske zajednice u Srbiji.

Red. broj	ZBIRNA IZBORNA LISTA	Broj kandidata
1.	„РУСИНСКА ЛИГА” ОЛЕНА ПАПУГА - „РУСКА ЛИГА” ОЛЕНА ПАПУГА	16
2	„За Руски Крстур - Жељко Ковач” - „За Руски Керестур - Жељко Ковач”	12
3	„Зажедно за Русине - Славко Рац” - „Ведно за Руснацох - Славко Рац”	18
4	„ЈА РУСИН” „ЈА РУСНАК”	19
5	„Русинска оmlадина” / „Руска младеж”	13
6	„Млади за будућност” „Млади за будучнось”	12
7	„Русинска иницијатива, Никола Шанта” „Руска иницијатива, Никола Шанта”	19

Tabela 1. Liste za izbore za nacionalni savet rusinske nacionalne manjine 2014. godine

Republička izborna komisija je proglašavala liste sledećim redom: na 11. sednici, održanoj 5. septembra 2014. godine, razmatrala je i donela Rešenje kojim se proglašava Izborna lista „РУСИНСКА ЛИГА” ОЛЕНА ПАПУГА - „РУСКА ЛИГА” ОЛЕНА ПАПУГА. Na 21. sednici, održanoj 23. septembra 2014. godine, donela je Rešenje kojim se proglašava Izborna lista „За Руски Крстур - Жељко Ковач” - „За Руски Керестур - Жељко Ковач”. Na ovoj sednici, Republička izborna komisija je proglasila i Izbornu listu „Зажедно за Русине - Славко Рац” - „Ведно за Руснацох - Славко Рац”. Na 25. sednici, održanoj 1.

⁴⁵ <http://rusini.rs/ru/static/101>

⁴⁶ http://www.rik.parlament.gov.rs/cirilica/Liste/NSNM/RUSINI%20-%20dvojezicni/Zbir_list160314.htm

oktobra 2014. godine, proglašena je Izborna lista „ЈА РУСИН” - “ЈА РУСНАК”. Na 26. sednici, održanoj 2. oktobra 2014. godine, proglašena je Izborna lista „Русинска омладина” / „Руска младеж”. Na 31. sednici, održanoj 7. oktobra 2014. godine, proglašena je Izborna lista „Млади за будућност” „Млади за будучносц”. Republička izborna komisija je na 32. sednici, održanoj 8. oktobra 2014. godine, razmatrala i donela Rešenje kojim se proglašava izborna lista „Русинска иницијатива, Никола Шанта” / „Русинска иницијатива, Микола Шанта” за непосредне izbore за članove Nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine, raspisane за 26. oktobar 2014. godine.

Izbori su proglašeni 26. avgusta, а kampanja je trajala до ponoći четвртка 23. oktobra, nakon чега је наступила предизборна тишина. Nedeljnik „Руске слово” је у броју објављеном истог дана изнео податке да је у Посебни бирачки списак било уписано 8.264⁴⁷ Русина: највише уписаних било је у кулској општини – 3.037, у врбашкој – 2.109, у Новом Саду 1.201, у општини Жабалј 815, у општини Шид 603, у Бачкој Topoli 189, у Sremској Mitrovici 185, у Subotici 87, у Somboru 27, и у Beogradu 26. Rezultati izbora су даи у табели 2.⁴⁸

Red. broj	Naziv izborne liste	Broj glasova koje je dobila izborna lista	Broj mandata koje je dobila izborna lista
1.	„Заједно за Русине - Славко Рац” - „Ведно за Руснацох - Славко Рац”	806	5
2.	„РУСИНСКА ЛИГА” ОЛЕНА ПАПУГА - „РУСКА ЛИГА” ОЛЕНА ПАПУГА	634	4
3.	„За Руски Крестур - Жељко Ковач” - „За Руски Керестур - Жељко Ковач”	526	3
4.	„ЈА РУСИН” “ЈА РУСНАК”	468	3
5.	Русинска иницијатива, Никола Шанта/Руска иницијатива, Никола Шанта	399	2
6.	„Млади за будућност” „Млади за будучносц”	254	1
7.	„Русинска омладина” / „Руска младеж”	194	1

Tabela 2. Rezultati izbora за nacionalni savet rusinske nacionalne manjine 2014. godine

⁴⁷ RIK је објавила да је овај број заправо 8.270, број бирачких места у којима је обављено гласање је 155, укупан број бирача који су гласали био је 3.317 (40,1%).

⁴⁸

<http://www.rik.parlament.gov.rs/cirilica/Rezultati/Rezultati%20NSNM%202014/RUSINI%20izvestaj%20o%20ukupnim%20rezultatima%20izbora.doc>

1.3. Učešće političkih stranaka i novinara u izborima

Karakteristično je za Rusine da su predstavnici stranaka prisutni i u Nacionalnom savetu rusinske nacionalne manjine i da aktivno učestvuju u različitim izborima, od lokalnih do republičkih, a zatim i izborima za nacionalni savet.

Olena Papuga, nositeljica liste „Руска лига - Олена Папуга”, članica je predsedništva Lige socijal-demokrata Vojvodine.⁴⁹ Istovremeno, ona važi za zastupnicu stranke „Zajedno za Vojvodinu” koja je upisana u registar stranaka kao rusinska.⁵⁰ Takođe, zastupnica je udruženja građana „Rusinska liga”.⁵¹ Na izborima za Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine 2010. godine ona je bila predlagač liste „Руска лига - Олена Папуга” (Rusinska liga – Olena Papuga), koja je osvojila pet mesta, tako da je Papuga bila članica Saveta, a na izborima 2014. godine njena lista pod istim imenom takođe je dobila 4 mesta od 19 u nacionalnom savetu. Neki od sadašnjih kandidata na listi „Rusinska liga” bili su prisutni i na parlamentarnim izborima ove godine: osim Papuge, tada je na 75. mestu nastupila i kandidatkinja Sonja Paplacko iz Novog Sada, dok je sada na izborima za savet bila 7. na listi Olene Papuga.

Ukupno je bilo petnaest rusinskih kandidata za republičke parlamentarne izbore 2014. godine. Kandidatkinja na izborima za nacionalni savet 2014. bila je i Leona Vislavski koja se nalazila na listi za savet „Ведно за Руснацох – Славко Рац” (Zajedno za Rusine – Slavko Rac) koja je osvojila pet mesta. Ona je na parlamentarnim izborima nastupila na listi „Sa Demokratskom strankom - za demokratsku Srbiju” na 81. mestu. Na 134. mestu iste liste bila je Gabrijela Sajanković iz Ruskog Krstura koja je na izborima za savet bila 2. na listi „За Руски Крстур” i ušla u savet. Predsednik Saveta Slavko Rac, koji je poslanik u pokrajinskom parlamentu ispred Demokratske stranke, bio je nosilac liste „Zajedno za Rusine”.

U Nacionalnom savetu prisutni su i članovi Rusinske demokratske stranke. Tokom izbora 2008. Rusinska demokratska stranka pojavila se u sklopu koalicije „Vojvodina je snaga Srbije – Igor Kurjački” (Keveždi u: Valić-Nedeljković, 2008:102). Ova stranka je postala poznatija javnosti jer su se njeni predstavnici pojavili na izborima za nacionalne savete nacionalnih manjina 2010. godine, gde su sa liste „За народ свой” (Za narod svoj) osvojili dva od devetnaest mesta u Nacionalnom savetu rusinske nacionalne manjine. Članovi nacionalnog saveta iz reda ove stranke su predsednik stranke dr Miroslav Besermenji i Nataša Makaji Mudroh, koji su se pojavili i na listi za parlamentarne izbore 2014. godine broj 16 pod imenom

⁴⁹ <http://lsv.rs/o-nama/organizacija/#v-244> (pogledano 12.04.2014.)

⁵⁰ <http://www.izbornareforma.rs/poslanica-lsv-osnivac-nove-partije> (pogledano 12.04.2014.)

⁵¹ po podacima Agencije za privredne registre postoji bar pet udruženja koja u imenu imaju „Liga” a vezana su za nacionalne manjine: „Rusinska liga” (mat. br. 28013809), „Mađarska liga” (mat. br. 28013876), „Hrvatska liga” (mat. br. 28013868), „Bunjevačka liga” (mat. br. 28013817), „Slovačka liga” (mat. br. 28013833) (pogledano 28.08.2014.).

„Koalicija građana svih naroda i narodnosti (RDS-SDS)”. Uz njih na prvom i devetom mestu, na istoj listi bio je i Bogdan Rac (13.) koji se pojavio i na ovim izborima na listi „Ja Rusin”. Na istoj listi nalazi se i Milomir Šajtoš, koji je u medijima ranije bio predstavljen kao član gradske komisije za nacionalne manjine SNS (Matić, 2014:158).

Jedan od kandidata sa parlamentarnih izbora 2014. godine bio je i Vladislav Cap iz Novog Sada, koji se pojavio na listi „Treća Srbija – za sve vredne ljude” (TS) pod 52. rednim brojem. Na izborima za nacionalni savet pojavio se kao kandidat broj 12 na listi „Mladi za budućnost”.

Osim prisustva stranaka u Nacionalnom savetu, karakteristično je da su i u Savetu i na listama za izbore visoko zastupljeni novinari ili zaposleni u medijima (pet od devetnaest članova prethodnog Saveta su bili novinari). Zaposlen na Javnom servisu Vojvodine, u redakciji programa na rusinskom jeziku, nekad kandidat Rusinske demokratske stranke, a sada liste „Ja Rusin” je Bogdan Rac. Novinari ili zaposleni u medijima su kandidati Olena Papuga, koja je pre parlamentarne karijere bila novinarka nedeljnika „Руске слово” (sada nositeljica liste „Rusinska liga”); Đura Vinaji, urednik iz nedeljnika „Руске слово” (sada 6. na listi „Rusinska liga”) – bio je potpredsednik Nacionalnog saveta i istovremeno glavni urednik nedeljnika; Melanija Rimar, urednica časopisa za decu „Заградка” u NIU „Руске слово” (sada 4. na listi „Rusinska liga”), Blažena Homa Cvetković, jezička urednica u nedeljniku „Руске слово” (sada 11. na listi „Rusinska liga”); Mihajlo Zazuljak, urednik nedeljnika „Руске слово” (sada 5. na listi „За Руски Krstur”); Đura Papuga, novinar IC „Kulska komuna” (sada 5. na listi „Ja Rusin”). Saradnica nedeljnika „Руске слово” je Sandra Baranj (2. na listi „Rusinska mladež”). Urednik izdavačke delatnosti u NIU „Руске слово” je Mikola Šanta, nosilac liste „Rusinska inicijativa”. Na istoj listi je pod brojem 6. bila Marija Tot, urednica kulture na RNS.

1.4. Kontekst medija

1.4.1 Nedeljnik „Руске слово”

Nedeljnik „Руске слово” pojavljuje se krajem radne nedelje u poštanskim sandučićima u otprilike svakom trećem rusinskom domaćinstvu (štampani tiraž je 2.300 primeraka, nemamo podataka o remitendi).

Obim nedeljnika je sve do polovine 2014. godine bio 16 stranica, od kojih je svaka strana bila formata obrezanog C3 (445 × 310 mm). Naslovna i srednja strana su bile štampane u koloru, dok su ostale strane bile crno-bele, a veliki broj tekstova praćen fotografijom. Od

12.06.2014, nedeljnik se štampa u drugačijem formatu A4 (297 × 210 mm).⁵² Sada je štampa ofset i sve strane su u koloru, a skoro svaki tekst je praćen kolor-fotografijom.

Odgovorni urednik nedeljnika je dr Boris Varga. Zamenik odgovornog urednika je Mihail Simunović, a redakciju čine još šest urednika i šest novinara. Urednici su: Đura Vinaji, Miron Hornjak Kuhar, Mihajlo Zazuljak, Aleksandar Palančanin, Olena Plančak Sakač, Slavica Fejsa. Novinari su: Vlada Đitko, Marija Afić, Maja Zazuljak, Ana Papuga Marković, Ivan Sabadoš i Tanita Hodak. Za novine pišu i saradnici.

Nedeljnik je tako organizovana da je na naslovnoj stranici fotografija vezana za rusinsku stvarnost i par najava u vidu kratkih naslova vezanih za tekstove unutar novine. Druga stranica je uobičajeno posvećena „Anatomiji našeg vremena” u kojoj istaknutiji Rusini komentarišu neke od društvenih momenata značajnih za zajednicu. Na trećoj stranici je sadržaj, impresum i uvodnik koji piše odgovorni urednik. Od 4. do 7. strane nalazi se rubrika „nedeljnik”; od 8. do 11. stranice nalazi se rubrika „naša mesta”; 12. i 13. stranica su posvećene rubrici „ekonomija” (ranijih godina ova rubrika se zvala „poljoprivreda”); od 14. do 17. stranica nalazi se rubrika „kultura i prosveta”; na 18. i 19. stranici sledi rubrika „ljudi, godine, život”; 20. i 21. stranica posvećene su rubrici „duhovni život”; 22. i 23. stranicu zauzima „Ruske u svetu”; Rubrika „Mozaik” je na 24. i 25. strani; na 26. i 27. stranici je „informator”; do poslednje stranice nalazi se „Sport”, a na poslednjoj, 32. stranici, nalazi se foto-kolaž. Ove rubrike se ponekad prošire i na druge stranice. U nedeljniku se redovno pojavljuju i dodaci poput „dom i porodica”, „književna reč” i drugi.

Izborna rubrika je jasno označena specifičnom crvenom trakom na kojoj piše „Віберанкі за націонални совит 2014” (Izbori za nacionalni savet 2014). Ova rubrika postavljena je od 4. do 8. strane, što znači da je uklopljena u rubriku „nedeljnik”.

1.4.2. Centralna informativna TV emisija „Дньовнік”

U sistemu Radiodifuzne ustanove Vojvodine redakcija programa na rusinskom jeziku postoji od 1975. godine u okviru TV Novi Sad (prosečno nedeljno oko 262 minuta programa na rusinskom jeziku). Ovaj program nije moguće gledati u svim delovima Vojvodine. Na primer, po informacijama sa terena, u opštini Šid signal TV Vojvodine se slabo vidi, tako da je

⁵² „(12.06.2014.) У холу Покрајинске владе данас је обележен јубилеј Новинско-издавачке установе „Руске слово” и то 90 година од почетка информисања на русинском језику, 50 година од литерарног додатка „Литературне слово” у недељним новинама „Руске слово”, који следеће године слави 70 година од првог издања и промоција новог формата недељника „Руске слово” под називом „Нови формат је нова парадигма”. <http://www.vojvodina.gov.rs>

on dostupan onima koji imaju pristup internetu, dok stariji pripadnici publike kojima ta tehnologija nije bliska nisu u mogućnosti da prate program preko klasičnih tv-prijemnika.

Emisija „Дньовнік” na programu je svakog dana u sedmici osim nedelje. Počinje u 18:15 a završava se oko 18:25, posle čega sledi muzika. Emisija je tako organizovana da se posle uvodne špice iskaže najava u vidu nekolicine uvodnih fleš-vesti, a zatim posle džingla slede opširnije vesti iz sveta i politike (od spoljne prema unutrašnjoj), države i pokrajine, lokala. Izborni blok je u sredini, jasno označenog početka i kraja izbornim džinglom. Nakon izbornog bloka sledi blok vesti iz sveta i sporta, a završava se vremenskom prognozom i odjavom nakon koje sledi muzika. Ova struktura nije čvrsta i postoje varijacije.

1.4.3. Centralna informativna radijska emisija „Радио новини”

Emisija „Радио новини” na programu je svakog dana u sedmici. Počinje u 14:00 a završava se u 14:45 časova, osim subote i nedelje kad se završava u 14:30. Vikend-emisije vode se u programu samo kao „Радио новини” a emisije radnim danima kao „Радио новини и музика”.

Prvi deo emisije od nešto više od petnaest minuta posvećen je vestima, a drugi deo je muzički blok. Blokovi su jasno i pravilno razdvojeni džinglovima.

U toku informativnog dela emisije može se čuti ko su novinari koji su pripremili emisiju. To su skoro po pravilu novinarke. One nastupaju u paru, tako da svaka naizmenice čita odgovarajući tekst.

Emisija je tako organizovana da se posle uvodne špice iskaže najava u vidu nekolicine uvodnih fleš-vesti, a zatim posle džingla slede opširnije vesti iz sveta i politike (od spoljne prema unutrašnjoj), države i pokrajine, lokala. Izborni blok je u sredini, jasno označenog početka i kraja izbornim džinglom. Nakon izbornog bloka sledi blok vesti iz sveta i sporta, a završava se vremenskom prognozom i odjavom nakon koje sledi muzika. Ova struktura nije čvrsta i postoje varijacije.

1.4.4. Emisije kolažnog tipa „ТВ Маразин” i „Добри вечар Войводино”

Emisije kolažnog tipa emituju se nedeljom („ТВ Маразин” u trajanju od 60 minuta), i četvrtkom („Добри вечар Войводино” u trajanju od 90 minuta). Emisija „ТВ Маразин” obuhvata događaje iz najrazličitijih sfera života Rusina, a „Добри вечар Войводино” neguje više kulturnih sadržaja u vidu snimaka predstava, koncerata i festivala. Po svojoj prirodi daju mogućnost za produbljeniji i studiozniji pristup temama.

2. Korpus

2.1. Nedeljnik „Руске слово”

Monitorovano je četiri broja nedeljnika: 03.10.2014, 10.10.2014, 17.10.2014. i 23.10.2014. U monitorovanom periodu objavljeno je 196 tekstova (46+45+48+51). Ovi tekstovi nisu samo klasičnih novinarskih formi, već su uvršteni i tekstovi i vidu malih oglasa, umrlica, karikatura i drugih. Za potrebe monitoringa iz korpusa su odstranjeni tekstovi koji se odnose na rubrike „Informator” i „Sport”, koje sadrže vesti iz sporta, umrlice, male oglase i slično. Na taj način dobijen je korpus od 128 tekstova (27+34+33+34). Još jedan tekst koji se uslovno može uvrstiti u korpus je naslovna strana poslednjeg broja na kojoj su logoi svih 7 lista.

Fokus monitoringa bio je na tekstovima koji su objavljeni u rubrici „Віберанкі за націонални совит 2014.”, uz obraćanje pažnje na druge tekstove u smislu otkrivanja prikrivenog oglašavanja. U rubrikama za koje je jasno označeno da su posvećene izborima bilo je 7 (03.10.), 8 (10.10.), 9 (17.10.) i 10 (23.10.) tekstova – ukupno 34 tekstova.

2.2. Centralna informativna TV emisija „Дньовнік”

Monitorovano je 6 emisija: 08, 11, 13, 16, 21. i 24. oktobra. U monitorovanom periodu objavljene su 74 tekstualne jedinice ukupnog trajanja 3.554 sekunde (59 minuta i 14 sekundi), što prosečno po danu čini prosečno nešto više od 12 tekstova ukupnog trajanja 592 sekundi (9 minuta i 52 sekunde). U ovaj zbir nije uključen muzički blok koji čini ostatak vremena do 15 minuta. U ovaj zbir uključeni su svi tekstovi, pa tako i džinglovi, špica, najave, odjave i drugi tekstovi koji nisu klasični novinarski žanrovi.

Fokus monitoringa bio je na tekstovima koji su objavljeni u izbornom bloku, uz obraćanje pažnje na druge tekstove u smislu otkrivanja prikrivenog oglašavanja. U tom smislu izbačeni su iz monitorovanog korpusa tekstovi koji su pripadali najavama, odjavama, vremenska prognoza i sport.

2.3. Centralna informativna radijska emisija „Радио новини”

Monitorovano je 6 emisija: 14, 15, 16, 17, 22. i 24. oktobra. U monitorovanom periodu objavljene su 177 tekstualne jedinice (32+30+23+41+28+23) ukupnog trajanja 6.375 sekunde (1 sat, 46 minuta i 15 sekundi), što po danu čini prosečno nešto više od 29 tekstova ukupnog trajanja 1.062 sekundi (17 minuta i 42 sekunde). U ovaj zbir nije uključen muzički blok koji

čini ostatak vremena. U ovaj zbir uključeni su svi tekstovi, pa tako i džinglovi, špica, najave, objave i drugi tekstovi koji nisu klasični novinarski žanrovi.

Fokus monitoringa bio je na tekstovima koji su objavljeni u izbornom bloku, uz obraćanje pažnje na druge tekstove u smislu otkrivanja prikrivenog oglašavanja. U tom smislu izbačeni su iz monitorovanog korpusa tekstovi koji su pripadali najavama, objavama, vremenska prognoza i sport.

2.4. „ТВ Магазин” i „Добри вечар Войводино”

Monitorovano je 4 emisije „ТВ Магазин”: 28.09, 5.10, 12.10. i 19.10. Jedna emisija traje nešto manje od sat vremena (oko 57 minuta). Isto tako, monitorovane su 4 emisije „Добри вечар Войводино”: 25.09, 2.10, 9.10. i 16.10. Jedna emisija traje oko 90 minuta.

3. Metoda

Metod koji koristimo u ovom radu je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja medijskog diskursa na osnovu unapred utvrđenog kodeksa.

U nastojanju da utvrdimo karakteristike medijskog sadržaja posvećenog izborima u okviru četiri broja nedeljnika posebnu pažnju posvetili smo sledećim kategorijama: redni broj priloga; rubrika; izborni blok; naslov; oprema; prostor; datum, stranica; personalizacija subjekta; lista; žanr; oprema teksta; povod; lokacija; tema; subjekat; objekat; stav subjekta prema objektu; subjekat kao funkcioner nacionalnog saveta; zloupotreba državnih funkcija; autorstvo; napomene.

4. Analiza

4.1 Analiza nedeljnika „Руске слово”

Uredništvo nedeljnika je obavestilo učesnike u izborima da postoji *Informator o praćenju predizborne kampanje za nacionalne savete 2014. godine na stranicama nedeljnika „Руске слово”* koji prenosimo u celosti:

U nameri da se svim kandidatima-listama na izborima za nacionalne savete 2014. obezbedi jednak prostor, objektivan i nepristrasan pristup svojevrsnom štampanom javnom servisu na rusinskom jeziku, redakcija nedeljnika „Руске слово” napravila je kratki Informator o praćenju predizborne kampanje. Informator je napravljen u skladu sa Kodeksom novinara Srbije.

INFORMATOR O PRAĆENJU PREDIZBORNE KAMPANJE ZA NACIONALNE SAVETE 2014. GODINE NA STRANICAMA NEDELJNIKA „РУСКЕ СЛОВО”

Poštovani učesnici lista na izborima za nacionalne savete 2014, Informišemo Vas o načinu na koji će glasnik na rusinskom jeziku „Руске слово” pratiti predizborne aktivnosti i izbore za novi saziv nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine koji će biti održani 26. oktobra 2014. godine.

Nedeljnik „Руске слово” je pre svega jedna vrsta javnog servisa, ali sa ograničenim prostorom za praćenje predizbornih kampanja. S namerom da svi čitaoci i glasači dobiju potpunu, objektivnu i blagovremenu informaciju, svi učesnici predizbornih aktivnosti dobiće isti prostor u našem mediju i moći će pod istim uslovima da saopštavaju svoja stanovišta.

Pravo je redakcije „Руског слова” da ne objavi stanovišta i iskaze koji, u skladu sa zakonima Republike Srbije i Kodeksom novinara Srbije (2010), neargumentovano optužuju ili uvređuju, kao i sve što odstupa od standarda javnog govora i novinarske prakse. Novinari i saradnici „Руског слова” koji učestvuju na izborima neće biti u mogućnosti da prate i pišu o predizbornim događanjima. Ustavno i građansko pravo je svakog novinara da učestvuje u političkim i predizbornim procesima, ali Kodekst novinara Srbije imperativno nalaže novinarima da ne smu da učestvuju u političkim aktivnostima, zbog sukoba interesa. Učestvovanje u izbornom procesu je privatna odluka, tako da niko u njemu ne bi trebao da se poziva na „Руске слово”.

Molimo da blagovremeno najavljujete događaje koje organizujete, kako bi Redakcija i dopisništva mogli organizovati njihovo praćenje ukoliko su u javnom interesu i odgovaraju uređivačkoj politici novine.

Svi javni događaji (politički, kulturni, društveni) u kojima učestvuju akteri – nosioci lista, kandidati i opredeljene javne osobe – na nastupajućim izborima uglavnom će biti praćeni kao deo predizbornih aktivnosti u odgovarajućoj rubrici. To se odnosi i na

aktivnosti članova aktuelnog saziva Nacionalnog saveta Rusina, kao i njegovih resornih odbora.

Autorske tekstove slati najkasnije u ponedjeljak do 14 časova kako bi bili objavljeni u prvom sledećem broju „Руског слова”. Za vreme kampanje biće objavljivana „Predizborna anatomija” na ekskluzivnom mestu na 2. stranici.

Redakcija „Руског слова” zadržava pravo da tekstove prilagodi novinskom formatu i obimu, u skladu sa zahtevima profesionalnih standarda i uz poštovanje osnovne poruke napisa.

U slučaju takozvanog „crnog papira”, odnosno vređanja protivkandidata lista, koje nije u skladu sa profesionalnim i moralnim principima, Redakcija će koristiti diskreciono prava kako bi ih redukovala.

U interesu „Руског слова” je da da jednak prostor svim listama i da što jasnije budu prenesene poruke i programi lista do čitaoca glasnika na rusinskom jeziku. Zato, s obzirom na dinamiku izlaženja „Руског слова”, biće predstavljeni svi redovni kandidati lista, gde će direktno ili elektronski svi nosioci, ili predstavnici lista, odgovarati na ista pitanja.

A ona glase:

- Ko tvori listu? (organizacije, udruženja, grupe građana...)
- Šta lista vidi kao danas najveći problem u rusinskoj zajednici?
- Koja rešenja nudi lista, u okvirima kompetencija NS?
- Poruka potencijalnim glasačima – šta listu kvalifikuje kako bi zastupala Rusine pred državom?

Molimo predstavnike lista da po mogućnosti šalju Redakciji i fotografije što većeg formata (minimum 300dpi) zbog što boljeg kvaliteta. U skladu sa mogućnostima, u poslednjem broju „Руског слова” pred izbore biće predstavljeni svi kandidati posebno (model kao za parlamentarne izbore).

Vaši konstruktivni predlozi na ovaj pravilnik biće rado razmotreni.

Nadamo se da ćemo korektno i konstruktivno sarađivati, u interesu glasača i rusinske zajednice.

4.1.1. Rubrika i izborni blok

Izborni blok je jasno označen u novinama. Logo „Віберанкі за національний совет 2014.” u vidu crvene trake iznad tekstova nalazio se uglavnom na stranicama rubrike nedeljnik

(4-7 str.), a iznad par tekstova u 3 od 4 broja bio je prisutan u rubrikama „Kultura i prosveta”. Osim tog logoa bio je prisutan i podnaslov „Predstavljamo izborne liste”.

4.1.2. Oprema

Tekstovi su skoro po pravilu opremljeni i fotografijom, što je bio slučaj u 107/129 primera (83%). Samo jedan tekst od onih koji su u rubrici posvećenoj izborima nije imao prateću fotografiju.

Od ukupnog broja tekstova 81 je imao fotografiju, 23 su imali više fotografija, a 22 su samo tekst. U 3 slučaja bilo je nešto drugo u pitanju – logoi lista.

4.1.3. Prostor

Obim nedeljnika „Руске слово” iznosi 32 stranice, a nakon izostavljanja spomenutih tekstova ostao je deo od 15/32, 24/32, 23/32 i 24/32 (86/128). Izborima je posvećeno 25,7 stranica od 128 (3+7+8,7+7) što čini oko 20% prostora.

4.1.4. Lista

Na izborima je učestvovalo 7 lista. Od 34 teksta posvećenih izborima 27 je orijentisano na konkretne izborne liste. Razlikovali smo direktno predstavljanje liste koje je imalo podnaslov „Predstavljamo izborne liste”. U nekim tekstovima kandidati nekih lista našli su se zajedno sa drugima. U nekim tekstovima našli su se kandidati samo jedne liste. Od 34 teksta posvećenih izborima 33 su imala oznaku izbornog bloka. U jednom tekstu kandidat liste 4. našao se na fotografiji, a to nije obeleženo oznakom izbora. U 3 teksta bilo je spominjano više lista, a u 7 tekstova nijedna, tako da se broj tekstova i broj pominjanja razlikuju (27/36). Od ukupnog broja tekstova u 11 se kao autor pojavljuje kandidat sa neke od lista (Mihajlo Zazuljak, Sandra Baranj). U jednom tekstu o kandidatu liste 7 (Njaradi) piše kandidat liste 2 (Zazuljak).

Lista	Direktno	Indirektno jedna lista	Indirektno zajedno	Van izb. rubrike	Ukupno Tekstova/pominjanja	Prostor (strana)
1. Rusinska liga	0	2	3	0	5	5,86
2. Za Ruski Krstur	1	2	1	0	4	3,5

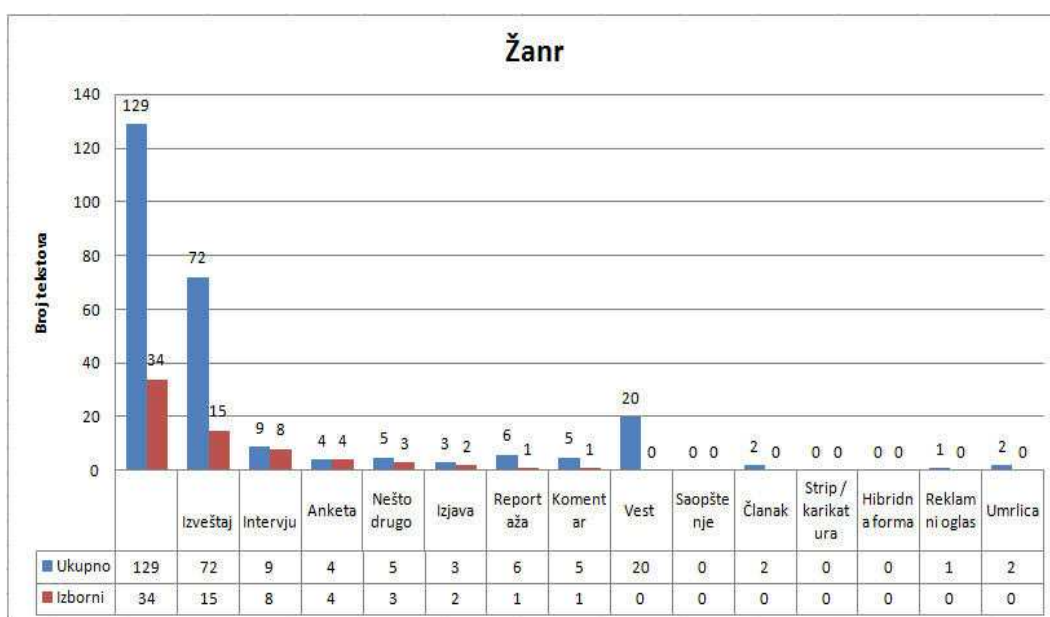
3. Zajedno za Rusine	1	4	1	0	6	5,82
4. Ja Rusin	1	3	2	1	7	7,41
5. Rusinska Mladež	1	3	1	0	5	5,5
6. Mladi za budućnost	1	1	1	0	3	3,5
7. Rusinska inicijativa	1	3	2	0	6	6,46

Tabela 3. Broj tekstova/pominjanja izborni lista i prostor koji je dat listama

4.1.5. Žanr

Od 34 teksta posvećenih izborima najviše njih su izveštaji (18 – 44%). Može se reći da svaki od njih predstavlja rezime izbornog stava određene stranke, uz korišćenje citata manjeg obima. Broj izveštaja približno korespondira strukturi nedeljnika uopšte (72 – 56%).

Za izveštajima slede intervjui koji su skoro svi posvećeni izborima. Nedeljnik je sprovodio i anketu, u svakom broju anketirajući tri predstavnika manjine u određenom mestu. Sve ankete su posvećene izborima. Nešto drugo su bili istorijski pregled, manifest i informacija o glasačkim mestima uz statistiku o broju prijavljenih, zbirna lista RIK i naslovnica sa logoima svih lista. Nije bilo saopštenja. Poseban dodatak broja od 23. oktobra bila je insertacija sa pozivom da se glasa za listu 4.

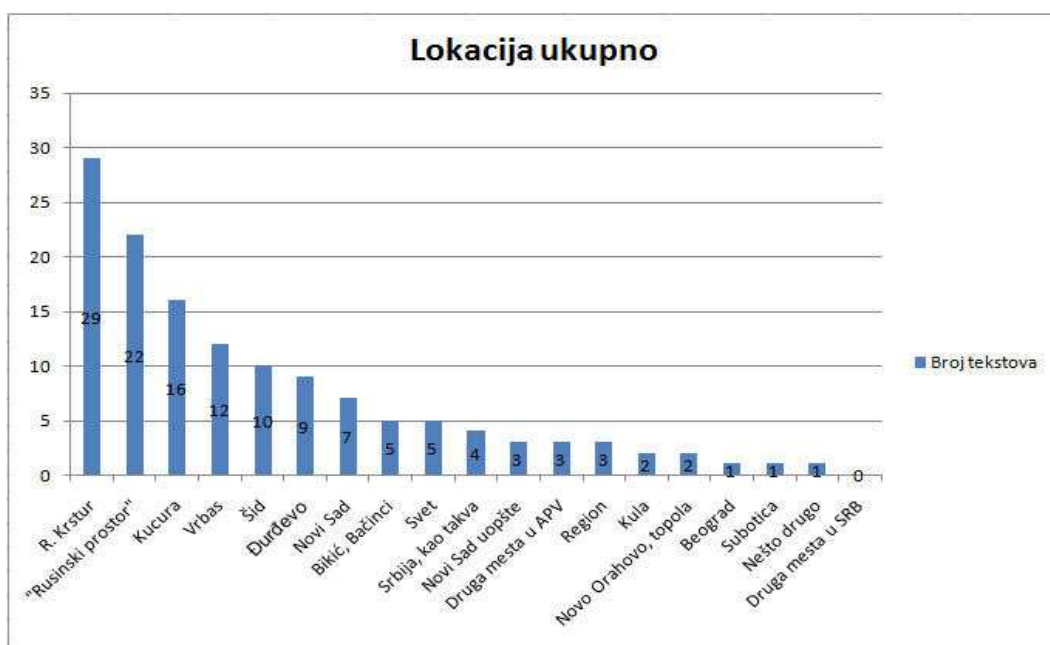
Grafikon 1. Žanrovska raznovrsnost s obzirom na ukupan broj tekstova i izborni blok

4.1.6. Povod

U 86 slučaja prepoznali smo da je povod aktuelan, s obzirom na rusinsku zajednicu. U orijentisane na pseudo-događaje smo svrstali 14 tekstova. Medijska inicijativa je bila prisutna u 28 slučajeva. Od njih 28 u 10 tekstova se radi o izborima, najčešće intervjuisanje kandidata.

4.1.7. Lokacija

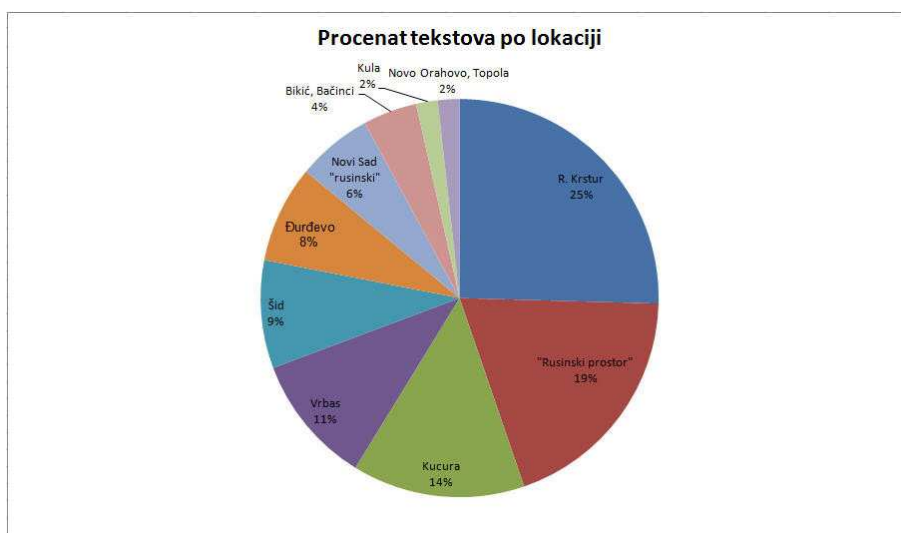
Kada govorimo o lokaciji možemo izvršiti podelu na lokaciju uopšte (npr. tribina NDNV u Novom Sadu) i lokaciju kao deo „rusinskog prostora” (rusinska predstava u Novom Sadu). Ukoliko ova podela ne bi bila izvršena tada bi mesta u kojima žive Rusini bila u grupi „druga mesta u APV”, što bi smanjilo analitičnost.

Grafikon 2. Lokacija s obzirom na ukupan broj tekstova

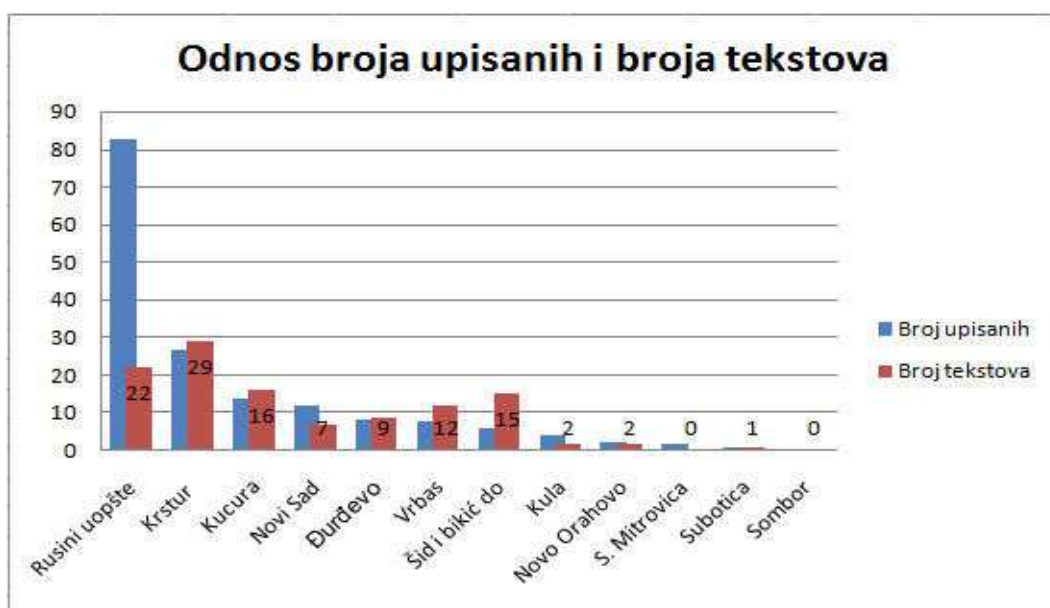
U skladu sa tom podelom tekstovi su uopšte bili orijentisani na sledeće lokacije: Beograd (1); Novi Sad uopšte (3); druga mesta u Vojvodini – B. Petrovac, S. Mitrovica, Ruma (3). Regionu su orijentisana 3 teksta, svetu 5, Srbiji kao takvoj 4. U jednom slučaju radi se o medijskom prostoru kao nečem drugom. Ukupno je 19 takvih tekstova od 129.

„Rusinski prostor” kao lokaciju uočavamo na sledeći način: „Rusinski prostor” - sva mesta (22); Ruski Krstur (27+2 zajedno sa drugima); Kucura (12+4); Bikić do i Bačinci (3+2); Vrbas (9+3), Đurđevo (7+2); Subotica (1); Šid (10); Kula (2); Novi Sad „rusinski” (7); Bačka Topola i Novo Orahovo (2). Ukupno 115 spominjanja.

Grafikon 3. Procentualno učešće od ukupnog broja tekstova po lokaciji

Ukoliko uporedimo broj upisanih u posebni birački spisak i broj tekstova tada uočavamo da broj tekstova prevazilazi broj upisanih u posebni birački spisak u Ruskom Krsturu, Kucuri, Đurđevu, Vrbasu, Šidu u Bikić dolu, dok je u Novom Sadu, Kuli i u odnosu na „rusinski prostor” ispod razmere.

Grafikon 4. Odnos broja upisanih birača u posebni birački spisak rusinske nacionalne manjine po mestu i ukupnog broja tekstova po lokaciji

Ukoliko uporedimo broj tekstova po lokaciji uopšte sa brojem tekstova iz izborne rubrike tada uočavamo sledeću razmeru:

Grafikon 5. Odnos broja tekstova po lokaciji uopšte sa brojem tekstova iz izborne rubrike

4.1.8. Tema

Kad je u pitanju tema tada se kultura i obrazovanje nalaze u odnosu 30 tekstova uopšte, od toga u izbornim u 7; Mediji 5/1; ekonomska pitanja 4/0; socijalne teme 3/1 (karitativna delatnost); infrastruktura 6/0; aktivizam 9/0; EU 1/0; međunarodna politika 1/0; nešto drugo 9/1 (učesće Rusina u I Svetskom ratu); Nacionalni savet 26/24; deca 8/0; poljoprivreda 6/0; religija 19/0.

4.1.9. Autorstvo

Autor je potpisan u većini tekstova. U dva teksta nije potpisan. Aleksandar Palančanin je potpisan pod 1 tekst; Ana Papuga Marković pod 13; Ahnetka Balatinac pod 1; Ana Rimar pod 1; Asja Papuga pod 2; Boris Varga pod 3; Vladimir Đitko pod 14; Branko Krstin pod 1; Ivan Sabadoš pod 5; Ljubomir Dudaš pod 1; Marija Afić pod 19; M. Zazuljak u 6 (nije uvek jasno da li Maja ili Mihajlo – imena oboje stoje u impresumu); Miron Hornjak-Kuhar u 3; Maja Zazuljak u 3; Mihal Ramač u 3; Olena Plančak-Sakač u 3; Sandra Baranj u 3; Slavica Fejsa u 1; Tanita Hodak u 12. Za ostale tekstove zbog inicijala nije moguće sasvim pouzdano utvrditi ko je autor. Postoji veliki broj autora osim nabrojanih koji su napisali po jedan tekst.

Dvoje autora koji su napisali veći broj tekstova nalazili su se i na listama: Sandra Baranj na listi broj 5 koja je napisala bar 3 teksta (pun potpis a na pojedinim i fotografija). Drugi je Mihajlo Zazuljak koji je napisao bar 6 tekstova (nema fotografije). Karakteristično je da je pisao i tekst u kojem se spominje kandidat sa liste 7.

4.1.10. Akteri

4.1.10.1 Subjekat

Subjekt iz sveta kulture prisutan je u 38 tekstova, od toga je izbornih 6. U 9 izbornih tekstova subjekt je nosilac liste. U 8 se pojavljuje on sa članovima liste. Članovi liste su subjekti sami u 5 tekstova. Predstavnici udruženja su u 7 tekstova (1 izborni). Građani u anketama su u 4 izborna teksta. Verski službenici su u 14 tekstova, nijedan izborni. Novinari su subjekti u 23 teksta, od toga 1 posvećen izborima.

4.1.10.2. Objekat

Objekat kao onaj o kojem se govori uopšte je u 34 iz sveta kulture, svešteno lice 14 puta, nacionalni savet 12 puta, 7 puta poslovni čovek, 6 puta novinar, 5 puta predstavnik udruženja. Neko drugi je prisutan u 45 slučajeva.

4.1.10.3. Stav subjekta prema objektu

U najvećem broju slučajeva stav subjekta prema objektu bio je pozitivan – u 97 tekstova. Kritičnih tekstova je bilo 2, ali nijedan nije bi vezan za izbore. I pozitivnih i negativnih stavova istovremeno bilo je u 8 tekstova, i to u 6 izbornih (u 3 se radi o građanima u anketama, druga 3 su stavovi lista 1, 3 i 6 – Melanije Rimar, Mikole Medešija uz Vladislava Capa i Slavka Raca uz Mirona Sabadoša). Neutralnih tekstova je bilo 21.

4.1.11. Subjekat kao funkcioner nacionalnog saveta

Subjekti kao pripadnici predašnjeg nacionalnog saveta pojavljivali su se relativno retko – u 9 tekstova. U 119 slučaja subjekt nije član predašnjeg nacionalnog saveta.

4.1.12. Zloupotreba državnih funkcija i napomene

Zloupotreba državnih funkcija nije primećena. Uočeno je da su se neki od kandidata na listama spominjali u tekstovima a ti tekstovi nisu označeni kao izborni blok (iako je u sličnim slučajevima to kod drugih urađeno). Tako je O. Hološnjaj sa liste 4. spomenut u tekstu o kirbaju u Vrbasu. Isto tako, nije označen kao izborni blok ni tekst u kojem se pojavljuje Zdenko Lazor sa iste liste, koji se pojavljuje i na fotografiji.

4.2. Analiza centralne informativne TV emisije „Дньовнік”

4.2.1. Izborni blok

Izborni blok je jasno označen uvodnom i odjavnom špicom u trajanju od 5-10 sekundi.

U monitorovanom periodu objavljeno je 74 tekstualne jedinice ukupnog trajanja 3.554 sekunde. Za potrebe monitoringa izbačene su uvodna šica i najava, kao i prognoza i odjava na kraju emisije. Tako je dobijen korpus od 2.752 sekunde sačinjen od 55 tekstova (11+13+9+5+11+6).

Izborna rubrika bila je prisutna 8.10, 11.10. i 21.10. Ukupno trajanje izborne rubrike, uključujući ulazne i izlazne džinglove bilo je 224 sekunde u 11 tekstova. Džinglovi su predstavljali 6 tekstova u trajanju od 45 sekundi. Priloga koji se odnose na izbore bilo je 5 u šest monitorovanih dana, u ukupnom trajanju od 179 sekundi (približno 3 minuta). To znači da je izbornim temama bilo posvećeno oko 5% ukupnog programa.

4.2.2. Oprema

Od 4 priloga u kojima samo spiker čita vest 3 su iz izbornog bloka, a četvrta najava pozoršne predstave. Aktuelni video snimak odnosi se na 5 priloga, od toga jedan iz izbornog bloka koji se odnosi na predstavljanje liste „Ja Rusin” 20.10.2014. gde je takođe prisutno živo predstavljanje kandidata: izjavu je dao kandidat dr Mihajlo Fejsa „to je najiskrenija lista ljudi koji žive svoju kulturu”, izjavio je Mihajlo Fejsa, „Može se reći da je ovo i narodna lista, po rečima Gavrila Kostelnika mi nismo samo bačko-sremski već smo i sremsko-bački, nama su na prvom mestu naši Sremci, mi pravimo balans između bačvanskih i sremskih Rusina i nismo lokalna lista kao neki drugi” - ova institucija se zalaže da na odgovornim mestima u savetu budu stručnjaci a ne poslušnici. I zalaže se za obrazovanje na rusinskom jeziku – „Obrazovanje, obrazovanje, obrazovanje je nama prvo, ne sme se dogoditi da nam se još jedno odeljenje ugasi kao u Đurđevu, da se putuje tamo prema SRUSovskim⁵³ arealima ili da se previše pleše u šalvarama”.

Ostali prilozi koji imaju aktuelni audio/video tonski snimak odnose se na dečju nedelju, aktivnosti Društva za rusinski jezik, košenje maune u Vrbasu i termin za setvu.

Uopšte gledano, nemi video snimci prisutni su u 27 od 55 tekstova – polovina. Arhivski snimak prisutan je u 11 slučajeva, a nešto drugo u dva: jedan od njih odnosi se na izbore i obaveštenje o žrebanju za predstavljanje lista u za to predviđenom terminu.

⁵³ Posprdna kovanica dr Fejse kojom označava Savez Rusina Ukrajinaca Srbije.

4.2.3. Lista

Na izborima je učestvovalo 7 lista. U monitorovanom periodu predstavljena je samo jedna: „Ja Rusin”. Treba napomenuti da su ostale liste bile predstavljane drugih, nemonitorovanih dana.

4.2.4. Žanr

Od 55 tekstova ukupno najviše njih su izveštaji (36/55 – 65%). Od 11 tekstova posvećenih izborima najviše njih su džinglovi (6/11). Od ostalih 5 tekstova 3 su vesti, 1 izjava i jedna najava 11.10. (dan posle krajnjeg roka za prijavu lista) u kojoj je rečeno sledeće: „Na izborima rusina će učestvovati 7 lista. Danas je u TV žrebom određeno ko će učestvovati na predstavljanju lista. Sve liste će biti predstavljene 23. oktobra u proširenom terminu emisije „Dobri večar Vojvodino” od 20-22h. Predstavnici lista su upoznati i sa pravilima u skladu sa kojima će moći da predstave svoje programe”. Tri vesti odnose se na RIK i broj proglašanih lista. U jednoj je rečeno da će „Na izborima moći da glasaju oni koji su upisani u posebni birački spisak, u koji je moguće upisati se 72 sata pre izbora”.

4.2.5. Povod

U svim tekstovima koji su posvećeni izborima prepoznali smo da je povod aktuelan.

4.2.6. Lokacija

Od 55 tekstova 14 je orijentisano na Beograd. Novi Sad je bio lokacija teksta u 4 slučaja – jednom u izbornom bloku (predstavljane liste „Ja Rusin”). U jednom slučaju u pitanju je drugo mesto u Srbiji. Druga mesta u Vojvodini su lokacija priloga u 16 slučajeva. Svet je lokacija u 3 slučaja, a Srbija kao takva u 10 (od toga su tu 3 izborna priloga). U jednom slučaju se može reći da se radi o medijskom prostoru.

4.2.7. Tema

Kad je u pitanju tema tada se uočava da je značajan deo dnevnika posvećen međunarodnoj politici (7/55), pokrajinskim sekretarijatima i vladi (4/55), aktivnostima ministarstava i vlade (4/55), kultura (4/55 – jedan prilog u izbornom bloku), aktivizmu, procesu pridruživanja EU, itd.

Teme izbornog bloka bile su vezane za aktivnosti RIK (2/5), aktivnosti medija (1/5), izbore kao takve (1/5) i kulturu (1/5).

4.2.8. Akteri

Subjekti priloga uopšte bili su najčešće stranci, ministri, drugi državni funkcioneri i slično. Subjekti u izbornom bloku bili su RIK i kandidat liste u jednom prilogu. Liste za izbore i građani-birači su bili objekti izbornog bloka. Stav subjekta prema objektu je bio neutralan, osim priloga u kojem se predstavlja lista „Ja Rusin” u kojoj je stav kandidata prema svojoj listi pozitivan, a negativan stav izražen je prema ideološkim oponentima.

4.2.9. Subjekat kao funkcioner nacionalnog saveta i zloupotreba državnih funkcija i napomene

Subjekti kao pripadnici predašnjeg nacionalnog saveta nisu se pojavljivali u monitorovanim priložima. Zloupotreba državnih funkcija nije primećena.

4.3 Analiza centralne informativne radijske emisije „Радио новини”

4.3.1. Izborni blok

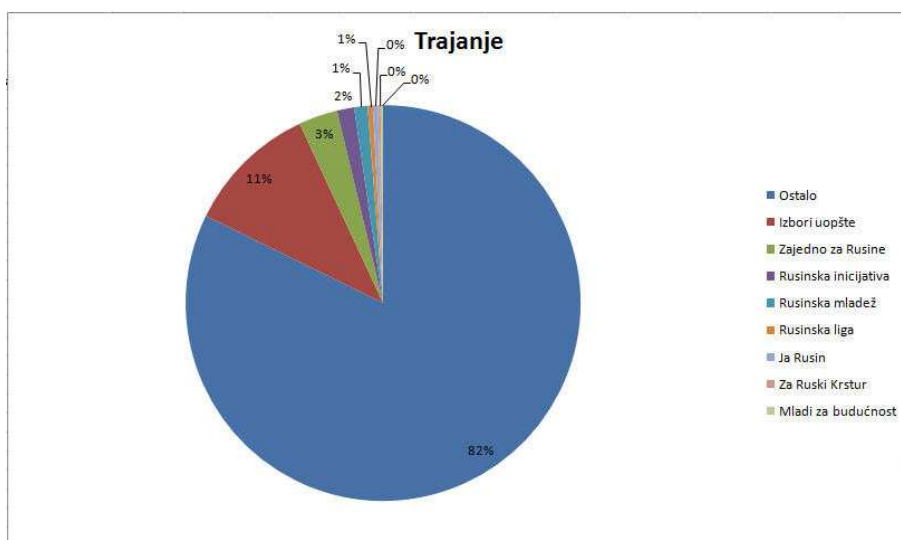
Izborni blok je jasno označen uvodnom i odjavnom špicom u trajanju od 5-10 sekundi.

U monitorovanom periodu objavljeno je 177 tekstualne jedinice ukupnog trajanja 6.375 sekunde. Za potrebe monitoringa izbačene su uvodna šica i najava, džinglovi, kao i prognoza i odjava na kraju emisije (zadržani su džinglovi koji označavaju izborni blok). Tako je dobijen korpus od 4.972 sekunde sačinjen od 119 tekstova (23+19+13+31+18+15).

Izborna rubrika bila je prisutna u svim monitorovanim danima. Ukupno trajanje izborne rubrike, uključujući ulazne i izlazne džinglove bilo je 1.050 sekundi u 30 tekstova. Džinglovi su predstavljali 12 tekstova u trajanju od 69 sekundi. Priloga koji se odnose na izbore bilo je 18 u šest monitorovanih dana, u ukupnom trajanju od 981 sekundu (16 minuta i 21 *sec*). To znači da je izbornim temama kroz izborni blok bilo posvećeno oko 16% ukupnog programa i isto toliki procenat priloga.

Unutar izbornog bloka je, od 30 tekstova ukupno, učešće tekstova po danima bilo sledeće: 14.10. (4), 15.10. (3), 16.10. (5), 17.10. (9), 22.10. (6), 24.10. (3). Najviše vremena izborima posvećeno je izborima 22.10. (296 *sec*).

Dva teksta vezana za izbore našla su se van izbornog bloka: jedan tekst o izborima se nalazio van izbornog bloka 15.10. i odnosio se na opšte podatke o broju upisanih u opštini Šid; jedan tekst se nalazio van izbornog bloka 22.10, a odnosio se na kandidata sa liste broj 3. „Zajedno za Rusine”. U pitanju je Joakim Striber, kandidat broj 16 na spomenutoj listi. Sa ovim tekstovima ukupan broj tekstova u izbornom bloku je 32 (1.200 sec), dok je broj priloga 20 (1.131 sec).

Grafikon 6. Vremenski udeo priloga posvećenih izborima unutar ukupnog trajanja emisije „Paduo novini”

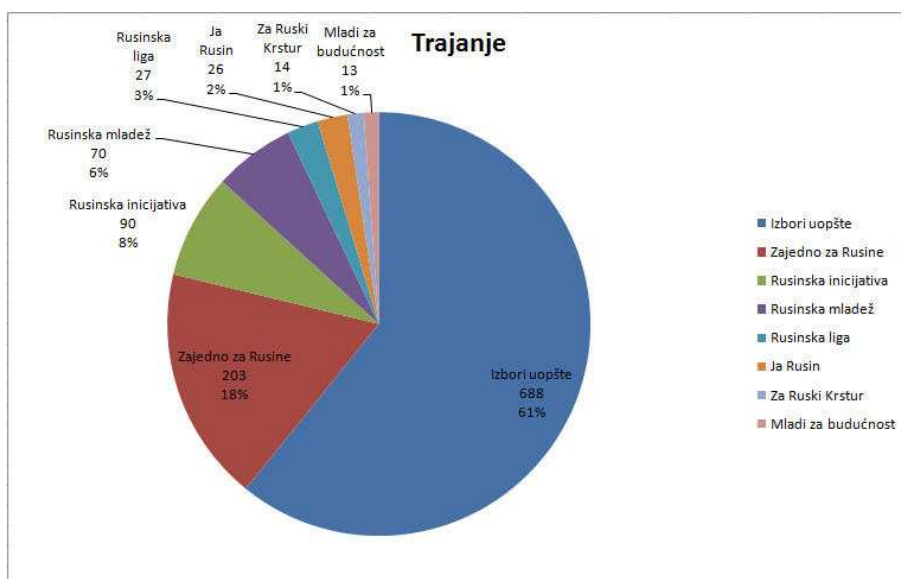
4.3.2. Oprema

Od 20 priloga posvećenim izborima samo spiker čita vest u 16, dok je u ostalih 4 jednom prisutno saopštenje, a 3 priloga su uključjenja dopisnika iz Šida (tekst o Joakimu Striberu pripada ovoj grupi).

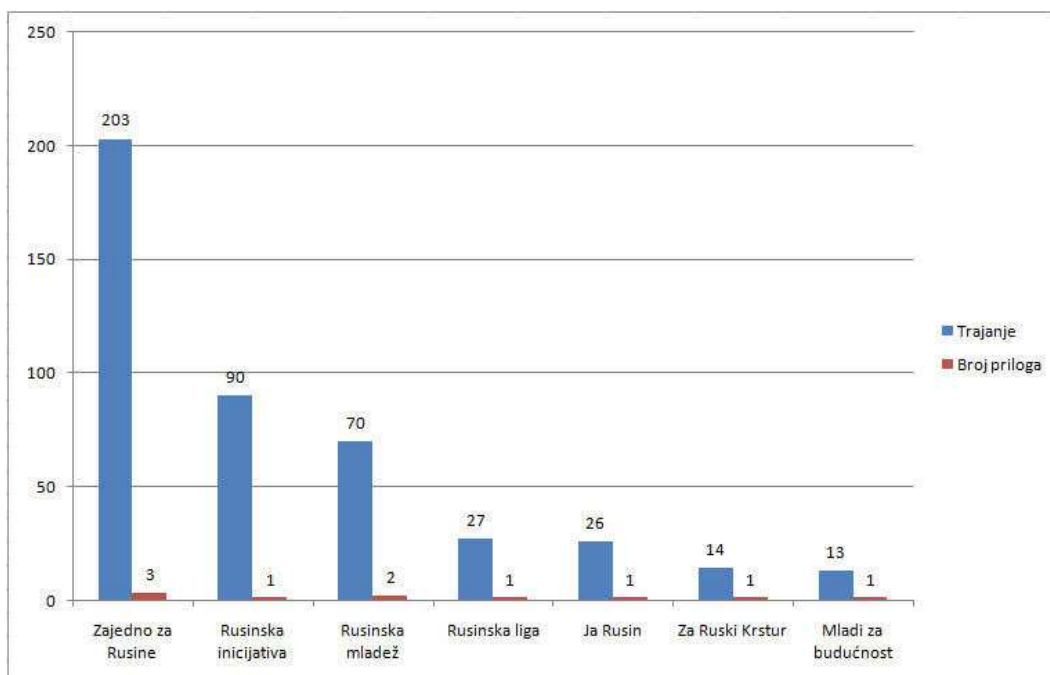
4.3.3. Lista

Na izborima je učestvovalo 7 lista. Od 20 priloga u polovini se radi o izborima uopšte, a u drugoj polovini prisutne su „Rusinska liga” (1), „Za Ruski Krstur” (1), „Zajedno za Rusine” (3), „Ja Rusin” (1), „Rusinska mladež” (2), „Mladi za budućnost” (1), Rusinska inicijativa (1).

Na priloge o izborima uopšte otišao je veći vremenski deo izbornog bloka (grafikon 7.). Odnos između trajanja priloga i broja priloga o pojedinim listama predstavljen je kroz grafikon broj 8. Treba napomenuti da su sve liste bile predstavljane pre monitorovane emisije na takav način da su sve imale jednako vreme da daju odgovore na standardizovana pitanja.

Grafikon 7. Količina vremena po listi na osnovu priloga posvećenih izborima

Grafikon 8. Odnos trajanja i broja priloga posvećenih izborima

4.3.4. Žanr

Od 20 priloga najviše njih su vesti tj. najave (12/20 – 60%). Od ostalih 8 tekstova, 6 su izveštaji, 2 priloga su hibridne forme u vidu jednog priloga koji u sebi sadrži anketu i intervju, a drugi je kombinacija javljanja sa terena i studijskog teksta.

4.3.5. Povod

U svim tekstovima koji su posvećeni izborima prepoznali smo da je povod aktuelan.

4.3.6. Lokacija

Od 20 priloga Novi Sad je bio lokacija u 2 slučaja. Druga mesta u Vojvodini su lokacija priloga u 9 slučajeva (Kucura – 3, Šid – 3, Ruski Krstur – 2, Đurđevo – 1). Srbija kao takva je lokacija u 8 priloga, u jednom slučaju se može reći da se radi o medijskom prostoru.

4.3.7. Tema

Teme izbornog bloka bile su najviše vezane za izbore kao takve (14), za rad medija (1), kulturu (1), promociju liste (3) i nacionalni savet uošte (1).

4.3.8. Akteri

Subjekti priloga u izbornom bloku bili su izborne liste (6), građani birači (4), nosioci lista i istaknuti kandidati (3), mediji (2), RIK (2), ministar (1). Subjekti su uglavnom govorili o sebi, ili o izborima uopšte.

4.3.9. Stav subjekta prema objektu

Stav subjekata je bio većinom neutralan (16), a u manjoj meri afirmativan (4). Negativni stavovi nisu iskazivani.

4.4. Analiza „ТВ Магазин” i „Добри вечар Войводино”

4.4.1. „ТВ Магазин”

Emisije „ТВ Магазин” su u 3 monitorovana dana bile bez priloga vezanih za izbore. Emisija od 19. oktobra bila je posvećena prezentovanju lista onim redom kojim su prijavljivane pri Republičkoj izornoj komisiji. Televizijske ekipe su izašle na teren i napravile snimke prezentacija lista, uz izjave kandidata. Prilozi su bili u trajanju ispod 2 minuta, tako da su sklopljeni u blok od oko 12 minuta.

4.4.2. „Добри вечар Войводино”

Emisije „Добри вечар Войводино” su u 4 monitorovana dana bile bez priloga vezanih za izbore. Za potrebe izbora napravljena je posebna emisija 23. oktobra u njenom terminu kao predizborni program, gde su liste imale po 15 minuta da predstavе svoje kandidate i programe.

5. Zaključak

5.1. Nedeljnik „Руске слово”

Novine „Руске слово” su u monitorovanom periodu imale jasno označenu rubriku posvećenu izborima. Broj tekstova posvećenih izborima bio je ujednačen iz sedmice u sedmicu, uz lagano povećanje broja tekstova o izborima. Ovi tekstovi prosečno predstavljaju nešto manje od petine ukupnog broja tekstova objavljenih u nedeljniku. Fokus monitoringa bio je na tekstovima koji su objavljeni u rubrici „Виберанки за национални совит 2014.”, uz obraćanje pažnje na druge tekstove u smislu otkrivanja prikrivenog oglašavanja. U rubrikama za koje je jasno označeno da su posvećene izborima bilo je 7 (03.10.), 8 (10.10.) 9 (17.10.) i 10 (23.10.) tekstova – ukupno 34 tekst.

Tekstovi su skoro po pravilu opremljeni i fotografijom, što je bio slučaj u 107/129 primera (83%). Samo jedan tekst od 34 koji su u rubrici posvećenoj izborima nije imao prateću fotografiju.

Od 34 teksta posvećenih izborima 33 su imala oznaku izbornog bloka. U jednom tekstu kandidat liste 4. našao se na fotografiji, a to nije obeleženo oznakom izbora. U 11 tekstova uopšte se kao autor pojavljuje kandidat sa neke od lista (Mihajlo Zazuljak, Sandra Baranj). U jednom tekstu o kandidatu liste 7 (Njaradi) piše kandidat liste 2 (Zazuljak). Potrebno je izvesti razlikovanje učestvovanja u mediju pre i posle zvanične objave liste od strane RIK, jer to menja status autora – ako je lista objavljena kasnije onda autor zapravo u prethodnim brojevima ima status koji bismo mogli nazvati pred-kandidatom.

Najčešće se u monitorovanom korpusu pominje lista 4 („Ja Rusin”) – 7 tekstova. Slede lista 7 („Rusinska inicijativa”) i lista 3 („Zajedno za Rusine”) sa 6 tekstova. Lista 1 „Rusinska liga” i 5 „Rusinska mladež” pominju se u po 5 tekstova. Lista 2 „Za Ruski Krstur” u 4 teksta, a lista 6 „Mladi za budućnost” u 3 teksta. Slično je i sa prostorom koji je dat određenoj listi – moglo bi se zaključiti da je najviše prostora dato listi 4 (7,41 stranice), zatim 7 (6,46), pa 1 (5,86) i zatim 3 (5,82), a iza njih 5 (5,5) i 2 i 6 sa po 3,5 stranice. Međutim, često se u tekstovima kandidati pojve samo u jednoj uzgrednoj rečenici, što daje osnova za pitanje da li je i to izborno oglašavanje, tj. da li se zbog jedne rečenice može tekst u celini prihvatiti kao izborni tekst.

Najveći broj tekstova su izveštaji (15) koji su rezimei izbornog stava određene liste. Slede intervjui (8) koji su na standardizovan način prezentovali liste. Intervjui su predstavljali pogodno rešenje jer mnogi kandidati nisu vični medijskom pisanom izražavanju, tako da je to bio najlakši način da se izraze. Za njima sledi anketa (4).

Lokacija je u jednoj četvrtini slučajeva uopšte bio Ruski Krstur. U drugim slučajevima radilo se o „Rusinskom prostoru” koji obuhvata sva mesta u kojima žive Rusini (22%). Sledi Kucura (14%), Vrbas (11%), Šid (9%), Đurđevo (8%), Novi Sad „rusinski” (6%), Bikić Do i Bačinci (4%), Kula (2%) i Novo Orahovo, Bačka Topola (2%). Ukoliko uporedimo broj upisanih u posebni birački spisak i broj tekstova tada uočavamo da broj tekstova prevazilazi broj upisanih u posebni birački spisak u Ruskom Krsturu, Kucuri, Đurđevu, Vrbasu, Šidu u Bikić dolu, dok je u Novom Sadu, Kuli i u odnosu na „rusinski prostor” ispod razmere. Najviše pažnje kandidati su u izbornom bloku davali „rusinskom prostoru” (10 tekstova), Ruskom Krsturu (7), Šidu (3), Vrbasu (2) dok su ostala mesta dobila po 1 tekst. Zanimljivo je da Đurđevu nije direktno posvećen nijedan izborni tekst. Kao lokacija je inače potpuno zapostavljena Sremska Mitrovica, gde je na popisu 2002. godine bilo 691 Rusina/ki.

Teme izbornog bloka bile su fokusirane na nacionalni savet (24), u manjoj meri bile su vezane za kulturu i obrazovanje (7), dok su mediji i socijalne teme bili po jednom u fokusu izbornog bloka.

Autorstvo tekstova prepušteno je u većem broju tekstova novinarima, vrlo retko urednicima. Dvoje autora koji su napisali veći broj tekstova nalazili su se i na listama: Sandra Baranj na listi broj 5 koja je napisala bar 3 teksta (pun potpis a na pojedinim i fotografija). Drugi je Mihajlo Zazuljak koji je napisao bar 6 tekstova (nema fotografije).

Subjekti su u izbornom bloku najčešće nosilac liste sam (9), sa drugim članovima liste (8), dok su članovi liste prisutni ređe (5). U najvećem broju slučajeva stav subjekta prema objektu bio je pozitivan – u 97 tekstova. Kritičnih tekstova je bilo 2, ali nijedan nije bi vezan za izbore. I pozitivnih i negativnih stavova istovremeno bilo je u 8 tekstova, i to u 6 izbornih (u 3 se radi o građanima u anketama). Subjekti kao pripadnici predašnjeg nacionalnog saveta pojavljivali su se relativno retko – u 9 tekstova. U 119 slučaja subjekt nije član predašnjeg nacionalnog saveta.

Zloupotreba državnih funkcija nije primećena. Uočeno je da su se neki od kandidata na listama spominjali u tekstovima a da ti tekstovi nisu označeni kao izborni blok (iako je u sličnim slučajevima to kod drugih urađeno). Tako je o. Hološnjaj sa liste 4. spomenut u tekstu o kirbaju u Vrbasu. Isto tako, nije označen kao izborni blok ni tekst u kojem se pojavljuje Zdenko Lazor sa iste liste, koji se pojavljuje i na pratećoj fotografiji. S druge strane, ostaje pitanje da li ovakvi

tekstovi treba da budu posmatrani kao predizborna aktivnost kad oni to u najvećoj meri zaista i nisu. Stavljanjem etikete izbornog bloka na tekstove u kojima se spominju kandidati može navesti na zaključak da su neke liste imale znatno više prostora od drugih, a to zapravo ne mora biti slučaj.

Procena ravnomernosti učešća različitih lista u nedeljniku nije tako lako izvodljiva – nisu sve liste isti dan prijavljene, tako da je startna pozicija različita. Tek od 10. oktobra, datuma krajnjeg roka za prijavu liste, poznati su svi akteri pa tek tada liste dolaze u čistiju poziciju za poređenje. U svakom slučaju, „Ruske slovo” se trudilo da pronađe sistem koji bi svim listama dao fer poziciju u nedeljniku. S druge strane, bilo je prigovora kandidata jer nisu bili zadovoljni time što su neke njihove neizborne aktivnosti bile ocenjivane kao takve.

5.2. Centralna informativna TV emisija „Дньовнік”

U monitorovanom periodu objavljene su 74 tekstualne jedinice ukupnog trajanja 3.554 sekunde. Za potrebe monitoringa izbačene su uvodna šica i najava, kao i prognoza i odjava na kraju emisije. Tako je dobijen korpus od 2.752 sekunde sačinjen od 55 tekstova (11+13+9+5+11+6).

Izborna rubrika bila je prisutna u polovini monitorovanih dana. Ukupno trajanje izborne rubrike, uključujući ulazne i izlazne džinglove bilo je 224 sekunde u 11 tekstova. Džinglovi su predstavljali 6 tekstova u trajanju od 45 sekundi. Priloga koji se odnose na izbore bilo je 5 u šest monitorovanih dana, u ukupnom trajanju od 179 sekundi (približno 3 minuta). To znači da je izbornim temama bilo posvećeno oko 5% ukupnog programa. Izborni blok je jasno označen uvodnom i objavljenom špicom u trajanju od 5-10 sekundi.

Prilozi vezani za izborni blok bili su siromašniji opremljeni od uobičajenih jer od 4 priloga u 3 spiker čita vest. Jedan prilog koji je bio posvećen prezentovanju izborne liste bio je urađen sa više novinarskog angažmana, jer postoji i aktuelni audio/video snimak. Van monitorovanog perioda bile su predstavljene i druge liste, ali se ti prilozi nisu našli u korpusu.

Opređenje televizijske redakcije je bilo takvo da liste budu prezentovane u posebnoj emisiji, što je spomenuto i 11.10. u jednom od monitorovanih priloga: TV žrebom određeno je ko će kad učestvovati na predstavljanju lista: „Sve liste će biti predstavljene 23. oktobra u proširenom terminu emisije “Dobri večer Vojvodino” od 20-22h. Predstavnici lista su upoznati i sa pravilima u skladu sa kojima će moći da predstavljaju svoje programe”. Ovakvom strategijom dat je jednak prostor od 15 minuta svakoj listi da se predstavi u skladu sa setom standardnih pitanja u posebnoj emisiji. Istovremeno, u monitorovanoj emisiji emitovani su prilozi vezani

za prezentovanje aktivnosti lista u kampanji poput predstavljanja liste „Ja Rusin”, gde je uložen trud redakcije da sve liste dobiju svoj termin za prezentovanje.

Uočljivo je da su mnoge druge teme lakše prelazile informativni prag nego teme vezane za izbore, što bi trebalo preispitati na sledećim izborima.

5.3. Centralna informativna radijska emisija „Радио новину”

U monitorovanom periodu objavljeno je 177 tekstualnih jedinica trajanja 6.375 sekundi. Za potrebe monitoringa izbačene su uvodna špica i najava, džinglovi, kao i prognoza i odjava na kraju emisije (zadržani su džinglovi koji označavaju izborni blok). Tako je dobijen korpus od 4.972 sekunde sačinjen od 119 tekstova.

Izborna rubrika bila je prisutna u svim monitorovanim danima. Priloga koji se odnose na izbore bilo je 18 u šest monitorovanih dana, u ukupnom trajanju od 981 sekundi (16 minuta i 21 sec). To znači da je izbornim temama kroz izborni blok bilo posvećeno oko 16% ukupnog programa i isto toliki procenat priloga. Još dva teksta vezana za izbore našla su se van izbornog bloka.

Na priloge o izborima uopšte otišao je veći vremenski deo izbornog bloka od 61%. Liste su imale približno isti broj priloga, ali vremenski udeo se donekle razlikuje pa se može primetiti da su neke liste bile zastupljenije od drugih. Povod je uvek bio aktuelno vezan za izbore, lokacije su bile relativno raznovrsne (iako neka mesta u kojima žive Rusini nisu bila zastupljena – ali to je ponovo pitanje odabira događanja od strane samih lista). Teme priloga su u dve trećine bile orijentisane na izbore kao takve.

Pohvalno je da je radijska redakcija iznosila i informacije o tome gde i kako se upisati u poseban birački spisak. Isto tako, napravljena je medijska inicijativa da se kroz anketu saslušaju građani u vezi njihovog stava prema izborima i nacionanom savetu. U istom prilogu iznesen je i stav iskusnije osobe koja se duže vreme bavi problematikom vezanom za savet, tako da je dat širi uvid u izbornu događanje.

Svakako treba napomenuti da je predstavljanje lista imalo svoj poseban termin upravo pre emitovanja „Radio novina”, tako da su slušaoci mogli da čuju stavove lista u za to posebno određenom terminu.

5.4. Zaključak uopšte

Opšta zamerka koja se može uputiti monitorovanim medijima jeste ta da nije posvećena dovoljna pažnja tehničkim momentima vezanim za izbore, a koje se tiču pojedinosti oko upisa

u posebni birački spisak, mestima za izbore i informacijama o tome zašto su izbori za nacionalni savet uopšte važni (radio se ovde ipak izdvaja kao pozitivan primer jer je bilo par ovakvih priloga). Ove informacije bi bile svakako korisne, ali se kod „TV Dnevnika” pogotovo stekao utisak da je više pažnje bilo posvećivano ravnomernom predstavljanju lista nego samim izborima.

Utisak autora kao učesnika izbornog procesa jeste da je odnos sa medijima bio izuzetno „brz”, pa otuda i spontaniji nego što bi možda bilo primereno. Međutim, kvalitet sadržaja koji je publika mogla da primi nije bio samo u rukama medija i kandidata, već i donosioca odluka koji su kampanju skratili na period jedva dovoljan da se ona uopšte održi. Vremena za pripremu ubedljivijih i studioznijih sadržaja jednostavno nije bilo dovoljno. Period od konačnog zaključenja broja lista 10.10. pa do izborne tišine relativno je kratak i ne ostavlja mnogo prostora za produbljeniji pristup. Rusinski mediji su se unutar vremenskog tesnaca izborili za poštovanje standarda (svega je par primera prikrivenog oglašavanja, verujemo nenamernih).⁵⁴

Posle izbora, ostaje utisak da je pristup medija bio skupulozniji nego što je potrebno, pa je čak bio i kontraproduktivan u onoj meri u kojoj javnost nije bila dovoljno dobro obaveštena o izborima i izbornom procesu. Prosto je nemoguće ne primetiti da nije bilo sagovornika u medijima koji bi mogli da iznesu relevantne stavove o izborima i nacionalnim savetima, a koji ipak nisu i sami na nekoj od lista („Руске слово” je imalo takvih tekstova). Relativno mala izlaznost svakako da je delom bila rezultat i nedovoljno obaveštene javnosti, gde jedan deo odgovornosti nose i mediji. Ostao je utisak da se očekivalo da se „država” takođe uključi u obaveštavanje građana, ali su medijski prilozi na dan izbora u velikoj meri izražavali nezadovoljstvo tim akterom (možda su očekivanja bila prevelika). Pohvalno je, s druge strane, što su mediji tražili i pronašli formule za fer predstavljanje lista, tako da nezadovoljstvo kandidata bude svedeno na najmanju meru.

⁵⁴ Jedna od zamerki iznesena na Konstitutivnoj sednici nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine 17.11.2014. bila je upućena časopisu za mlade „MAK” u kojem su bile predstavljene dve liste za mlade, a ostalih 5 ne. Ovo bi moglo da bude preporuka da se pažnja u nekom sledećem istraživanju posveti zaista svim medijima na rusinskom jeziku. Treba istaći i agenciju „Ruthenpress” koja je zaista imala i brze i ekskluzivne informacije o izborima kod Rusina. Lokalni mediji su takođe posvećivali pažnju izborima (TV Bačka iz Vrbasa, na primer) – kratko vreme između 10.10. i predizborne tišine uticalo je na to da su se termini snimanja kod različitih medija preklapali, što je deo napora kojem se izlaže u kampanji i trebao bi biti elemenat za promišljanje donosioca odluka o opštoj konstrukciji izbornog procesa.

6. Literatura

Jelinčić, Jadranka [ur.] (2007) *Informisanje na jezicima nacionalnih manjina – predlozi za nove politike*. Beograd: Fond za otvoreno društvo.

Keveždi, Miroslav; Sklabinska, Milina; Dr Vujić, Aleksandra; Serenčeš, Žužana; Doc. Dr Đorđević, Ljubica (2011). *Nadležnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina – priručnik za nacionalne savete nacionalnih manjina*. Beograd: OEBS - Ambasada SR Nemačke - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu.

Rusini u Srbiji – informator (2011). Novi Sad: NIU Ruske slovo, Zavod za kulturu vojvodanskih Rusina i Nacionalni savet rusinske nacionalne manjine.

Serenčeš, Žužana (2010). *Vojvođanski mediji – politički kompromis ili profesionalno izveštavanje*. Novi Sad: Nezavisno društvo novinara Vojvodine.

Valić-Nedeljković, Dubravka (2000). *Praktikum novinarstva*. Beograd: Poslovni sistem „Grmeč – „Privredni pregled”.

Valić-Nedeljković, Dubravka (2009). *Od državocentričnog medija ka javnom servisu*. Godišnjak Filozofskog fakulteta, Novi Sad, vol. 34, br. 2, str. 95-110.

Valić-Nedeljković, Dubravka [ur.] (2008). *Kandidatkinje - monitoring prisustva žena kandidatkinja u medijima tokom predizborne kampanje za lokalne i pokrajinske izbore 2008, zbornik radova*. Novi Sad: Novosadska novinarska škola.

Valić-Nedeljković, Dubravka; Pralica, Dejan (2012). *Koga su mediji izabrali... A šta su partije nudile?*. Novi Sad : Novosadska novinarska škola.

Keveždi, Miroslav (2014). *Rezultati monitoringa nedeljnika na rusinskom jeziku „Руске слово” tokom predizborne kampanje za parlamentarne izbore 2014. godine u: Koga su mediji izabrali, a šta su partije nudile* [Elektronski izvor] : medijski monitoring predizborne kampanje, uredila Jovanka Matić. Novosadska novinarska škola, Novi Sad, str. 194-208.

Radosavljević, Duško; Vukašinović, Eva; Keveždi, Miroslav (2013). *Nacionalni saveti nacionalnih manjina i kultura*. Novi Sad: Zavod za kulturu Vojvodine.

Matić, Jovanka [uredila] (2014). *Koga su mediji izabrali, a šta su partije nudile* [Elektronski izvor] : medijski monitoring predizborne kampanje. Novi Sad: Novosadska novinarska škola.

RESULTS MEDIA MONITORING IN RUTHENIAN LANGUAGE DURING THE CAMPAIGN FOR THE ELECTION OF THE NATIONAL COUNCIL OF THE RUTHENIAN NATIONAL MINORITY IN 2014

Summary: This paper presents the monitoring results of several Ruthenian media: four weekly editions of “Руске слово” (The Ruthenian word), six TV primetime informative shows “Дньовнік” (Daily journal), six episodes of the informative program “Радио новини” (Radio News), four TV shows “Good Evening Vojvodina” (Добри вечар Войводино) and “ТВ Магазин” (TV Magazine) - published during the election campaign for the National council of Ruthenian national minority elections in the period from August to October 2014. The method used in the monitoring was the quantitative and qualitative analysis of the media discourse concerning the pre-election blocks and columns found in other blocks in which there was hidden advertising. The total number of articles published in the monitored period was: 196 articles in the weekly “The Ruthenian word”, of which 34 articles were dedicated to the elections; 74 texts in the “Дньовнік” 5 of which about the elections; 177 texts in “Радио новини” 20 of which were concerned with the elections. The presentation of the election list was done outside the framework of primetime news programs, in specially prepared programs. All the media have tried to put up a fair system for a uniformed presentation of the lists, in which they largely succeeded.

Key words: information, election monitoring, Ruthenians, national councils of national minorities

MONITORING MEDIJA TOKOM PREDIZBORNE KAMPANJE ZA IZBOR NACIONALNOG SAVETA SLOVAČKE NACIONALNE MANJINE 2014.

Sažetak: U okviru monitoringa medija tokom predizborne kampanje za izbor Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine monitorovane su radijske i televizijske emisije Radio televizije Vojvodine kao i nedeljnik Hlas ľjudu. Monitorovane su emisije i novine počev od 03. oktobra 2014 a zaključno sa predizbornom tišinom uoči izbora održanih 26. oktobra 2014. godine. Analizom su obuhvaćena četiri broja novina Hlas ľjudu, emisija Dobro veće Vojvodino (Dobrý večer Vojvodina) kao i centralne informativne emisije Dnevnik (Denník) i Radio novine (Rozhlasové noviny). U ovom istraživanju korišćena je kvantitativno-kvalitativna analiza medijskog diskursa koja se odnosi na predizborni blok kao i na rubrike u kojima je prisutno prikriveno oglašavanje a nalaze se u drugim blokovima. Karakteristično za medijsko praćenje ove predizborne kampanje jeste to što su svi mediji - od javnog servisa pa do lokalnih emitera, koji su ovim istraživanjem obuhvaćeni sporadično, bili veoma striktni i dosledni u smislu načina informisanja o predizbornim aktivnostima što je u krajnjem slučaju ovu temu načinilo krajnje marginalnom u odnosu na celokupna dešavanja. Svi su imali jasno utvrđene okvire u kojima su se predstavljale liste, postojali su izborni blokovi te se ne može reći da je neka od lista favorizovana. Naprotiv, uočljivo je to da je predizborni program bio prilično skroman, da prikrivenog oglašavanja gotovo i nije bilo, te da su nosioci lista tražili druge načine kako da dođu do svojih birača. Najviše su u tom smislu korišćene društvene mreže odnosno internet, ali i drugi javni nastupi i učešća na skupovima i događajima po raznim sredinama. U nedostatku medijske pažnje neki kandidati su zakupili termine na lokalnim medijima, puštali promotivne spotove ili su jednostavno platili svoje oglase u novinama. Generalno, mediji na slovačkom jeziku nisu posvetili veliku pažnju predizornoj kampanji za izbore članova za Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, prenosili su agencijske vesti koje je objavljivala RIK ili drugi nadležni organi. Takođe, monitoring je pokazao da je na marginama javnog interesa ostala i tema samog značaja upisivanja u posebne biračke spiskove za pripadnike nacionalnih manjina ali i značaj delovanja institucije poput nacionalnih saveta u domenu kulturnih autonomija. Mediji bi u tom smislu u budućnosti morali zauzeti proaktivan stav i raditi na povećanju vidljivosti delovanja Nacionalnog saveta Slovaka, implementacije njegovih kompetencija u službi građana ali i odgovornosti koja proizilazi iz domaćeg i međunarodnog legislativnog okvira.

Ključne reči: Slovaci u Srbiji, Izbori za NSSNM, Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine, kulturna autonomija, prava nacionalnih manjina.

1. Uvod

Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine je predstavničko telo slovačke nacionalne manjine na teritoriji Republike Srbije, preko koga pripadnici nacionalne manjine vrše svoja prava na manjinsku samoupravu u oblastima kulture, obrazovanja, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma. Prva elektorska skupština NSSNM održana je 18. januara 2003. godine kada je i formiran prvi saziv NSSNM a u skladu sa Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (2002. godine). U radu Elektorske skupštine učestvovalo je 111 elektora a bile su formirane dve liste: Bačka - Banat - Srem (Matica slovačka - Rastislav Surovy) i Za budućnost (dr Zoroslav Spevak). Skupština je donela odluku, da će NSSNM u skladu sa zakonom imati 29 članova. Na konstitutivnom sastanku je za predsednicu odabrana Ana Tomanova Makanova, a NSSNM je u registar nacionalnih saveta upisan 12. juna 2003. godine.

Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina donet je 2009. godine i omogućio je da pripadnici nacionalnih zajednica svoje nacionalne savete biraju na neposredan način - putem izbora. Na taj način 2010. godine formiran je drugi saziv NSSNM, jer se u poseban birački spisak upisalo više od 31.000 građana, pripadnika slovačke zajednice koja živi u Srbiji. Na izborima, koji su održani 6. juna 2010. godine, nastupilo je pet lista i to: Slovaci zajedno - Ana Tomanova Makanova, Lista Matica slovačka - za slovački identitet, Slovačka stranka, Nova slovačka stranka i Slovačka liga. Sa gotovo 60 procenata osvojenih glasova, Lista Slovaci zajedno - Ana Tomanova Makanova je dobila većinu (18 članova), Lista Matice slovačke 8 članova, dva člana Slovačka stranka i po jedan Nova slovačka stranka i Slovačka liga. Za predsednicu je većinom glasova odabrana Ana Tomanova Makanova.

Nakon izmena i dopuna Zakona o nacionalnim savetima (2013. godine), organizaciju najnovijih izbora za nacionalne savete nacionalnih manjina preuzela je Republička izborna komisija. Slovaci u Srbiji su dakle 2014. godine, po treći put birali svoje predstavnike Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine najviše legalne i legitimne institucije Slovaka u Srbiji.

Dana 20. augusta 2014. godine ministarka državne uprave i lokalne samouprave Kori Udovički raspisala je izbore za NSNM za 26. oktobar 2014. godine. Rok za podnošenje lista istekao je 10.10.2014. Ministarka Udovički je takođe dana 10. oktobra 2014. godine u 24 časa donela Rešenje o zaključenju posebnog biračkog spiska nacionalnih manjina, na osnovu člana 80. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Rešenjem o zaključenju posebnog

biračkog spiska nacionalnih manjina utvrđeno je da je u poseban birački spisak nacionalne manjine, na dan 10. oktobar 2014. godine u 24 časa upisano ukupno 487.371 birača, koji su prema biračkim mestima koje je utvrdila Republička izborna komisija, glasali na 880 biračkih mesta u Republici Srbiji. U odnosu na Rešenje o privremnom zaključenju posebnog biračkog spiska, od dana 24. avgusta 2014. godine, pa do donošenja Rešenja o zaključenju posebnog biračkog spiska, beležimo povećan broj upisanih birača za oko 30.000.

U skladu sa Odlukom o raspisivanju izbora za članove nacionalnih saveta nacionalnih manjina, kojom je određeno da će se izbori održati 26. oktobra 2014. godine, 17 nacionalnih manjina biralo je svoje članove za nacionalne savete nacionalnih manjina na neposrednim izborima i to: albanska, aškalijska, bošnjačka, bugarska, bunjevačka, vlaška, grčka, egipatska, mađarska, nemačka, romska, rumunska, rusinska, slovačka, slovenačka, ukrajinska, češka, dok su 3 nacionalne manjine birale svoje članove za nacionalne savete putem elektorske skupštine, i to: makedonska, hrvatska i crnogorska.

Za izbor Nacionalnog saveta slovačke nacionalne manjine prijavljeno je pet lista i to sa sledećim kandidatima:

02.09.2014 - 1. Slovački identitet - Ana Tomanova Mikanova (Slovenská identita)
Ana Tomanova Mikanova, 1961, dipl. pedagog, Novi Sad; Vladimír Valeník, 1959, novinar, Bački Petrovac; Jarmila Čendić, 1961, istoričar umetnosti, Kovačica; Ladislav Petrovič, 1968, profesor fizičke kulture, Padina; Ana Hráan Leskovac, 1969, profesor razredne nastave, Petrovaradin, Miroslav Kožik, 1985, elektrotehničar energetike, Stara Pazova; Zuzana Lenhart, 1957, profesor, Kovačica; Martin Zloh, 1964, dipl. ekonomista, Kovačica; Jarmila Šproh-Beljička, 1977, lekar, Bački Petrovac; Samuel Čelovski, 1950, univerzitetski profesor, Bački Petrovac; Zdenka Valnet Belić, 1975, profesor slovačkog jezika i književnosti, Novi Sad; Valentin Mihajlo Grnja, 1962, muzički saradnik, Pivnice; Olinka Kolar, 1976, sveštenik, Šid; Pavel Zima, 1956, dipl. ing. elektrotehnike, Kulpin; Katarina Vereš, 1958, novinar, Stara Pazova; Jozef Gašparovski, 1962, menadžer, Selenča; Tatiana Nađ, 1967, prof. razredne nastave, Pivnice; Mihal Madacki, 1955, foto dizajner, Kisač; Erka Viljačik, 1965, dopl. ing. - master, Aradac; Jan Petrovič, 1978, doktor stomatologije, Padina; Lidija Karkuš, 1986, profesor geografije, Kovačica; Pavel Roharik, 1957 profesor istorije, Padina; Ana Simonović, 1960, novinar, Stara Pazova; Andrija Beređi, 1954, dipl. ekonomista, Erdevik; Martina Zrinji, 1988, prof. biologije i geografije, Janošik; Mihal Đurovka,

1972, novinar i slikar, Kisač; Eva Petraš, 1967, dipl. ing. poljoprivrede, Padina; Andrej Meleg, 1969, radnik, Bački Petrovac; Marina Holí Balalić, 1975, psiholog, Novi Sad.

03.09.2014 - 2. Liga vojvođanskih Slovaka - Jan Brna (Liga vojvodinských Slovákov)

Jan Litavski, 1983, direktor RTV Opštine Kovačica, Kovačica; Jan Brna, 1959, prof. razredne nastave, Bački Petrovac; Jarmila Agarski, 1968, farmaceutske tehnika, Kisač; Adam Paljov, 1970, profesor, Aradac; Zdenko Kolar, 1981, dipl. ing. menadžmenta, Selenča; Marka Latas, 1954, medicinski radnik, Šid; Jan Gages, 1983, zamenik predsednika SO Kovačica, Kovačica; Slađan Srdić, 1980, teolog, Janošik; Kristina Kevenska, 1986, prof. istorije, Bački Petrovac; Vladimir Povolni, 1988, radnik, Padina; Branko Muha, 1973, radnik, Kisač; Ana Pavelova Kolarikova, 1984, administrativni radnik, Padina; Žan Petrak, 1971, trgovac, Kovačica; Ivan Marko, 1980, mašinbravar, Pančevo; Antonija Zerecki, 1989, spec. strukovni menadžer, Selenča; Andrej Stano, 1975, poljoprivrednik, Kovačica; Miša Galadić, 1956, radnik, Bingula; Nataša Šimek, 1988, maturant gimnazije, Berkasovo; Jan Čanji, 1977, moler, Bački Petrovac; Jozef Provodovski, 1983, preduzetnik, Selenča; Ivana Jaško, 1992, medicinska sestra, Kovačica; Darina Suhanek, 1994, student, Kovačica; Mihal Poliak, 1970, poljoprivredni mehaničar, Selenča; Martina Čuvar, 1992, zdravstveni radnik, Kovačica; Jano Janošik, 1955, građevinski tehničar, Aradac; Ana Ferik Ivanović, 1973, arhitekta, Novi Sad; Marjena Mega, 1993, student, Padina; Miroslav Fabok, 1973, radnik kamenorezac, Kulpin; Miroslav Bažalja, 1974, poljoprivrednik, Lug.

03.09.2014 - 3. Matica slovačka u Srbiji - Za slovački identitet - Katarina Melegova Melihova (Za slovenskost')

Katarína Melegová Melichová, 1954, novinar, Bački Petrovac; Jan Slavik, 1956, organizator kulturnih aktivnosti, Kisač; Igor Feldi, 1978, sveštenik, Novi Sad; Jarmila Bohuš, 1975, ekonomista, Gložan; Pavel Marčok, 1968, prof. informatike, Bački Petrovac; Juraj Červenak, 1951, dipl. ing. elektrotehnike, Gložan; Marija Andrašik, 1961, prof. slovačkog jezika i književnosti, Bački Petrovac; Juraj Sudi, magistar muzičke pedagogije, Selenča; Jaroslav Javornjik, 1975, sveštenik, Kulpin; Gabriela Guba Červeni, 1976, prof. istorije, Pivnice; Hana Tancik, 1986, magistar komunikologije, Bački Petrovac; Dušan Kere, 1945, prof. fizike, Padina; Jan Vida, 1987, sveštenik, Kulpin; Vjera Miškovcova, 1958, dipl. ing. poljoprivrede, Gložan; Vladislav Ivičiak, 1979,

sveštenik, Kisač; Mihal Balaž, 1970, mašinski tehničar, Stara Pazova; Ana Palik Kunčak, 1961, teolog, Kisač; Janko Hodolič, 1950, univerziteti profesor, Novi Sad; Jan Zvara, 1969, prehrambeni tehničar, Aradac; Katarina Rašeta, 1953, dipl. pravnik, Bački Petrovac; Jan Brtko, 1953, profesor, Bački Petrovac; Jan Tomaš, 1988, prof. istorije i geografije, Kovačica; Ana Hrnčar, 1960, prof. slovačkog jezika i književnosti, Lalić; Jan Balca, 1963, organizator kulturnih aktivnosti, Kisač; Silvester Kolar 1986, ekonomski tehničar, Lug; Vjera Toman, 1967, profesor, Boljevc, Željko Čapelja, 1973, mašinski tehničar, Dobanovci; Pavel Tomeček, 1953, naftni tehničar, Janošik; Jarmila Hromčik, 1971, prof. informatike, Belo Blato.

12.09.2014 - 4. Slovaci napred - Pavel Surovi (Slováci vpred)

Pavel Surovi, 1980, dipl. ekonomista/informatičar, Kisač; Ljibuška Lakatoš, 1972, prof. fizičkog vaspitanja, Stara Pazova; Katarina Vrabčević, 1956, prof. slovačkog jezika i književnosti, Selenča; Zlatko Lenhart, 1966, koordinator za ljudska i manjinska prava, Beograd; Ana Boldocki Ilić, 1958, lekar, Bački Petrovac; Janko Havran, 1966, prof. fizike, Stara Pazova; Miroslav Benka, 1956, dipl. reditelj, Stara Pazova; Zlatko Šimak, 1965, dipl. pravnik, Padina; Ana Huđanova, 1963, prof. slovačkog jezika, Gložan; Jan Glozik, 1957, poljoprivrednik i slikar, Kovačica; Slovenska Benkova Martinakova, 1981, doktor umetnosti, Bački Petrovac; Rastislav Surovi, 1935, nastavnik, Kisač; Janko Kolarik, 1965, nastavnik razredne nastave, Padina; Marija Kukučka Supekova, 1966, nastavnik slovačkog jezika, Čelarevo; Miloslav Hrcan, 1960, novinar, Kovačica; Jaroslav Stevanov, 1963, turistički organizator, Zrenjanin; Mrina Kanjova, 1983, prof. klavira, Novi Sad; Jan Činčurak, 1950, penzioner, Kulpin; Vladimir Huđan, 1990, nastavnik matematike, Gložan; Jan Meleg, 1964, preduzetnik, Bački Petrovac; Ankica Nemogova Kadancova, 1977, prof. slovačkog jezika i književnosti, Padina; Miroslav Đurka, 1960, preduzetnik, Erdevik; Juraj Beređi, 1959, ekonom, Selenča, Kvjetka Lenhart, 1991, negovatelj, Padina; Janko Benka, 1976, ugostitelj, Lalić; Pavel Kukučka, 1958, nastrojar, Boljevc; Zuzana Pudelka, 1953, slikarka, Pivnice; Jano Čeh, 1943, penzioner, Kovačica; Katarina Dolinaj, 1936, nastavnik, Belo Blato.

10.10.2014 - 5. Slovačka stranka - Jan Paul (Slovenská strana)

Jan Paul, 1964, preduzetnik, Padina; Jan Đurčik, 1980, poljoprivrednik, Stara Pazova; Sandra Gages, 1988, dipl. pravnik, Kovačica; Majda Šipicki, 1989, master inženjer menadžmenta,

Kovačica; Jan Demiter, 1953, dipl. teolog, Bačka Palanka; Jano Povolni, 1965, saobraćajni tehničar, Padina; Miroslav Tatliak, 1963, preduzetnik, Bački Petrovac; Katarina Petrašova, 1943, učiteljica, Padina; Vladimir Kabas, 1974, preduzetnik, Stara Pazova; Slavomir Piksiades, 1976, tehničar automatike, Kisač; Renata Palenkaš, 1993, student, Padina; Samuel Medveđ, 1958, profesor, Bački Petrovac; Zdenka Sklabinski, 1973, domaćica, Boljevci; Štefan Nosal, 1963, kuvar, Selenča; Jozef Toman, 1980, dipl. ing. tehnologije, Kovačica; Violeta Benka, 1989, student, Kovačica; Ondrej Bilek, 1992, poljoprivrednik, Padina; Anka Babinka, 1974, domaćica, Padina; Magdalena Slivka, 1993, student, Padina; Martin Kolarik, 1950, penzioner, Janošik.

1.1. Kontekst medija

Televizija Vojvodine

Televizija Vojvodine otpočela je sa radom 29. novembra 1975. godine a program na slovačkom jeziku po prvi put je emitovan 30. novembra 1975. godine u 17.45 kao TV magazin Rozhl'ady. Od tada se program na slovačkom jeziku proizvodi u kontinuitetu gotovo četiri decenije. Danas o programu na slovačkom jeziku brine Slovačka redakcija RTVa koja nedeljno proizvede 4 sata programa informativnog, kulturno-umetničkog, muzičkog, dečijeg, verskog, dokumentarnog i naučno obrazovnog programa. Najzastupljeniji je informativni program sa preko 60 %, dok među najmanje zastupljene programe spada dečiji program i verski program. Informativni program na slovačkom jeziku predstavljen je, pre svega, centralnom informativnom emisijom Dnevnik (Denník) u kojoj se emituju najnovije vesti iz sveta i zemlje a naročito iz mesta u Vojvodini u kojima žive Slovaci. Dnevnik se emituje svakog dana sa početkom u 18.00h. Emisija za penzionere (Vysielanie pre penzistov) namenjena je penzionerima a emisija za selo bavi se temama interesantnim za ruralno stanovništvo (Vysielanie pre dedinu). Emisija za selo emituje se dva puta mesečno. Kulturno umetničkim programom bave se emisije Dúhovka i Dotyky. U ovim emisijama predstavljeno je kulturno i tradicionalno stvaralaštvo vojvođanskih Slovaka (folklor, narodna muzika, slikarstvo...). Dúhovka predstavlja portrete značajnih ličnosti vojvođanskih Slovaka. Aktuelnostima iz kulture bavi se i kulturni magazin (Kumštáreň) koja donosi aktuelni pregled vesti iz kulture. Emisija pod nazivom Gore dole (Hore dolu) namenjena je mladima. Verski program zastupljen je kroz emisiju Naš Bog je ljubav (Boh náš je láska) a dečiji u emisiji Mi rastemo (My rastieme). Muzički program ima značajno mesto u celokupnom programu na slovačkom jeziku. RTV direktno prenosi pojedine muzičke festivale, koji imaju poseban značaj za slovačku

zajednicu a zatim i odloženo emituje snimljeni materijal.

Nedeljna emisija Dobro večer Vojvodino (Dobry večer Vojvodina) je tipska emisija koja obuhvata najširi tematski okvir: obrazovanje, društveno političke teme, kultura, medicinska zaštita. Ovde se emituju prilogi iz svih delova Vojvodine gde žive Slovaci a kao takva emisija doprinosi negovanju tradicionalnih vrednosti Slovaka u Srbiji.

Radio Vojvodine

Radiodifuzna ustanova Vojvodine, Radio-televizija Vojvodine, Radio Novi Sad ove godine obeležava 65. godina neprekidnog emitovanja radio programa. Prvi put oglasio se 29. novembra 1949. godine. Istog dana, spiker je pozdravio slušaoce i na slovačkom jeziku. Danas program na slovačkom jeziku priprema Slovačka redakcija Radia Novi Sad a njen zadatak je da na slovačkom jeziku obaveštava slušaoce o svemu što ih zanima. Kada je u pitanju programska šema, vesti se emituju u 8.00, 9.00 i u 15.00 h (nedeljom u 16.00 h), dok se centralna informativna emisija emituje u 17.00 h i traje oko 15 minuta. Od ponedeljka do petka, u vremenu od 08.00 do 09.00 h, emituju se rubrike kao što je Istorijски kalendar (Historický kalendár), Vreme (Počasie), Vojvođanske aktuelnosti (Vojvodinské aktuality), Dečiji kutak (Detské okienko). U vremenu od 09.00 - 10.00 emituju se rubrike Iz naših mesta (Z našich osád a obcí), Od dopisnika (Od dopisovateľov), Saveti stručnjaka (Rady odborníkov), Kultura (Kultúra), Zanimljivosti (Zaujímavosti) kao i reklame. Subotom i nedeljom se u prepodnevnom terminu emituju vesti, ali i pregled nedelje, Aspekti /rodna ravnopravnost/, Envirofera, kao i emisije sa verskom tematikom Pogledi u visine (Pohľady i výšinám), sadržajem za decu Dečja emisija (Vysielanie pre deti) i sadržajem vezanim za selo Emisija za selo (Vysielanie pre dedinu). Svaki dan se u poslepodnevnim terminima smenjuju razne teme pa je tako ponedeljkom akcenat na sportu Radio sport (Rádio šport) i narodnoj muzici, utorkom se emituje Hronika naših mesta i muzička emisija Zemlje sveta (Krajiny sveta), sredom privredne teme Privredni horizonti (Hospodarske horizonty), emisija za mlade In teen i muzička emisija Susreti (Stretnutia), četvrtkom emisija Sazvučja (Súzvuky) i slovačka narodna muzika, petkom Iz svakog ugla ponešto (Z každého rožka troška) kao i Iz vaših pisama (Z Vašich listov), subotom se emituje emisija kolažnog tipa Kaleidoskop (Kaleidoskop) i muzička emisija a nedeljom se emituju muzičke emisije i vesti. Slovačka redakcija Radia Novi Sad nedeljno proizvede 48,30 sati programa na slovačkom jeziku u koji spada i Noćni muzički program – emituje se utorkom i subotom od 23.00 do 06.00, u okviru kojeg se subotom od 23.00 do 24.00 emituje Dramski program i kao takva ima postavljene najviše standarde po pitanju upotrebe slovačkog jezika odnosno kvaliteta novinarskih formi i sadržaja. Slovačka redakcija emituje

svoj program na trećem programu Radia Novi Sad a njihov program može se pratiti i putem live streaminga.

NVU Hlas ljudu

Informativno politički nedeljnik Hlas ljudu prvi put je objavljen 19. oktobra 1944. godine a od 1967. godine izlazi u Novom Sadu. Izlazi u okviru NIU Hlas ljudu, nad kojim je osnivačka prava 2004. godine preuzeo Nacionalni savet slovačke nacionalne manjine. Nedeljnik izlazi na 50 strana (unutrašnje strane) a među osnovne rubrike ovog nedeljnika ubrajaju se: Nedelja (Iz mog ugla, Sedam dana, Jedna ličnost jedno pitanje, Drugačiji pogled, Slovačka i Eurokompas), Ljudi i događaji (Pougar i Retrospektiva), Kultura (Recenzija i JazykOmyly), Sport, Dečiji kutak, Oglasi i RTV panorama. Svaki broj nedeljnika sadrži redovne priloge: Poljoprivredni magazin (Poľnohospodárske rozhľady), dva puta mesečno, Vidici (Obzory) jednom mesečno, Mozaik (Mozaika), jednom mesečno. Dok se poljoprivredni magazin bavi temama korisnim za zemljoradnike, Vidici donose sadržaje vezane za kulturu, nauku, umetnost i literaturu a Mozaik je prilog magazinskog tipa. Počev od novembra 2010. godine Hlas ljudu uveo je i rubriku Naša tema, u okviru koje se objavljuju prilozi i raznih sredina. Povremeno se uvode i druge rubrike, jednom od njih su i izborne aktivnosti. Nedeljnik izlazi svakog petka a njegov tiraž je cca. 4000 primeraka. Maksimalna očekivana remitenda je 10 % od ukupnog tiraža. Godišnje NIU Hlas ljudu objavi 52 broja nedeljnika, od toga 46 redovnih brojeva i 3 dvobroja. Hlas ljudu se štampa na papiru 60 grama ofset štampe i u kombinaciji crno-bele i kolor tehnike. Korice su u boji i štampane su na 120 grama kunsdruk papiru u punom 4/4 koloru u C/4 formatu. Veliki broj tekstova ilustrovan je fotografijama.

1.2. Kontekst emisije

Ovim monitoringom obuhvaćene su sledeće emisije i izdanja:

- Centralna informativna emisija TV Vojvodine Dnevnik, koji se svakodnevno emituje u 18.00 časova. Monitorovane su vesti emitovane dana 03.10, 08.10, 11.10, 13.10, 16.10, 21.10. i 24.10. Monitorovane su vesti iz rubrike Izbori za Savete 2014 ali i druge vesti emitovane u okviru centralne informativne emisije.

- Emisija magazinskog tipa Dobro veče Vojvodina (Dobry večer Vojvodina), koja se emituje svakog petka u terminu od 20.00 - 21.30 časova, kolažnog je tipa i sastoji se od pregleda događaja, koji su realizovani tokom jedne nedelje. S obzirom na to, da su u oktobru organizovani izbori za NSNM, ali i na činjenicu da su u oktobru realizovana i dva direktna

prenosa - Festival popularne muzike Zlatni ključ i Svečana akademija povodom 150 godina štampe na slovačkom jeziku, uobičajena šema je bila delom promenjena. U oktobru je dakle ova emisija emitovana: 03.10.2014. (redovno izdanje), 14.10.2014. - predstavljanje nosilaca svih 5 lista za izbore NSSNM, 17.10.2014. - direktan prenos Svečane akademije 150 godina štampe Slovaka u Vojvodini, 24.10.2014. (redovno izdanje).

- Centralna informativna emisija Radio novine, koje se svakodnevno emituju u 17.00 časova. Monitorovane su vesti emitovane dana 03.10.2014, 09.10.2014, 11.10.2014, 13.10.2014, 16.10.2014. i 21.10.2014. Monitorovane su vesti iz rubrike Izbori 2014. ali i drugi medijski sadržaji emitovani u okviru Radio novina.

- Monitoring četiri broja nedeljnika Hlas ľjudu, koji su objavljeni: 04.10.2014. (broj 40), 11.10.2014. (broj 41), 21.10.2014. (broj 42) i 25.10.2014. (broj 43). Monitorovani su isključivo novinarski tekstovi, a ovom statistikom nisu obuhvaćeni mali oglasi, umrlice, karikature, najava televizijskih i radijskih programa, ukrštenice i sl. Monitoring je usmeren pre svega na rubriku Izbori 2014. kao i na politički marketing.

3. Metoda

Metod koji koristimo u ovom radu je kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja medijskog diskursa na osnovu unapred utvrđenog kodeksa. U nastojanju da utvrdimo karakteristike medijskog sadržaja posvećenog izborima u okviru radijskih i televizijskih emisija kao i u okviru štampanog medija posebnu pažnju posvetili smo kategorijama koje se odnose na teme, aktere, subjekte, objekte, njihovu stranačku pripadnost odnosno zloupotrebe državnih funkcija.

4. Analiza

Dnevnik Radio televizije Vojvodine (Denník) je imao određen blok vezan za predizborni program pod nazivom Izbori za nacionalne savete (Voľby do národných rád) i svako pojavljivanje kandidata u okviru nekog tematskog priloga svrstano je u ovu rubriku. Tako je u prilogu od 03.10.2014. u OŠ Jana Komenskog u okviru seminara na temu inkluzivna nastava, govorila i nosilac Liste br. 1 Ana Tomanova Makanova (kao predsednica NSSNM). Ona je navela da su *deca naša budućnost, a mi u NSSNM imamo strategiju i rezultati našeg rada su vidljivi u svim sredinama*. U predizbornom bloku od 08.10.2014. govori Meho Omerović o tome kako je mali broj pripadnika manjina iskoristio mogućnost da se upiše u posebne biračke spiskove i da će samim tim i izlaznost biti mala. U okviru dnevnog pregleda

11.10.2014. javnost je informisana da su Slovaci dobili i Listu br. 5 čiji je nosilac Jan Paul, predsednik Slovačke stranke iz Padine. U prilogu se govori da su ciljevi ove liste da *zaustavi migracije Slovaka u inostranstvo, da radi na očuvanju i razvoju poljoprivrede, i da se zalaže za transparentnost u radu i depolitizaciju NSSNM*. Čula se i informacija da je istekao rok za predaju lista koje se kandiduju za izbor NSSNM. U prilogu od 13.10.2014. u okviru predizbornog bloka govori kandidat sa liste broj 3 Jan Slavik i to u svojstvu predsednika Mesne zajednice Kisač koja je obeležila dan pobeđe nad fašizmom. U Dnevniku emitovanom 16.10.2014, u Dnevniku emitovanom 21.10.2014. kao i u Dnevniku 24.10.2014. nije bilo rubrike Izbori u NSSNM, niti su kandidati pominjani u drugim prilogima.

Što se tiče vesti koje su emitovane mimo rubrike Izbori za nacionalne savete, a mogli bi da upućuju na neki način na ovu problematiku možemo naglasiti, da je u vestima dana 03.10.2014. javnost informisana da je Kovačica dobila novi prečistač kanalizacionih voda i da je to investicija iz Fonda za kapitalna ulaganja vredna 171 miliona dinara. Izjave su dali Bojan Pajtić, pokajinski premijer kao i predsednik opštine Kovačica, Miroslav Krišan. Odbor za obrazovanje i Odbor za kulturu NSSNM organizovali su seminar za pedagoge u oblasti dramskog stvaralaštva. Ovde se nisu pojavljivali kandidati sa liste ali je predstavljen rad NSSNM iako su bili u tehničkom mandatu.

U okviru nedeljne emisije Dobro veče Vojvodino (Dobrý večer Vojvodina) po prvi put se pojavio i prilog o predstojećim izborima za nacionalne savete 26.09.2014. Prilog je posvećen upisu u posebne biračke spiskove a tema ima i svoju špicu Izbori 2014 (Voľby 2014). Novinarica je intervjuisala sekretara Nacionalnog saveta Ladislava Čanjija, zatim Aleksandra Popova, direktora Centra za regionalizam, a takođe je sprovedena i anketa sa prolaznicima o tome da li su informisani o predstojećim izborima. U ovom prilogu nije bilo reči o postojećim listama. U nedeljnom pregledu događaja u okviru emisije Dobro veče Vojvodina sa datumom 03.10.2014. ni u jednom prilogu nije pomenuta tema izbora za nacionalne savete.

Dobro veče Vojvodino 17.10.2014 u celosti je prenosila u direktnom prenosu svečanu akademiju 150 godina štampane reči Slovaka u Srbiji.

Nedeljni Magazin Dobro veče Vojvodino, umesto u petak 10.10.2014 emitovan je u utorak 14.10.2014 i u celosti je bio posvećen predstavljanju lista za izbor NSSNM. Redosled prema kojem su bili predstavljeni izvlačili su nosioci lista neposredno uoči programa. Predstavljanje je imalo jasna pravila, vreme koje je svako imao na raspolaganju se merilo i u emisiji se dosledno poštovalo. Svaki kandidat je imao vreme od 3 minuta za svako pitanje a

kada bi nekoga prozvao, prozvani je dobio dodatan 1 minut za svoju repliku. Nosioci lista su se predstavili u duhu u kojem je protekla i čitava kampanja. Prvi se predstavio Pavel Surovi - lista broj 4, za njega je karakteristično da umereno kritikuje ono što je do sada rađeno u NSSNM ali i da u svom rečniku potencira transparentnost u radu, koju će njegov tim postići tako što će objavljivati sve ugovore. Najavio je formiranje pravnog tima za pisanje projekata u EU ali i to, da će sve knjige rođenih digitalizovati i postaviti na internet, kako bi svako mogao da pronađe svoje poreklo - korene.

Kao drugi se predstavljao Jan Paul, nosilac liste broj 5. Slovačka stranka koju predvodi vodi najprljaviju kampanju, koja se sastoji samo u tome da se objavljuju dosadašnji ugovori koje je NSSNM zaključivao, optužuje aktuelnu predsednicu za klijentelizam, jer angažuje svog supruga i samu sebe, svoje prijatelje i sl. Prozvao je NSSNM za nedostavljanje materijala, na šta je upozorio i poverenik za informacije od javnog značaja. Na pitanja šta će ova stranka uraditi po pitanju oblasti, koje su u nadležnosti NSSNM nosilac liste nije imao ni jedan konkretan odgovor.

Treći se predstavio Jan Brna, predstavnik Liste broj 2. Njegovi odgovori su bili konkretni, realni i konstruktivni, i prema kasnijem vrednovanju njegovo predstavljanje izazvalo je najpozitivnije reakcije.

Četvrta se predstavljala Lista broj 1 - Ana Tomanova Makanova. Ona je imala nekoliko prilika za repliku, što je iskoristila i poručila nosiocu liste broj 5 da će se videti na sudu i rešiti sve optužbe. Savet ima iza sebe rezultate i na njima je postavljena ova kampanja. Međutim, kada se govori o budućem radu potencira se ideja - da će se raditi kao i do sad, što se najviše zamera ovom predstavljanju od strane drugih lista, jer prostora za poboljšanje rada ima mnogo.

Peta po redu se predstavila Lista broj 3 - Matica slovačka. Ova organizacija ima svoje mesne odbore, odnosno infrastrukturu, ova lista temelji svoj rad na tradiciji a najviše planira da deluje u domenu obrazovanja, jer je sve manje dece u slovačkim školama.

Dakle, RTV je omogućila nosiocima lista da predstave kandidate i svoje programe u okviru emisije koja je trajala 1 sat i 30 minuta. Uslovi za sve nosioce lista su bili identični i u tom smislu nije došlo do bilo kakvog narušavanja ovih pravila. Međutim, ova forma nije dozvolila razmenu mišljenja ili konstruktivnu diskusiju o pojedinim pitanjima, već je bila svedena na niz pitanja i niz odgovora iz svojih programa, o kojima je gledalac u krajnjem slučaju mogao da se informiše i putem drugih medija.

Kao i drugi mediji na slovačkom jeziku u Srbiji, tako se i nedeljnik NVU Hlas ljudu pridržavao preporuka Republičke radiodifuzne agencije o praćenju izbora. To znači da su

generalno svi bili veoma oprezni u objavljivanju vesti, nastojeći da kandidate na listama i nosioce lista predstavljaju samo u okviru jasno naznačenih izbornih rubrika. Pravila oglašavanja tokom predizborne kampanje u ovom nedeljniku pojašnjena su već u prvom oktobarskom broju (04.10.2014.) gde u uvodnom tekstu zamenica glavne i odgovorne urednice Ana Francisti u članku pod nazivom *Oktobar u znaku proslava i izbora* piše: *Sa ciljem da čitaoci Hlas ljudu dobiju potpune, objektivne i pravovremene informacije o izborima za NSSNM, svi učesnici izbora dobili su u predizbornoj kampanji jednak prostor u našem mediju. Pod jednakim uslovima oni mogu javnosti predstaviti svoje ciljeve i program u naredna tri broja.... Na jednoj strani imaju prostor za zajedničku fotografiju i odgovore na pitanja iz četiri oblasti u kojima saveti imaju nadležnosti... Materijal objavljujemo u posebnoj rubrici Izbori za nacionalne savete...* Tako je nedeljnik na posebno obeleženoj strani pod nazivom Predstavljamo - Izbori za nacionalne savete - u broju od 04.10.2014. predstavio Listu broj 4. U svom predstavljanju nosilac liste navodi da ova lista želi sama i u saradnji sa građanima da odlučuje o sudbini ovdašnjih Slovaka a ne da bude pod uplivom političkih stranaka. U tekstu se ukratko predstavlja program liste. Što se drugog sadržaja tiče, ne pojavljuju se drugi kandidati niti nosioci lista u tekstovima a ni na fotografijama. Izuzetak su samo dva teksta, koja kao novinarka potpisuje osoba koja je ujedno i na jednoj od lista. Jedan tekst se odnosi na sastanak lokalnog parlamenta a drugi na arhivske građe.

U nedeljniku Hlas ljudu broj 41 (11.10.2014.) predstavljena je Lista br. 3. Lista takođe naglašava da nije stranačka, da ima članstvo koje broji više hiljada i da treba raditi na onome što do sada NSSNM nije dovoljno radio a vezano za oblasti u kojima ima nadležnosti. U jednom od tekstova se na fotografiji nalazi kandidat sa Liste br. 2, sveštenik, jedan tekst potpisuje novinarka dopisnica, koja je kandidatkinja sa Liste br. 1 a u ovom broju objavljen je i zanimljiv tekst pisca Jana Salčaka, koji je javno uputio pismo onima koji se kandiduju i koji će činiti budući sastav NSSNM pod nazivom *O projektu slovačke majke*.

Povodom značajnih jubileja - 150 godina slovačke štampe u Vojvodini kao i 70 godina nedeljnika Hlas ljudu, dana 18. oktobra 2014. objavljen je opširniji nedeljnik broj 42. S obzirom na to, da je to bio poslednji broj uoči izbora za NSSNM, obiluje ne samo redovnim tekstovima gde se predstavljaju liste već i političkim marketingom. U ovom broju nalazimo kratak članak o tome da Slovaci biraju između pet lista a zatim su u okviru predizbornog bloka predstavljene: Lista br. 1, Lista br. 2 i Lista br. 5, koja je za svoju registraciju iskoristila poslednji dan, kada je ona bila i moguća. Lista broj 1 navodi da su njeni kandidati dobro poznati

javnosti, da se bave ovom problematikom, da će se u narednom periodu posebno posvetiti sredinama kao što je Erdevik, Padina i Kulpin i da će se zalagati za efikasnija legislativna rešenja kulturne autonomije. Oni šalju i poruku glasačima - *ne zaboravljajte ko je bio sa vama do sad...* Lista br. 2 je u okviru teksta predstavila svoje kandidate i pozvala birače da iskoriste mogućnost da glasaju i promene nešto za dobrobit ovdašnjih Slovaka. Lista br. 5 je insistirala da se nikako ne koriguje njihov tekst, te je tako objavljen materijal pun gramatičkih grešaka. Svima koji vladaju književnim slovčkim jezikom ovaj tekst delovao je kao prikaz neznanja i neozbiljnosti (*spoj energetskih mladih ljudi i iskustva starijih, bez zanatstva i poboljšanja socijalnih uslova nema nam ni kulture ni obrazovanja...*). U ovom broju nalazimo tekst o obeležavanju godišnjice pobede nad fašizmom u Kisaču a u okviru ove vesti u tekstu su navedeni kandidati sa dve liste. Na fotografiji je gradonačelnik Novog Sada, M.Vučević. U okviru političkog marketinga na zadnje dve strane nalazimo reklamu za liste br. 3 i 1. Dok Lista br. 3 poručuje da je *Matica uvek sa Vama - sa svojim narodom*, Lista br. 1 poručuje *radićemo za sve vas kao i do sada*. Prve dve strane u nedeljniku izdvojene su za reklamu Liste br. 4 koja poručuje *Vi nas birate - Vi nas kontrolišete - mi smo ovde zbog vas*. Uz fotografije svih kandidata, naveden je i konkretan program kojim će se ova lista baviti.

Uz ovaj vid oglašavanja iskorišćen je još jedan. Naime, u broju koji je izašao dana 27.09.2014. čitaoci su dobili upakovan i reklamni letak za Listu br. 1.

U broj 43, koji je objavljen uoči izbora za NSSNM nalazimo kratak tekst, gde novinar poziva čitaoce da izađu na glasanje, jer se u nedelju bira novi sastav NSSNM. Takođe, u ovom broju i predsednik Ureda za Slovake u inostranstvu apeluje na Slovake u Srbiji da je potrebno da izađu na izbore, te da će Slovačka republika i dalje sarađivati kao i do sada sa onima, koje će pre svega odabrati oni koji su upisani u poseban birčki spisak tj. onima koji će svoje pravo da glasaju u nedelju i iskoristiti. Konferencija za štampu održana je u sklopu posete delegacije Igora Furđika Srbiji, posete nekolicine kulturnih događaja. Mesto konferencije je bilo sedište Matice slovačke u Srbiji, koja je i sama predala kandidatsku listu pod brojem 3. Takođe, u ovom broju predstavlja se i završetak i svečano otvaranje nove zgrade Doma kulture u Lugu. Projekat je rezultat investicija Fonda za kapitalna ulaganja AP Vojvodine a u tekstu se citiraju izjave kako pokrajinskog premijera B.Pajića tako i potpredsednice Skupštine APV i predsednice NSSNM, Ane Tomanove Mikanove. Takođe, u ovom broju predstavlja se još jedan rezultat rada Fonda za kapitalne investicije a to je kanalizaciona mreža i prečistač otpadnih voda u Kovačici, koji je svečano pušten u rad početkom oktobra. U ovom broju

nalazimo i tekst o aktivnostima Odbora za obrazovanje NSSNM koji je odobrio nove stipendije za studente, finansijsku podršku profesorima i najavio nove sadržaje kojima će se baviti do kraja godine.

Nedeljnik Hlas ljudu je o listama informisao i u okviru svog onlajn izdanja, gde je imao jasno određenu rubriku Izbori 2014. U svom onlajn izdanju doneo je kratak članak pod naslovom *Da li ste upisani u birački spisak?* U tekstu se pojašnjava gde se može proveriti, da li je glasač upisan u birački spisak kao i to da je rok za upis 10. oktobar 2014. Hlas ljudu je u tom smislu informisao javnost o tome koje su liste prijavljene, bez bilo kakvih drugih dodatnih informacija ili komentara. U elektronskom izdanju Hlas ljudu, dana 11. oktobra 2014. objavljena je vest, da su Slovaci dobili još jednu listu – Slovačka stranka, na čijem je čelu Jan Paul odnosno da će na predstojećim izborima birati između pet ponuđenih lista. U online izdanju nedeljnika Hlas ljudu pojavio se i kritički tekst vezan za činjenicu, da su pozivi pojedinim građanima pristizali na srpskom jeziku i na ćirilichnom pismu. Ovaj tekst imao je naziv *Bez potpune konzumacije prava na službenu upotrebu jezika i pisma*. Treba konstatovati, da su se na internet portalu nedeljnika Hlas ljudu prvi pojavili tekstovi o rezultatima glasanja, kao i prvi preliminarni rezultati izbora.

Ananalizom Radio novina (Rádio noviny) u okviru RTVa vesti vezane za izore NSNM emitovane su u bloku nazvanom Izbori za nacionalne savete. Takvih vesti u monitorovanom periodu nije bilo mnogo. 03.10. prenosi se vest da Udruženje novinara Srbije smatra da je nedopustivo što su novinari i urednici, pa i zaposleni u RTV kandidati na listama za izbor nacionalnih saveta te su podsetili na to šta novinarski kodeks govori o ovoj temi. U dnevnom pregledu vesti centralne informativne emisije Radio novine dana 06.10.2014. emitovan je jedan prilog, ali u njemu su date samo opšte informacije o izbornom procesu i nisu predstavljane liste. Dana 09.10. nije emitovana ni jedna vest iz ove rubrike a dana 11.10.2014. u okviru predizbornog bloka emitovana je vest da je za izbor NSSNM prijavljena još jedna lista - Lista broj 5 Jan Paul te da će birači moći da biraju između pet lista. Dana 13.10. emitovan je prilog o broju birača koji će glasati na izborima za nacionalne savete nacionalnih manjina te da je RIK proglasio 76 lista do ovog datuma. U monitorovanim emisijama 16.10. i 21.10. nisu objavljene vesti o izborima ali su 21.10. najavljene posebne emisije koje će biti posvećene izborima za nacionalne savete nacionalnih manjina. Najava promene programa odnosila se na prezentaciju češke, rusinske i nemačke nacionalne manjine.

Ni u drugim rubrikama (Iz zemlje, Iz sveta, Iz Vojvodine, Privredne teme, Prozor u

kulturu, Iz sporta, Vremenska prognoza i sl.) nisu se pronašle vesti koje bi na neki način bile povezane sa izborima.

5. Zaključak

U Večernjim novostima je dana 29. septembra 2014 objavljen tekst pod nazivom *Funkcije jure i u narodnoj nošnji* gde se iznose tvrdnje da u kampanji za izbore saveta nacionalnih manjina prikriveno učestvuju stranke. *Stranke se ponovo pripremaju za izbore samo što su ovog puta funkcioneri, umesto partijskih, istakli nacionalne boje. Iza velikog broja lista na predstojećim izborima za savete nacionalnih manjina stale su, otvoreno ili prikriveno, političke partije.* Tekst se odnosio generalno na sve nacionalne savete, dok su zatim počeli da se pojavljuju naslovi, koji se odnose i na zajednicu Slovaka u Srbiji. Tako su objavljivane izjave Jana Paula da je Nacionalni savet Slovaka produžena ruka DS (RTV, 15. 09. 2014), Izborna lista manjinska, novac i logo partijski (Dnevnik, 29.09.2014), a mnogi tekstovi odnosili su se na to, da partije finansiraju predizbornu kampanju nekih lista. Tako je objavljeno pismo J. Paula premijeru A. Vučiću u kojoj Slovačka stranka i njen predsednik J. Paul govore da: *Dok stranke koje su u pokrajinskoj vladi DS, LSV, SVM imaju na stotine miliona dinara na raspolaganju za finansiranje izbornih aktivnosti kandidata njihovih lista, za sve druge učesnike na izborima nije predviđen ni dinar iz budžeta* (tekst *Ima propusta oko izbora za Savete*, E-novine, 05. septembar 2014). Ove izjave dematovala je poptredsednica Skupštine AP Vojvodine Ana Tomanova Makanova u intervjuu objavljenom u Politici dana 06. septembra 2014. u tekstu pod nazivom *Stranke ne finansiraju izbore za nacionalne savete*. Ona navodi da *Sve što je Slovačka stranka juče navela u pismu premijeru Aleksandru Vučiću o nejednakim uslovima za sve učesnike na izborima za savete nacionalnih manjina je neodgovorno, netačno i nedokazivo.*

Iako je Lista br. 3 tokom cele kampanje potencirala svoju političku neutralnost, u medijima se ipak stekao i drugi utisak. U Danasu je dana 28. septembra 2014. objavljen tekst *Matica slovačka u Srbiji i njeno posrnuće* gde se između ostalog navodi i to da je *Komisija u krnjem sastavu ekspresno ne samo predložila nego i odredila i RIK-u prijavila listu kandidata MSS za izbore, bez znanja i saglasnosti UO! Odabir kandidata je vršen prema kriterijumima, ukoliko ih je uopšte bilo, znanim samo pojedinim članovima komisije i predsednici Katarini Melegovej Melihovej, jer od 29 mesta na listi koja treba da predstavlja sve Slovake u Srbiji, čak šest je pripalo građanima Bačkog Petrovca, odnosno čak 17 stanovnicima većih slovačkih mesta u Bačkoj. Neki kandidati nikada nisu bili aktivni u MSS, a našli su se na njenoj listi. Najzanimljivije je što se u samom vrhu liste MSS nalaze osobe koje su na prethodnim izborima*

bile na konkurentskoj listi Ane Tomanove Mikanove i četiri godine verno zastupale njenu politiku u slovačkom NS.

Kampanja Liste br. 4 je prema rečima nosioca Liste br. 1 Ane Tomanove Mikanove (intervju na TV Petrovac u završnici predizborne kampanje) *finansirana od strane Srpske napredne stranke*. Ona je rekla da je politika Srpske napredne stranke da u svakoj nacionalnoj manjini odabere jednu listu koju će podržavati svim mogućim sredstvima a kod Slovaka je to Lista br. 4.

Lista broj 5 čiji je nosilac Jan Paul je na nedavnim republičkim izborima javno podržavala stranku SNS kada je birače pozvala da glasaju za Srpsku naprednu stranku.

Prosečan birač na izborima za nacionalne savete nacionalnih manjina imao je priliku da uoči stranačku povezanost sa listama za izbore NSSNM na brojne načine, što putem tekstova objavljenih u nacionalnim medijima (kao što je navedeno u prethodnom tekstu) ili putem drugih indikatora, koji su u najvećoj meri bili vidljivi preko društvenih mreža. Analizirajući nacionalne i manjinske medije na slovačkom jeziku može se zaključiti da je najnegativnija kampanja vođena prema Listi br. 1 i da su najviše osporavani rezultati rada dosadašnjeg rukovodstva NSSNM. Takvu kampanju vodila je Lista br. 5, delom Lista br. 4 ali i Udruženje građana Slovaci i suživot, koje je aktivno prikupljalo podatke od javnog značaja pola godine unapred, kako bi neposredno pre izbora plasiralo ove podatke ne samo na socijalnim mrežama već i putem drugog propagandnog materijala. Lista br. 1 je uglavnom vodila pozitivnu kampanju, govorila o dosadašnjim rezultatima ali najveću zamerku ovoj listi druge liste su dale i zbog toga, što su svi događaji u organizaciji ili suorganizaciji NSSNM tokom predizbornog perioda bili iskorišćeni za promociju i kampanju (otvaranje festivala, donacije iz AP Vojvodine, završetak kapitalnih ulaganja Fonda za kapitalne investicije - Dom kulture u Lugu, Kanalizaciona mreža u Kovačici...). Lista br. 3 je takođe vodila uglavnom pozitivnu kampanju i potencirala je tradiciju Matice slovačke u Srbiji, ovde je uočena i najskromnija kampanja, sa dva billboarda i jednim promotivnim spotom. Ipak, ovoj listi je zamereno što su visoko pozicionirani kandidati sa liste političari odnosno preduzetnici.

U monitorovanom periodu a u navedenom monitorovanom medijskom sadržaju povezanost neke liste sa političkom strankom nije bila vidljiva. Naprotiv, mediji su prilično skromno/rezervisano pristupali ovoj problematici, a nezadovoljstvo sa takvim pristupom moglo se čuti i u emisiji na RTV posvećenoj predstavljanju lista. Tada je predstavnik Liste br. 2 naglasio da liste, nosioci i kandidati, imaju razne aktivnosti, ali da su mediji nezainteresovani za njih. Prenošene su dakle osnovne činjenice o događajima, ljudima, one vezane za kandidate

uokvirene su u predizborne blokove. Suštinski se niko nije dublje bavio problemom značaja delovanja najviše institucije jedne zajednice kao ni programima koji donose ljudi koji se za ova prestižna mesta kandiduju. U krajnjem slučaju, same kandidate i njihove vizije rada nismo mogli čuti u medijima. Kada bi i dobili prostor u specijalnim emisijama, moglo se čuti samo čitanje predizbornog programa, ne i diskusije, razmena mišljenja... Povrh svega, neki od kandidata u svojim planovima i programima iznosili su takve ciljeve, koji ni na koji način nisu u vezi sa kompetencijama NSSNM, na žalost, niko nije imao prostora, hrabrosti ili znanja da im skrene pažnju na to, da su u potpunosti promašili temu.

Nedeljnik Hlas ljudu je na molbu Liste br. 5 objavio u celini nelektorisan tekst u okviru predstavljanja ove liste. Uz gomilu gramatičkih grešaka dovedeni smo u situaciju da čitamo program jedne liste, koji uz to što nije u skladu sa delovanjem NSSNM ujedno i degradira književni jezik. Postavlja se pitanje kako smo dospeli u ovu situaciju?! Da li je naša javnost svesna da ukoliko bi Lista br. 5 odnela pobjedu na izborima za NSSNM, ona bi, kao neko ko je osnivač NVU Hlas ljudu, verovatno donela odluku o tome, da Hlas ljudu izlazi na jeziku narečja odnosno bez lektorisanja tekstova na slovačkom jeziku?! Iako je ovo ekstreman slučaj, on ima za cilj da alarmira javnost da svi moramo da se aktivno pozabavimo pitanjem, kome se daju u ruke tako velika ovlašćenja! Kako je moguće da se za članove NSSNM, koji između ostalog, ima u nadležnosti i službenu upotrebu jezika i pisma kandiduje neko, ko ne vlada književnim slovačkim jezikom?!

Utisak, koji je dominirao tokom ove predizborne kampanje jeste i pasivan pristup medija, koje uglavnom nisu vodile kampanju za upisivanje pripadnika manjina u posebne biračke spiskove odnosno kampanju u kojoj će građanima objasniti važnost kvalitetnog organizovanja i izbora novog saziva Nacionalnog saveta. Pokazalo se da niko nije nadležan za organizovanje ove vrste kampanje te da građani treba sami da traže odgovore na to u kojoj meri je dosadašnji sastav NSSNM ispunio svoja zakonska ovlašćenja odnosno koji su to realni ciljevi i vizije sa kojima bi novi saziv trebao da se nadoveže na rad onog dosadašnjeg. Mediji bi u tom smislu u budućnosti morali zauzeti proaktivan stav i raditi na povećanju vidljivosti delovanja Nacionalnog saveta Slovačka, implementacije njegovih kompetencija u službi građana ali i odgovornosti koja proizilazi iz domaćeg i međunarodnog legislativnog okvira.

6. Literatura

Kolektív autorov: *Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku 2003 - 2013*. Nový Sad: Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny. 494 s. ISBN: 978-86-86263-11-7.

MEDIA MONITORING DURING THE ELECTION CAMPAIGN FOR THE ELECTION OF THE NATIONAL COUNCIL OF OF THE SLOVAK NATIONAL MINORITY 2014.

Summary: The radio and television broadcasts of the Radio Television Vojvodina, as well as the Slovak weekly Hlas ľudu"(The Voice of the people) were monitored as part of the monitoring process of the media during the election campaign for the National Council of the Slovak minority. The monitoring of broadcasts and newspapers started on 03 October 2014 and ended with the election silence on the eve of the elections held on 26 October 2014. The analysis included four issues of the newspapers Hlas ľudu" (The Voice of the people), the TV show Dobrý večer Vojvodina"(Good evening Vojvodina) and the primetime news programs Denník"(Daily journal) and Rozhlas noviny"(Radio newspapers). The method used in this study was the quantitative and qualitative analysis of the media discourse concerning the pre-election blocks and columns found in other blocks in which there was hidden advertising. What made this media coverage distinctive was that all the media - from the public service to the local broadcasters which are covered in this research sporadically, were very strict and consistent in providing information about the election activities. Ultimately this quite marginalized the topic in comparison to the overall election activities. All the media had clearly established frameworks in which they presented the election lists and they had elective blocks, thus it cannot be said that any list was favorized. On the contrary, it is evident that the election program was quite modest, that covert advertising was almost nonexistent, and that the list carriers looked to other ways of reaching their voters. In this sense, social networks i.e. the internet were mostly used, but also public appearances, participations in meetings, and involvements in various gatherings and events. In the lack of media attention, some candidates paid for the time and for the broadcasting of their promotional videos in the local media, or simply paid for adverts in the newspapers. In general, the Slovak media did not give much attention to the election campaign for the members of the National Council of the Slovak minority. They mostly broadcasted agency news published by RIK or other authorities. Moreover, the monitoring has shown that topics such as the importance of registering for the special national minority electoral list as well as the importance of the National Councils` activities in the area of cultural autonomy have been marginalized. In this regard the media need to take a proactive stance and work on increasing the visibility of the activities of the National Council of Slovaks, the implementation of its competencies which are in the service of citizens and the responsibility which comes from the domestic and international legislative framework.

Key words: Slovaks in Serbia, elections for NSSNM, the National Council of the Slovak National Minority, cultural autonomy, the rights of national minorities.

ANALIZA DISKURSA O IZBORIMA ZA SAVETE NACIONALNIH MANJINA U MEDIJIMA NA SRPSKOM JEZIKU

Sažetak: Medijski diskurs o izborima za savete nacionalnih manjina analiziran je tokom osam dana oktobra u dnevnim listovima „Politika”, „Večernje novosti” i „Danas”, kao i u centralnim informativnim emisijama Radio-televizije Srbije, Radija Beograd, Radio-televizije Vojvodine i Radija Novi Sad. Pored sadržaja sa dnevnim periodikom objavljivanja monitoring je obuhvatio i nedeljnik NIN, kao i emisije „Radar” na Radio-televiziji Vojvodine i „Građanin” na Radio-televiziji Srbije. U radu je korišćen metod kvantitativno-kvalitativne analize medijskog diskursa. Može se zaključiti da navedeni mediji tokom analiziranog perioda nisu posvetili dovoljno pažnje temi izbora za savete nacionalnih manjina.

Ključne reči: izbori, nacionalni saveti, nacionalne manjine, mediji, analiza diskursa

1. Uvod

Mediji na srpskom jeziku su tokom analizirane kampanje imali u izvesnoj meri šire postavljen zadatak od medija na jezicima nacionalnih manjina, budući da nije postojao fokus na konkretnu zajednicu, već je publici trebalo predstaviti opšte karakteristike izbornog procesa, ali i – makar na ilustrativnom nivou – teme koje je predizborna kampanja pokrenula u *različitim* zajednicama. Uzevši u obzir da su se u isto vreme vodile kampanje za izbor čak 20 nacionalnih saveta, a da u medijima ne postoje kapaciteti za detaljno praćenje tolikog broja paralelnih izbora, izveštavanje je moglo da se kreće u tri toka: površno informisanje o opštim aspektima izbora, pojačano izveštavanje o manjem broju konkretnih zajednica (odabranih na osnovu kriterijuma brojnosti, značaja pokrenutih tema u toku kampanje ili geografske bliskosti mediju) i, naposljetku, praćenje takozvane *crvene niti*, odnosno zajedničkih problema različitih zajednica, uključujući i najopštije pitanje: koliki je stvarni značaj nacionalnih saveta?

1.1 Kontekst medija

U toku predizborne kampanje praćen je rad tri dnevna lista. „Politiku” je 1904. godine osnovao Vladislav F. Ribnikar, a danas važi za najstariji dnevni list na Balkanu koji se i dalje objavljuje. Štampa se na velikom (broadsheet) formatu, a dnevno - prema podacima agencije *Partner research solutions* iz avgusta 2014. - ima 68.000 čitalaca⁵⁵. Specifična vlasnička

⁵⁵ http://www.danas.rs/danasrs/iz_sata_u_sat/blic_najcitaniya_novina_prema_najnovijem_istrazivanju.83.html

struktura, koja bi nakon donošenja novog Zakona o javnom informisanju trebalo da postane neodrživa, čini „Politiku” graničnim slučajem između državno-partijskog i komercijalno-profitnog tipa medija. „Politika” važi za kvalitetan list, a glavna i odgovorna urednica je Ljiljana Smajlović.

„Večernje novosti” nastale su 1953. prema ideji poznatog novinara i publiciste Vladimira Dedijera, a upravo su u periodu ovog monitoringa obeležile 60. godišnjicu od početka izlaženja. Danas se objavljuju pod sloganom „dnevni list sa najvećim tiražom u Srbiji”, a broj odštampanih primeraka se, prema podacima iz impresuma u monitorovanom periodu, kreće između 120 i 170 hiljada. Podaci iz Centralnog registra pokazuju da 30 procenata vlasništva ovog umereno tabloidnog lista pripada Republici Srbiji (i još sedam odsto PIO fondu⁵⁶), a ostatak različitim kompanijama i pojedincima. Glavni i odgovorni urednik je Ratko Dmitrović.

„Dnevnik” je osnovan je pod imenom „Slobodna Vojvodina” kao organ Pokrajinskog narodnooslobodilačkog odbora za Vojvodinu. Prvi broj je štampan 1942. godine, a od 1953. godine list izlazi pod sadašnjim imenom. Iako se „Dnevnik” prodaje samo na teritoriji Vojvodine, ne bavi se samo pokrajinskim temama, već i onima koje su od značaja za celu Republiku i region. Ovaj dnevni list je potpuno u državnom vlasništvu⁵⁷: gotovo jednak broj akcija imaju Skupština APV i Republika Srbija, a ostatak od oko tri procenta pripada gradovima i opštinama Vojvodine, na čelu sa Novim Sadom. Vršilac dužnosti glavnog i odgovornog urednika je Miroljub Mijušković.

Prvi broj nedeljnika NIN⁵⁸ izašao je 1935. godine. List je zabranjen posle 26 brojeva, a obnovljen je 1951. godine. Nakon štrajka zaposlenih, NIN se 1992. godine odvaja od Izdavačke kuće „Politika” i počinje da posluje samostalno, a početkom 2009. kupuje ga nemačko-švajcarska kompanija Ringier Axel Springer. Danas je jedan od vodećih nedeljnika koji se bave političkim i društvenim temama, a glavni i odgovorni urednik je Milan Ćulibrk.

Radio Beograd počeo je da emituje program 1924. godine, u isto vreme kad i Radio Beč, a samo šest meseci nakon osnivanja Radija Pariz. Televizijski program počeo je da se prikazuje 1958. godine, čime je nastala Radio-televizija Beograd, koja će početkom

?news_id=84193 (posećeno: 20. 11. 2014).

⁵⁶

<http://www.crhov.rs/?Opcija=1&odabraniemitentjmb=3C50AF7DC2C5F9DD&isin=5E34D407BDAA8ADEAF0829C0> (posećeno: 20. 11. 2014).

⁵⁷

<http://www.crhov.rs/?Opcija=1&odabraniemitentjmb=36B9DF139E0F0EC6&isin=54D2AB69F17C7AC20DD30A28> (posećeno: 20. 11. 2014).

⁵⁸ Pun naziv *Nedeljne informativne novine* gotovo se u potpunosti povukao pred skraćenicom *NIN*.

devedesetih biti transformisana u Radio-televiziju Srbije. Vršilac dužnosti generalnog direktora RTS-a je Nikola Mirkov.

Radio Novi Sad osnovan je 1949. godine, a program se od samog početka emitovao na pet jezika: srpskohrvatskom, mađarskom, slovačkom, rusinskom i rumunskom⁵⁹. Kada je 1974. godine počela sa radom Televizija Novi Sad, oformljena je i Radio-televizija Novi Sad. Javna radiodifuzna ustanova „Radio-televizija Vojvodine” nastala je 2006. godine, a obuhvata dva televizijska i tri radijska programa. Generalni direktor RTV-a je Srđan Mihajlović.

Rad javnih servisa trenutno se finansira iz budžeta Republike Srbije, a novi Zakon o javnim medijskim servisima predviđa finansiranje na osnovu taksi od 1. januara 2016. godine.

1.2 Kontekst emisije

Polučasnovna centralna informativna emisija Radija Beograd zove se „Novosti dana” i na programu je od 15 časova. Drugi dnevnik Radio-televizije Srbije emituje se u 19.30, a traje oko 40 minuta. Glavni i odgovorni urednik Informativnog programa na televiziji je Nenad Stefanović, dok je urednik Prvog programa Radio Beograda Đorđe Vlajić.

Centralna informativna emisija na „Radiju Novi Sad” pod nazivom „Novosti” emituje se u isto vreme i u istom trajanju kao i beogradske „Novosti dana”. U 17 sati na prvom programu RTV-a prikazuje se i centralna informativna emisija „Dnevnik”, koja se reemituje na prvom programu Radio-televizije Srbije.

Pored centralnih informativnih izdanja, praćen je i rad dveju nedeljnih emisija. „Građanin” se emituje subotom od 13.40 na Drugom programu Radio-televizije Srbije, u trajanju od pola sata. Ova kolažna forma posvećena je nacionalnim manjinama, a veliki broj priloga emituje se na njihovim jezicima, uz titlove na srpskom. Urednica „Građanina” je Gordana Jakovljević. Emisija „Radar” Radio-televizije Vojvodine bavi se političkim i društvenim temama, neretko u formi istraživačkog novinarstva. Na programu je utorkom od 21 sat, a urednica je Marina Fratucan.

2. Korpus

Sadržaji dnevnih listova i centralnih informativnih emisija analizirani su tokom osam dana završnice predizborne kampanje: 3. oktobra (petak), 8. oktobra (sreda), 11. oktobra (subota), 13. oktobra (ponedeljak), 16. oktobra (četvrtak), 21. oktobra (utorak), 24. oktobra

⁵⁹ Danas se program, osim na ovim jezicima, emituje i na ukrajinskom, romskom, bunjevačkom i makedonskom.

(petak) i 26. oktobra, na dan izbora (nedelja). U istom periodu praćen je i rad nedeljnika „NIN” i nedeljnih emisija „Građanin” i „Radar”. Ukupno su analizirana 24 izdanja dnevnih novina, četiri izdanja nedeljnika, osam sati radijskih i 13 sati televizijskih emisija.

U centralnim informativnim TV emisijama nije bilo mnogo prostora za ovu temu: „Dnevnik” RTS-a je o njoj izveštavao u dva priloga, a „Dnevnik” RTV-a u tri. Kada je reč o radijskim emisijama, interesantno je da su „Novosti dana” Radija Beograd o ovoj temi emitovale četiri puta više priloga nego „Novosti” Radija Novi Sad, iako u Vojvodini živi najveći broj nacionalnih manjina. Beogradska emisija posvetila je izborima osam priloga, u ukupnom trajanju od 13,5 minuta, a novosadska dva priloga, u ukupnom trajanju od oko pet minuta. Kada je reč o štampanim medijima, najviše tekstova objavio je „Dnevnik” (osam), što je i očekivano, s obzirom na područje na kojem se distribuira. „Večernje novosti” objavile su sedam tekstova, „Politika” četiri, a NIN samo jedan. „Radar” je emisiju posvećenu izborima za savete nacionalnih manjina emitovao 28. oktobra, a „Građanin” se ove teme doticao u izdanjima od 11. i 18. oktobra.

3. Metoda

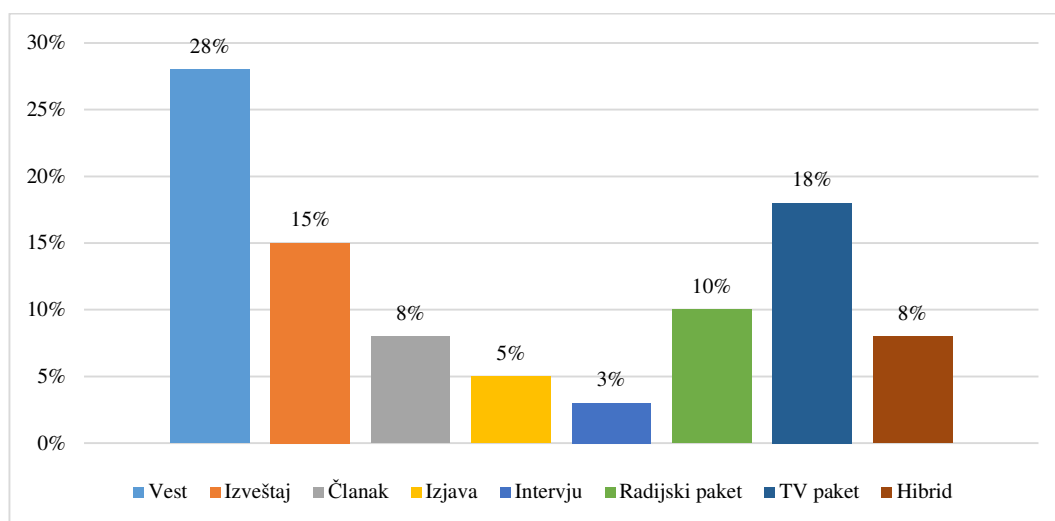
Prilikom analize tekstova i priloga o izborima za savete nacionalnih manjina korišćen je metod kvantitativno-kvalitativne analize sadržaja medijskog diskursa. Za potrebe istraživanja načinjen je kodeks, jednak za ceo projekat, što je omogućilo da se na osnovu kvantitativnih analiza donose kvalitativni zaključci.

4. Analiza

4.1. Žanr

Odabir žanra govori o pažnji koju redakcija posvećuje određenoj temi, u spektru od prenošenja izjave ili saopštenja, kao formi koje zahtevaju minimalan novinarski angažman, pa sve do analitičkih formi kakve su radijski i televizijski paketi, odnosno članci. Najčešći žanrovi u analiziranom korpusu bile su upravo vesti i saopštenja (28%), a slede TV paketi (18%), izveštaji (15%) i radijski paketi (10%). Zastupljenost manju od deset procenata imaju članci, hibridne forme, izjave, feljtoni i intervjui, dok reportaže, kolumne i komentari o izborima za nacionalne savete nisu objavljivani. Na osnovu dobijenih podataka može se zaključiti da su elektronski mediji detaljnije izveštavali o izborima od štampanih, iako forme koje pretenduju da budu analitičke u izvesnom broju slučajeva nisu bile zaokružene. Reč je prvenstveno o hibridnom žanru, koji prema svojoj strukturi predstavlja nedovršen paket. Tako su, na primer,

na Radio Beogradu na dan izbora emitovana dva priloga sa samo jednim sagovornikom, bez ankete.

Grafikon 1. Žanrovske karakteristike priloga i tekstova

4.2. Oprema

Kada je reč o priložima u elektronskim medijima, može se reći da je u većini sadržaja javnih servisa primetan visok stepen redakcijskog angažmana: vesti najnižeg ranga, one koje prezenter čita bez propratnog priloga, javile su se samo u dva slučaja. Aktuelni video, odnosno audio snimak pratio je 85 odsto priloga, dok je upotreba arhivskog snimka primećena u samo jednom slučaju, u paketu emisije „Radar”, u segmentu posvećenom ratnim sukobima na prostoru Medveđe, Bujanovca i Preševa.

Bez propratnih fotografija je objavljeno čak 45 odsto tekstova u analiziranim dnevnim listovima. Taj podatak može da navede na zaključak da je tema izbora bila nedovoljno atraktivna odabranim štampanim medijima, budući da tekstovi bez dodatne opreme privlače manje pažnje i zauzimaju manju površinu. Ipak, treba imati na umu da su „Politika” i „Dnevnik” kvalitetni dnevni listovi - u njima se fotografija i dalje tretira kao dodatni grafički element, za razliku od tabloida, u kojima je došlo do inverzije ovih uloga. Četvrtina tekstova ilustrovana je portretom aktera, dok se u dva slučaja javljaju grupna fotografija i fotografija ljudi u pokretu.

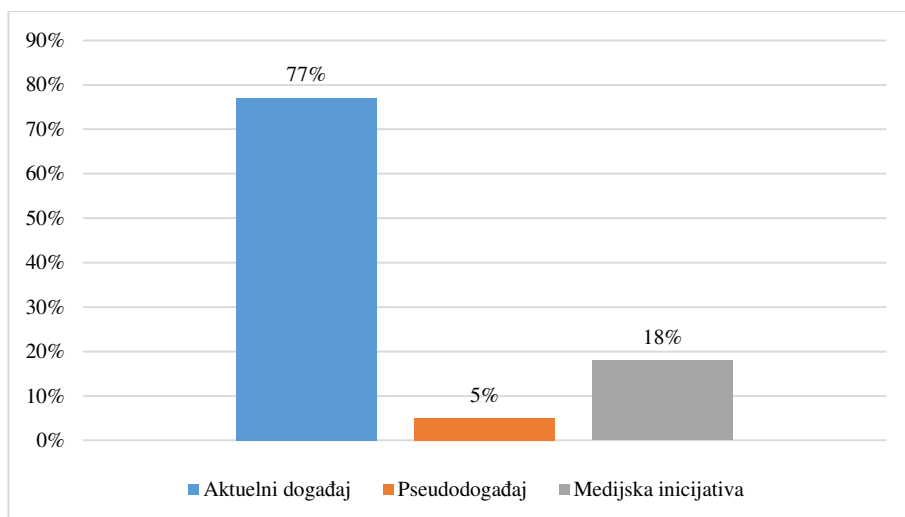
Naslovi tekstova su u 80 odsto slučajeva bili faktografski, što znači da su svojom strukturom neretko predstavljali rezimirajući lid. Tako je, na primer, u „Politici” 26. oktobra objavljen tekst pod naslovom „Danas su izbori za savete nacionalnih manjina”, a u „Dnevniku” 11. oktobra „Istekao rok za predaju lista”. Takvi naslovi otklanjaju mogućnost pogrešne

interpretacije, ali ne deluju privlačno poput metaforičkih, kakvih je u analiziranom korpusu bilo 15 procenata. Katkad je metafora jednostavna, poput one u „Politikinom” naslovu od 13. oktobra: „Bitka za primat u nacionalnim savetima”. Izborni proces se pomoću konceptualne metafore tipa „politika je rat” predstavlja kao *bitka*, što događaju pripisuje osetnu nijansu dinamičnosti i važnosti. Sa druge strane, metafora se u pojedinim slučajevima širi u alegorijski lûk, što se može videti u naslovu feljtona „Večernjih novosti” od 11. oktobra („Sačuvana loza bunjevačka”) ili u nazivu jedinog teksta koje je nedeljnik NIN tokom analiziranog perioda posvetio izborima („Politikantski folklor”, 23. februar).

Uočen je i jedan senzacionalistički naslov, 3. oktobra u „Večernjim novostima”. Naime, tekst o sukobu predsednika Crne Gore i muftije Zukorlića objavljen je pod pristrasnim naslovom „Prekipelo i predsedniku”, dok je u samom tekstu Zukorlićeva izjava žargonski okarakterisana kao *biser*: „Novi ‚biser’ muftije Zukorlića bila je njegova izjava u kojoj je optužio visokopreosvećenog mitropolita Amfilohija da baštini ‚genocidnu politiku’!” Treba napomenuti da ovde nije reč o komentaru (kolumni), u kojoj bi subjektivan ton i neformalni diskurs mogli biti tolerisani, već o vesti kao žanru koji pretenduje na to da bude objektivan.

4.3. Povod

Povod za izveštavanje, na sličan način kao i odabir žanra, svedoči o važnosti koju redakcija pridaje određenoj temi. Redakcije analiziranih medija su se u najvećem broju slučajeva (77%), očekivano, oslanjale da aktuelne događaje. U dva navrata izveštavano je sa pseudodogađaja, dok je u sedam jedinica analize uočena medijska inicijativa. To su svetli primeri, koji pokazuju da se novinari nisu zadržali na podacima dobijenim od agencijskih servisa, već su uložili dodatan napor u stvaranje medijskog sadržaja. U tom se kontekstu mogu istaći prilozi iz emisije „Radar”: jedan je posvećen predizbornoj kampanji u Vojvodini i sadrži izjave 15 sagovornika, a uz to je bogat anketama i inovativnim „pokrivalicama”. Drugi je posvećen izborima za Nacionalni savet albanske nacionalne manjine, što predstavlja poseban poduhvat, budući da je izveštavano sa podrčja na kojem Radio-televizija Vojvodine nema svoje dopisnike. Deo drugog priloga emitovan je i u sklopu „Dnevnika” Radio-televizije Vojvodine.

Grafikon 1. Povod za izveštavanje

4.4. Lokacija

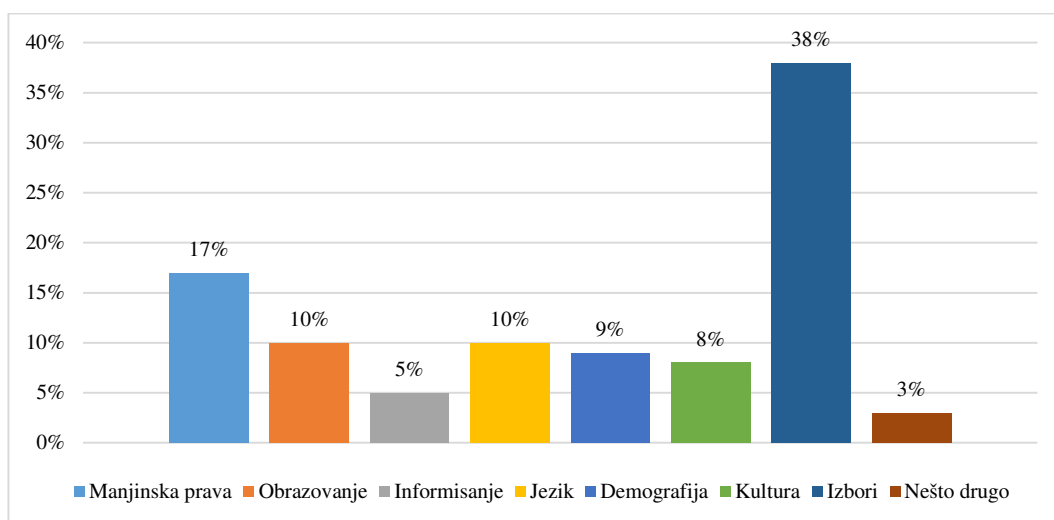
Lokacija sa koje se izveštava može da svedoči o centralizovanosti državnog aparata, ali i o razgranatosti dopisničke mreže medija. Četvrtina analiziranih tekstova i priloga posvećena je događajima koji su održani (odnosno izjavama koje su date) u Beogradu, a tu je najčešće reč o opštim informacijama o izborima, onima koje potiču od Republičke izborne komisije. Iz mesta u centralnoj Srbiji izveštavano je u 24% tekstova i priloga, a najčešće je reč o Preševu, i to zbog specifičnih izbora za albanski savet, na kojima učestvuje mali broj Albanaca, budući da su sa posebnog biračkog spiska izostavljeni građani koji su bojkotovali poslednji popis stanovništva. Novi Sad je lokacija u samo dve jedinice analize, dok su druga mesta u Vojvodini zastupljena u petini korpusa. Uz to, jednom je izveštavano sa Kosova i jednom iz Crne Gore. Za 22% tekstova i priloga ne postoji specifična lokacija, već se govori generalno o čitavoj državi, ponovo u kontekstu najopštijih informacija o izborima.

4.5. Autorstvo

Autor teksta potpisan je u 87% jedinica analize. Za preostalih 13% tekstova i priloga može pretpostaviti da potiču iz agencijskog servisa, odnosno da se angažman novinara smatra nedovoljnim da bi bili navedeni makar inicijali, kao krajnje redukovana personalna identifikacija. Iako se ovaj rezultat može smatrati zadovoljavajućim, trebalo bi negovati praksu u kojoj su potpisuju svi novinski sadržaji, pa i najmanji / najkraći, budući da se na taj način poštuje etika odgovornosti.

4.6. Tema

Kontekst teme veoma je značajan kada se sagledava medijsko izveštavanje o izborima za nacionalne savete, budući da u nadležnost saveta spadaju isključivo kultura, obrazovanje, informisanje i službena upotreba jezika i pisma. Određene liste pokušavale su da motivišu potencijalne birače na glasanje, pružajući im obećanja iz oblasti koje su nesumnjivo van kruga ovlašćenja nacionalnih saveta, poput sticanja autonomije ili komunalnih pitanja. Na osnovu anketa prikazanih u televizijskim prilogima može se naslutiti da ni određenom broju birača nije bilo jasno dokle seže moć nacionalnih saveta, niti ko njima upravlja. Tako, na primer, jedan od anketiranih sagovornika u prilogu emisije „Radar” izjavljuje da će glasati „za Vučića”, a njegova komšinica opisuje svoja očekivanja od nacionalnog saveta sledećim rečima: „[Savet] treba da nam pomogne da bolje živimo, da se ne patimo tako. Tamo gde ja živim, tu je najgora ulica. I poplava, i đubre se ne čisti, i nemamo kanalizaciju, i struja svakih deset dana nestaje...”

Grafikon 2 Tema priloga i tekstova

O manjinskim pravima, uopšteno, bez udubljivanja u konkretna pitanja, izveštavano je u 17% priloga, a teme obrazovanja i upotrebe jezika javljaju se u po deset odsto korpusa. Demografija se kao tema javlja u devet odsto tekstova i priloga, kultura u osam, a informisanje u pet. Najčešća tema ipak su bili sami izbori (38%): prijavljivanje izbornih lista, problemi prilikom glasanja u Tutinu (jedan član biračkog odbora pocepao je birački spisak), tok izbora i izlaznost, te nezadovoljstvo anketiranih sagovornika formom poziva za glasanje: jedan pripadnik albanske nacionalne manjine požalio se ekipi „Radara” kako mu je poziv u potpunosti odštampan na srpskom jeziku, a drugi, Goranac (čija manjina nema svoj nacionalni savet) istoj ekipi pokazuje poziv na kojem je greškom upisan kao Bošnjak.

4.7. Akteri

4.7.1. Subjekat

Kategorisanje aktera pruža uvid u to kome mediji daju prostor da javno izrazi svoj stav ili da objavi informaciju koju smatra važnom. U analiziranom korpusu subjekti su u najvećem broju slučajeva članovi i kandidati za nacionalne savete (16%) i građani u anketi (15%). Novinari su subjekti u 14% tekstova i priloga, uglavnom u ulozi izveštača sa lica mesta, a slede Republička izborna komisija i nevladine organizacije (po 12%). Predsednici stranaka subjekti su u 11% tekstova i priloga, dok se ostali članovi stranaka, verski lideri i službenici, lokalni i pokrajinski funkcioneri javljaju kao subjekti u manje od pet odsto korpusa. Ostatak od deset procenata čini kategorija „neko drugi”, u koju su svrstani ministri, CESID, predsednik Odbora za ljudska i manjinska prava u Skupštini Srbije, stranci...

4.7.2. Objekat

I u ovoj su kategoriji akteri najčešće bili članovi i kandidati za nacionalne savete (38%), ponajviše zbog izjava u kojima su izražavana očekivanja od rada budućih saveta, ali i zbog međusobnih optužbi kandidata sa različitih lista. Slede građani (29%), kao ciljna grupa kandidovanih lista, a potom i nosioci državne vlasti (13%) – bilo da je oličena u jednom imenu, najčešće imenu premijera, ili da je predstavljena kao metonimijski agens. Objekti su u manje od pet odsto korpusa funkcioneri stranaka, verski lideri i Republička izborna komisija.

4.7.3. Personalizacija subjekta

Kao što je već navedeno, subjekti su najčešće imali ulogu člana ili kandidata za savet nacionalne manjine. Tako Esad Džudo (Bošnjačko nacionalno vijeće) objašnjava u izjavi za „Novosti dana” od 11. oktobra da su vidljivost i moć nacionalnih saveta veoma suženi: „Neki direktor preduzeća u Prijepolju kaže: ‚Oprostite, ko ste vi? Neka nevladina organizacija? Šta imam ja sa vama?’”. Izjave su, pored kandidata i birača, kao neposredno zainteresovanih strana u ovoj temi, davali i analitičari, poput Aleksandra Popova iz Centra za regionalizam, koji je za isto izdanje „Novosti dana” ocenio da su se nacionalni saveti „odvojili od manjina koje predstavljaju i postali su sami sebi cilj” i profesora na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu Mikloša Biroa, koji je nacionalne savete metaforično opisao kao „ljuštore bez unutrašnjosti”. Izbore su komentarisali i nosioci izvršne i zakonodavne vlasti: poslanik u Skupštini Srbije Riza Haljimi kritikovao je vlast zbog činjenice da albanski učenici nemaju adekvatne udžbenike, predsednik pokrajinske skupštine Ištvan Pastor ocenio je da su izbori „praznik demokratije”, a ministarka državne uprave i lokalne samouprave Kori Udovički da je njeno ministarstvo uložilo

poseban napor kako pripadnici romske zajednice ne bi izlazili na elektorske, već na direktne izbore.

4.7.4. Personalizacija objekta

Među objektima su još dominantnije prisutni članovi i kandidati za nacionalne savete. Građani u anketama ne imenuju konkretno objekte iz te grupacije, već se pozitivno ili negativno izražavaju o savetu kao takvom. Anonimizacija aktera prisutna je i kad pripadnici nacionalnih manjina kritikuju vlast ili izborni sistem. Jedan od retkih slučajeva koji uključuje konkretno navođenje imena pri optužbama odnosi se na segment emisije „Radar” u kojem je predstavljen sukob dveju lista slovačke nacionalne manjine. Naime, lista „Slovački identitet”, koju predvodi potpredsednica Skupštine Vojvodine Ana Tomanova Makanova, optužuje listu „Slovaci, napred”, ali i štampane medije „Alo”, „Kurir”, „Politika” i „Dnevnik” da mesecima vode negativnu kampanju protiv nje. Sa druge strane, nosilac liste „Slovaci, napred” Pavel Surovi kaže kako „Slovački identitet” njegovu listu nepravedno optužuje za izdaju nacionalnih interesa i potpirivanje mržnje.

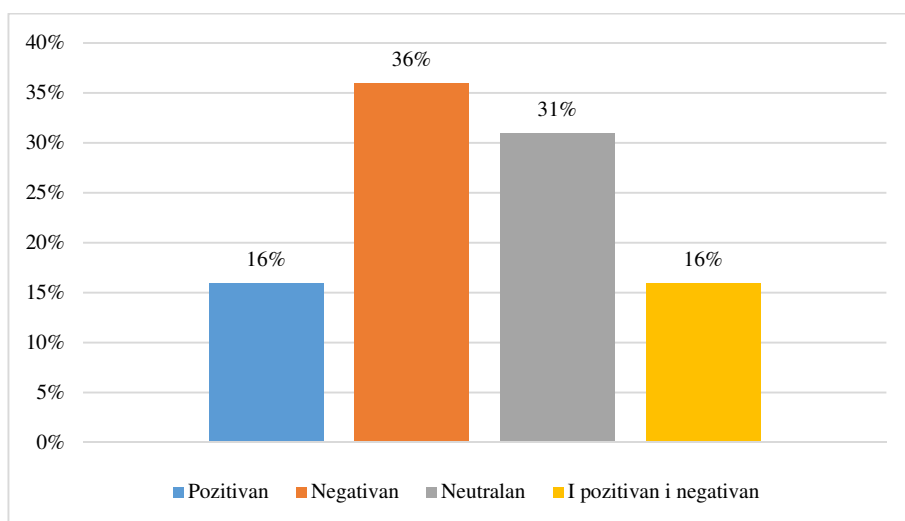
4.7.5. Stranačka pripadnost aktera

Subjekti su u analiziranom korpusu stranački identifikovani isključivo u slučajevima kada su stranke manjinske: SDA Sandžaka (Sulejman Ugljanin), Partija za demokratsko delovanje (Riza Haljimi) i Savez vojvođanskih Mađara (Ištvan Pastor). Kada je reč o objektima, dolazi do potpune inverzije: stranačka identifikacija navodi se samo kod velikih parlamentarnih stranaka – Sulejman Ugljanin optužuje Srpsku naprednu stranku zbog neodgovornog odnosa prema manjinama, a Enis Imamović Socijalističku partiju Srbije i njenog lidera zbog širenja atmosfere straha.

4.7.6. Stav subjekta prema objektu

Stav subjekta prema objektu je u najvećem broju slučajeva (36%) negativan. Ovakav rezultat posledica je velikog broja raznovidnih razloga za nezadovoljstvo kod subjekata, bilo da se ti razlozi vezuju za samu organizaciju izbora (greške u navođenju podataka, upotreba manjinskih jezika na izbornom materijalu, nepostojanje budžeta za predizborne aktivnosti, mali broj biračkih mesta), ulogu nacionalnih saveta, kampanju protivničkih lista ili odnos države prema manjinama. Stav subjekta prema objektu je neutralan u 31% tekstova i priloga, najčešće u slučajevima kada se novinarski angažman ne odmiče dalje od pružanja najosnovnijih

informacija o izborima. Jednak je broj jedinica analize u kojima je ovaj odnos pozitivan, odnosno i pozitivan i negativan – po 16 procenata.

Grafikon 3 Odnos subjekta prema objektu

4.8. Nacionalne zajednice u kampanji

Subjekti su bivši funkcioneri nacionalnih saveta u četvrtini analiziranog korpusa, a ni u jednom od tekstova i priloga nije uočena zloupotreba državnih funkcija. Ukoliko izuzmemo jedinice analize gde su nacionalne zajednice samo taksativno navedene, možemo zaključiti da je izveštavano o 11 od ukupno 20 zajednica, najviše o Bošnjacima (12 tekstova i priloga), Albancima i Romima (po šest), Mađarima (pet), Bunjevcima (tri), te Slovacima, Rusinima, Crnogorcima, Hrvatima, Aškalijama i Bugarima (po jedan). Ni u jednoj jedinici analize nije izveštavano o Vlasima, Grcima, Egipćanima, Nemcima, Rumunima, Slovencima, Ukrajincima, Česima i Poljacima. Može se pretpostaviti da je medijima bilo teško da dođu do pripadnika i predstavnika malih nacionalnih zajednica, ali je, primera radi, teško pronaći opravdanje za medijsku nevidljivost rumunske manjine, koja u Srbiji ima pripadnika koliko i gradić poput Jagodine stanovnika.

5. Zaključak

Analizirani mediji su u završnici kampanje za izbore nacionalnih saveta nacionalnih manjina nedovoljno pažnje posvetili ovoj temi, iako se ona neposredno tiče svakog četrnaestog građanina Republike Srbije. Ipak, izveštavanje je bilo lišeno senzacionalističkog pristupa, a u nizu tekstova i priloga opšteg formata publici je na jasan način predstavljena organizacija izbora i funkcija nacionalnih saveta. Komparativna analiza dala je i neočekivane rezultate, budući da se pokazalo da je Radio Beograd u analiziranom periodu emitovao četiri puta više

priloga o ovoj temi od Radija Novi Sad, čija ciljna grupa živi na teritoriji koja je poznata po svojoj multinacionalnoj prirodi. U pogledu medijskih inicijativa najbolji primer predstavlja emisija „Radar” Radio-televizije Vojvodine, u okviru koje su emitovani prilozi sa analitičkim pristupom i velikim brojem sagovornika i anketa. Dnevni listovi su o ovoj temi prosečno objavljivali manje od jednog teksta po broju, a sličan nivo interesovanja za izbore nacionalnih saveta uočen je u nedeljniku NIN. Diskurs aktera bio je karakterističan po naglašenoj anonimizaciji pri izricanju negativnih ocena.

DISCOURSE ANALYSIS OF THE ELECTIONS FOR THE FOR NATIONAL MINORITIES COUNCILS IN THE MEDIA IN SERBIAN LANGUAGE

Summary: Media discourse on elections for councils of national minorities was analyzed during the eight days in October in daily newspapers "Politika", "Večernje novosti" and "Danas", as well as in the central news programmes of "Radio-televizija Srbije", "Radio Beograd", "Radio-televizija Vojvodine" and "Radio Novi Sad". In addition to the content published daily, monitoring also included the weekly newspaper "NIN", as well as TV program "Radar" on "Radio-televizija Vojvodine" and "Građanin" on "Radio-televizija Srbije". Method used in article is the method of quantitative-qualitative analysis of media discourse. It can be concluded that during the analyzed period media listed above did devote sufficient attention to the topic of elections for councils of national minorities.

Key words: elections, councils of national minorities, national minorities, media, discourse analysis